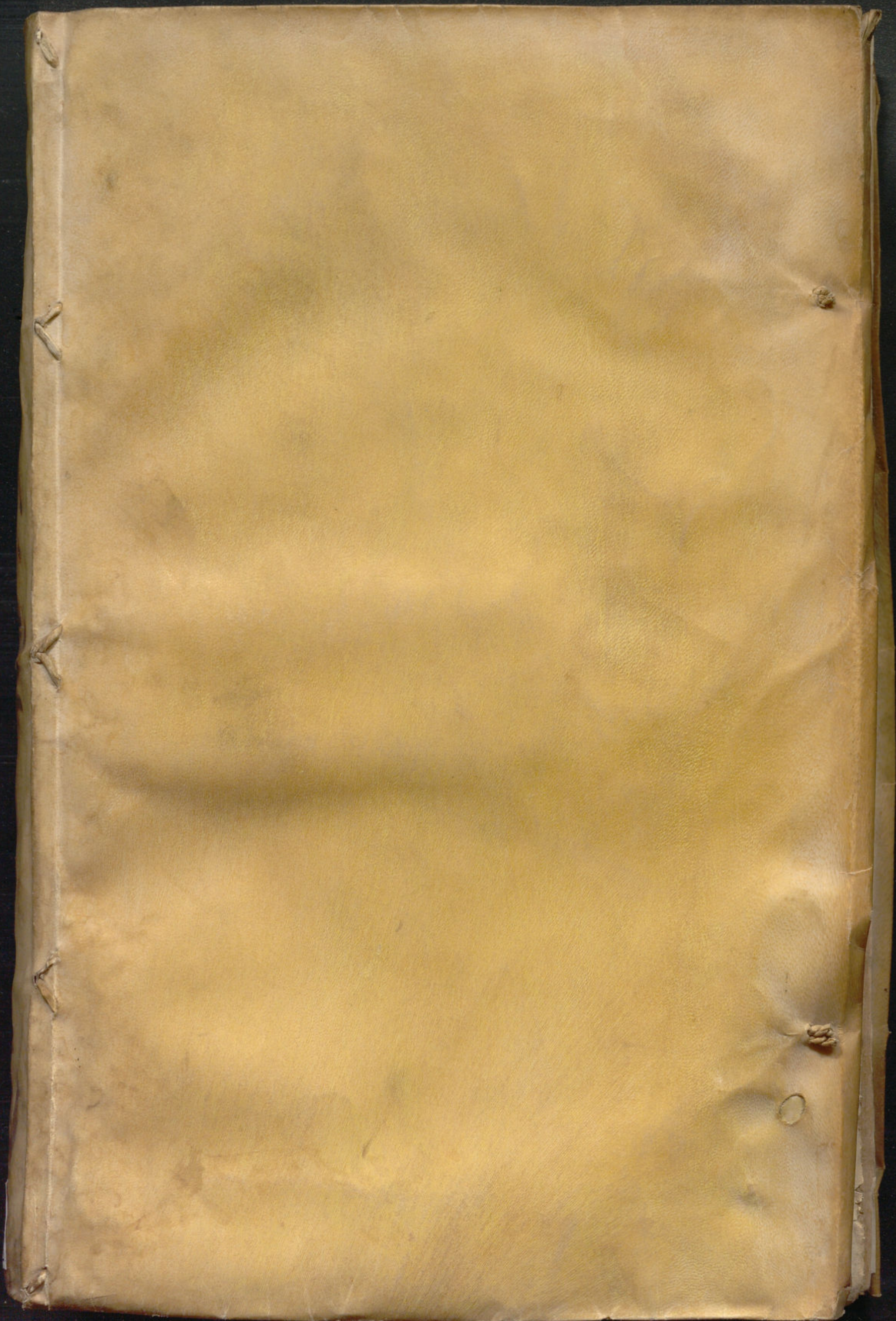

23

Handwritten text in a stylized, possibly cursive or shorthand script, running vertically down the center of the page. The text is dark and appears to be ink or a dark pigment. The script is highly stylized, with many loops and flourishes, making it difficult to decipher. It is written on aged, yellowish paper.

A
14-41

9
E414 A
E514 14
E614 41

f 11831285

Cl. P. Joseph de Ceiva conpro e Actibus.

25-1-2.

1. The first part of the book

R. P. FRANCISCI R. 5000
PELLIZZARII

PLACENTINI,
E SOCIETATE IESV,

Theologiæ Moralis Professoris

MANVALE REGVLARIVM.

TOMI POSTERIORIS,
PARS PRIMA.

Constans ex IV. postremis Tractationibus; in quarum VII. agitur de poenis
Regularium; in VIII. de ipsorum Priuilegiis: in IX. de illorum
Gubernatione: in X. de Monialibus.

*Et quidem ita, ut in unaquaque Tractatione de occurrenti materia breuiter, clarè, ac solidè, non
solum resoluantur omnes ferè quæstiones, quæ à Doctoribus in simili materia tractari solent,
sed etiam plures aliæ, eaq; grauissimæ ab alijs Authoribus non tractatæ.*

Accesserunt Decreta S. Congr. & Bullæ Pontif. quæ à Regularib. publicè quotannis legi debent sub certis poenis.

Cum Indicibus Tractationum, Capitum, Sectionum, Subsectionum, ac Rerum notabilium copiosissimis.

*Editio secunda ab ipsomet Authore recognita, nouis additamentis in proprio loco positis aucta,
ac expurgata ab erroribus in priori editione Veneta commissis.*

LVGDVNI,

Sumptibus **LAVRENTII ANISSON**

M. DC. LIII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Ms. 8.000

R. FERANZISCI

T. DE... III

PLA GENTINI

MA... R... V... M

TOMI POSTERIORIS

PARS PRIMA

...

...

...

...

...

...

...

...

...

LACDANI

...

EVN PRVILEGIO REGIS

INDEX

Tractationum, Capitum, Sectionum, ac
Subsectionum, quæ in hoc posteriori
Tomo continentur.

TRACTATIO VII. De pœnis latis contra Regulares.

Cap. 1.	D E pœnis in genere latis iure communi contra Regulares.	pag. 1
Sect. 1.	De pœnis in genere spectatis in ordine ad Regulares.	ibid.
2.	De censuris in genere respectu Regularium.	11
Cap. 2.	De excommunicationibus latis contra Regulares.	28
Sect. 1.	De excommunicatione in communi respectu Regularium.	ibid.
2.	De excommunicationibus reservatis specialiter latis contra illos.	48
3.	De excommunicationibus non reservatis specialiter latis contra illos.	61
Cap. 3.	De suspensionibus latis contra Regulares.	74
Sect. 1.	De suspensione in communi respectu Regularium.	ibid.
2.	De suspensionibus reservatis specialiter latis contra illos.	83
3.	De suspensionibus non reservatis specialiter latis contra illos.	89
4.	De depositione, & degradatione.	93
Cap. 4.	De interdicitis latis contra Regulares.	94
Sect. 1.	De interdicitis in communi respectu Regularium.	ibid.
2.	De interdicitis specialiter latis contra illos.	108
3.	De cessatione a Divinis respectu Regularium.	110
Cap. 5.	De irregularitatibus, quibus subiacent Regulares.	113
Sect. 1.	De irregularitate in communi respectu Regularium.	ibid.
2.	De irregularitatibus in specie: quas non incurrere possunt.	119
3.	De irregularitatibus, quas incurrunt Regulares ex delicto.	128
4.	De irregularitate, quam incurrunt ex homicidio.	136
Cap. 6.	De pœnis privatiuis latis contra Regulares.	157
Sect. 1.	De pœnis privatiuis in communi respectu Regularium.	ibid.
2.	De pœnis privatiuis in specie latis contra illos.	161

TRACTATIO VIII. De privilegijs Regularium.

Cap. 1.	D E privilegijs in communi respectu Regularium.	179
Sect. 1.	De natura, & conditionibus privilegiorum.	ibid.
2.	De eorum concessione.	181
3.	De eorum communicatione.	185

4.	De illorum usu.	193
5.	De eorum amissione.	201
6.	De eorum interpretatione.	209
Cap. 2.	De privilegijs Regularium, quoad usum Sacramentorum.	212
Sect. 1.	De eorum privilegijs, quoad usum sacramenti Pœnitentiæ.	ibid.
Subl. 1.	De eorum privilegijs, quoad audiendas ipsorum confessiones.	ibid.
2.	De facultate absolventi illos à reservatis.	218
Sect. 2.	De privilegijs Regularium, quoad usum Eucharistiæ, tum in Missa, tum extra.	230
Subl. 1.	De privilegijs Regularium quoad Missæ celebrationem.	ibid.
2.	De privilegio celebrandi, & audiendi Missam in Oratorio privato à Papa viris laicis solito concedi.	241
Sect. 3.	De eorum privilegijs, quoad susceptionem sacramenti Ordinis.	248
Cap. 3.	De privilegijs Regularium quoad Sacramentorum administrationem.	258
Sect. 1.	De privilegijs eorum quoad ministrandum Baptismum.	ibid.
2.	De eorum privilegijs, quoad ministrandum Pœnitentiæ sacramentum.	259
Subl. 1.	De eorum privilegijs, quoad audiendas confessiones secularium.	ibid.
2.	De facultate eos absolventi à reservatis.	273
3.	De potestate commutandi, & dispensandi illorum Vota.	289
4.	De facultate expediendi literas sacre Pœnitentiariæ.	301
5.	De indulto dispensandi super petitione debiti conjugalis.	315
Sect. 3.	De eorum privilegijs, quoad ministrandam Eucharistiæ.	321
4.	De concessis, quoad ministrandam extremam Unionem.	328
5.	De concessis, quoad assistendum matrimonio.	330
Cap. 4.	De Regularium privilegijs, quoad exercenda ministeria spiritualia.	333
Sect. 1.	De eorum privilegijs, quoad prædicandum.	ibid.
2.	De concessis, quoad docendum.	343
3.	De concessis, quoad Missiones.	349
4.	De concessis, quoad exercendum munus Parochi.	356
Cap. 5.	De Regularium privilegijs, quoad ipsorum Ecclesias.	366
Sect. 1.	De immunitate concessa eorum Ecclesijs, ac Monasterijs.	ibid.
2.	De exemptione ab Ordinario, quoad illorum Ecclesias.	376
3.	De facultate benedicendi Vestes, & consecrandi Vasa, &c.	387
4.	De	

4	De privilegijs eorum, quoad electionem sepultura.	392
Subl. 1.	De iure eligendi sepulturam ipsis competente.	ibid.
2	De iure competente eorum Ecclesijs, ut ea eligi possint in sepulturam.	395
Secl. 5.	De indulgentijs concessis Regularium Ecclesijs.	404
Subl. 1.	De concessis respectu ipsorum Regularium.	405
2	De concessis respectu externorum.	414
Secl. 6.	De privilegio instituendi Confraternitates.	422
Cap. 6.	De privilegijs Regularium concessis, quoad eorum personas.	441
Secl. 1.	De exemptione ab Ordinariorum iurisdictione.	ibid.
2	De exemptione a foro seculari.	451
3	De privilegio Canonis.	458
4	De habilitate ad Dignitates, & Officia extra Ordinem.	470
Subl. 1.	De habilitate ad Pralaturas, & Officia Ordinis.	ibid.
2	De iure Primogenitura inter Religiosos Ordinis.	471
3	De habilitate ad Dignitates, ac Officia extra Ordinem.	476
4	De iure Filiationis Regularis.	482
Cap. 7.	De privilegijs Regularium, quoad bona temporalia.	486
Secl. 1.	De concessis, quoad bona tam immobilia, quam mobilia.	ibid.
2	De concessis, quoad ipsorum Monasteria.	503
3	De exemptione a foro seculari competente ipsorum bonis.	511
4	De exemptione a Gabellis.	512
5	De exemptione a Decimis.	520
Cap. 8.	De privilegijs Regularium, quoad eorum gubernationem.	525
Secl. 1.	De multiplici potestate Pralatorum Regularium in Religiosos subditos respectu.	ibid.
2	De privilegijs eiciendi incorrigibiles.	ibid.
3	De facultate reuocandi Apostatas.	532
4	De privilegio eligendi Conservatorem.	538
5	De Protectore solito assignari Religiosis Ordinibus.	551

TRACTATIO IX. De Gubernatione Regularium.

Cap. 1.	DE Gubernatione Regularium in communi.	557
2	De Electione Pralatorum regularium.	567
Secl. 1.	De Electione secundum se.	568
2	De Electione quoad eligentes.	580
3	De Electione, quoad eligendos.	589
Subl. 1.	De iis, quae positivè requiruntur in eligendis.	ibid.
2	De iis, quae in iisdem negativè requiruntur.	594
Cap. 3.	De potestate Pralatorum in genere.	600
Secl. 1.	De potestate Pralatorum Regularium in communi.	ibid.
2	De eorum potestate Directiva.	603
3	De eorum potestate Coercitiva.	607
4	De eorum potestate Dispensativa.	617
5	De potestate Absolutiva.	633
6	De potestate ad varia.	638
Cap. 4.	De iure visitandi competente Pralatis regularibus.	645
Secl. 1.	De Visitatione Regularium.	ibid.
2	De forma iudiciali servanda in visitatione Regu-	

larium.	652	
3	De poenis iudicialiter infligendis Regularibus.	679
Cap. 5.	De obligationibus Pralatorum Regularium.	702
6	De eorum Prohibitionibus.	706
7	De poenis contra eos latis.	709
8	De Capitulis Regularium.	714
Secl. 1.	De Capitulis in genere.	ibid.
2	De Capitulis generalibus.	723
3	De Capitulis provincialibus.	733
4	De Capitulis localibus.	734
	Tractatiuncula de peculiari Instituto Soc. Iesu.	745

TRACTATIO X. De Monialibus.

Cap. 1.	DE statu religioso Monialium in genere.	767
2	De Novitiatu Monialium, alijsque ipsi annexis.	770
Secl. 1.	De receptione Monialium ad Novitiatum.	ibid.
2	De Novitiatu Monialium, alijsque ipsi annexis.	777
3	De bonorum renunciatione facienda a Monialibus ante Professionem.	782
Cap. 3.	De professione Religiosa Monialium.	785
Secl. 1.	De professione Religiosa Monialium, & circumstantiis ipsi annexis.	ibid.
2	De dote Monialium.	792
3	De Velo professionis, ac de consecratione Monialium.	799
Cap. 4.	De tribus votis Religionis, ad qua tenentur Moniales vi professionis.	803
Secl. 1.	De voto Paupertatis Religiosa.	ibid.
2	De voto Castitatis Religiosa.	816
3	De voto Obedientiae Religiosa.	820
Cap. 5.	De Clausura Monialium.	827
Secl. 1.	De Clausura Monialium in genere.	ibid.
2	De Clausura Monialium quoad egressum ipsarum.	831
3	De Clausura Monialium quoad ingressum extraneorum.	843
4	De Clausura Monialium quoad receptionem puellarum in educationem.	864
5	De accessu extraneorum ad Moniales.	868
Cap. 6.	De precipuis Monialium obligationibus.	875
7	De precipuis Monialium prohibitionibus.	892
8	De precipuis poenis iure communi latis contra Moniales, nempe de excommunicationibus, suspensionibus, interdictis, & alijs similibus.	900
9	De precipuis Monialium privilegijs.	911
10	De gubernatione Monialium.	930
Secl. 1.	De gubernatione Monialium quoad Ordinarium, aut Pralatam regularem.	ibid.
Subl. 1.	De gubernatione Monialium quoad Ordinarium.	ibid.
2	De gubernatione Monialium quoad Pralatam regularem.	938
3	De Visitatione canonica Monialium.	944
Secl. 2.	De gubernatione Monialium quoad Abbatissam.	948
Subl. 1.	De Canonica electione Abbatissa.	ibid.
2	De potestate Abbatissa in Moniales subditas.	954
Secl. 3.	De gubernatione Monialium quoad Confessarium.	961
Subl. 1.	De Confessario Monialium ordinario.	ibid.
2	De Confessario Monialium extraordinario.	992
3	De varijs Monitis dandis Monialibus ad profectum ipsarum spiritualem.	1002
	Formularium Licentiarum, quae in Monialium gubernatione communiter concedi solent.	1038

TRACTATIO VII.

De pœnis latis contra Regulares.

QUAM sit necessarius pœnarum vsus ad bonum regimen cuiuscumque Communitatis, vel hinc patet, quod iuxta vulgare effatum viam delictis aperire præsumitur, qui delicta relinquit impunita. Hinc mirum non est, etiam inter Religiosos admissum fuisse vsus pœnarum, & quidem multiplicem; cum earum aliquæ statutæ sint in decretis Summorum Pontificum; aliæ taxentur in Constitutionibus ipsarum Religionum; aliæ relinquantur prudenti Superiorum iudicio hæc, & nunc infligendæ subditis delinquentibus, siue inuitis, siue eas vltro deposcentibus. De his ergo pœnis in præsentî Tractatione differemus, eam In 6. capita diuidentes: In quorum 1. agemus de pœnis in genere: In 2. de excommunicationibus in specie latis contra Regulares in iure communi: In 3. de Suspensionibus contra eosdem impositis: In 4. de Interdictis contra eos ipsos statutis: In 5. de Irregularitatibus, quibus iidem subiacent: In 6. de variis aliis pœnis, tum spiritualibus; tum temporalibus, ac etiam corporalibus, quæ ex occurrentibus delictis iisdem Religiosis inferri solent. Quin etiam, cum singularum Excommunicationum, Suspensionum, Interdictorum, ac Irregularitatum, quas in hac Tractatione exponemus, sufficiens cognitio haberi non possit, nisi de ipsa Excommunicatione, Suspensione, Interdicto, ac Irregularitate aliqua prius in genere explicentur: ideò & de his in suis propriis capitibus respectiuè aliqua magis necessaria attingemus, ommissis iis, quæ minùs faciunt nostro instituto.

CAPVT I.

De pœnis in communi, latis contra Regulares.

IN hoc Capite agemus de pœnis in communi, & quidem maximè de Censuris in genere: cum pœnæ, quæ inferri solent Regularibus, plerumque sint de genere Censurarum; sicque caput diuidemus In 2. Sectiones: In quorum 1. differemus de pœnis in vniuersali: In 2. de Censuris in genere: idque ne postea in progressu Tractationis eadem cogamur sapiùs repetere cum non leui dispendio breuitatis.

SECTIO I.

De pœnis in genere spectatis in ordine ad Regulares.

- 1 Explicatur in quo consistat ratio pœne.
- 2 Pœna est multiplex, & varia.
- 3 Usus pœnarum necessarius ad bonum regimen Regularium.
- 4 At non semper expedit eas taxari in Religionibus.

Pellizzarij Manual. Regul. Tom. II.

- 5 Ea imponi possunt Religiosis solum à Prælati regularibus, aut alio legitimo Superiore.
- 6 Et quidem etiam à Prælati localibus.
- 7 Desumuntur ex varijs iuribus.
- 8 Cause grauiorè Regularium non decidendæ absque consilio peritorum.
- 9 Eorum delicta grauius puniuntur, quàm delicta hominum laicorum.
- 10 Esti non sine admixtione misericordie.
- 11 Omnes Religiosi subditi puniri possunt à Prælati regularibus.
- 12 Puniri possunt & Noniti.
- 13 Item Moniales exempta ab Ordinario.
- 14 Non item Religiosus probatus reus, si à Prælati sit agnitus verè innocens; quod non procedit de Iudice laico respectu suorum subditorum.
- 15 Regulariter condemnari non debet reus ex scientia priuata, & inauditus.
- 16 Ad formam iudicialom plura, & varia petuntur.
- 17 In iudicijs Regularium item plura requiruntur.
- 18 Illi interdum possunt puniri, quamuis innocentes; & maximè in Societate Iesu.
- 19 Et tunc pœna non subeunda sub peccato, nisi adsit præceptum Superioris.
- 20 Religiosus hospes punitur extra suum Conuentum, si delinquat contra ius commune, aut contra ius totius Ordinis.
- 21 Sic enim fit subditum ratione delicti.

A

22 Pars

- 22 Punitur à proprio Prelato etsi delinquat extra eius territorium.
- 23 Inchoans delictum in proprio territorio, & consummans in alieno punitur à duplici Prelato.
- 24 Imò puniri potest à Prelato loci, in quo inchoat delictum alibi consummandum, etsi domicilium mutauerit, quod tamen non est ita certum.
- 25 Delinquens in vno loco, & ibi non punitus, potest puniri alibi, si mutet domicilium.
- 26 Idque procedit etiam in casu, quo in loco delicti minus dignè puniatur.
- 27 Si plures Religiosi simul delinquant, non omnes puniendi.
- 28 Prelati supremi commutant, minuunt, &c. pœnas taxatas in Ordine.
- 29 Non item pœnas taxatas in iure communi.
- 30 Afferuntur causæ, ob quas pœna potest temperari.
- 31 Iudex inferior interdum auget pœnam taxatam.
- 32 Item illam minuit, si non sit taxata.
- 33 Religiosi obligari possunt ad pœnas taxatas, etiam ante sententiam.
- 34 Si id in regula præcipiatur, aut alia ratione legitima: & quidem pœna taxata in regula subeunda sub peccato licet Regula non obliget ad culpam.
- 35 Pœna imposita delicto non extenditur ad præterita, nisi imponatur pro delicto non punito.
- 36 Peccat violans legem obligantem ad certam pœnam post certum tempus, si eo nondum elapso illam violat, etsi sit immunis à pœna.
- 37 Pœna lata contra Ecclesiasticos iure communi non extenduntur ad Regulares, si hi non exprimantur in specie.
- 38 Regula obligans ad pœnam, regulariter non obligat in conscientia: & in dubio lex debet præsumi pure pœnalis.
- 39 Regularium defectus occulti possunt puniri, si sint leues.
- 40 Regulares non præscribunt contra pœnas.
- 41 Appellatio legitima excusat ab executione pœne.
- 42 Ex decreto Pauli V. nequeunt Prelati regulares suis subditis pœnas remittere ad instantiam personarum laicarum.
- 43 Ignorantia pœne excusat ab ipsa pœna.
- 44 Limita, nisi pœna sit leuis, & omnino proportionati delicto.
- 45 Ignorantia autem pœne probatur iuramento ipsius ignorantis, quoad forum externum.
- 46 In pœnis mitior facienda est interpretatio: & pœna legis nouæ diuersa tollit pœnam antiquam pro eodem delicto, si hoc nondum sit commissum.

QVÆRES I. Quid intelligatur hîc nomine Pœnæ.

1.

Respond. intelligi passionem, quæ infligitur, aut contrahitur ob peccatum iam præteritum, & infert nocumentum ei, qui illam sustinet, aut certè apta est ad illud inferendum, nisi aliunde impediatur: dicitur autem passio, & non actio, quia, licet multi in operando sentiant pœnam (v. g. in scribendo) non tamen sentiunt pœnam, quatenus agunt, sed quatenus patiuntur, i. fatigantur iuxta illud: *omne agens in agendo reparitur* (quamquam interdum nomine pœnæ veniat & simplex priuatio alicuius boni, quæ nullam importat actionem, & potius dicit defectum actionis: vt priuatio vocis actiue:) dicitur *infecta*, aut *contracta ob peccatum*, pœna enim & culpa dicuntur correlatiue; vnde afflictiones, quas aliquando viri iusti patiuntur absque culpa præcedente, proprie non sunt pœnæ, sed pœnalitates; dicitur *ob peccatum iam præteritum*, quia culpa semper debet præ-

cedere pœnam, sin minùs tempore, saltem natura; dicitur *inferens nocumentum ei, qui illam sustinet, aut certè est apta ad inferendum*, &c. quia non omnes pœnæ de facto nocent eas toleranti, at aptæ sunt nocere, quin potius illi interdum profunt ex varia habitudine subiecti eas tolerantis, vel certè ex vsu, & assuefactione, iuxta illud: *Ab assuetis non non fit passio*: cum tamen explicans rerum essentias, ea spectare debeat secundum ea, quæ ipsis competunt per se, & ex natura sua, non autem, quæ per accidens, & contingenter. Ita *Castus de leg. pœnali, l. 1. c. 3.* ex dictis inferens legem pœnalem posse definiri, quod sit lex, quæ statuit pœnam alicui infligi propter culpam commissam.

QVÆRES II. quotuplicis generis sint pœnæ, quæ inferri possunt Regularibus.

Respond. esse multiplicis generis: aliæ quippe sunt spirituales (quales sunt censura, imò & priuatio officiorum, vocis actiue, & passiuæ, inhabilitatio ad gradus, dignitates, ac beneficia Ecclesiastica, aliæque id genus) & aliæ corporales (qualis est flagellatio, pœna trirremium, ieiunium, &c.) aliæ sunt iuris communis, quæ latæ sunt in iure cõtra omnes Religiosos & aliæ iuris particularis, quæ sunt propriæ cuiusque Ordinis; aliæ sunt priuatiuæ, idest cõsistentes in priuatione (vt censura, inhabilitates, annullationes, & irritationes actuum:) aliæ positiuæ, quæ ad sui executionem petunt aliquam actionem, siue faciendam ab ipso delinquente, siue ab alio tertio, (qualis est exilium, flagellatio, & similia:) aliæ sunt ipso iure latæ, quæ ad delicti positionem consequuntur; & aliæ ferendæ, posito delicto, ferendæ sunt à Iudice: aliæ sunt perpetuæ; & aliæ ad tempus, siue determinatum, siue indeterminatum; aliæ sũt à iure & aliæ ab homine.

QVÆRES III. An vsus pœnarũ sit conueniens, imò & necessarius ad bonum regimen Regularium.

Respond. esse; & probatur, tum quia, vt benè aduertit *Suar. tom. 4. de Rel. tract. 8. c. 9. n. 1. sine timore, ac disciplina non potest communitas humana in officio contineri, quantumuis bona videatur in hac vita mortalit;* vnde potestas directiua sine aliqua coërcitione, infirma, ac ferè inutilis est; tum quia in hoc differunt laudabiles Religiones, inquit S. Bonau. *de sex alijs Seraphim, c. 3.* & iam dilapsæ, non quod nullus peccans in laudabilibus reperitur, sed quod nullus impunè peccare sinatur, & peccãdi aditus studiosè eludatur, & incorrigibiles, & alios inficientes eliminantur, & boni adiuuentur, & diligantur, vt perseuerent, & in melius semper proficiant: tum quia certa constat experientia nulla alia viã citius, & facilius disciplinam regularem relaxari, quàm per impunitatem defectuum, qui circa illam in dies committuntur; cum è contra pœnæ, etiam leues, quæ oblata opportunitate infliguntur transgressoribus Regulariũ, summo perè coërcant nimiam eas transgrediendi facilitatem; vt proinde dicat Petr. Dam. ep. 11. ad Gotifred. l. 7. *Illud etiam mihi non mediocriter displicet, quia in pietendis flagitijs, & temerarijs iniquorum hominum ausibus coërcendis remissior cerneris esse, quàm debeas, vt, dum peccatoribus parcis, augere peccata conuinceris: eneruatam quippe rigore iustitiæ status enertitur disciplina, & dum vltoria seueritatis censura reprimitur, temeraria delinquendi licentia relaxatur; inordinata sunt pietas nutrit impietate, & timida manus medici vulnus auget agroti. Quæ omnia sedulo debent perpendi à Prelatis regularibus; vt hinc cognoscant, quàm solliciti debeant punire excessus, ac defectus suorum subditorum; memores grauioris illius comminationis, quæ contra ipsos statuitur; Reg. 20. in hæc verba: *Quia dimissi virum dignum morte, erit anima tua pro anima eius*, meminerint etiam sapè, quod pœna vnus*

vnus est multorum metus, *Instit. de exceptionib. §. hodie autem, C. ad legem Iul. reper. l. 1.* sicque discretè, ac opportunè puniant subditorum defectus iuxta monitum Concil. Trid. *sess. 13. cap. 1. de reform.* sic dicentis: *Illud primum admonendos eos censet, vt se pastores, non percussores esse meminerint, atque ita praeesse sibi subditis oportere, vt non in eis dominantur, sed tanquam filios, & fratres diligant, elaborentq., vt hortando, & monendo ab illicitis deterreant, ne vbi deliquerint debitis eos pœnis coercere cogantur: quos tamen si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostolici est ab eis seruanda præceptio, vt illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate, & patientia: cum sæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia, quam austeritas, plus exhortatio, quam comminatio, plus charitas, quam potestas. Sin autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit: tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum benignitate seueritas adhibenda est.*

QVÆRES IV. Vtrum conferat ad melius regimen Regularium, quod in Constitutionibus singulorum Ordinum Religiosorum pro certis delictis etiã certæ taxentur pœnæ, an verò quod hîc & nunc pro ratione excessus commissi imponatur pœna, quæ prudenti Superioris iudicio videbitur opportunior.

Respond. quòd, licet in vtramque partem adduci possint rationes non pauca, nec leues: simpliciter tamen loquendo, si ponamus, & Prælatos regulares esse discretos, prudentes, rectos, ac zelantes; & subditos esse timoratos, ac studiosos propriæ perfectionis, & salutis: non videtur expedire, vt in Religionibus pro certis delictis certæ statuatur pœnæ; idque ob rationes sequentes. Probatum ergo hæc responsio, 1. ex eo, quòd taxatio pœnarum supponit Religiosos duci, non amore filiali, sed timore seruili: qui tamen est minùs commendabilis in viris Religiosis, ad perfectionem charitatis tendentibus: 2. quia ab assuetis non fit passio; ac proinde hoc ipso, quòd certis excessibus certæ assignatæ sunt pœnæ, subditi eas minoris faciunt, illas minùs timent, minùsque ex earum timore deterrentur à dictis excessibus patrandis, quàm fortè deterrentur, si ipsis certò non constaret de qualitate pœnæ imminentis, adeoque possent eam expectare, etiã grauiorem illa, quæ de facto est assignata: 3. quia excessus, ac defectus, qui in dies committuntur, solent coniungi variis combinationibus circumstantiarum desumptis ex qualitate temporis, loci, personæ, ætatis, aliorumque similium, quæ non parum augere possunt delictum, aut diminuerè; in praxi difficile est, quod in abstracto pro certo delicto certa pœna proportionata assignetur, quæ vel non excedat, vel non deficiat: 4. quia, posita supradicta taxatione pœnarum, Superior difficiliùs potest euitare querimonias subditorum casu, quo ex iusta causa pœnam taxatam alicui, aut remittat, aut saltem ex parte diminuat (cum tamen iustæ occurrere possint causæ id præstandi) quippe si subditis constat de qualitate pœnæ infligendæ; iique sunt, (vt ita dicam) in mala fide, quod non ita facile eueniret, si pœnæ taxatio relicta esset arbitrio Superioris.

Rationes verò, quæ probant expedire, vt certæ taxentur pœnæ, desumuntur 1. ex praxi, tum iuris communis canonici, ac ciuilib, tum particularis multorum Ordinum, qui præfatam pœnarum taxationem statuerunt: 2. ex eo, quod homines, attenta conditione naturæ corruptæ, plerumque deterrentur à vitiis, non tam amore virtutis, quàm timore pœnæ, iuxta illud; *Oderunt peccare mali formidine pœnæ,* & quidem maximè, si certius videant sibi pœnam debitam imminere: sicut contingit in præsentis casu: 2. quia subditi non ita irritantur contra Super-

Pelizzarij Manual. Regul. Tom. I.

iores infligentes pœnas in iure præscriptas, ac si ea essent ipsorum arbitrio commissæ, sicque suauior redditur regularis gubernatio: 4. quia stante præfata taxatione pœnarum subditi magis arcentur ab excessibus, vtpote videntes se hac ratione difficiliùs posse effugere pœnam, reclamante contra ipsum Superiorem lege illam præscribente; qui propterea strictiùs vrgetur ad eam infligendam, quàm si id eius arbitrio fuisset commissum. Quæ rationes suadent quidem, attenta humanæ naturæ corruptela, ac refrigerescētis charitatis diminutione, expedire, vt in Religiosis Ordinibus, supradicta pœnatu taxatio statuatur, non tamen conuincunt id absolutè esse necessarium, quod tātum nos asseruimus in hac nostra responsione.

QVÆRES V. An Regulares puniri possint non solum à propriis Prælati, sed etiam ab Ordinariis locorum, & à Iudicibus laicis.

Respond. non posse puniri, nisi à propriis Prælati; cum hi solum habeant in eos iurisdictionem, quæ requiritur ad potestatem coercendi, vt bene ostendit *Suar. sup. n. 3.* non item à Iudicibus laicis, vtpote nullam habentibus iurisdictionem in personas religiosas, sicut ostendimus in *tract. de priuileg. cap. 6. sect. 2.* imò nec ab Ordinariis, nisi in iis casibus, in quibus tanquam Sedis Apostolicæ delegati possint se immiscere, eo modo, quo diximus *sup. in ead. tract. eod. cap. sect. 1.* & indicat *Rodrig. tom. 2. q. 2. art. 6.*

Vtrum verò potestas coercitiua competat omnibus Prælati regularibus, etiam localibus respectiue, quoad proprios subditos.

Respond. competere, nisi fortè ex vsu Ordinis, præcepto Prælati superioris, aut peculiari aliquo statuto sit restricta ad certos casus, ac limitatas pœnas: quod sine dubio non potest colligi, nisi ex vsu, ac Constitutionibus vniuscuiusque Religionis, quæ proinde in casu occurrenti debent attendi, & seruari, sicut notat *Suar. sup. cap. 9. n. 4.* Ratio responsionis est, quod Prælati regulares, etiam locales in Religiosos subditos habent iurisdictionem quasi Episcopalem ex indulto bullato per Pium V. concessio Dominicanis, & relato à *Rodrig. in bullar. bulla. Pij V. in ord. 13.* Constat autem Episcopos quoad suos subditos puniendos iuxta sacros Canones habere potestatem illimitatam; vt quotidiana testatur experientia.

QVÆRES VI. Ex quo iure debeant desumi pœnæ Regularibus infligendæ.

Respond. debere desumi ex peculiaribus statutis cuiusque Ordinis, si extant; sin minùs, ex Pontificiis Constitutionibus, aut etiam (his deficientibus) ex Iure canonico, imò & ciuili, si desit canonicu; & si adhuc hoc minùs sufficiat, ex Iure municipali, ac legitimis consuetudinibus. Et quidem quod in punitione Regularium procedi debeat iuxta peculiaria statuta vniuscuiusque Ordinis, non autem secundum Ius commune: patet, tum ex concessione bullata ad id facta à *Bonif. VIII. Ordini Minorum.* & relata à *Casarubio in comp. v. correctio Fratru, n. 6.* his verbis. *Bonif. VIII. concessit, vt, Prælati Ordinis Minorum ad correptiones, & punitiones Fratrum eiusdem Ordinis delinquentium infligendas, ad quos eadem spectare noscuntur, rimulis, & apicibus Iuris postpositis, liberè procedere valeant secundum consuetudines approbatas, & generalia statuta ipsius Ordinis facta, & fienda* (quæ concessio, teste *Casarub. sup. num. 8.* à *Bonif. IX.* fuit facta, etiam per Bullam Ordini Prædicatorum, & per participationem est communis Religiosis aliorum Ordinum;) tum ex *Clem. 1. de priuileg. cap. 1.* quæ sic habet: *Si qui verò præmissa, vel aliquod de præmissis attentare præsumserint* (loquitur de Religiosis) *per duos menses subiaceant pœnis illis, quæ secundum eorum regulam, vel*

4 De pœnis Regularium in genere.

statuta pro grauibus criminibus, seu culpis eis consueverunt imponi: tum ex cap. fin. de statu Monach. §. porro, ubi dicitur Monachos S. Benedicti delinquentes puniri debere, iuxta B. Benedicti regulam, & Apostolica instituta. Ex quibus vltimis verbis colligit Peyr. in formulario lit. S. cap. 3. n. 5. deficientibus statutis regularibus, pœnarum qualitatem taxantibus, Regulares puniendos esse iuxta Apostolica instituta; & si hæc item desint in casu aliquo, recurrendum esse etiam ad ius civile eo modo, quo supra diximus, & non obscure innuitur d. 12. cap. 7. iis verbis: Si in adiutorium vestrum etiam terreni imperij leges assumendas putatis, non reprehendimus. ita Peyr. supr. cum Thom. à Iesu, Rodriq. Manfo, Aldret. & aliis addens cum Ghill. cap. 13. de Iudice regul. n. 14. Protectores, & alios, ad quos Regulares de iure possunt recurrere, teneri iudicare in causis eorum iuxta regularia statuta, & non aliter: cum iura allegata indefinite loquantur, & vt pontificia adstringant quoscumque Iudices Regularium iuxta regulam: *lex generaliter loquens generaliter debet intelligi.*

8. Notat autem Rodriq. tom. 2. q. 22. art. 7. quod, cum Bonifac. IX. in priuilegio superius citato concesserit Ministro generali Ordinis Prædicatorum, vt ipse, & alij Præsidentes dicti Ordinis in correctionibus Fratrum eiusdem Ordinis iuris ordine postposito, secundum consuetudines approbatas, & instituta Ordinis amedicti procedere libere, & licite possint, & valeant; & hæc ipsa concessio, vt fauorabilis statui Religioso, etiam aliis Ordinibus per viam communicationis competat: non debent Regulares Prælatis grauiore causas Religiosorum subditorum definire absque consilio ad minus eorum, qui in causis Regularium sunt versati; si quidem hæc est consuetudo communiter approbata in Religionibus: & merito, cum vnicuique credendum sit in sua arte, quod etiam confirmatur ex quodam decreto Pij V. relato in Comp. S. Hieronymi, v. condemnare: in quo statuitur posse quidem Priorem generalem Fratrum (intellige S. Hieronymi, & aliorum Ordinum communicantium de ipsorum priuilegiis) non expectato Capitulo, se solo damnare ad vitæ rem, siue ad tempus, siue perpetuè, non tamen posse id facere, nisi de consilio Seniorum, quod est dicere, ipsum teneri petere consilium Seniorum (Patrum scilicet ad tale munus deputatorum, qui in aliquibus Ordinibus vocantur *Discreti*, in aliis *Vocales*, in aliis *Consultores*, &c.) non tamen teneri illud sequi, vt rectè aduertit Rodriq. loc. supr. cit. sicque puto in Religionibus obseruari, cum & prudentia, & æquitas id requirat: vnde Prouerb. 11. dicitur: *Salus, ubi multa consilia: & cap. 12. Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia.*

QVÆRES VII. An, & quomodo Regularium delicta grauius puniri debeant, quam delicta hominum sæcularium.

9. Respondeo debere, quamuis semper aliquis locus misericordie relinqui debeat. ita Peyr. supr. lit. P. c. 16. n. 5. & probatur, tum quia pœna debet proportionari delicto: delictum autem Regularium cæteris paribus est grauius delicto sæcularium, non solum ratione votorum, cap. qui bona 17. q. 1. sed etiam quia Religiosi maiorem habent de Deo cognitionem; cum tamen, cui plus datum est, plus requiratur ab eo: tum quia in sacris Canonibus puniuntur aliqua delicta Ecclesiasticorum, quæ tolerantur in sæcularibus (vt frequentatio domus fornicarum, cap. Clericus d. 81. ludus alearum, cap. Episcopus d. 35. negotiatio, cap. negotiatorem d. 88. & similia,) quod est signum delicta Ecclesiasticorum, & consequenter à fortiori hominum Religiosorum grauius esse punienda, quam punian-

tur delicta sæcularium; tum quia peccata Regularium sunt magis perniciosa bono communi, vt pote alios ducentia ad interitum, cap. qualis 8. q. 1. vnde, & sunt grauiora, adeoque maiorem merentur pœnam.

Dixi, quamquam semper aliquis locus misericordie relinqui debeat, vt indicarem in puniendo admiscendam semper esse misericordiam rigori; ita vt sit amor, sed non emolliens, ait S. Gregor. lib. 20. mor. cap. 6. sit rigor, sed non exasperans; sit zelus, sed non immoderate seruans; sit pietas, sed non plus, quam expediat, parcens: quod spectat, quod ait Concil. Trid. sess. 13. de reform. cap. 1. Sin autem ob delicti grauitatem virgæ opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate seueritas adhibenda est. Imò inquit S. August. serm. 26. ad fratres in eremo: *Melius est, vt redarguamur de misericordia, quam de crudelitate in die nouissimo: superexaltat enim misericordia iudicium,* (quod tamen non facit, quin etiam leuiores culpæ Religiosorum corrigi debeant à Prælatis; non enim charitas est, sed languor malos humores non corrigere, cap. non pures 23. q. 5. vbi additur hinc manere totalem subditorum ruinam,) quæ omnia confirmat S. Gregor. lib. 8. reg. ep. 16. ind. 3. dicens: *Plerumque plus virium habet discreta in correctione remissio, quam in exequenda vltione districtio: adeo vt nonnunquam hæc fideliorum, atque subiectum: illa verò obstinatum faciat, & amulum.*

QVÆRES VIII. An potestas coercitiua Prælatorum regularium extendatur ad omnes Religiosos sui Ordinis, etiam eiectos, imò & promotos ad dignitatem (v. g. Episcopalem, aut aliam similem.)

10. Respond. extendi ad omnes, non tamen ad Religiosos legitime eiectos ab Ordine, vt pote qui ex decreto Urbani VIII. relato supr. in tract. de priuileg. cap. 8. sect. 2. q. 4. immediate subiiciuntur Ordinario, & consequenter eximuntur à iurisdictione Prælatis regularis (quæ tamen necessariò supponitur ad potestatem coercitiuam: imò neque ad Religiosos, qui consecrati sunt in Episcopos, aut alio titulo plene exempti sunt ab ordinaria Prælatorum regularium potestate: idque ob rationem modò allatam, ita Peyr. supr. lit. G. cap. 6. n. 2. addens oppositum dicendum esse de iis, qui nominati sunt in Episcopos, sed nondum sunt consecrati; hi quippe, cum non sint exempti à Prælatis regularis iurisdictione, nisi post consecrationem, vt expresse dicitur in Bulla Pauli IV. à Rodriq. adducta in Bullar. Const. 4. Pauli IV. si interim delinquant, puniri possunt à suis Prælatis regularibus: quippe qui adhuc subduntur eorum potestati, & gaudent priuilegiis Ordinis; adeoque par est, vt sentiant, & onera; quod idem proportionaliter dicendum est de Religiosis solum nominatis ad aliquod beneficium, & illud nondum pacifice possidentibus; secus, si illud pacifice possideant: nam tunc, sicut eximuntur ab ordinis iurisdictione, ita & sunt immunes à potestate coercitiua Prælatis regularis, vt pote, quæ ad illam necessariò præsupponitur, vt iam non semel diximus.

QVÆRES IX. An Prælatis regulares possint punire Nouitios sui Ordinis.

11. Respondeo posse, & quidem non solum in casu, quo delinquant contra regulam, aut statutum religionis; sed etiam si committant alia delicta capitali pœna digna, (v. g. homicidium,) & velint manere in religione. ita Sanchez lib. 6. in Decalog. cap. 10. num. 12. & 14. Peyr. de Rel. Pr. quæst. 3. cap. 1. §. 7. n. 192. alique plures apud ipsum, patetque ex dictis supr. in tract. de gubernat. cap. 3. num. 48. si monuero, quod si delictum commissum exigat, & reus torqueatur ad veritatem eruendam, potest Prælatus regularis Nouitium modo dicto delinquentem torquere, æquè ac

10.

13.

11.

14.

12.

ac si esset professus, cum id consequatur officium Iudicis, iuxta *cap. cum in contemplatione, de regul. iur.* potest inquam torqueri, & quidem etiam per sæcularem, vt notat Suar. *de censur. D. 22. sect. 1. num. 44.* Coninch. *de cens. D. 14. num. 191.* & alij contra Peyr. *supr. num. 195.* oppositum asserentem cum Nauarro, Rodrig. qui Peyr. ait *num. preced.* quod si Nouitius committeret aliquod delictum, quod mortem non mereretur (furtum, v. g. aut adulterium) posset puniri à Prælato regulari, etiam si vellet egredi è religione; cum ex vna parte talia delicta minùs sufficienter puniantur per solam dimissionem à religione; ex alia parte multum interfit Reipubl. ne delicta maneat impunita, & alioqui probabile sit Nouitium ob tale delictum non punitum iri post egressum ab ordine. Nec obstat, quod sic videtur impediri libertas Nouitij ad exeundum contra *cap. statumimus, de regul. & cap. non solum, eod. tit. in 6.* siquidem hi textus non loquuntur in casu, quo Nouitius ratione delicti fiat subditus suo Prælato regulari, iuxta *l. 1. C. ubi de crim. agi oport. 1. iuncta Gloss. de Rapt.*

QVÆRES X. An Prælati regulares possint punire Moniales sui Ordinis.

13. Respondeo posse, si ipsorum iurisdictioni reuera subsint; non item, si Ordinariis loci subiaceant plenè, & per consequens sint exemptæ ab iurisdictione Ordinis. patet ex dictis *supr. in tract. de gubern. cap. 3. n. 47.* & Portel. *de dub. Regul. v. Prælatus, n. 7.*

QVÆRES XI. An Prælati regulares possint punire Religiosum subditum iuxta allegata probatum nocentem, si ipsi ex scientia priuata sciant illum esse innocentem.

14. Respondeo, quod cum Less. P. Nauarr. Sylu. Malder. & alij apud Dianam *part. 5. tract. 4. resol. 22.* probabile putent etiam Iudicem sæcularem in proposito casu non posse punire reum, quem ex priuata scientia nouit esse innocentem; & Prælati regulares iuxta dicta *q. 6.* non teneantur in iudicandis causis suorum subditorum seruare apices Iuris; probabile videtur eos non posse punire tanquam reum, quem certò sciunt esse innocentem, imò teneri non solum ex charitate, sed etiam ex iustitia (nimirum ratione officij quod exercent) adhibere media opportuna ad manifestandam illius innocentiam, eumque liberare: & hoc etiam recurrendo ad Prælatum Superiorem, qui cognita rei innocentia cum ex suprema sua potestate liberet, relaxata pœna, quæ ipsi secundum allegata, & probata deberetur, idque siue agatur de inferenda morte, aut mutilatione, siue de infligenda alia minori pœna (qualis esset priuatio officij, gradus, vocis actiue, & passiuæ, &c.) licet enim Lessius *lib. 2. cap. 29. num. 84.* & alij putent supradictam doctrinam non habere locum, nisi in causis grauioribus mortis, aut mutilationis: loquendo tamen de causis Regularium, quæ inter ipsos tractentur, censeo illam militare etiam in causis minùs grauib; idque mihi suadeo ex eo quod Prælati regulares in suis iudiciis non tenentur seruare apices Iuris; cum aliàs potissima ratio asserendi Iudicem teneri condemnare eum, qui secundum allegata probatus est nocens, esto ipsi constet ex scientia priuata illum esse innocentem, sit ad seruandum Iuris ordinem: quæ ratio cum cesset respectu Prælati regularis ob causam modò allegatam, utique eum non astringit ad reum in præsentis casu puniendum, saltem in causis minùs grauib; ita docti recentiores à me consulti, & meo iudicio satis probabiliter, patetque tum ex dictis; tum quia eatenus ratio naturalis dicit Iudicem debere sequi notitiam publicè receptam per allegata, & probata, quatenus adest periculum, ne

Pellizzarij Manual. Regul. Tom. II.

facile aberret in iudicando, & defleat à veritate, & iustitia: hoc autem periculum non adest in præsentis casu; cum potius Iudex videat eius iudicium fore omninò iniustum, si procedat secundum allegata, & probata: quo modo constat cessare rationem procedendi secundum allegata; cum obligatio legis cesset, quodcumque ex eius obseruatione sequitur id, quod est contrarium fini per ipsam legem intento; alioqui detorqueretur ad iniuriam, quod pro seruanda iustitia introductum est.

QVÆRES XII. An Prælati regulares possint Religiosum subditum condemnare ex priuata scientia, aut certè non citatum, nec auditum.

15. Respondeo regulariter non posse; & probatur ex eo, quod licet in iudicandis causis Regularium non sit opus seruare apices Iuris, vt diximus *quæst. preced.* id tamen intelligi debet, de iis, quæ spectant ad formam iudicij accidentaliter, non autem de iis, quæ spectant essentialiter, & sunt solemnitates substantiales: cuiusmodi est, quod non condemnatur reus, nisi citatus, & auditus: quæ solemnitas ita est de ratione formæ iudicialis, vt non solum iure gentium recepta sit, sed videatur esse iuris naturalis, iuxta *Clem. Pastoralis*, in qua versus finem dicitur: *De crimine graui delato facultas defensionis, quæ à iure naturali peruenit, adimi non valet, cum illa tollere Imperatori non licuerit, quæ iuris naturalis existunt: quamquam in iure, tum canonico, tum ciuili id, quod propriè est iuris gentium, dicatur Iuris naturalis, (vt ostendit Lessius *supr. cap. 5. num. 18.* vnde fit, vt Prælatus regularis modo supradicto condemnans reum non auditum, nec tacitum, ferat iudicium, & illicitum, & inualidum: vtpote carens debita solemnitate substantiali. Dixi *regulariter*, quia potest dari casus, in quo Prælatus regularis potest condemnare subditum non citatum, nec auditum: vt si delictum vere sit, aut certò constet de eo, & aliàs iuridicè procedi non possit in eo sine periculo grauis turbationis, aut graui præiudicio boni communis, vel etiam personæ alicuius particularis: vt in simili notat Lessius *supr. cap. 29. n. 100.* monens *num. 102.* hanc doctrinam non procedere solum in condemnatione ad mortem, aut mutilationem, sed etiam in priuatione officiorum perpetuorum, carcere, ac exilio: eamque adstringere tam Prælatos supremos, quam inferiores; quod dicit *num. 93.**

16. Addit autem Peyr. *supr. lit. P. cap. 16. num. 2.* quod, cum ad formam iudicalem alia requirantur de iure diuino (videlicet accusatio delicti, seu denuntiatio, rei citatio, æqualitas Iudicis erga partes, testium pluralitas, & partis auditio) alia de iure naturali (nimirum recusatio Iudicis inimici, appellatio, defensiones legitime, iuramentum de veritate dicenda, quod datur testibus, testium secreta interrogatio, quod constet de delicto facti permanentis, & quod inimici repellantur ab accusando, aut testificando) & alia de iure positiuo, v. g. quod libellus accusationis, seu denuntiationis offeratur in scriptis; quod reorum citatio realis, seu verbalis fiat tali, vel tali modo; quod fiat debita litis contestatio; quod partibus tale, vel tale tempus præscribatur ad respondendum, seu probandum: quod adsit sufficiens numerus testium in delicto probando; quod non admittantur dolosæ protelationes; quod citetur reus ad videndum iurare testes; quod sententia non feratur, nisi tali loco, tali die, & tali modo, nempe sedendo: quod citationes non fiant, nisi per interualla, aliaque id genus, quæ prosequuntur Miranda *de ord. iud. q. 14. art. 2. concl. 2.* & Ghisler. *de iudic. Regul. cap. 11.*

Addit, inquam Peyr. in iudiciis personatum regularium

6 De pœnis Regularium in genere.

larium non solum seruanda esse, quæ pertinent ad formam iudicalem de iure diuino, & naturali, sed etiam quæ sunt de iure positiuo, & non spectant præcisè ad apices iuris, nec sunt puræ solemnitates, quæ faciunt ad iurandam essentiam iudicij, ac conditiones, quæ de iure diuino, & naturali requiruntur: qualia sunt dilationes congruæ, exceptiones legitimæ, traditiones nominum, ac dictorum testium, citatio partium ad sententiam, &c. hæc enim debent obseruari, non obstante, quod in iudiciis Regularium non sit opus seruare apices iuris: si quidem per apices iuris, qui possunt omitti in præfatis iudiciis Regularium, non veniunt nisi ea, quæ habent rationem puræ solemnitatis; nempe citatio die non feriatæ, libelli porrectio in scriptis, litis contestatio, testium pluralitas, longæ dilationes, receptio testium post publicatas attestaciones, prolatio sententiæ sedendo, &c.

QVÆRES XIII. An Prælati regulares possint punire suos subditos nullo modo delinquentes, & quo pacto.

18.

Respondeo posse; quamuis talis punitio non tam dicenda sit pœna, quæ supponit culpam, quàm pœnalitas, quæ non requirit culpam, sed causam: vt apertè colligitur ex regul. 23. de regulis iuris in 6. Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus: causa autem in præfatis casu esse potest, tum bonum spirituale Religiosi modo supra dicto puniti, cuius profectus multum confert exerceri in actibus mortificationis: tum bonum spirituale totius Ordinis, ad cuius augmentum iuxta dicta 9.3. summopere conducit, quod corrigantur, & puniantur quæcumque errata, quantumuis leuia, imò & materialia, quæ scilicet facta sunt inuoluntariè, & sine debita aduertentia; quod in terminis habetur p. 3. Constit. Soc. Iesu, cap. 1. num. 15. his verbis: *Pœnitentias verò huiusmodi prompta voluntate quisque admittere deberet cum verò emendationis, & spiritualis profectus desiderio, etiamsi propter defectum non inculpabilem iniungerentur.* ita Sanchez lib. 6. in Decalog. cap. 4. num. 11. Peyr. de R. S. quæst. 1. cap. 5. & alij ex S. Thom. 2. 2. quæst. 108. art. 4. patetque tum ex dictis; tum quia errata supradicta, etsi sint inculcata coram Deo, & quoad forum internum, sunt tamen culpabilia, quoad forum externum, adeoque sicut in hoc foro præsumuntur esse delicta, ita & in eo possunt puniri; & hoc, etiamsi defectus, qui punitur, sit commissus contra regulam non obligantem ad vllam culpam.

Difficultas hæc solum esse posset, an Religiosus in præfatis casu sub aliqua culpa teneatur implere pœnas, siue taxatas à regula, siue impositas à proprio Prælato; & ratio difficultatis est, quod cum Institutor regulæ generaliter tradat se nolle obligare ad regulas sub vlla culpa, (vt suppono) si postea intenderet obligare sub culpa ad subeundam pœnam ibi taxatam, manifestè sibi contradiceret: cum ista pœna debeatur ex regula, & consequenter iam detur regula obligans sub culpa.

19.

Respondet Sanch. sup. num. 13. ex Caiet. Armil. Val. & Viguer. Religiosum non teneri in casu proposito implere pœnam sub vlla culpa, nisi interueniat peculiare Superioris præceptum obligans ad dictam pœnam; & hoc ob rationem modò allatam; oppositum sustinent S. Antoninus, Azor, & Castr. relati ab ipso Sanch. asserentes esse culpam non subire pœnam regulis taxatam, aut à Superiore impositam; probantque ex eo, quod conditor regulæ expressè dicit se obligare transgressores ad pœnam, etsi non ad culpam; cum tamen, vbi adest obligatio, ibi & præceptum adesse oporteat; & vbi adest transgres-

sio obligationis; ac præcepti, ad sit culpa. Verùm opinio Sanchez est valde probabilis; patetque sufficenter, si solum explicetur, quoad eam partem, nisi interueniat peculiare Superioris præceptum obligans; explicatur autem sic: duobus modis potest Religiosus obligari ad subeundam pœnam impositam ob transgressionem regulæ: 1. ex ipsa regula taxante talem pœnam; 2. ex præcepto Superioris ipsi mandantis, vt dictam subeat pœnam; quod sine dubio potest Superior præcipere ratione voti obedientiæ, quo Religiosus voluntariè se adstrinxit in ipsa professione, modò Religiosus in præfatis casu committit culpam non implendo pœnam iniunctam ob violationem regulæ, non quidem quatenus imponitur à regula, quo pacto nulla est culpa omittere pœnam taxatam in regula, sed quatenus præcipitur à Superiore potente, & volente obligare ad culpam, siue mortalem, siue venialem iuxta formam præcipiendi, qua dictus Superior vtitur; præterquam quod Religiosus, etiam secluso voto obedientiæ, in ijs, quæ spectant ad civilem, & politicam monasterij gubernationem (inter quæ sine dubio recensetur punitio defectuum, qui dietim committuntur à Religiosis) tenentur obedire Prælato regulari, non secus ac filii familias teneantur obedire patri familias: vnde fit, vt sicut hi peccant detrectando pœnas ipsi iniunctas à patre familias in pœnam defectuum moralium, quos committunt; ita & peccabunt Religiosi renuentes sustinere pœnam iis à Superiore iniunctam ob transgressionem regularum, aut alios tales defectus.

QVÆRES XIV. An Prælati regulares possint punire Religiosum sui Ordinis peregrinantem, qui fortè delinquat in monasterio, cui dictus Prælati præest, idque, etsi breui illic commoraturus sit, ad alia loca diuertens.

Respondeo cum distinctione; vel Religiosus iste peccat contra ius commune, aut etiam proprium totius sui Ordinis; & sic potest puniri à Prælato Monasterij, in quo delinquit? cum hoc pacto, sin minus ratione domicilij, saltè ratione delicti ibi commissi fiat subditus illi Prælati iuxta cap. 1. de Rapt. vel peccat contra ius proprium, & (vt ita dicam) municipale monasterij, per quod transit; & sic non potest puniri à Prælato dicti monasterij; cum nullo modo ei subiiciatur, neque ratione domicilij (vt patet) neque ratione delicti, vt constat ex eo, quod non potest dicit delinquere contra legem, quia non tenetur eam seruare: cum tamen probabile sit peregrinum de iure communi non teneri seruare leges proprias loci, per quem obiter transit; vt pluribus probat Laym. l. 1. tract. 4. cap. 12. num. 4. cum Palud. Sylu. Rosel. Sanch. Coninc. Sayr. Angl. Auil. & alij dixi, de iure communi; si enim in aliquo Ordine oppositum statutum sit (nimitum Religiosos hospites fieri veros subditos Superioris monasterij, per quod transeunt: quo modo verè statutum est in Soc. Iesu regula 48. ex communibus, in hæc verba: *Cum quis iter faciens transit per locum, vbi domus, aut collegium Societatis sit, ad aliud hospitium ne diuertat, eiusque qui illic præest, obedientiæ subsit in omnibus, sicut & reliqui qui in eadem domo, vel collegio commorantur.* tunc utique Religiosi hospites tenebuntur seruare ius proprium monasterij per quod transeunt; & si cont. illud delinquant, iuste poterunt puniri, cum sic iuxta dicta verè fiant subditi ratione delicti, vt patet.

Quod si quæras, cur Religiosus hospes dicatur fieri subditus ratione delicti, si in monasterio, per quod transit, peccet cont. ius commune, aut proprium totius Ordinis, non autem in casu, quo peccet cont. ius municipale dicti monasterij.

Respon

21.

22.

20.

23.

24.

21. Respondeo, rationem disparitatis in eo esse, quod Religiosus hospes ubique tenetur seruare, tum Ius commune, tum proprium totius sui Ordinis; adeoque si non seruet dicitur delinquere, & consequenter fit subditus ratione delicti (vt superius diximus) è contra verò non tenetur seruare ius municipale monasterij, per quod transit (excepto casu, quo declaratur subditus ubique vt item diximus supra) & sic, si contra præfatum ius delinquat, non idèd potest dici, quod fiat subditus ratione delicti, cum illud non teneatur seruare.

QVÆRES XV. An, & quomodo Prælati regulares possint punire Religiosum subditum delinquentem extra suum territorium.

22. Respondeo posse, si pœna infligenda delinquenti sit ex iis, quæ ipso facto contrahuntur, Iudicisque executionem non requirunt (quales sunt censuræ ipso iure latæ); secus, si sit ex iis, quæ Iudicis executionem requirunt, & quidem per actus iurisdictionis contentiosæ. Colligitur ex Castro Pal. tom. 3. D. 1. p. 24. §. 5. num. 23. 24. patetque ex eo, quod punitio in priori casu est actus iurisdictionis voluntariæ, quæ, fiat absque strepitu iudicij, exerceri potest etiam extra proprium territorium: in posteriori autem casu est actus iurisdictionis contentiosæ, quæ non solum fiat in iuitum (quo modo item exercetur iurisdictionis voluntaria) sed indigeat testibus, citatione, aut alia solemnitate iuris; non potest exerceri in alieno territorio absque iniuria Iudicis, qui præest tali territorio; cum talis punitio verè sit actus iurisdictionis contentiosæ.

Difficultas maior est, à quo Prælatò debeat puniri Religiosus, qui in proprio territorio inchoat delictum, sed consummat in alieno, num à Prælatò loci, in quo delictum inchoatum est, an à Prælatò loci, in quo consummatum est.

23. Respondeo posse puniri, tum à Prælatò monasterij, in quo Religiosus delinquens habet domicilium, & quidem non solum pœna debita delicto attentato, sed etiam consummato: cum ratione domicilij persona Religiosi delinquentis sit subdita Iudici domicilij; tum à Prælatò regulari loci, in quo delictum consummatum est: cum re vera delictum ibi dicatur commissum, adeoque delinquens ratione delicti factus sit subditus Prælatò illius loci iuxta dicta supr. quæst. præced. vnde, & dictus Prælatùs ius habet vindicandi iniuriam sibi factam per læsionem à delincente illatam eius territorio. ita Castr. Pal. sup. num. 26. ex communi DD. sententia, Nald. v. delictum num. 5. Ex Claro, & Gutier. aliisque.

Vtrum verò Prælatùs regularis loci, in quo modo super dictò Religiosus inchoat delictum in alicò loco consummandum, possit punire delinquentem, si is non sit subditus illius, ratione domicilij, & quidem pœna debita præfato delicto consummato.

24. Respondeo probabile esse quod possit; & probatur, tum quia Religiosus delinquens iuxta dicta sit subditus Prælatò loci, in quo delinquit, adeoque potest puniri ab illo: attentatio verò, & consummatio delicti vnum delictum censi debet commissum in vtroque loco, & consequenter in vtroque loco est æquè punibile, cum inchoatio delicti sit coniuncta consummationi, sicque delictum reputetur consummatum in illo eodem loco, in quo fuit inchoatum; tum quia talis est consuetudo iure gentium inducenda, vt scilicet delictum subiciatur Iudici tam loci, in quo inchoatur, quam loci, in quo consummatur; idque ne alias delicta maneant impunita, & quidem suffragante lib. cap. ubi de Criminibus agi oportet; tum denique, quia in casu proposito consummatio delicti

censetur moraliter fieri in illo eodem territorio, in quo inchoatur, esto physicè fiat in alio; cum inchoatione delicti pareatur via etiam illius consummationi. ita Castr. Pal. sup. n. 27. ex Suar. Farinac. Marfil. Abb. Felin. Bald. aliisque communiter; quamvis ingenue fateatur hanc communem doctrinam non leuem parti difficultatem; cum re vera, & in rigore iuris aliud sit inchoare delictum, & aliud, illud consummare; sicque possit occurrere ratio dubitandi, an Iudex loci, in quo delictum inchoatur, alibi consummandum, possit illud punire, etiam vt consummatum; vt potè qui non potest illud punire, nisi ob iniuriam sibi factam; cum tamen Iudici loci, in quo delictum inchoatum est, non sit facta iniuria, nisi prout est attentatum, non autem prout consummatum est, vt patet.

Quari hic etiam posset, an Religiosus, qui deliquit in vno monasterio, ibique nullo modo fuit punitus, si postea mutet domicilium, possit puniri à Superiore Monasterij, in quo de nouo incipit habitare.

Respondeo videri posse; & probatur, tum quia Card. Anton. Abb. Io: Calder. relati à Diaz in præct. crimin. cap. 9. concludunt in cap. cum contingat de foro comper. Iudicem domicilij posse cognoscere de delictis suorum Clericorum, etiam alibi commissis, & consequenter idem asserent de Prælati regularibus, quoad Religiosos subditos; cum sit par ratio de his, ac de illis; præsertim stante, quod iuxta superius dicta Prælati Religionum habent in proprios subditos iurisdictionem quasi Episcopalem; tum quia Portel. de dub. Regul. v. pœna num. 4. docet, quod si Religiosus delinquens fuit absolutus ob defectum probationis, & ille non respicit à delicto commissò, potest iterum accusari de eodem delicto: quod si hoc detur, & simul admittatur doctrina paulò antè relata ex Diaz, vtique & debet concedi Religiosum, qui deliquit in aliquo monasterio, ibique à Prælatò regulari nò fuit punitus, si alio transferat domicilium, posse ibi puniri à Prælatò illius alterius monasterij: ne alias Regularium delicta maneant impunita cum magno Religionis præiudicio; vt in casu simili aduertit Portel. sup. v. præscribere n. 3. ex Rodriq. tom. 3. addit. ad Sum. cap. 104. concl. 7.

Dices, quid si Religiosus delinquens in loco delicti minus dignè punitus sit, si postea aliò transferat domicilium, potest ne iterum puniri à Prælatò regulari loci, in quo incipit de nouo habitare, vt sic digna factis recipiat?

Respondeo posse; idque ob rationes adductas q. præced. iuncta illa regula; vt se habet simpliciter, ad simpliciter, ita secundum quid, ad secundum quid; quæ regula sine dubio probat, quod, sicut Religiosus delinquens potest simpliciter puniri à proprio Prælatò, etiam de delicto commissò in alio territorio, si ibi non sit punitus, ita & poterit puniri, si minus dignè in loco delicti fuit punitus, quamquam necesse sit, vt hac in re magna, cum circumspectione procedatur, cum euenire possit, vt Prælatas loci, in quo Religiosus deliquit, iustis de causis hinc, & nunc iudicauerit moderari pœnam debitam illi Religioso, adeoque falsum sit hunc non fuisse dignè punitum, & consequenter posse iterum puniri, vt digna factis recipiat; si quidem, ad hoc vt dicatur dignè punitus, sufficit, vt ei à legitimo Superiore inflicta si pœna, qualis, spectatis omnibus circumstantiis, iudicio boni viri censetur proportioata delicto commissò.

QVÆRES XVI. An Prælatùs Regularis inueniens multos ex suis subditis commississe aliquem grauem excessum, debeat punire omnes, & singulos.

25.

26.

8 De pœnis Regularium in genere.

27. Respondet Nald. *ver. delictum, num. 1.* ex Abb. in *cap. Clericus de cohabit. Cler. & Mul. num. 4.* non debere, sed sufficere, ut incipiat à principalioribus; nimirum ab iis, qui ex circumstantiis concurrentibus in eo genere excessus censentur plus deliquisse: idque, ut alij eorum exemplo perterriti magis retrahantur à similibus excessibus. Ita Nald. sed non probat: probari tamen potest, quod sic ex vna parte delicta non manent impunita; ex alia melius consulitur paci, ac tranquillitati monasterij, quæ multum læderetur, si punirentur omnes, & singuli Religiosi, qui præfatum excessum patrarunt; verum tamen est, quod superior in hoc casu debet esse valde circumspectus, ne, dum quærit monasterij quietem, existimetur acceptator personarum, sicque vitans scilicet incidat in charybdim.

QVÆRES XVII. An, & in quibus casibus Prælati regulares possint commutare, augere, minuere, aut remittere pœnam in iure, siue communi, siue proprio Ordinis pro hoc, aut illo delicto taxatam.

28. Respondeo posse, si sint Prælati supremi (nempe Generalis) & taxatio pœnæ facta sit in iure proprio Ordinis: hi enim possunt dispensare in taxatione pœnæ, modis sup. dictis, cum eorum potestas ad hoc extendatur; non item, si sint Prælati inferiores; hi namque debent seruire taxationem pœnæ iuxta *cap. licet de pœnis*: & hoc multò magis post sententiam latam *cap. si quem 2. quest. 3.* excipere, si pœna legis sit posita in arbitrio Iudicis, aut in causa processum sit via accusationis, & pars consentiat, ut post sententiam pœna relaxetur: aut moderetur in quibus casibus etiam Prælati non supremi possent commutare, augere, minuere, aut remittere pœnam. ita Portel. *de dub. Regul. v. correctio fratrum num. 54.* ex Umberto in *pract. Inquisit. v. Iudex* addens quod, quando crimina sunt extraordinaria, aut affecta particularibus circumstantiis aggrauantibus, vel minuentibus; potest Iudex (intellige, sine supremus, siue inferior) augere, aut minuere pœnam ordinariam *l. hodie, ff. de pœnis*; quod etiam benè animaduertit Sà *v. Iudex, num. 8.* monens hanc doctrinam non habere locum, nisi ante sententiam, non autem post: quamvis aliàs concedat Iudicem inferiorem ex magna causa posse facere contra legem Superioris, & omittere punitionem, si agnoscat inde secutura esse grauiora mala; quæ sunt valde notanda. Quin etiam addit Sà *loco citato* in casu, quo pars læsa petat punitionem, ne supremum quidem Principem posse remittere pœnam debitam lædenti; idque ne faciat contra ius personæ læsæ, cui nec Princeps supremus potest præiudicare, nisi ex causa graui concernente bonum commune; ut passim tradunt DD. & in terminis Sanch. *lib. 6. conf. c. 1. d. 21. n. 6.* cum Sylu. Nau. Armil. & aliis.

29. Dixi, & taxatio pœnæ facta sit in iure proprio Ordinis ad indicandum, quod si taxatio facta sit in iure communi; tunc neque supremus Prælati potest pœnam taxatam commutare, augere, minuere, aut remittere, cum inferior non possit dispensare in iure Superioris, quale sine dubio est ius commune, etiam respectu Prælati regularis supremi: Quod tamen Sanch. *super. num. 10.* cum multis aliis DD. putat esse limitandum, nisi occurrat iusta causa aliter faciendi, docens, hac interueniente, posse Iudicem, etiam inferiorem temporate pœnam per legem taxatam: & hoc ex *l. quid ergo §. pœna grauior. ff. de iis, qui notant. infam. l. et si senexior, & l. si Possidonium C. ex quibus causis infamia irroget.*

30. Causæ autem, ob quas potest temperari pœna præfixa delicto, sunt ætas, (ut si delinquens sit puer, aut senex) doli defectus (ut si ex subita animi pas-

sione delictum commissum sit) consuetudo, quæ non sit mala, ac legitime præscripta; conditio Iudicis (ut si Iudex, qui debet punire, non habeat potestatem infligendi pœnam legis: aut si reus fecit delictum dignum morte, & Iudex sit in sacris constitutus) (quo modo sunt Prælati regulares communiter) adeòque prohibentur morte damnare ita Sanch. *sup. num. 11.* qui non modò variis iuribus probat causas allatas, sed præterea addit iudicem inferiorem eodem modo posse temperare pœnam lege taxatam, etiam in aliis casibus: 1. si meritò speretur ex diminutione pœnæ emendatio delinquentis, præsertim si puniendus esset pœna mortis: 2. si post delictum commissum transit magnum aliquod interuallum; vel tempus (intellige, nisi delinquens fuisset accusatus, & ob eius absentiam non potuit puniri:) 3. si accusatus statim sponte fatetur crimen, & non metu probationum (tunc enim minui debet pœna, nisi alioqui periculum aliquod immineat animæ, aut Ecclesiæ:) 4. si concurrat aliqua circumstantia ex qua delictum reddatur leuius; si quidem par est, ut, sicut pœna incurritur ob delictum, ita & decreseat, hoc decrecente: quod rectè aduertit Sanch. *subdens num. 52.* has causas tunc demùm esse iustas ad minuendam pœnam legis, quando lex ipsa non exprimit, nullam aliam pœnam debere imponi, aut manifestè, non prohibeat pœnam mutari; prout dicitur *cap. super eo de Rapr.* tunc enim non liceret pœnam mutare.

Addit Sanch. *n. 12.* ex Sylu. Lopez. Nau. Turrec. Arm. Couar. & aliis Iudicem inferiorem non solum posse minuere pœnam lege taxatam in casibus allatis, sed etiam posse illam augere si interueniat iusta causa; ut si adessent multi publici latrones, aut plura perpetraretur homicidia, & opus esset in exemplum aliorum exhibere singulare aliquod specimen vindictæ contra eiusmodi delinquentes, ut sic alij tantò efficacius à similibus facinoribus retraherentur.

Præterea quando pœna non est præscripta per legem, sed commissa arbitrio Iudicis multò magis potest Iudex inferior pœnam temperare, prout qualitas, & circumstantia delicti patitur, & quidem potius propendendo in misericordiam iuxta *l. recipiendum. ff. de pœnis. S. Thom. 2. 2. quest. 67. a. 4. ad 1.* Sylu. Turrec. & Castrus relatos à Sanch. *sup. n. 14.* qui cum Castro, aliisque doctis recentioribus Magistris notat, quod, licet Iudex in præsentis casu possit pœnam minuere, non tamen potest eam omnino remittere; cum ius Iudicis arbitrio solum committat pœnæ qualitatem, & quantitatem, non autem totalem pœnæ remissionem.

QVÆRES XVIII. An Regulares ante iudicis sententiam teneantur subire pœnas taxatas, siue in regula, siue in alio iure.

31. Respond. quod, licet Theologi communiter asserant cum S. Thom. 2. 2. q. 62. ar. 3. in corp. & ad 3. absolute pœnam non esse subeundam ante sententiã, idque verum sit regulariter, nisi aliter constet de rationabili voluntate Legislatoris, nihilominus hoc non facit, quin Regulares possint obligari ad pœnas in regula præscriptas, etiam ante sententiam, si ex sint moderatæ, nullum periculum grauis infamæ inde proueniat, & id ipsum in regula, aut alias legitime præscribitur: quo modo de facto, teste Caietano 2. 2. quest. 186. art. 9. ad 2. dub. inter regulas Dominicanorum præcipitur, ut qui septies silentium fregerit inter duo capitula, sedeat in vno prandio in terra, Colligitur ex Baldel. *lib. 5. D. 42. num. 7.* pro se referente Suar. *lib. 5. de leg. cap. 5. num. 15. 16.* Salas *D. 15. de leg. sect. 2. num. 32.* Cordub. Couar. Nau. & alios; patetque, tum quia licet sit contra iusticiam, ut quis non

non accusatus, neque conuictus de crimine cogatur ad pœnam; qui tamen est sibi conscius de delicto, satis est accusatus, & conuictus in foro conscientie, ac proinde in tali foro iuste potest obligari ad pœnam. (quidquid sit de foro externo;) tum quia de facto id obseruatur in Ecclesia, vt constat ex Extrauag. *ambrosio de rebus Eccl. non alien.* præcipiente Episcopis, vt si quod munus in uisitatione acceperint, intra mensem illud restituant in duplum, ex Const. Pij V. præcipiente restitutionem fructuum beneficiariis omittentibus horas canonicas, aliisque similibus: tum quia, vt diximus ex Caiet. inter regulas Religiosorum interdum est, vt per se ipsi certas pœnas propter certa delicta exequantur, etiam si nullus Prælati eas imponat (quod sine dubio non fieret, si non esset licitum.)

34. Dixi, si id ipsum in regula, aut aliàs legitime præscribatur; si enim in aliquo Ordine per regulam quidem taxata sint pœnæ, non tamen per eam præcipiatur, vt Religiosi illas per se ipsos exequantur; tunc non tenentur illas exequi anto sententiam: cum nulla lex obliget ultra intentionem Legislatoris sufficienter expressam, & in nostro casu Legislator pœnationem pœnarum solum intendat statuere, quibus pœnis debeant Prælati punire defectus, ac excessus Religiosorum subditorum, ne aliàs in puniendo, vel nimis excedant, vel nimis deficient: quod tamen non probat Religiosos delinquentes teneri dictas pœnas per se ipsos pati; talis est vltus in religionibus, & laudabiliter; cum id sufficiat ad rectam gubernationem, sicque ipsa gubernatio reddatur suauior, vt patet. Ita Peregr. in *proxim. Constit. lit. A. §. 5.* cum Sylu. v. *religio 1. §. 12.* aliique docti Recentiores; qui tamen iuxta dicta in *tract. de obligat. cap. 2. quest. 11. §. dubium*, bene sustinent Religiosos delinquentes teneri subire pœnas siue taxatas in regula, siue in casu occurrenti iniunctas à Superiore; idque etiam si Regula non obliget ad vllam culpam, nullamque faciat mentionem de obligatione ad pœnam; cum hoc sequatur ad votum obedientie, & sit summè necessarium ad regularis discipline conseruationem: si quidem, vt bene aduertit S. Leo Epist. 2. *Inferiorum ordinum culpe ad nullos magis referenda sunt, quam ad desides, negligentis quo Rectores, qui sepe multam nutriunt pestilentiam, dum necessariam dissimulant adhibere medicinam.* Vnde fit, vt, si Religiosus non exequatur pœnas ipsi obcurrentes defectus iniunctas modo supradicto, peccet iuxta grauitatem maiorem, aut minorem pœnæ impositæ: etiam si aliàs regula, quam profiteretur ad nullam omnino culpam obliget, colligitur ex Suar. *l. 5. de leg. cap. 4. num. 6.*

33. QVÆRES XIX. An statutum pœnam ponens delicto extendatur ad delicta commissa ante tale statutum.

35. Respondeo, non extendi, si delictum, vel iam puni- tum est (cum non deceat puniri bis in idipsum,) vel pœna ipso iure per constitutionem imponitur; cum pœna trahatur à delicto, & delictum iam commissum eam trahere non possit, vt ex aliis bene notauit Felin. *cap. quoniam de Constit. num. 14.* secus, si pœna imponenda sit à iudice pro delicto non puni- to; tunc enim si pœna per legem nouam imposita sit conuenientior delicto commisso (quod semper debet præsumi) secundum illam iudicandus est delin- quens: quia ad imponendam pœnam regulariter attenditur tempus sententie ex *l. penult. ff. si ex noxali causa agatur*, vbi seruus delinquens in seruitute, & constitutus in libertate puniatur, non vt seruus, sed vt liber: non item, si pœna antiquæ legis

erat conueniens delicto; tunc enim secundum illam debet puniri ex *l. 1. ff. de pœnis*, & *cap. fin. de sent. ex- communic.* Ita Castr. Pal. *tract. 3. D. 5. p. 3. §. 5. num. 11.* ex Bartolo, Farinac. & aliis.

QVÆRES XX. An Regularis violans legem obligantem ad certam pœnam post certum tempus, peccet, si eam violet, priusquam dictum tempus elabatur.

36. Respondeo peccare, esto sit immunis à pœna. Ita Sorbus in *comp. ver. de largit. mun. in declarat. sub si- nem*, cum Castro *de leg. pœn. l. 1. cap. 1.* aliique commu- niter contra Nau. *conf. 1. de Constit. n. 14.* & probatur, tum, quia frustra expectatur exitus, cuius euen- tus est nullus: tum, quia tempus illud apponitur ad hoc, vt transgressores non possint se excusare alle- gando causam ignorantie, & sic effugere pœnam, non autem ad suspendendam obligationem ipsius legis.

QVÆRES XXI. An Regulares subiaceant pœnis iure communi latis contra Clerum, concurrente eadem ratione in vtrisque.

37. Respondeo quod, quamuis plures DD. apud Sanchez *l. 3. de matrim. D. 42. num. 4.* dicant legem, quan- tumuis pœnalem; extendendam esse ad casum, in quo militat eadem ratio, præsertim si ratio exprima- tur in ipsa lege; nihilominus idem Sanch. *l. 10. de matr. D. 4. n. 3. & l. 2. in Decalog. cap. 29. n. 13. l. 6. c. 16. num. 78.* Diana *p. 1. tract. 10. resol. 26. & p. 5. tract. 10. resol. 81.* aliique apud ipsos probabiliter sustinent oppositum, adeoque, si velint consequenter philosophari, tenentur negare Regulares subiace- re pœnis iure communi latis con. Clerum; idque, etiam si eadem ratio militet in vtrisque: probant tum, quia Religiosi in odiosis non veniunt nomine Cleri, vt notant Coninc. Laym. Vgol. Alter. & Portell. penes Dianam *p. 5. resol. cit.* tum, quia lex pœnalis non pendet, quoad pœnam omnino à ratione (quomodo pendent aliæ leges, vnde ratio legis dicitur eius mens, & anima) sed etiam ex voluntate Legislatoris talem pœnam indicentis; & sic recta ratio dicitur quidem crimina puniri, non tamen cogit ad hanc, vel illam pœnam statuendam: imò id pendet ex sola voluntate legislatoris, quæ etsi aliquam petat congruentem rationem, non tamen ea necessariò cogit ad illam potius pœnam statuendam, quam aliam (ex quo inferunt DD. in pœnis non valere argumen- tum à simili) tum denique, quia, loquendo etiam de lege non pœnali, probabile est Religiosos non venire nomine Cleri; vt constat ex eo, quod DD. commu- niter norant in decreto Conc. Trid. *sess. 23. cap. 15. de reform.* statuentis nullum, etiam Regularem posse confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum audire, nisi præhabita approbatione Ordinarij, non comprehendi Regulares, adeoque ad audiendas confessiones pœnitentium Regularium non requiri præfatam approbationem: quod est signum in eiusmodi legibus nomen Cleri non extendi ad Regu- laros.

QVÆRES XXII. An Regulares obligentur in conscientia ad obseruantiam Regulæ obligantis ad pœnam, (seu quod idem est) legis pœnalis.

38. Respondeo, quod, licet certum sit posse dari regulas simul obligantes ad culpam, & pœnam; vt colligitur ex Suar. *de leg. l. 5. cap. 3. num. 2.* id probante de lege pœnali: absolute tamen, & regulariter regula obligans ad pœnam non hoc ipso obligat ad culpam: probatur, tum quia, vbi agitur de obligatione imponenda, stricta semper debet fieri interpretatio, ac proinde, cum in præsentis casu exprima- tur solum obligatio ad pœnam, ea non debet ex- tendi

10 De pœnis Regularium in genere.

tendi etiam culpam : tum , quia potest dari lex obligans tantum ad pœnam , & non ad culpam , idque pendet ex voluntate Legislatoris , imò etiam expedit ad bonum regimen ipsorum Regularium ; ergo , cum non constet legislatorem voluisse obligare ad legem pœnalem in conscientia , nullo modo debet id præsumi : quin potius oppositum sustinendum est iuxta *regul. 57. de reg. iur. in 6. Contra eum , qui legem dicere potuit apertius , est interpretatio facienda.* ita Suar. *sup. cap. 4. num. 7.* in terminis addens *num. 9.* quod per verba legis pœnalis non declaratur sufficienter proprium præceptum obligans ad actum , aut omissionem illius , præsumendum esse legem esse purè pœnalem , cum in dubio benignior pars semper eligi debeat ; legem verò cœteri non satis explicare priorem obligationem cœscientiæ , si nec lata sit per verbum expressè præceptum cadens in actum prohibitum , aut imperatum , nec ex circumstantiis , aut materia , vel pœna legis colligatur virtuale præceptum , seu intentio sufficiens præcipientis.

QVÆRES XXIII. An, & quo modo possint puniri delicta occulta Regularium.

39. Respondeo quod , sicut in *tract. de gubernat. cap. 8. num. 135.* diximus Superiores posse publicè increpare Religiosos subditos de defectibus leuioribus , & qui non sint infamatorij , non item de grauioribus , ac infamatoriis ; ita proportionaliter dicendum eisdem Superiores posse punire publicè defectus leues , non infamatorios : secus graues , & infamatorios , sic Peyr. in *formul. lit. D. cap. 2. num. 5.* S. Bonaventura & S. Anton. patetque tum ex praxi communi Religionum ; tum , quia aliàs fama Proximi iniuste periclitaretur ; quæ tamen tanti æstimatur apud homines ; & merito , cum meliùs sit nomen bonum , quàm diuitiæ multæ.

40. Respondeo non posse ob dicenda in *tract. de gubernat. cap. 3. num. 91.*

QVÆRES XXV. An Regulares per appellationem liberentur ab exequendis pœnis iniunctis , & quo modo.

41. Respondeo Liberari , non absolutè , sed solum ab iis tunc exequendis ; si quidem regulariter appellatio suspendit executionem sententiæ : exceptis tamen Censuris ecclesiasticis , Excommunicatione , Suspensione , ac Interdicto , quæ suos operantur effectus , etiam interposita appellatione , si hæc interponatur post dictas sententias. ita Peyr. de *R. S. quest. 1. cap. 20. §. vi.* cum Rodriq. *tom. 1. q. 29. art. 5.* Nauarr. *lib. 2. cons. de appellat. cons. 3. num. 2.* aliique & probatur , tum ex *cap. vendentes de iure iur.* vbi dicitur per modum exprobrantis. *Vos sententias appellatione suspensas executioni mandatis ; &c. pastoralis §. præterea de offic. iudic. deleg.* quod ita habet : *Cum appellationis causam ex certa scientia Iudicibus aliis committimus cognoscendam , appellationem videmur recipere , ac iurisdictionem priorum Iudicum reuocare ; ut interim executio sententiæ suspendatur , donec appellationis merita plenius sint discussa ;* tum ex dictis in *tract. de prohib. c. 7. quest. 10. §. vtrum verò ,* vbi fusiùs ostendimus , an , & quando per appellationem suspendantur & impediuntur effectus censurarum ecclesiasticarum.

QVÆRES XXVI. An Prælati regularis ad instantiam personarum extra Ordinem possint Religiosis subditis remittere pœnas ipsis debitas ,

42. Respondeo non posse , attenda Constit. Pauli V. facta in fauorem Ordinis Minorum S. Francisci de Obseruantia , & relata à Portel. *de dub. Regul. v. officia Ordinis num. 6.* in qua disertis verbis id prohibetur , directè quidem , & per se Prælati sup. dicti Ordinis , per communicationem verò etiam Superio-

ribus aliorum Ordinum : cum enim hæc Constit. sit fauorabilis Religionibus (vt ostendimus in *tract. de prohib. cap. 13. quest. 45.*) puto per viam communicationis eam posse suffragari etiam aliis Ordinibus , & consequenter Prælatos Ordinum habentium talem communionem in rigore iuris teneri istam Constit. obseruare ; si tamen ea est in vsu ; de quo non parum dubito , cum passim in Ordinibus religiosiis & conferantur dignitates , honores , gradus &c. & remittantur pœnæ ad instantiam personarum extranearum , tum ecclesiasticarum , tum sæcularium : quod sine dubio est contra dictam Constitutionem.

QVÆRES XXVII. An, & quo modo Ignorantia pœnæ excuset Regulares à pœna statuta per legem.

43. Respondeo excusare , & quidem non solum , si pœna sit censura aliqua propriè dicta , aut etiam irregularitas ex delicto (quas *sect. seq.* ostendemus euitari per ipsarum ignorantiam) sed etiam si sit alia pœna à censuris , & irregularitate : nisi fortè pœna sit adeò leuis , & delicto proportionata , vt nulla ratione videatur excedere. Colligitur ex Sa *v. ignorantia. num. vnic.* Suar. *de censur. D. 4. sect. 9. num. 22.* Sanch. *lib. 9. de matr. D. 32. num. 21.* Bonac. *de censur. in comm. D. 1. quest. 2. p. 1. num. 13.* Nau. *cap. 23. num. 47.* & c. 27. *num. 274.* & probatur , tum , quia delinquens non potest obligari ad pœnam , nisi aliquo modo in eam consentiat ; at ex ipso delicto censetur delinquens solum consentire in pœnam iudicio prudentis delicto proportionatam , non autem in extraordinariam , exorbitantem , & auctam ob concurrentes circumstantias ; ergo non censetur obligatus ad pœnam extraordinariam ; tum quia peccas cum ignorantia pœnæ reuera minus peccas , quoad forum externum ; ergo saltem puniendus est mitiori pœna ; cum pœna semper debeat proportionari culpæ.

44. Dixi , nisi fortè pœna sit adeò leuis &c. vt indicatem eiusmodi doctrinam non extendi ad pœnas mediocres , & ordinarias : cum delinquens , vel nouerit pœnam mediocrem , vel saltem scire debuerit , & potuerit , dictante lumine naturali , quodlibet delictum mediocriter puniendum esse *l. ita vulneratus ff. ad leg. Aquil.* præterquam quod non est vniuersaliter verum ignorantiam pœnæ excusare ab ipsa pœna incurrida ; constat ex eo , quod scienter peccas contra legem naturæ adhuc punitur pœnis inferni , esto inuincibiliter ignoret dictas pœnas ; cum obligatio ad pœnam solum perueniat ex potestate , & voluntate Superioris punientis , nec necessariò requirat consensum delinquentis explicitum : dico explicitum , quia eo ipso , quod quis scienter , & spontè legem violat , spontè se subiicit , & implicitè consentit omnibus pœnis contra legis violatores statutis , licet explicitè , & distinctè illas ignoret. Quamquam hæc ratio , attentis iis , quæ diximus §. *preced.* non videatur habere locum in pœnis , quæ per potestatem humanam infliguntur , nisi in casu , quo eæ sunt leuioribus , ac delictis proportionatæ ; ex quo patet per hanc rationem non destrui probabilitatem nostræ huius principalis responsionis ; cum præsens ratio loquatur de pœnis diuina potestate inflictis , nostra verò responsio de pœnis , quæ humana potestate infliguntur , quæ sine dubio res diuersæ : à diuersis autem nõ fit illatio.

Difficultas est , quo modo in foro externo probari possit ignorantia pœnæ ad effectum illam euitandi modo supradicto.

45. Respondeo posse probari iuramento ipsius ignorantis : dummodo non sint contra illum coniecturæ adeò vehementes , & indicia tam violenta , vt non relinquatur locus iuramento ; quamquam , si talis

43-
 talis ignorantia probari possit alia via, quam per iuramentum, iuramentum ad id reputetur insufficientes *cap. presentium de testibus, & cap. literis de presumpt.* si quidem iuramentum subrogatur in defectum alterius probationis; quippe quod est probatio priuilegiata, cui est locus tantum, cum deficiunt alie probationes; prout tradit Menoch. *de arbit. Iudic. l. 2. cent. 2. casu 186. num. 7. ex l. 2. §. Diuus eliz. de iure ffici.* Ratio responsionis defumitur, tum *ex cap. presumitur de regul. iur. in 6. vbi dicitur. Ignorantia presumitur, dum scientia non probatur*: quae verba explicans Glossa ait probari ignorantiam per iuramentum, vel probando aliquid, quod necessario confequatur ignorantiam; tum ex eo, quod cum ignorantia consistat in mente, solo testimonio ignorantis videtur posse probari, id est iuramento. Ita Glossa *in cap. proposuisti 82. d. Abbas, Couar. Menoch. Mascard. Lopez, & alij apud Castr. Pal. traet. 2. D. 1. p. 19. num. 4. Potrel. de dub. Regul. ver. pœna in addit. Nauar. l. 1. conf. de Constit. conf. 1. n. 6. & 7. alijque inter quos Portellus bene aduertit ignorantiam pœnæ frequentius posse euenire in homine idiota, & circa legem particularem, quae non sit omnibus nota, aut facilis. qua de re Diana p. 5. traet. 14. resol. 24.*

QVÆRES XXVIII. Qualis interpretatio faciendâ sit in pœnis.

46.
 Respond. faciendam esse mitiorem *ex reg. 49. de reg. iur. in 6. in pœnis benignior est interpretatio faciendâ*; idque etsi lex pœnalis feratur in fauorem animæ: quo modo non odiosa sed fauorabilis reputatur, adeoque non videtur restringenda, sed amplianda; si quidem, vt optimè aduertit Sanch. *l. in Decalog. cap. 16. num. 78.* quamuis esse in fauorem animæ sit ratio aliqualis extensionis decretorum pœnâlium: non tamen est sufficiens, vt ad casum omnino diuersum protrahatur; quae doctrina est bene adnotanda, deseruiet enim ad multa, Eam certè approbat Naldus *ver. pœna, num. 33.* dicens non fieri extensionem in lege positiua, neque ob fauorem animæ: & si qui contrarium asserunt, eos debere intelligi, non de extensione vera, sed de inclusione casus, non expressi quidem, sed ob tacitum sensum comprehensi per legem: etsi demum addat interdum fieri extensionem in censuris: imò & in obligatione pœnali, si aliâ ipsa redderetur inutilis, ac frustratoria; quomodo *in l. si stipulatus fuero, de verb. obligat.* promittens sub pœna non impedire Titio vsum domus suæ, incurrit pœnam, etiamsi solum eo pacto impediat uxorem Titij.

Addo ex Suarez *D. 12. de censur. sect. 4. num. 13.* & Sayr. *l. 3. de censur. cap. 13. n. 10.* pœnam legis nouæ diuersam, etiam latæ sententiæ, tollere pœnam antiquam pro eodem delicto, si nondum erat commissum.

SECTIO II.

De Censuris in genere latis contra Regulares.

- 47 Declaratur, quid sit Censura ecclesiastica.
 48 Diuiditur in 3. species proprie dictas.
 49 Fertur tum à iure, tum ab homine: explicatur quae sit lata ab homine.
 50 Ea est alia lata sententiæ, alia ferenda: & hæc censetur esse ab homine; secus, si à iure instigatur sed denuncianda à Iudice.
 51 ferri potest à quouis habente iurisdictionem ecclesiasticam pro foro externo.

- 52 Contra Regulares ferri potest à proprio protectore, aut Conservatore, non item à Legato de latere, aut Nuncio, regulariter loquendo.
 53 Potestas ferendi censuras potest delegari.
 54 Totus Conuentus potest suspendi, aut interdici, non item excommunicari; & si excommunicetur, excommunicatio non ligat innocentes degentes in Conuentu.
 55 Prelati regulares non censurant Nuncios, Religiosos cieptos, Tertiarios nec Moniales exemptas.
 56 Regulares non subsunt censuris generaliter latis contra Ecclesiasticos.
 57 Excommunicatio non fertur ob peccatum alienum.
 58 At requirit peccatum mortale externum, consummatum in suo genere, & non alienum.
 59 Etsi censura leuis ferri possit ob peccatum veniale: censura grauis non fertur pro culpa præterita.
 60 Religiosi incurrunt censuras latis à Superiore, eist sint extra eius territorium.
 61 Item, etsi delictum inchoatum in proprio territorio consumment in alieno.
 62 Item, si censura lata sit sub conditione, & mortuo Superiore ferente impleatur conditio & censura inflicta sit per statutum.
 63 Incurritur interdum censura quo tempore Author illius non est amplius Superior.
 64 Non item lata à Superiore, priusquam incurrens ei subesset.
 65 Censura lata sententiæ ligant ante Iudicis sententiâ.
 66 Non item priuatio officiorum, & alie similes pœna.
 67 Affectus vna censura incurrere potest aliam, etiam similem.
 68 Nec talis incursum est frustraneus, ac inutilis.
 69 Religiosus hospes non subest censuris monasterij, per quod transit.
 70 Religiosus incurrit censuras latis à suo Prelato, eist delinquat in loco exemplo.
 71 Censura à Regularibus Prelatis ferenda iuxta formam vsitatam in Ecclesia.
 72 Censura lata sub forma disjunctiua iuxta aliquos non tenet.
 73 Ea ferri non potest, nisi à Papa.
 74 Censura potest ferri sub conditione peccati futuri.
 75 Potest ferri sine scriptura ex indulto Leonis X.
 76 Indicatur solemnitas seruanda in excommunicando.
 77 Censura non est inualida ex eo præcisè, quod fertur sine scriptura: etsi aliâs promulgari debeat ex scripto, & subscribi à ferente.
 78 Monitio non petitur in censuris latis à iure, aut per sententiâ generalem, & quidem monitio ipsa faciendâ nomine Iudicis, eaque trina, etsi non necessario in scriptis: imò, si contumacia sit notoria, monitio non petitur, huiusque omissio censuram facit solum illicitam: etsi excommunicans absque illa per mensem interdicitur ab ingressu Ecclesie.
 79 Prelati regulares iuxta aliquos censurant Religiosos subditos sine monitione.
 80 Censura lata in pœnam purè vindicatiuam non petit monitionem.
 81 Faciens delictum sub censura vetitum, si conuincatur de eo, statim potest censurari: quod alij negant; & censurandus debet citari.
 82 Si censura ferri debeat contra aliquam communitatem, monitio faciendâ ei, qui est in causa, quod ea feratur.
 83 Monitio faciendâ ante censuram, quae feratur per modum iustæ defensionis.
 84 Ordo aliquis seruandus in ferendis censuris.
 85 Prelati regulares ferunt censuras etiam extra proprium territorium.

- 86 Eas ferunt etiam in die festo.
 87 At ferre non possunt contra Religiosum innocentem, qui probetur nocens.
 88 Etsi censura in tali casu lata pro foro externo seruari debeat.
 89 In dubio, an censura incurfa sit, seruari non debet.
 90 Ea ferri nequit in puram pœnam delicti iam facti
 91 Censuratus, si respiciat, statim debet absolui.
 92 Faciens actum a pluribus Superioribus sub censura vetitum multiplicari subest censura.
 93 Censura lata à duobus Prælatibus equalibus est vna, etsi vnus eam reseruet, alius non.
 94 Vnicam incurrit censuram qui facit actum vetitum sub censura terminantem ad plura obiecta.
 95 Prælati regulares etiam in præsentia liberè sibi reseruant censuras.
 96 Subpriors, & similes ferunt censuras, si sint Superiores in capite.
 97 Ignorantia censura excusat ab ea incurrenda.
 98 Excusat metus cadens in constantem virum, & impotentia.
 99 Appellatio suspendit censuras.
 100 Prælati censuras auferente ad reincidentiam, si interim fiat appellatio, censura non amplius contrahitur.
 101 Duratio censura est varia iuxta variam formam, qua fertur.
 102 Censura non duplicatur.
 103 Non tollitur, nisi per absolutionem.
 104 Absolutio illius fertur interdum sub conditione.
 105 Absolutio censura fit pluribus modis, & si detur in articulo mortis, sufficit absolutum se postea præsentare Superiori per alium.
 106 Regulares a censuris reseruatis absoluuntur per suos Prælatos, & interdum per Confessarios.
 107 Absolutio censurarum ab homine datur Religiosis à suis Prælatibus, sed non semper.
 108 Et quidem à Prælatibus localibus, nisi censura reseruentur à Superioribus Prælatibus.
 109 Reseruatio enim restringit usum facultatis aliàs competentis localibus Prælatibus.
 110 Censura lata per sententiam particularem auferitur solum ab eius Authore; quod alij negant.
 111 Ablatio censura facienda ex indultis Regularium supponit præmitti debitam satisfactionem partis offensa, ac Ecclesie; non tamen ad valde absoluendum: idque etsi in commissione dicatur satisfacta parte.
 112 Absolutio censura facienda verbis, aut ex scripto præterquam à Papa.
 113 At in ea non necessario exprimi debet censura.
 114 Sicut nec causa censura.
 115 Absoluendus à censura in foro externo iurat parere Ecclesie, & satisfacit.
 116 Propositur forma seruanda in absolutione solemnium censurarum.
 117 Si censura sit publica, eius absolutio debet publicari: solemnitas tamen absolutionis non est de valore illius.
 118 Absolutio censurarum datur etiam extra Sacramentum.
 119 Datur item absenti.
 120 Et quidem etiam vigore Iubilæi, ac Bullæ cruciatæ, nisi aliter statuatur.
 121 Item datur inuito, ac ignaro (idque etiam vi priuilegiorum,) sed non semper.
 122 Fallit assertio, si absolutio conferenda sit intra Sacramentum.
 123 Imò etsi debeat conferri extra, & absoluendus persistat in contumacia: licet absolute loquendo is pos-

- set absolui seruatis seruandis.
 124 Ligatus pluribus censuris absolui potest ab vna, & non ab alia.
 125 Absolutio data pro foro conscientie inuat, quoad forum externum, sed non absolute: sicque Religiosi raro absoluant à censura deducta ad forum contentiosum: absolutus in foro conscientie, potest adhuc declarari excommunicatus: Episcopus non semper absoluit pro foro externo: quod si absoluat ratione impedimenti perpetui, sic absolutus non se præsentat, si liberetur eo impedimento, censetur absolutus etiam pro foro externo.
 126 Absolutus à censuris, & peccatis simul non eget iterum absolui à censura tunc oblita.
 127 Generalis absolutio censurarum data in collatione beneficii non semper inuat, neque quoad validam collationem beneficii.
 128 Absolutio censurarum extorta per vim, aut errorem, aut metum non est valida.
 129 Censura interpretatio debet esse stricta: sicque mandans parato facere delictum eadem alacritate, & consulens minus malum parato facere maius non incurrit censuram latam contra mandantes, & consulentes.

Q VÆRES I. Quid sit Censura ecclesiastica.
 Respond. esse pœnam ecclesiasticam latam à potestate ecclesiastica priuantem hominem baptizatum vsu aliquorum spiritualium in ordine ad salutatem. est communis DD. & patet, si solum in ordine ad salutem, vt manifestetur finis censura, qui est non perditio spiritualis delinquentis, contra quem fertur censura, sed eius emendatio, ac respicientia; vt patet ex ipso vsu Ecclesie, nec non ex eo, quod DD. communiter dicunt cum Suar. D. 4. censur. sect. 5. num. 6. pro peccato præterito ferri non posse censuram; id inde probantes, quod aliqui censura non ferretur, tanquam medicina ad auertendum à peccato, vt pote quæ supponeret peccatum iam commissum ante inflictionem ipsius, & consequenter haberet rationem, non medicinæ, sed puræ vindictæ. Vnde fit, quod, si peccatum semel commissum sit tale, vt omninò transeat, nec relinquat vllam obligationem satisfaciendi, aut quasi continuationem moralem ipsius peccati (qualis est in concubinato, aut furto non restituto, &c.) Ecclesia numquam ratione illius fert censuram; cum sic peccatum per solam pœnitentiam curetur, quam ipsa Ecclesia non aliter exigit per censuras, quam præcipiendo suo tempore debitam confessionem peccatorum. Quod tamen non facit, quin pro peccato præterito imponi aliquando possit pœna aliqua; v.g. priuatio communionis eucharisticæ, officij, aut beneficii ad certum tempus: quamuis talis pœna non sit propriè censura; vt notat Saur. sup. num. 32. hinc inferens absolute negandum esse, quod censura feratur in puram pœnam delicti commissi.

Q VÆRES II. Quot sint species Censurarum propriè dictarum.

Respondeo esse tres, & non plures, nimirum excommunicationem, Suspensionem, & Interdictum. dixi propriè dictarum, vt innuerem non deesse DD. qui sustinent cum Soro in 4. disp. 22. quest. 3. art. 1. §. 1. etiam Cessationem à diuinis esse censuram; adduntque cum Ban. 2. 2. quest. 64. art. 8. inter censuras comprehendunt etiam Irregularitatem ex delicto, quos tamen refutat Suar. sup. D. 1. sect. 3. num. 3.

Q VÆRES III. Quot modis ferri possint censura contra Regulare s.

Respon

49.

Respond. ferri posse duobus modis, videlicet à iure, & ab homine. Censura lata à iure est illa, quæ fertur ab habente potestatem condendi ius perpetuum Ecclesiasticum per statutum perpetuum: siue postea feratur à iure communi, idest obligante totam Ecclesiam (quales sunt censuræ positæ in corpore iuris canonici, bullis Pontificiis, & Conciliis generalibus) siue feratur iure particulari; (quales sunt censuræ, quæ feruntur in Capitulis generalibus, ac Prouincialibus vniuscuiusque Ordinis:) quamquam censuræ latæ in Capitulis generalibus respectiue ad Religiosos Ordinis, in quo feruntur, dicendæ sint de iure communi obligante totum Ordinem; sicut è contra, quæ feruntur in Capitulis Prouincialibus habentibus facultatem condendi leges perpetuas (quam tamen non habent Congregationes Prouinciales in Soc. Iesu, vt monet Suar. tom. 4. de Rel. tract. 10. l. 8. c. 5. n. 4. ex can. 15. Congreg. 5.) dicuntur latæ iure particulari, obligante scilicet totam illam Prouinciã. Caterum censura lata ab homine dicitur ea, quæ fertur à Superiore, qui vel non habet potestatem ferendi leges perpetuas (cuiusmodi sunt non solum Prælati regulares, locales, sed etiam Prouinciales, & Generales, qui vt plurimum sine Capitulo generali, aut Prouinciali non possunt edere Constitutiones perpetuas,) vel, si habent talem potestatem (quomodo habet Præpositus generalis Societatis, teste Suar. *supr.* l. 10. cap. 14. num. 14.) non intendit ferre censuram perpetuam, sed tantum ad tempus, ideoque; eo mortuo, aut amoto ab officio, cessat, nisi à successore confirmetur, aut certe, viuente Auctore censuræ, ea fuerit confirmata à Superiore; quod non euenit, quando censura lata est per Constitutionem perpetuam: tunc enim ea durat etiam mortuo Auctore ipsius, vt tradunt communiter DD. Præterea censura ab homine, alia est generalis, quæ fertur generaliter contra omnes species delinquentium, vel contra plures delinquentes vnius speciei, alia specialis, quæ fertur contra aliquam determinatam personam.

Adde Censuras, alias esse latæ sententiæ, quæ ipso facto incurruntur ante Iudicis sententiã, alias ferendas, quæ non incurruntur ante sententiã, & propriè sunt comminatoriæ. Ita DD. communiter, inter quos Salas *deleg. D. 15. sect. 3. num. 41. & sect. 6. num. 77. & 79.* rectè monent quod si verba legis, aut sententiæ nihil contineant, quod positiuè ostendat censuram esse latæ sententiæ censi debet potius esse sententiæ ferendæ: cum pœnæ, & odia restringi debeant; idque, siue censuræ ferantur à iure, siue ab homine; vt notat Baldel. l. 5. D. 43. n. 10. contra aliquos apud Glossam in cap. *Salonitane disc. 63.* contententes, quod si excommunicatio feratur à Canone sub his verbis: *Præcipio tibi hoc, vel illud sub pœna excommunicationis*, sit excommunicatio ferendæ sententiæ: si verò sub iisdem verbis feratur ab homine, sit latæ sententiæ: siquidem canon magis agit, quam homo.

50.

Moneo hinc obiter censuram de iure communi ferendam, hoc ipso, quod fertur à Iudice competente, censi esse ab homine, ac proinde illius absolutionem ipsi reservari: cum ea verè lata sit à Iudice, etsi de mandato iuris. Dubitabile esset, si censura inflicta esset à iure, & denuntiatio sola esset facta à Iudice, (vt in incendiariis Ecclesiæ ex c. *tua de sent. excommunicat.*) tunc enim censura esset à iure, & eius absolutio Papæ reservaretur: sicut Doctores asserunt incendiarios denunciatos excommunicatos ab Episcopo esse mittendos pro absolutione ad Sedem Apostolicam; etsi alij Doctores tacito nomine re-

Pellizzarij Manual. Regul. Tom. I I.

lati à Bonac. *D. 2. de censur. in parit. q. 3. p. 43. n. 5.* sustineant illos posse absolui ab Episcopo, qui eos excommunicatos denuntiat: nobiscum sentit Toletus l. 1. cap. 17. §. *tertius casus*, qui ait incendiarium posse excommunicari ab Ordinario, non tamen posse ab eo absolui post denuntiationem, sed solum à Papa; cum alioqui ante publicationem possit absolui ab Ordinario, siue sit incendiarius Ecclesiæ, vel loci religiosi, siue alius.

QVÆRES IV. Quinam possint ferre Censuras contra Regulares.

Respond. posse omnes illos, qui habent iurisdictionem spirituales in eos non solum, quoad forum conscientie, sed etiam quoad forum externum, eamque non limitatam; quales sunt, extra Ordinem quidem Papa; Concilia generalia, Congregatio Cardinalium præfecta Regularibus: intra Ordinem verò omnes Prælati regulares, siue Locales, siue Prouinciales, siue Generales. Ratio responsionis est, quod, cum Superiores Ecclesiastici debeant continere in officio proprios subditos, & ad id non solum summo opere expediat, sed etiam necessarium sit vt censuris Ecclesiasticis, facultas hæc concedi debet omnibus supradictis personis, vt potè habentibus in Regulares iurisdictionem Ecclesiasticam in foro externo, quæ sine dubio requiritur, vt quis ferre possit censuras in subditum iuxta cap. *cum in Ecclesijs de maior. & obed.* est communis DD. & patet ex dictis, si ad hidero talem facultatem competere etiam Superioribus, Vicariis, &c. quotiescumque Superior localis principalis abfuturus est tempore, iudicio prudentis, notabili iuxta dicenda infra q. 24.

Vtrum verò Legatus de Latere, aut Nuncius Apostolicus in propria Prouincia, Episcopus in iis, in quibus procedit, vt delegatus Sedis Apostolicæ, Protector Ordinis, & Conseruator monasterij possint ferre censuras in Religiosos sibi subditos respectiue.

Respond. protectores quidem, & Conseruatores videri posse; vt de Protectore constat ex dictis in *tr. de priuil. c. 8. sect. 5. q. 6.* & de Conseruatore *loc. sup. cit. sect. 4. q. 17.* Episcopos verò non posse, neque in casu, quo procedant, vt delegati Apostolicæ Sedis, idque, tum ob dicta in *eod. tract. de priuil. c. 6. sect. 1. q. 17.* tum quia, vt benè aduertit Sanch. l. 7. de matr. D. 33. n. 23. quoties Tridentinum voluit concedere Episcopis, vt contra Religiosos ferre possint censuras, id expressit; vt in *sess. 25. c. 16. de Regular. & c. 5. necnon in sess. 22. in decreto de obseru. in celebrat. Missar.* Legatos denique de latere, & Nuncios, neque ipsos videri posse ferre censuras contra Regulares, nisi id in specie ipsis concedatur in literis suæ legationis (& hoc ob dicta in *tr. de priuil. c. & sect. citatis, q. 2. §. vtrum verò*) vel certe, si possunt ex vi supradictatum literarum non censi Religiosos Mendicantes comprehendendi in censuris ab ipsis Legatis, & Nunciis generaliter latis, nisi de ipsis fiat expressa mentio: idque ob priuilegium (quod non puto comprehendendi inter viuæ vocis oracula, cum habeatur in Ceremoniali, seu Pontificali in bibliotheca Vaticana) à Nicolao IV. concessu Minoribus; quod ij non ligentur aliqua sententiã excommunicationis, suspensionis, & interdicti vel hominis, nisi nominatim fieret mētio; nec sufficeret, si diceret in sententiã generali, vt perinde valeat, ac si essent nominati expressè, ita habetur in *Comp. Soc. v. excom. §. 3.*

Adde quod, cum supradicti Superiores Regularium habeant in ipsos iurisdictionem ordinariam aut saltem delegatam à Papa: consequenter facultatem, quam diximus ipsos habere, quoad ferendas censuras, possunt etiam alijs delegate; non tamen personis, quæ non sint Ecclesiasticæ, idest iniuriatæ

B

faltent

14 De Censuris in genere quoad Regulares.

saltem prima tonsura; unde notat Bonac. *de cens. in comm. D. 1. quest. 1. p. 2. num. 6.* talem facultatem non posse delegari, neque ipsis Religiosis professis, si nondum sint initiati prima tonsura; quod idem dicit Ledesm. *in 4. 2. p. 9. 20. art. 4.* ex communi DD. sententia: licet Glossa *in cap. mulier disp. 23.* contrarium sentire videatur.

54. QVÆRES V. An, & quæ censuræ ferri possint non solum contra particulares Religiosos, sed etiam contra totum aliquod monasterium.

Respond. posse fieri non quidem excommunicationem, sed suspensionem, & interdictum, Ratio disparitatis est, quod, cum excommunicatio sit pœna gravissima, non est æquum, ut illi subiiciantur innocentes: quod tamen sæpius contingeret, si ea ferretur contra integram Communitatem (v.g. contra totum aliquod monasterium; utpote in quo semper adest aliquis innocens, qui proinde non debet affici excommunicatione lata contra delinquentes: aliàs ea contineret errorem intolerabilem, sicque esset iniusta, & prohibita in *cap. Romana de sent. excom. in 6.* suspensio verò, & interdictum non sunt pœnæ adeò graves, ut ex iusta causa ferri non possint etiam contra aliquem innocentem, & consequenter contra Communitatem aliquam (v.gr. monasterium) cessante, quoad ipsa, periculo spiritali animarum, ob quod in iure prohibetur, ne excommunicatio feratur contra communitatem, ita Suar. *de censur. D. 28. sect. 3. n. 1.* aliique penes Bonac. *sup. p. 4. n. 8.* qui benè monet ex Suar. *Conar.* & aliis, quod, quando excommunicatio fertur contra aliquam Communitatem (quod interdum fit) non fertur contra Communitatem absolute, sed contra singulos delinquentes talis Communitatis, & contra particulares personas, quæ sufficienter determinantur per delictum ab ipsis commissum; itaut excommunicatio non cadat vagè, & absolute supra illos omnes, qui sunt de dicta Communitate, sed solum super illos, qui tale delictum commiserunt; quod est excommunicationem cadere super personas determinatas, ut patet.

55. QVÆRES VI. An Prælati regulares ferre possint censuras contra Religiosos sui Ordinis, etiam Novitios, etiam Tertiarios, etiam Electos, etiam Moniales.

Respond. quod, cum potestas ferendi censuras pertineat ad iurisdictionem coercitivam, quæ exerceri non potest, nisi in inferiores, & subditos; ut notant communiter DD. apud Bonac. *sup. num. 8.* Prælati Regulares non possunt ferre censuras in Novitios, Tertiarios, Electos, ac Moniales proprii Ordinis, nisi in casu, quo hi eorum subsunt potestati, idque iuxta ea, quæ diximus de Novitiis *tract. 9. cap. 3. quest. 5.* de Tertiariis *tract. 9. cap. 3. quest. 3.* de Electis *tract. 9. c. 3. quest. 3.* & de Monialibus *quest. 14.* ex quibus colligi potest, quandoam possint Prælati regulares ferre censuras in præfatas personas, & quando non; unde non est, cur in præsentia illa eadem repetamus.

56. QVÆRES VII. An Regulares subiaceant censuris generaliter latis in iure communi, Constitutionibus Pontificiis, & Statutis Legatorum de latere, aut etiam Nunciorum Summi Pontificis; saltem in casu, quo ea generaliter ferantur contra Ecclesiasticos.

Respond. quod licet alicui videri possit probabile eos minime comprehendere, eo quod, quando Summi Pontifices, Legati, & Nuncij volunt comprehendere in suis decretis, & statutis etiam Regulares, eos in specie expriment, dicendo *Ecclesiasticos tam seculares, quam regulares* (ut videre est in plurimis Constitutionibus Pontificiis; & sic, quando illos hoc modo non expriment, signum sit eos nolle tunc ipsos comprehendere iuxta regulam Suarez à nobis

sæpius decantatam: *si voluisset, expressisset*; non expressit, ergò noluit. oppositum tamen sustinendum est cum Diana *part. 5. tract. 10. resol. 81.* dicente ex Præposito, & Porrello, si censura feratur sub nomine personarum Ecclesiasticarum, ea ligari Religiosos, etiam laicos, ac moniales; cum hi omnes verè sint, & dici possint personæ Ecclesiasticæ, & si interdum exprimuntur cum addito illo Ecclesiastici regularis, id sit ad abundantiore cautelam, sed non necessarium: ut evenit etiam in aliis similibus casibus.

57. QVÆRES VIII. An Censuræ ferri possint contra Regulares, si ipsi nullo modo delinquant, seu (quod idem est) ob peccatum alienum.

Respond. non posse, loquendo de excommunicatione, quæ cum iuxta *cap. si abes 24. quest. 3.* non incuratur, nisi ob peccatum proprium, contrahi non potest ab eo, qui nullo modo delinquit. Secus, si loquamur de suspensione, & Interdicto: hæc enim cum incurantur etiam ob peccatum alienum iuxta *cap. si de sententia de sent. excommunic. in 6.* ubique possunt contrahi etiam ab eo, qui nullo modo delinquit, quamquam hæc censuræ propriè non ferantur in pœnam illius, qui non delinquit, sed delinquentis, qui in alio punitur, ita Sayr. *lib. 1. de censur. cap. 9. num. 29.* aliique communiter.

58. Addo, quòd, sicut ad incurrendam censuram requiritur peccatum. si censura sit gravis (idque ne alioqui pœna excedat culpam, cum tamen inter eas feruari debeat proportio:) ita peccatum debet esse externum (cum Ecclesia non iudicet de internis, nisi indirectè *cap. erubescat 32. dist.*) imò & consummatum, in suo genere (nisi aliud exprimat): & hoc ex *cap. perpetuo sanctionis de elect. in 6.* ubi dicitur scienter indignum eligentes, non incurere iuris pœnas, nisi adeò in eo persistierint, quod ex votis eorum communis electio subsequatur: patetque ex eo quod, cum odia restringi oporteat, lex imponens pœnam strictè debet interpretari. Ex quo fit, ut, qui intendit graviter percutere Clericum, si solum leuiter de facto percutiat (itaut talis percussio iudicio prudentis secundum suum esse externum non censeatur gravis, & mortalis,) is non incurat excommunicationem latam in canone *si quis*: cum talis percussio sit quidem mortalis secundum suum esse internum ratione pravi affectus: non item secundum esse externum, ut benè notavit Suar. *D. 4. de Censur. sect. 4. num. 2.* Dixi nisi aliud exprimat, quia iuxta communem sententiam Religiosus ex Ordine Mendicantium, qui in concionibus aliqua dicit ad auocandum populum à solutione decimarum, est excommunicatus, etsi effectus non sequatur *Clem. de pœnis cap. 1.* ubi expressè fertur excommunicatio in talia dicentem sine respectu ad effectum: & meritò, cum communiter sciri non possit, an effectus sequatur, necne.

59. Dixi in responsione, *si censura sit gravis*; ut innuerem ex Bonac. *sup. part. 3. num. 6.* quòd, sicut in valida esset maior excommunicatio, maior suspensio, & graue interdictum, si ferrentur pro culpa v. cum actus venialis videatur incapax tantæ pœnæ; ita valida esset suspensio ad breue tempus imposita pro peccato, v. sicut & validum esset interdictum impositum ad ad breue tempus, & ad aliquem vsum particularem; cum eiusmodi censuræ censeantur leues, adeoque sint proportionatæ culpæ, ob quam ferantur.

Nec obstat dictis, quòd Romæ Papa certa die excommunicat Dominos Columnenses, eosque statim absoluit singulis annis, etsi in præsentia non peccent, nec sint contumaces: hæc enim excommunicatio propriè non est censura, quæ supponit peccatum modo

modo dicto, & ordinatur ad resipiscantiam; sed est pura pœna vindicatiua, ad quam ferendam sufficit peccatum præteritum. Colligo ex Suarez *D.4. de Censur. sect. 5. à num. 25. usque ad talem finem sect. distinctionem proponente, ac negante excommunicationem posse purè ferri in pœnam prioris delicti, id est aliàs commissi; quod utique procedit in præfenti casu.*

Addo quod, licet Sanchez *lib. 1. mor. cap. 16. n. 47. ex Vasquez & Azorio dicat in omni sententia asserendum esse peccata ante ebrietatem, aut somnum præuisa inducere irregularitatem, ac excommunicationem; perinde ac si fierent in vigilia: idque etsi voluntas illa prior per pœnitentiam interrumpatur, nec iam actus vitari possit: cum ad ea incurrenda sufficiat liberam iis dedisse causam, ac effectum esse subsecuturum: nihilominus puto, quòd, si quis in ebrietate Clericum percutiat, etsi præuiderit percussio- nem, non idèò incurrit excommunicationem; cum percussio hæc non sit externè peccatum mortale in se, nec esse consummatum externum habeat, & aliàs probabilis sit doctrina Suarez *tom. 2. de relig. lib. 3. de iur. am. cap. 8. n. 6. sustinentis ob peccata in ebrietate facta non incurri excommunicationem, & quidem non se restringentis ad peccata oris (ut putat Sanchez *supr.* Jctsi expressè de periurio loquatur; vnde ea doctrina facit ad præsentem casum.**

QVÆRES IX. An Regulares afficiantur censuris latis à proprio Superiore, si interim ij existant extra territorium illius.

60. Respond. affici ob rationem allatam in tract. de gubern. cap. 3. sect. 3. q. 16. §. nec obstat; qua de re Diana *p. 5. tract. 9. resol. 36. Bonac. *supr.* q. 1. p. 11. num. 5. & Io. Præpositus q. 1. de censuris d. 5. n. 27.*

An verò Regularis incurrat censuram latam per statutum à proprio Superiore Ordinis, si delictum inchoet quidem in proprio territorio, sed illud consummet in alieno.

61. Respond. quod, cum iuxta modò dicta, Regularis incurrat censuras proprii Superioris, etiam in casu, quo extra illius territorium & inchoat, & consummat delictum: à fortiori eas incurret in casu, quo intra territorium inchoet delictum. illud postea consummaturus extra: vnde, quoad Regulares, non currit doctrina, quam tradunt Suarez *supr. D. 5. sect. 4. num. 7. Gordon. tom. 2. summ. lib. 7. q. 2. cap. 3. §. 3. n. 34. Diana p. 5. tract. 9. resol. 33. quòd scilicet subditus inchoans delictum in proprio territorio, & illud consummans extra, non incurrit censuras per statutum generale latis à proprio Superiore; si quidem non est eadem ratio de Regularibus, ac de aliis, etiam Ecclesiasticis, ut patet ex dictis in cit. tract. de gubern. *supr.* Quamquam hoc debet intelligi de Regularibus in ordine ad Prælatos proprios Religionis (inter quos videtur comprehendendus etiam Protector Ordinis,) non item in ordine ad alios Prælatos extra Ordinem (v.g. Legatos de lateye, qui fortè ex vi Breuis suæ legationis ferre possunt censuras in Regulares,) ij enim non possunt id facere extra prouinciam legationi sibi commissæ: utpote, quibus Regulares non subsunt ea subiectione, qua subsunt Prælati propriis Regularibus. idque ex voto Obedientiæ, per quod se omnimodè subiiciunt Prælati Ordinis.*

QVÆRES X. An Regulares incurrant censuras latis sub conditione, si pendente adhuc conditione, Superior, qui dictas censuras tulit, mortuus sit, aut amotus ab officio, tuncque purificetur conditio; ut si lata sit excommunicatio, nisi Religiosus hanc, vel illam rem fecerit intra mensem.

Pelizzarij Manual. Regul. Tom. I.

Respond. incurtere, si excommunicatio lata sit per modum statuti, quod, cum naturâ sua sit perpetuum, non expirat: secus, si per modum sententiæ: excommunicatio quippe lata ab homine expirat, auctore mortuo, aut amoto ab officio, ut tradunt DD. in materia de excommunicat. ita Sanchez *l. 3. conf. c. un. d. 32. n. 283. cum Sylu. Ang. Rosel. Panorm. & aliis.*

QVÆRES XI. An Regularis incurrat censuram à proprio Superiore Monasterij latam sub conditione (v.g. nisi intra mensem hoc, vel illud fecerit) si interim Regularis mutet domicilium, & consequenter, adueniente præfata conditione, iam ille effectus sit subditus alterius Superioris.

62. Respond. Sanchez *supr. num. 280. distinguendo: vel enim delictum, contra quod est lata censura, originem habuit in priori domicilio, in quo lata est censura (ut si Superior excommunicet, nisi recuperentur libri commodati externis ex bibliotheca monasterij infra mensem) & sic, si Religiosus, iis non recuperatis, mutet domicilium, nihilominus incurrit, cum delictum & contumacia iam cœperint in eo domicilio: vel delictum non habuit originem in loco domicilij, sed omnino extra (ut si Superior excommunicet facientes furtum) & sic, si Religiosus subditus talis Superioris postea mutet domicilium, & furetur, non incurrit; idque ex cap. 2. de constit. in 6. ubi dicitur: Statuto Episcopi, quo in omnes, qui furtum commiserint, excommunicationis sententia promulgatur, subditi eius furtum extra ipsius diocesim committentes, minime ligari noscuntur: cum extra territorium ius dicenti non pareatur impune: quod tamen negant Baldus, Imola, Præpos. & Nzuola (quos refert, & non reicit ipsemet Sanchez) asserentes etiam in hoc casu incurri censuram; cum quoad iurisdictionem, inspiciatur principium iudicii, *l. cum quadam, ff. de iurisdic. omni. iudic.* sicque sufficiat, quod quis fuerit de iurisdictione, quando excommunicatio lata est sub conditione, si furtum fecerit.*

Utrum verò Regularis ligetur censura contra non reuelantes certum delictum lata à Prælato monasterij, cuius ipse de nouo sit subditus, & quidem, antequam dictus Religiosus fieret subditus talis monasterij.

63. Respond. Diana *p. 5. tract. 9. resol. 36. quòd, quamuis Præpositus, Hurrad. Suar. & Coninch. partem sustineant affirmantem in casu non dissimili, ea ratione ducti, quòd post publicationem edicti durat eius obligatio, ac impositio pœnæ, adeoque non apparet, cur supradictus subditus non debeat ligari: probabilis tamen est item pars negans, quam sustinent Auila, Corneius, & Sayr. cum sententia referri debeat ad tempus, in quo pronunciat, utpote, quæ tunc incontinenti sumit vires aduersus eos, contra quos fertur, & consequenter vim habet solùm contra eos, qui tunc erant subditi. Vnde fit, quod, licet tempore, quo profertur talis sententia, ille Religiosus esset in eo monasterio tanquam peregrinus, si tamen nondum factus erat subditus ratione personæ, non ligetur præfata censura; quippe qui tempore prolationis sententiæ non erat subditus, neque ratione delicti, neque ratione personæ; ita Diana, & satis probabiliter ad casum hic à nobis propositum, ut facile consideranti patebit.*

QVÆRES XII. An Regulares teneantur subire censuras latis contra ipsos, etiam ante iudicis sententiam, imò & alias pœnas contentas in Bullis pontificiis.

64. Resp. teneri loquendo de censuris latæ sententiæ; idque etiam si detur pœnas non trahentes secum suam executionem (qualis est confiscatio bonorum respectu

16 De Censuris in genere quoad Regulares.

respectu hæretici) non esse subeundas ante sententiam declaratiuam delicti (quantumuis aliàs ferantur *ipso iure*, aut *ipso facto*,) sed expectandam esse dictam sententiam; ita vt eæ particulæ *ipso iure*, *ipso facto* solum importent, quod talis pœna ferri non debet à Iudice per sententiam condemnatoriam, & faciunt, vt, quando postea sequitur declaratio criminis, retrahatur pœna vsque ad diem commissi criminis, quasi ex tunc fuisset incurta, & executioni mandata. Ita Nald. *ver. pœna*, n. 27. aliique; & colligitur, tum ex vsu communi Ecclesiæ, tum ex iis, quæ habet Suar. *supr. D. 3. sect. 1. n. 7. 8. 9.*

66. Dixi sub initium responsionis, loquendo de censuris; vt innuerem: secus dicendum de aliis pœnis similibus Ecclesiasticis: quales sunt priuatio officiorum; & inhabilitas ad ea in posterum obtinenda, priuatio vocis actiua, & passiuæ, & aliæ; hæ enim probabile est, quod non incurrantur, nisi post Iudicis sententiam, etiamsi ferantur sub his clausulis *ipso iure*: *ipso facto*: nulla Iudicis expectata sententia: ante omnem declarationem. Ita Sanchez l. 6. mor. cap. 17. num. 39. Molin. *tract. 2. D. 95. num. 14.* aliique quos citat, & sequitur Diana *part. 2. tract. 17. resol. 67.* contra plures alios ab ipso allegatos; parètque tum, quia leges humanae debent esse accommodatae fragilitati humanae; non essent autem, si reus cogere- tur se ipso exequi in se durissimam pœnam, se ipsum prodendo; tum quia vsus, qui est optimus legum interpreter, declarauit tales pœnas non incurrì, nisi facta declaratione delicti: ita vt ly *ante omnem sententiam* intelligi debeat de sententia declaratoria pœnæ, non item delicti.

QVÆRES XIII. An Regulares affecti vna censura possint incurrere aliam, siue eiusdem rationis, siue diuersæ.

67. Respond. posse, & quidem quoad censuras diuersæ rationis, constat, tum ex vsu Ecclesiæ, quæ crescente contumacia, solet aggravare, seu multiplicare censuras, imò & interdum simul eas ferre ob atrocitatem delicti: tum ex eo, quod, cum censuræ sint pœnæ diuersarum rationum, nihil impedit, quo minus suo modo insint in eodè subiecto, ac eidem personæ imponantur; quoad censuras eiusdem rationis, patet ex eo, quod, cum potestas, ac iurisdictio Superioris ferentis censuram non extinguatur per vnum actum, sed integra maneat, & nulla assignari possit repugnantia, quod semel excommunicatus non possit iterum excommunicari, siue in eadem re sit inobediens, & contumax, siue in re diuersa; non apparet, cur in eodem subiecto multiplicari non possit eadem censura in specie, tam in eadem causa, & ab eodem Iudice, quam in causa diuersa, & ab alio Iudice.

Dices repugnantiam in eo consistere, quod, cum semel excommunicatus priuetur omnibus bonis, quibus priuari potest per Ecclesiam, frustra inducitur noua excommunicatio, quippe quæ non habet quid operetur circa subiectum, cui aduenit, vtpote quod iam est priuatum illis bonis, quibus ea ex natura sua apta est priuare.

68. Verùm hæc ratio non facit contra nos; & quidem ex vna parte, moraliter loquendo, censura non se habet, vt pura priuatio, sed velut quædam causa positiua, & vinculum inducens, & cogens ad dictam priuationem: ex alia parte iura loquuntur de censuris; vt de quibusdam vinculis, quibus homines ligantur; vt colligitur ex *cap. à nobis 2. de sent. excommunic.* nihil autem vetat, quo minus plures causæ, & vincula adiici possint ad eandem priuationem inducendam; vt videre est in habente conscien-

tiam plurium peccatorum mortalium, qui ita per prius peccatum priuatur gratia Dei, vt etiam per secundum, ac tertium eadem, quantum est ex ipsis, priuetur; vnde excommunicatio posterius adueniens non priuat quidem actu bonis, quia subiectum inuenit iam priuatum vi prioris excommunicationis, habet tamen vim priuandi & de se est priuatiua iisdem, si subiectum iam non esset priuatum. Vnde & indiget diuersis absolutionibus, per se loquendo, vel vna, quæ per sufficientem potestatem, & earum expressionem ad omnes illas se extendat. Ita Filliuc. *tract. 11. n. 141.* ex Soto. Nauar. Glossa Suar. & aliis.

QVÆRES XIV. An Regulares peregrini subiaceant censuris, quibus subsunt alij Religiosi sui Ordinis in prouincia, aut monasterio, per quæ ipsi transeunt, & in quibus breui commorantur tanquam hospites.

69. Respond. non subiacere, siue eæ latæ sint per sententiam generalem, siue per statutum. Ita Laym. l. 1. *tract. 5. p. 1. cap. 4. num. 5.* aliique, & probatur, tum ex *cap. nobis 1. de sent. excommunic.* vbi, cum quaesitum fuisset, vtrum, si quis ita pronunciauerit: quisquis furtum fecerit, excommunicatus sit: hæc generalis clausula ad ipsius excommunicatoris subditos referatur, *an generaliter extendatur ad omnes, qui non sunt de iurisdictione illius*; responsum fuit quod *hæc sententia non nisi subditi obligantur*; tum quia ista responsio ea ratione nititur, quod potestas iurisdictionis se extendit tantum ad subditos; ergo, cum non minus statutum, quam generalis sententia procedat à potestate iurisdictionis, comprehendet solum subditos (quales sine dubio non sunt in casu præsentis Regularis peregrini, vt patet.) Quod autem dicunt aliqui cum Vgol. *tab. 1. cap. 9. §. 2. num. 4.* peregrinos delinquentes contra statutum alieni loci subiaccere censuris ibi latis, eo quod fiant subditi ratione delicti; minus subsistit, si quidem hoc est assumere, quod erat probandum: nimirum peregrinos delinquere contra statutum proprium diocesis, in qua ad tempus commorantur; cum enim prius sit, vt aliquis fiat, & sit subditus; quam vt obligetur statuto, & contra illud delinquat: peregrini non possunt dici delinquere contra statutum alienæ diocesis, cum vere non sint subditi statuentis: quod notat Suar. *de censur. D. 5. sect. 5. num. 10.*

QVÆRES XV. An Regulares incurrant censuras suorum Superiorum, si delinquant in loco exempto (v. gr. in monasterio alterius Ordinis.)

70. Respond. incurrere; & probatur ex eo quod in præsentis casu Regulares non possunt dici eximi à censuris proprii Ordinis, nisi quatenus locus exemptus æquiparatur loco sito extra territorium, & extra territorium ius dicenti non patetur impunè: ergo, cum Regulares iuxta dicta 7. 9. remissiuè possint ligari censuris suorum Superiorum, etiam extra territorium illorum, possunt à fortiori iis ligari, etiam in loco exempto: cum esse in loco exempto sit esse extra territorium fictione iuris; quod est quid minus, quam reuera esse extra territorium.

QVÆRES XVI. Quam formam seruare debeant Prælati regulares in ferendis Censuris.

71. Respond. debere seruare illam, quæ communiter vsitatur in Ecclesia; nimirum quod eæ ferantur signo aliquo externo, ac sensibili, idest per verba, aut etiam per scripturam; imò & per nutus, quibus sufficienter exprimat voluntas Superioris ferentis censuram: quod est contra Vgolinum *cap. 2. §. 20. & cap. 20.* putantem censuras non posse ferri, nisi per verba clara, & in omni proprietate sumpta; sed minus bene, cum nullo iure cautum sit, quod

72.

73.

quod censura ore proferatur : est communis DD. apud Bonac. *supr. part. 7. n. 1.* qui bene addunt quòd, licet ad ferendam censuram non requirantur certa, & determinata verba ; ea tamen debet ferri per verba, quæ sint determinata non solum ad aliquam censuram particularem (quo modo inualidè, ac inutiliter ferretur censura his verbis: *Qui hoc vel illud fecerit, vinculo censura sit obstrictus*, cum sic nulla determinetur censura, & non possit fieri effectus in genere,) sed etiam ad aliquam personam certam siue eam nominando, si cognoscatur, siue eam describendo, vel eam designando per ordinem ad delictum; verba quippe in censuris faciunt, quod significant, adeoque si nullam personam significant, & nullam afficiunt.

Illud magis controuersum est, an valeat censura lata sub forma disiunctiua (v. g. *Præcipio hoc tibi sub pœna excommunicationis, aut suspensionis.*)

72. Respond. quòd quamuis Nauarr. Sayr. Henriq. Vgol. Valq. & Gordonus apud Dianam p. 5. *tract. 9. resolut. 63.* negent valere, ea ducti ratione, quòd, cum ex vna parte verba non plus efficiant, quàm significant; & ex alia parte censura lata sub forma disiunctiua nihil determinatè significet, nec quidquam determinatè efficiat, utpote quæ nec vtrumque efficere potest, cum sit sub forma disiunctiua; nec alterum tantum, cum non sit maior ratio, quòd contrahatur vna ex dictis censuris, quàm alia: nihilominus dicendum est cum Suar. *supr. D. 3. sect. 2. num. 12.* Alter. *de censur. tom. 1. lib. 3. D. 9. cap. 3.* Bonac. *supr. num. 4.* Diana *resol. cit.* Filiuc. *supr. num. 58.* aliisque censuram latam sub forma disiunctiua esse validam: & probatur ex eo quòd, licet talis censura non sit definita determinatè ad vnam partem, est tamen confusè determinata, videlicet ad vnam censurarum, quæ in tali forma disiunctiua continentur, & quam ipse reus eliget; siquidem intentio Iudicis ferentis talem censuram esse potest, ut altera illarum incurratur: idque arbitrio rei, qui liberè eligit, & acceptet, quam maluerit ex illis; vnde fit, ut si is neutram eligat; tunc maneat ligatus vtraque, & hoc ex intentione Iudicis modo dicto indicata: imò aliqui apud Turrian. *de censur. lib. 1. D. 4. d. 1.* censent intentionem Iudicis ferentis censuram sub forma disiunctiua, esse, ut hoc ipso, quòd subditus vult violare præceptum latum sub ea censura, ligetur minori censura earum, quæ sub ea forma disiunctiua late sunt: & hoc non sine consensu ipsiusmet subditi, qui hoc ipso, quòd vult violare præceptum factum sub dictis censuris, virtualiter censetur eligere alteram ex illis; ne alioqui maneat omnino impunitus; quòd tamen ait Diana non probari vllò firmo argumento, addens ex Corneio in præsentī casu non requiri, quòd Iudex determinatè intendat speciem censurae, sed sufficere, ut electionem illius committat reo, ut ipse eligat, quam maluerit; non secus ac interdum in foro conscientia: penitentiæ proponitur penitentiæ sub forma disiunctiua ab ipso penitente determinanda, & quidem licitè, ac validè; ut tradunt communiter DD. & patet ex praxi.

73. Monet autem Diana *supr.* quòd, cum non sit in vsu Ecclesiæ ferre censuras sub forma disiunctiua, non possunt Prælati inferiores Papa id facere siue peccato: quòd tamen non habet locum in Papa: quippe qui est supra ius commune non approbans talem modum ferendi censuras, adeoque non tenetur illud seruare. Vnde illud de facto Pontifices aliquando non seruauerunt; ut videre est in *cap. à crapula, de vita, & honest. Cler.* vbi dicitur: *Si quis autem se culpabilem exhibuerit, & à Superiore communitus non*

satisfecerit, ab Officio, vel beneficio suspendatur; & in Constit. Pij V. à nobis relata in tract. de priuileg. cap. 8. sect. 4. q. 31. Quamquam, teste Suar. *supr. n. 14.* præfata disiunctiua posset habere hunc alium sensum, ut singula partes illius ad diuersas personas accommodarentur secundum diuersas earum condiciones: ut si aliqua prohibitio spectet ad laicos, & clericos, & dicatur *sub pœna excommunicationis, aut suspensionis*; vel certè spectet solum ad Clericos, & quia eorum alij habent solum officium, alij etiam beneficium, dicatur *sub pœna suspensionis ab officio, aut beneficio, &c.*

QVÆRES XVII. An contra Regulares ferri possint censurae sub conditione peccati committendi in futurum, & quomodo.

74. Respond. posse, & quidem non solum à iure (ut constat ex eo, quòd in iure vix fertur censura alio modo) sed etiam ab homine: cum id non sit contra ius, neque naturale, neque diuinum, neque canonicum: ut probat Filiuc. *supr. n. 67.* monens in *cap. Romana, §. caueant, de sent. excom. in 6.* (vbi id videtur prohiberi) eiusmodi prohibitionem non esse absolutam, sed cum limitatione, nisi vbi adsit rationabilis causa exprimenda in ipsa sententia: præterquam quòd talis prohibitio, ut continet ius posituum, contraria consuetudine abrogata est, & ius canonicum antiquius in *cap. à nobis, de sent. excomm.* approbans talem modum censurandi retentum est; quòd notat Suar. *supr. sect. 4. n. 7.* notans expressionem causæ, quam diximus faciendam esse in sententiam censurae late sub conditione, non esse aded necessariam, ut pertineat ad substantiam talis actionis: imò nec ita grauem, ut obliget sub peccato mortali.

QVÆRES XVIII. An Prælati regulares teneantur ferre censuras in scriptis, tum ad validè, tum ad licitè.

75. Respondeo quòd, licet ferens censuram solo verbo sine scriptura peccet mortaliter, & incurrat suspensionem ab ingressu Ecclesiæ per menslem ex *cap. 1. cum medicinalis, de sentent. excommunicationis in 6.* (vbi talis suspensio extenditur etiam ad ferentem censuras sine expressione causæ, necnon ad eum, qui parti petenti non concedit exemplar scripturæ intra menslem;) non desunt tamen Doctores, qui putant id non esse in vsu apud Regulares, nimirum Rodriq. Liam. Tamb. & Auila apud Peyr. in *formul. lit. C. cap. 5. num. 9.* Bonac. *supr. pari. 8. mon. 2.* ex Henriq. & Sayro, probantque ex quodam priuilegio Leonis X. concessio Minoribus, & relato in Compend. priuileg. ipsorum Minorum, *ver. excommunic. num. 7.* his verbis: *Leo X. concessit, quòd Prælati Ordinis Minorum regularis Observantia, cum aliquem Fratrem propter apostasiam, vel aliam causam excommunicant in Capitulo Fratrum, aut in communitate, non teneantur proferre sententiam in scriptis, prout in iure, sub pœna suspensionis præcipitur proferentibus; quamquam, cum eiusmodi priuilegium fuerit concessum viuæ vocis oraculo (ut notatur in dicto Compend.) posita generali reuocatione viuæ vocis oraculorum facta ab Urbano VIII. & Gregor. XV. iam amplius non subsistat, & consequenter nec subsistat ista responsio, quoad hanc partem, nisi aliunde probetur.* Videtur autem posse probari ex eo, quòd iuxta dicta in *tract. de pœnis, cap. 1. quest. 6. §. notat.* Prælati regulares ex indulto bullato Bonifacii VIII. factò Dominicanis possunt contra Religiosos subditos procedere, iuris apicibus postpositis: cuiusmodi sunt ij actus, qui potius respiciunt subtilitatem, quàm facti veritatem, & merita causæ; inter hos autem puto comprehendi etiam, quòd censura feratur in scriptis: idque colligo ex Tolero *lib. 1. cap. 9. §. altera*

18. De pœnis Regularium in genere.

circumstantia in sine, ubi de præfenti materia loquens hæc habet: *In istis Prælati (i. Regularibus) non feruatur iuris ordo, sicut in secularibus; durum enim esset, ut ipsi dicunt, & incommodum Prælato regulari, qui sæpè in die modo pro ista re, modo pro illa habet increpare, monere, & præcipere suis subditis claustralibus, habere pennam, & folium, & ante scribere, quam sub pœna excommunicationis mandare; hæc ille ex Lapo, & Felino: quæ tamen non minùs habent locum in suspensione, ac in interdico, quàm in excommunicatione; cum cap. 1. de sent. excommunic. superius allegatum loquens in principio textus in particulari de excommunicatione, postea expressè subdat; Et hæc eadem in suspensionis, & interdicti sententijs volumus obseruari.* Ex quibus constat Prælatos regulares exini à communi obligatione ferendi censuras in scriptis, non tam ex vi priuilegij Leonis X. (quod ampliùs non subsistit) quàm ex vi huius alterius indulti Bonifacij VIII; quod etiam concedit Diana, p. 5. tract. 9. resolut. 73. ex Portello, non tamen absolute, sed solum in casu, quo censura feratur per modum sententiæ particularis contra aliquam particularem personam: non item, si feratur per modum statuti, seu ordinationis: qualis esset ea, quæ ferretur à Prouinciali in totam aliquam prouinciam, & permanentè,

76. Notat autem Peyr. *supr. num. 12.* in excommunicatione solenni, quæ à solis superioribus Prælati iuxta c. debet 11. quæst. 3. & Trid. sess. 25. de reform. cap. 3. ferri potest pro delicto enormissimo, 12. Sacerdotes debere circumstare Prælatum indutum amictu, stola, & pluuiali violacei coloris, quæ manibus vnà cum ipso Prælato habentes candelas ardentes, quas in conelusione excommunicationis debent proicere in terram, pedibus conculcare, & iuxta Glossam in disp. cap. debent v. conculcare, postea proicere extra Ecclesiam: quod tamen negat Tritem. sustinens eas posse redigi ad vsum communem; qua de re Sayr. lib. 1. de censur. cap. 15.

77. Addo ex Suar. *supr. D. 3. sect. 13. num. 8.* censuram non esse nullam ex eo præcisè, quod non feratur per scripturam, idque esto detur illam ferendam esse per scripturam, ratio est, quod ius non præscribit eiusmodi formam, vt essentialè, sed solum vt necessariam ex præcepto: vt hinc patet, quod in cap. 1. cum medicinalis dicitur: Superior verò, ad quem recurritur, sententiam ipsam sine difficultate relaxans: cum tamen relaxare propriè sit soluere, quod ligatum erat, adeoque supponatur censuram latam absque præfata forma verè ligare: quamuis alioqui talis defectus sit sufficiens causa, vt statim conferatur sine difficultate absolutio dictæ censuræ, idest sine vilo grauamine Rei. ita Suar. addens num. 2. quod, sicut censura debet promulgari ex scripto, ac proinde esse descripta, antequàm illa proferatur; sic debet esse subscripta à Iudice ferente, vel certè opus est, vt sufficientibus testimonijs probari possit, eam per scripturam fuisse promulgatam; siue Iudex id per se præstiterit, siue per alium; hoc enim nihil refert; sicut nec refert, vt ea scriptura sit authentica, idest munita fide publici Notarij, aut etiam testibus.

QVÆRES XIX. An, & quo modo Prælati regulares teneantur præmittere admonitionem in ferendis censuris contra Religiosos subditos.

78. Pro responsione suppono primò hanc quæstionem propriè, non habere locum in censuris, quæ feruntur à iure, aut per sententiam generalem pro peccatis futuris: hæc si quidem nullam aliam monitionem, aut solemnitatem exigunt, quàm necessariam promulgationem, qualem omnes aliæ leges requirunt: talia enim statuta se ipsis continuò omnes

monent, vt metu pœnæ caueant peccata sic prohibita; vnde quæstio est solum de censura per sententiam particularem ferenda in certas personas ob peccatum iam commissum.

Suppono secundò monitionem faciendam esse nomine Iudicis: coram idoneis testibus, per quos probari possit: & immediatè ipsi reo, aut certè, si id fieri nequit, in eius domo: aut, si hoc fieri non potest, in loco publico, vnde præsumatur ad eius notitiam facilimè deferenda (v. g. in præcipuo templo vrbis, in qua habitat, aut simili loco maximè vicino ipsius habitationis).

Suppono tertio canonicam monitionem debere esse trinam, qua reus nominatim exprimat, fierique aut tribus diuersis vocibus, aut vna vice pro tribus cum interuallo competenti: v. g. dicendo, *Moneo te semel pro tribus vicibus, vt intra 3. hebdomadas, aut dies hoc, vel illud facias concedendo tibi singulos dies pro singulis monitionibus, aut totum illud tempus pro 3. monitionibus:* interuallum verò, quod debet deputari singulis monitionibus, aut simul omnibus tribus, ex concurrentibus circumstantiis iudicio prudentis statuendum est.

Suppono quarto non esse necesse, quod ista monitio fiat in scriptis, cum id nullo iure præcipiatur; debere tamen fieri sub comminatione censuræ, qua feriendus est, qui sic monetur: reus quippe non potest iudicari contumax, nisi, facta tali monitione, adhuc renuat obedire; cum sæpè audita tali comminatione moueatur, qui simplici monitione non mouebatur: ita Coninch. *inf. num. 80.*

Suppono quinto quod, quando contumacia est notoria, tunc non est necessaria monitio iuxta Gloss. in cap. manifesta 2. quæst. 1. secus, si solum notorium sit peccatum, non item contumacia; tunc enim præmitti debet monitio; vt notant Henric. lib. 13. cap. 17. §. 3. & Couat. in cap. alma mater pract. 1. §. 9. num. 6.

Suppono sexto quod, quamuis ad incurrendas censuras prærequiratur monitio, vt pote quæ ex vfu Ecclesiæ non solent ferri, nisi contra cõtumaces (qualis tamen non potest quis præsumi, nisi præsupponatur admonitio, vt dictum est *suppono 4.*); talis tamen monitio non est adedò necessaria, vt, si ea omittatur, censura sit nulla: idque cap. Romana de sent. excommunic. in 6. ubi excommunicatio lata sine monitione dicitur iniusta, non item inualida, excipe censuram, quam fert Episcopus contra eos, qui communicant cum eo, quem ipse excommunicauit: hæc enim censura sine tali monitione præmissa inualida est ex cap. constitutionem &c. statutum de sent. excommunic. in 6. est cõmunis DD. apud Coninch. de censur. D. 13. n. 81.

Suppono septimò, Iudici qui non præmissa canonica monitione fert excommunicationem, per mensem interdici ingressum Ecclesiæ ex cap. sacro de sent. excommunic. quamquam hæc pœna non extendatur ad Episcopos iuxta cap. quia periculosum, de sent. excomm. in 6. imò neque ad eos, qui sine ea monitione suspendunt, aut interdiciunt: cum enim textus loquatur solum de excommunicantibus sine debita monitione, non debet ampliari ad suspendentes, seu interdicientes sine monitione contra regulam iuris. *Odia restringi oportet.*

79. Respond. quod, licet DD. cõmuniter ex cap. reprehensibilis de appellat. tradant ad censuras licitè ferendas necessario præmittendam esse canonicam monitionem eo modo, quo diximus in suppositis, si quidem censuræ ferantur per modum censuræ, non autem pœnæ vindicatiuæ; nihilominus non defunt DD. qui ab hac regula generali excipiunt Prælatos regulares in casu, quo ferant censuras in
Rei

Religiosos subditos, adeoque sustinent dictos Prælatos posse ferre censuras, etiam non præmissa præfata monitione: alij quidem absolute; vt Gabr. & Lianas, quos refert, & non reicit Peyr. *supr. num. 7.* asserentes hanc trinam monitionem apud Regulares non esse in usu; alij verò cum limitatione; vt Corneius, & Sayr. penes Dianam *part. 5. tract. 9. resol. 20.* dicentes Prælatos regulares teneri præmittere dictam monitionem in casu, quo sub censura præcipiant aliquid, quod non contineatur in regula Ordinis, aut in regularibus obseruantis: secus, si præcipiant, quod in iis continetur, tunc enim (inquiunt isti) possent excommunicare, præmissa vna, vel altera tantum monitione; alij denique, vt Diana *resol. cit.* aiunt hac in re attendendam esse consuetudinem vniuscuiusque Ordinis, & si legitime fuerit præscripta, eam seruandam; cum legitima consuetudo præualeat contra ius; ita Diana; sicque in praxi puto faciendum esse, maxime ad vitandas tricas, quæ alioqui inter Prælatos regulares, & Religiosos subditos in tali euentu possent suboriri.

80.

Dixi sub initium responsionis; *si quidem censura ferantur per modum censurae*: vt indicarem, quod si ferantur per modum puræ pœnæ vindictiue, (quo pacto possunt ferri suspensio, & interdictum, non autem excommunicatio, vt aduertit Suarez *supr. sect. 10. num. 2.*) tunc non est necesse, quod præmittatur canonica monitio; quippe quæ non est de re facta, sed facienda; sitque ad hoc, vt expectetur contumacia; cum tamen in præsentis casu censura non feratur ad expectandam contumaciam nouam, sed imponatur pro delicto iam facto; quam proinde reus non effugit, quantumuis corrigatur.

Dubium maius est, an casu, quo à iure statuta sit excommunicatio, aliæve censura, non lata, sed ferendæ sententiæ (v.g. qui tale delictum commiserit, excommunicetur) an, inquam, iudex statim contra reum de crimine conuictum procedere possit ad censuram ei inferendam siue alia monitione.

81.

Respond. probabile esse, quod possit; & probatur, tum quia sic adest sufficiens admonitio ex parte Iudicis, & sufficiens contumacia ex parte Rei, qui nouit prohibitionem factam sub pœna censurae ferendæ: tum quia non est maior ratio, cur requiratur admonitio distincta à prohibitione ad ferendam censuram ipso facto antea comminatoriè latam, & non requiratur, dum prohibitio edita est sub pœna censurae ipso facto: ergo, cum ad hanc ferendam non requiratur noua monitio, neque requiratur ad illam ferendam. Ita Panormit. Sanch. & Auila apud Laym. *l. 1. tract. 5. part. 1. cap. 5. num. 6.* & Dianam *supr. resol. 18.* qui tamen cum Suar. *supr. sect. 10. num. 19.* putant contrarium esse, & probabilius, & benignius; id colligentes ex *cap. reprehensibilis* superius relato; quod cum dicat: *Nec Prælati, nisi canonica monitione præmissa, suspensionis, vel excommunicationis sententiam proferant in subiectos, nisi forte talis sit culpa, quo ipso suo genere (ideest ex se, seu ipso facto ait Glossa ibi) suspensionis, vel excommunicationis pœnam inducat*: sequitur ad omnem omnino censuram, quæ non incurritur ipso facto, sed à Iudice actualiter infligenda est, canonicam monitionem, eamque trinam, per se loquendo, necessariò præmittendam esse; exceptio namque firmat regulam in alijs; præterquam ob crimen præteritum, aut emendatum, neque excommunicatio, neque alia propriè dicta censura infligi potest, (vt iam dictum est) & tamen, si Iudex excommunicationem, aliamve censuram sententiæ ferendæ exequi possit contra criminolum, nulla præmissa monitione; sæpè eueniret censuram infli-

gi ob crimen merè præteritum, atque emendatum: cum possit contingere reum commissio delicto resipuisse, esseque animo paratum ad satisfaciendum Ecclesiæ: quo casu sine dubio non potest excommunicari; cum potius deberet absolui, si antea incurrisset excommunicationem iuxta *cap. qua fronte de appellat.* Quod inter alios notauit Diana *resol. cit.* addens ex Soto, quod, etiam stando in prima sententia Panormitani, non potest Iudex talem reum excommunicare sine citatione, dato ei termino ad allegandum pro se; & hoc etiam in casu, quo lex excommunicat ipso facto: si quidem etiam tunc non potest Iudex declarare reum excommunicatum sine citatione (nisi forte delictum esset notorium) & si declaret sine citatione, declaratio est nulla, vt notat Nauar. *l. 5. consil. de sent. excommunic. cons. 20. n. 4.*

82.

Cæterum, si suspensio, aut interdictum ferantur contra aliquam Communitatem; tunc non debet fieri admonitio omnibus iis, qui sunt de illa Communitate, sed illi tantum, ob cuius culpam censura fertur: is enim solùm est contumax, & inobediens, non autem tota Communitas, adeoque illi soli fieri debet monitio, nisi forte delinquens aliter moneri non possit, ac retrahi à peccato; quod notauit Bonac. *D. 1. de censur. in comm. q. 1. p. 9. n. 11.*

Quòd si quis quærat, an monitio supradicta fieri debeat etiam in casu, quo censura feratur per modum propriæ defensionis: (vt si excommunicandus sit Parochus, qui Episcopum visitantem suam dioccesim renuat admittere ad visitandum, eo quod se asserat esse exemptum.)

83.

Respond. Videri probabilius in tali casu monitionem esse faciendam; & probatur: tum quia iura absolute prohibent, ne ferantur censurae sine debita monitione, non distinguendo, vtrum ferantur per modum iudicij, an per modum defensionis: ergo nec nos distinguere debemus iuxta regulam, *Vbi lex non distinguit, &c.* tum quia etiam in casu, quo Episcopus visitans suam dioccesim excommunicet Parochum modo *supr.* dicto, debet ferre præceptum sub aliquo termino peremptorio, intra quem Parochus non implens, quod debet, ipso iure incurrat excommunicationem; hoc autem est præmittere monitionem, saltem illam, quæ includitur in præcepto facto sub comminatione excommunicationis ipso facto incurrendæ. Ita Filliuc. *tract. 11. num. 96.* & ante illum Suar. *supr. sect. 8. num. 10.* aliique penes ipsos; qui tamen oppositam sententiam admittunt esse probabilem hoc ipso, quod dicunt solùm suam esse probabilior.

QVÆRES XX. Quo ordine loco, & tempore Prælati regulares ferre debeant censuras contra Religiosos subditos.

84.

Respond. ad 1. quod, licet in ferendis censuris regulariter debeat seruari is ordo, vt scilicet prius feratur censura leuior, & deinde grauior, abstinendo à grauiori, quandocumque præsumitur profutura leuior, ad continendos subditos in officio; iudicio tamen prudentis Iudicis relinquatur, vt habita ratione loci, temporis, & personæ, ferat censuram leuiorem, omiſsa grauiori, & è contra, imò, & ferat omnes censuras simul, si iudicet id expedire. Ita Sayr. *supr. cap. 14. n. 3.* aliique communiter.

85.

Respond. ad 2. quod, cum Prælati regulares iuxta dicta *supr. quest. 9.* possint ferre censuras etiam extra proprium territorium; vtpote qui habent iurisdictionem sine territorio, eximuntur à communi lege, quod censura debeat ferri in territorio ferentis, licetque possint vbique ferre censuras contra Religiosos subditos. Ita Sayr. *supr. n. 6.* cum Panorm. *in cap. eius*

20 De Censuris in genere quoad Regulares.

contingat, num. 31. de foro compet. monens tamen melius esse, quod in suis locis, monasteriis, & Ecclesiis id faciant. à Sayro non dissentiunt Rodriq. tom. 2. q. 59. art. 1. & alij apud Bonac. *supr.* p. 11. n. 5. inter quos Sylu. *ver. excommunicatio* 2. num. 15. loquens de Religiosis ait, quod, cum secundum Laurentium totus mundus sit eis pro territorio, ubicumque sunt, illuc se extendit potestas Prælatorum.

86. Respond. ad 3. quod, cum iuxta dicta hic q. 18. Prælati regulares in causis Religiosorum subditorum non teneantur seruare apices iuris; non videntur adstringendi ad regulam iuris communis, quod censuræ non ferantur in die feriato (qui scilicet ex institutione Papæ, aut Episcopi, vel etiam ex usu Ecclesiæ est Deo dicatus,) sicque possunt ferre censuras, & validè, & licitè in quocumque die, etiam festo: & quidem non solum interdiu, sed & noctu: cum tamen iudicia interdiu agantur iuxta *cap. consuluit de offic. deleg. & ibi Glossa ver. tenebras*, & Panorm. num. 14. *de offic. deleg.*

QVÆRES XXI. An Prælati regulares ferre possint censuras in Religiosum innocentem, qui secundum allegata iuridicè probetur nocens.

87. Respond. videri valdè probabile, quod non possit; & probatur, tum quia, vt ostendit Less. l. 2. c. 29. d. 10. satis probabile est, etiam loquendo de Iudice sæculari, eum non posse punire graui supplicio sæcularem virum iuridicè probatum nocentem, si ipse ex priuata scientia illum nouit esse innocentem; ergo multò minùs id poterit præstare Iudex regularis, erga Religiosum subditum: præsertim cum Iudices regulares in suis iudiciis non teneantur iuris apices seruare, vt iam non semel diximus: tum quia ratio potissima, ob quam DD. cum S. Thom. 2. 2. *quest. 67. art. 2.* sustinent Iudicem posse damnare virum innocentem probatum nocentem, est ad seruandum ordinem iudicarium; hæc autem ratio cessat, quoad Religiosos hoc ipso quod illi iuxta supradicta non tenentur seruare apices iuris. Ita docti viri à me de hoc consulti.

Vtrum verò in præsentī casu seruari debeat censura sic lata.

88. Respond. debere, adeoque sic censuratum ex vi censuræ teneri publicè in locis, in quibus ea est nota, imò, & priuatim coram iis, quibus nota est censura, & ignota innocentia, abstinere ab iis rebus, quæ per talem censuram prohibentur, quamuis alioqui cuiusmodi censura coram Deo non obliget, cum sit iniusta, & consequenter carens vi obligandi. Ita Coninc. *de censur. D. 13. num. 117.* aliisque communiter; & patet ex eo quod, licet Iudex non possit præcipere dictam abstinētiā, nisi quatenus ea est necessaria ad vitandum apparentem contemptum Ecclesiasticæ disciplinæ; posita tamen hac necessitate, eam verè, ac validè præcipit, adeoque debet seruari, quo sensu *cap. 1. 11. q. 3.* ex S. Gregor. *hom. 26. in Euang.* dicitur *Sententia Pastoris, siue iusta, siue iniusta timenda est*, vt potè ligans in foro externo, quando publicè creditur iusta. Præterquam quod iuxta aliquos verba hæc S. Gregorij faciunt hunc sensum; quod scilicet censura, si iniusta est, timeri debet à proferente, si verò iusta, ab eo, contra quem profertur.

89. Quod si quis dubitet, an incurrerit aliquam censuram, necne: adhuc probabile est ipsum non teneri seruare censuram (quod spectat ad forum conscientie;) & hoc, siue dubium sit facti, siue iuris; in vtroque enim casu melior est conditio possidentis; vt notat Sanch. l. 1. in Decal. cap. 10. num. 55. & cum eo Diana *part. 4. tract. 3. resol. 35.* monens ex Fillinc. *tract. 13. num. 129.* quod dubitans de alterius

excommunicatione, ac denunciatione non debet illum vitare, quia faceret illi iniuriam, priuans eum solita communione, cum tamen in dubio sit melior conditio possidentis; oppositum sentiunt Molin. Azor. Sayr. Vasq. Turrian. apud Dianam *resol. cit.* asserentes dubium, an incurrerit excommunicationem censendum esse excommunicatum, si dubium sit facti; secùs, si sit dubium iuris.

QVÆRES XXII. An Prælati regulares ferre possint censuras in Religiosos subditos in puram pœnam delicti iam commissi.

90. Respond. non posse; cum iuxta dicta hic *quest. 1.* censura sit pœna medicinalis instituta ad correctionem delinquentium, adeoque non infligenda, si iam secuta sit correctio, hoc tamen non obstat, quin censura possit ferri sub ratione pœnæ vindicatiuæ, etiam sine noua contumacia, si ea consideretur, vt priuans bonis aliquibus temporalibus, v. g. humana conuersatione quod præstat excommunicatio: secùs, si spectetur vt priuans bonis spiritualibus, v. g. communibus Ecclesiæ suffragiis, usu communium rerum sacrarum, & officiorum (quod item facit excommunicatio.) Ratio huius est, quod, cum Ecclesiæ sit piissima mater fidelium, & in spirituali suo regimine intendat principaliter bonum spirituale ipsorum, non potest præsumi, quod, cum detrimento bonorum spiritualium velit imponere pœnam homini ea non indigenti ad resipiscendum, ac vitandum maius incommodum; quod ita est verum, vt si quando fertur censura priuans aliquo ex bonis spiritualibus, ea vel non feratur, vt censura, aut certè non secundum omnes effectus censuræ, sed solum secundum aliquos; sicut obseruat Fillinc. *tract. 11. num. 184.* ex Suar. *supr. D. 4. sect. 5. n. 6.* addens, quod si interdum censura priuat aliquo bono spirituali (v. gr. participatione Eucharistiæ ad tempus) non idè affert per se damnum spirituale, quod non possit compensari humilitate, & contritione.

91. Ex quo infert Suar. num. 11. quod, cum censura, tanquam pœna medicinalis non intendat solum præcauere peccata futura (quod est commune omnibus pœnis,) sed etiam per se primò curare peccatorem à peccato commissio; eumque liberare à malo statu, in quo ipse constitutus est per peccatum; si delinquens, qui iam incurrit censuram ratione delicti commissi, resipiscat, debitamque exhibeat satisfactionem, ac emendationem, statim, ac necessariò recipi debet ab Ecclesia, & absolui à censura incurta; nec sub prætextu debitæ vindictæ differenda est ei absolutio; præsertim, cum hinc non sequatur delicta manere impunita; cum Regulares, & alij possint aliis modis puniri, & alio genere pœnarum; quantum timor fortè magis retrahet à delinquendo, quam retrahant censuræ; vt potè quæ sunt magis sensibiles, & regulariter magis timentur à viris laxioris conscientie, ac parum timoratis.

QVÆRES XXIII. An Regulares multiplicem censuram incurrant, si faciant actum sub censura prohibita à pluribus Superioribus Ordinis.

92. Respond. incurrere, si ille actus sit prohibitus à pluribus Superioribus habentibus diuersam potestatem (v. g. à Prouinciali, ac Superiore locali) & ferentibus censuram tanquam suam; secùs, si actus sit prohibitus à pluribus Superioribus eandem potestatem habentibus (v. g. à duobus Prælatibus localibus sibi successiue in officio succedentibus.) Colligitur ex Sayro l. 1. *de censur. cap. 10. n. 11.* quem sequitur Bonac. *supr. p. 5. n. 11.* citans pro se Suar. Coninch. Vgol. Panorm. & Nauar. patetque ex eo, quod in priori casu committitur multiplex contumacia, formaliter loquendo,

loquendo, quamvis sit vna materialiter; ut potè quæ violat prohibitionem factam à pluribus Superioribus, etiam formaliter distinctis (cum tamen censura incurrantur ob contumaciam) in posteriori verò casu vnica committitur contumacia; cum conditores censuræ non sint tunc plures, nisi materialiter, & vera in potestate formaliter sint vnus, adeoque non censeantur velle ferre plura præcepta, seu prohibitiones distinctas formaliter, sed vnicam tantum; cui proinde respondeat vnica contumacia casu, quo violetur, sicque incurritur vnica censura. Dixi in responsione, à pluribus Superioribus, & ferentibus censuram tanquam suam: vt indicarem, quod si ex duobus Superioribus habentibus diuersam potestatem, inferior ferret censuram iam latam ab alio Superiore solum per modum inuolutionis, ac publicationis; tunc talis censura iudicanda esset vna, ac eadem, & consequenter violans prohibitionem factam sub dicta censura à dublici illo Superiore vnicam incurreret censuram.

93. Adde cum Sayr. *sup.* quod si plures Superiores eandem potestatem habentes ferant eandem censuram, vnus tamen illorum eam referuet, & alius non; ea non multiplex, sed vnica tantum censura reputari debet; cum reseruatio sit qualitas accidentalis censuræ, quæ eam non variat, quoad substantiam ita Sayrus, aliique docti neoterici à me consulti.

94. Ait Suar. *D. 5. sect. 3. n. 8.* quod si actio prohibita sub censura sit ex iis, quæ fiunt totæ simul, & terminantur ad plures personas, seu obiecta; probabile est tunc incurri vnicam censuram; vt si Iudex simul duos homines duabus manibus teneret, & extraheret ab Ecclesia; vel alius simul conuersaretur, cum duobus excommunicatis, aut etiam vnico ictu plures occideret Clericos. Ratio est quod, licet eiusmodi actiones æquiualeant multis, verè tamen sunt vna, & consequenter vnum peccatum, quamvis grauius: quod verum est etiam in casu homicidij, in quo adest vnica transgressio consistens in vna actione, tamen si ex ea resultent plures passionis, aut plura damna, quæ potius sunt plures effectus vnius peccati, quam plura peccata.

95. **QVÆRES XXIV.** An Prælati regulares possint ferre censuras ad detegendum auctorem alicuius delicti, easque reseruare, non obstante decreto Clementis VIII. à nobis relato, & explicato in *tract. de prohib. cap. 1. à. quest. 2.*

Respond. posse, patetque, tum ex dictis in hac *sect. quest. 4* tum ex dictis in citat. *tract. de prohib. cap. 1. quest. 5.* si solum hic obiter monero neminem in tali casu teneri denunciare se ipsum, quoad forum externum: cum nemo teneatur prodere se ipsum *cap. quis aliquando de poenit. disp. 1.* imò nec socium complicem, cum periculo probabili manifestandi se ipsum, ita Diana *p. 1. tract. de denunt. resol. 8.* plurimos alios pro se citans, & est communis Doctorum: quæuis aliqui eorum, teste ipsomet Diana, ab hac doctrina generali excipiant casum, in quo ita ageretur de bono communi, vt quis teneretur pro eo, etiam vitam ponere.

Quod si quis hac occasione quærat, an Supplices, Vicarij, Ministri, & similes possint ferre censuras in Religiosos subditos, quo tempore abest Prior, Guardianus, Rector, &c.

96. Respond. posse, si Prælati localis, qui est in capite, est absurus tempore iudicio prudentis notabili; non enim puto doctrinam Naldi *v. abesse n. 11.* traditam in *tract. de priuileg. cap. 2. sect. 1. subf. 2. quest. 8.* hic locum habere, quod scilicet absentia Prælati monasterij per vnum diem naturalem transferat in Vicarij

rium illius, aut Supporem facultatem absoluendi à reseruatis, quoad Religiosos subditos: ducorque ex eo, quod actus ferendi censuras, quoad subditos est res grauissima, multam petit discussionem, idèoque non præsumitur ita facile concedi Superiori subordinato, nisi in casu, quo, attentis concurrentibus circumstantiis, esset periculum in mora: quod tamen non videtur posse ita frequenter euenire, vt patet, & innuit Peyr. *de R.P. quest. 3. cap. 4. num. 6.*

QVÆRES XXV. An, & quæ Ignorantia excuset Regulares ab incurrendis censuris contra ipsos latis.

Respond. excusare eo modo, quo diximus in *tract. de priuileg. c. 6. sect. 3. q. 23.* vbi fusiùs hac de re egimus.

QVÆRES XXVI. An, & quo modo metus, & Impotentia excuset Regulates à contrahendis censuris contra ipsos latis.

97. Respond. excusare, si quidem metus sit grauis, cadens in constantem virum, & non incutiatur in contemptum potestatis Ecclesiasticæ, religionis, aut fidei, & impotentia sit saltem moraliter grauis, qua scilicet impletio præcepti reddatur valde difficilis. Ratio responsionis est, quod impotentia, etiam moralis faciendi rem præceptam sub censura, & metus grauis excusant à peccato: cum ad impossibile nemo teneatur *l. impossibilem, ff. de reg. iur. & Ecclesia per sua præcepta nunquam intendat obligare, cum tanto incommodo; ergo & excusant ab incurrenda censura; quippe quæ non incurritur sine contumacia, quæ tamen in nostro casu non adest, vt suppono, ita Bonac. *de censur. in com. D. 1. quest. 2. p. 3. n. 1. & 2.* aliique plures apud ipsum, qui bene addit *num. 6.* cum Soto Nauat. Sayro, Henriq. & aliis, metum grauem non excusare solum ab incurrendis censuris, sed etiam ab incurrendis earum effectibus mediatis, ac proinde excommunicatum non trahere irregularitatem celebrando cum metu grauis incommodi, aut etiam cum ignorantia propriæ excommunicationis, dummodò tamen (vt dixi) metus non incutiatur in contemptum religionis, aut fidei &c. quo casu si ne dubio non currit præsens doctrina, cum vnusquisque ad seruandum bonum commune religionis teneatur pati grauia quæque.*

Dixi ab incurrendis effectibus mediatis censurarum: quia, si loquamur de effectibus immediatis (qualis v. g. est priuatio communium suffragiorum Ecclesiæ) ab his non excusat metus; cum censura secum trahat executionem, eaque manente, maneat etiam illius effectus immediatus, qui sunt quasi de intrinseca ratione ipsius censuræ; quod tamen non facit, quin interdum censuratus, accedente vi, aut metu facere possit aliquid, quod alioqui per censuram vetitum est, v. g. absolvere à peccatis ad vitædam propriam infamiam, & quidem sine periculo irregularitatis, cuius rei ea est ratio, quod, quando simul concurrunt duo præcepta incompatibilia, seruandum illud, quod maius est: in nostro autem casu maius est præceptum consulendi propriæ famæ, quàm seruandi censuram, vt constat.

QVÆRES XXVII. An, & qualiter censura lata contra Regulares suspendantur per appellationem ab ipsis legitime interpositam.

98. Respond. Suspendi eo modo, quo diximus in *tract. de prohib. cap. 7. quest. 10 & in hoc ipso cap. sect. preced. quest. 25.* vt proinde non sit opus in præsentia quidquam addere. Vnum hic moneo ex Diana *p. 5. tract. 9. resolu. 30.* plures alios pro se allegante, quod si declaratus per cedulones incurrisse aliquam censuram (v. g. excommunicationem) intra terminum appeller à tali declaratione, talis appellatio non solum deuoluit causam

22 De Censuris in genere quoad Regulares.

causam ad Superiorem, sed etiam suspendit ipsam sententiam declaratoriam, utpote, quæ non trahit secum executionem; siue postea appellans alleget se non fecisse id, ob quod imposita erat excommunicatio, siue asserat factum esse dubium; quod idem aduertit Sanchez *lib. 3. consil. cap. unic. d. 32. numer. 243.*

Difficilior dubitatio est, utrum in casu, quo Superior legitime tollat censuras ad reincidentiam, si interim appellatio interponatur, ita suspendatur sententia, ut amplius non contrahantur censuræ modo dicto sublata.

100. Respond. suspendi, sicque censuras modo dicto sublatas postea non incurri. ita Diana *p. 5. tract. 10. resol. 17. ex Abb. Bonac. & Alter.* (et si hic in specie loquatur solum de suspensione, non de aliis censuris). probatur responsio, tum, quia Superior nequit tollere suam censuram, nisi eam penitus tollat: unde, si appelletur, & appellatio sit iusta, censura manet suspensa: tum, quia censuræ trahunt secum executionem, adeoque in sententiis illarum non potest separari actus primus, qui est substantia sententiæ, à secundo, qui est effectus sententiæ: sicque non potest auferri effectus sententiæ, nisi etiam tollatur substantia ipsius sententiæ: eo autem ipso, quod tollitur censura secundum substantiam, nihil repugnat per legitimam appellationem modo supradicto interpositam suspendi censuras; cum sic appellatio interponatur, antequam censura feratur, non autem postquam lata est: stante quod, quæ lata erat, omnino desit, etiam secundum substantiam hoc ipso, quod fuit sublata ad reincidentiam, ut dictum est.

QVÆRES XXVIII. Quamdiu durent censuræ latae contra Regulares.

101. Respond. distinguendo: vel censura lata est absolute, & si duret, usque dum tollatur per absolutionem (ut ostendemus quæst. sequenti) vel lata est sub aliqua conditione, v.g. *donec satisfeceris*; & sic durat usque dum impleta est illa conditio; ea autem impleta statim tollitur; non tamen sine absolutione, ut ingeniosè aduertit Suar. *de censur. D. 7. sect. 1. n. 13.* si quidem in tali modo ferendi censuras vno, ac eodem contextu fertur censura, & confertur absolutio, quæ tamen non operatur suum effectum nisi expleta dicta conditio; ita ut sensus præsentis excommunicationis: *Excommunico te, donec satisfeceris, sit iste, Excommunico te, & simul absoluo ab excommunicatione, statim ac satisfeceris*; quo pacto absolutio, quæ antea erat conditionalis, posita conditione, transit in absolutam. Quamquam, teste eodem Suar. *D. 7. sect. 8. num. 11.* hic modus absoluendi ordinariè non debeat usurpari ab inferioribus Papa; utpote qui non est vtitatus, neque in iure, neque in usu Prælatorum Ecclesiæ; esto per se non sit malus, nec iure prohibitus, & consequenter possit adhiberi licitè in casu, quo probabilis necessitas, aut utilitas personæ absoluendæ occurrat.

101. Addit Nald. *v. pœna num. 31.* quod si quis incurrat pœnam suspensionis vnus mensis v. g. & ante hoc tempus elapsum eandem suspensionem, vel aliam pœnam incurrat ob nouum delictum, non est opus expectare, quod prius tempus impleatur, sed statim incipit currere pœnæ debitum; sicque non fit duplicatio totius pœnæ. ita Nald. *v. pœna num. 31. ex Gloss. in Clement. 2. de magistr.* patetque ex eo, quod censura purè, & simpliciter lata non potest esse inpendenti, adeoque censura posterius lata statim incipit currere cum alia præcedenti: idque ex natura rei, & non contradicente vilo iure; sicut notat idem Nald. *v. Suspendio num. 12. ex Vgolino.*

QVÆRES XXIX. Qua ratione tolli possint Censuræ.

103. Respond. quod, cum non possit tolli, neque ex eo, quod censuratus desinat esse sub potestate eius, qui tulit censuram (quocumque demùm ex capite id procedat) neque præcisè per emendationem censurati, aut satisfactionem parti exhibitam, neque per mortem Superioris, qui tulit censuram (ut fufius ostendunt DD. maxime Suar. *sup. D. 7. sect. 1. n. 3.*) Superest, ut possint tolli, & de facto tollantur per absolutionem; quod colligunt DD. ex illis verbis. *Matth. 16. Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis, & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in caelis:* ex iis etenim non minùs colligenda est potestas ligandi censuris, quæ existit in Ecclesia, quàm potestas absoluendi: aliàs iurisdictio Ecclesiæ non esset in ædificationem, sed potius in destructionem; præsertim cum censura per se spectata inferat damnum, etiam spirituale.

104. Quod autem diximus quæst. 17. præcedenti posse conferri censurarum absolutionem sub conditione, non obstat doctrinæ traditæ in hac responsione, si intelligatur eo modo, quo ibi diximus. Solum hic aduerto ex Suar. *sup. n. 13.* quod, quando fertur censura modo supradicto secum annexam deferens facultatem absoluendi sub conditione, attentius considerandum est, quo sensu censura illa proferatur; si quidem aliquando potest contingere æquiuocatio; ut in casu, quo censura feratur sub hac forma, *A qua non liberetur, nec absoluetur, donec satisfecerit;* cum sub tali modo loquendi neuiquam concedatur absolutio in futurum, sed prohibeatur Iudicibus, ne antea censuras relaxent; quod idem putat Suar. dicendum in casu, quo lex, aut sententia vtatur verbis, quasi promissoriis, aut imperatiuis (v.g. *si satisfecerit, absoluetur, vel, absoluetur, & similibus*) hæc enim non continent absolutionem ipso facto; sicut nec continet censuram ipso facto lex, quæ dicit, *Excommunicetur, vel, excommunicabitur.* Quare vt lex, aut sententia contrineat absolutionem ipso facto, opus est, vt dicat: *Ex quo satisfecerit, absolutus sit,* vel aliquid æquiualens.

105. Porro absolutio censurarum fieri potest pluribus modis: idest 1. absolute: 2. conditionatè, & quidem sub conditione, tam de præsentis, & de præterito quàm de futuro: 3. simpliciter: 4. ad cautelam (quo pacto præmitti solet absolutioni sacramentali peccatorum (vt patet ex usu) 5. ad reincidentiam, per quam censura ita tollitur, vt post certum tempus, aut effectum redeat; 6. pro solo foro conscientie: 7. etiam pro foro externo: 8. à iure: qualis est absolutio lata sub hac forma, *Si quis egerit hoc, vel illud, ex tunc sit absolutus:* 9. ab homine. ita Filiuc. *tract. 1. cap. 10.* per totum, vbi fufius agit de omnibus his modis absoluendi.

Quod autem spectat ad absolutionem censuræ referuatæ datam cum onere se præsentandi postea Superiori, siue in articulo mortis, siue in alio casu: moueo sufficere, quod taliter absolutus per alium se præsentet. moueor, tum, quia *l. si per alium ff. ne quis enim qui in ius vo. est vi exi. & l. si quis id §. pe. ff. de iur. omn. iud.* qui per alium facit, per se ipsum facere videtur: tum, quia teste Diana *p. 5. tract. 14. resol. 59.* pro se citante Bonacinam, Sà, Nauarrum, & Cælestinum sic absolutus sufficit, si pareat absens: quippe qui, vt pareat, & non vt absoluetur, iubetur præsentari; ad quod utique sufficit, vt se præsentet per alium.

QVÆRES XXX. Per quos possint Regulares absolui à censuris, siue referuatis, siue non referuatis, siue iuris, siue ab homine.

Respond.

106.

Respond. Posse absolui, à censuris quidem iuris non reseruatis per suos Confessarios; idque ex vi iuris communis, & ex mente conditoris Canonis, qui hoc ipso, quod non reseruauit censuram à se latam, eo ipso censetur concessisse aliis facultatem eam relaxandi, etiam secluso quocumque priuilegio; à censuris verò reseruatis, posse absolui, siue à propriis Confessariis, siue à suis Superioribus, eo modo, quo diximus in tract. de priuileg. c. 2. sect. 1. subf. 2. q. 1. & seqq. & hoc ex vi priuilegiorum ipsis ad talem effectum concessorum: quæ proinde accuratius perpendenda sunt, vt constet, quàm facultatem habeant Regulares, quoad absolutionem censurarum reseruatorum ipsismet impertiendam.

107.

Quòd autem spectat ad absolutionem censurarum ab homine; bene distinguunt DD. apud Suar. *supr. sect. 2. n. 29.* posse Religiosos per suos Prælatos ab illis absolui, si ante ingressum Religionis eas incurserunt per sententiam generalem; non item, si per sententiam specialem, & propriam: idque stando in iure communi; dico in iure communi, quia, si attendantur priuilegia concessa Regularibus, possunt Prælati regulares absoluerè Religiosos subditos à censuris, quæ contra ipsos latae sunt, siue per sententiam generalem, siue specialem: & hoc ex indulto Pauli III. factò per bullam Societati Iesu à nobis relato, & explicato in tract. de gubernat. c. 3. sect. 5. q. 8. quod indultum, cum non limitetur ad censuras ab homine, quas Religiosi contraxerunt ante ingressum Religionis: vtique se extendit & ad has, & ad illas, quas ij contrahunt post ipsum ingressum; qui vult, consulat Suar. *tom. 4. de relig. tr. 8. l. 2. c. 25.* Nobiscum sentit Diana *p. 7. tr. 1. resol. 46.* ex Baunio, & Candido, monens hæc non procedere de eo, qui communicat cum excommunicato in crimine criminoso, idest præbendo ei fauorem, auxilium, &c. seu in crimine, ob quod Reus censuram incurrit: is enim solùm ab Authore Canonis potest absolui *cap. nuper 29. de sent. excom.* suamque sententiam confirmans ex doctrina tradèda inferiùs n. 110. quàm ipse approbat ex Baunio.

Nec obstat, quòd, stante tali priuilegio possit Religiosus absolui per suum Superiorem localem à censura contra ipsum lata à Generali, vel Prouinciali, Ordinis, imò & proprio Episcopo in casu ipsi permisso; quod videtur esse magnum inconueniens, vt potè redundans in præiudicium debiti ordinis, ac regiminis, & in iniuriam Iudicis ferentis sententiam.

108.

Respond. enim Snar. *supr. n. 7.* concedendo sequentiam, quoad vtramque partem: præterquam in casu, quo Prælati superiores Ordinis censuras à se latas reseruent restringendo Prælati inferioribus iurisdictionem, iisque denegando vsum supradicti indulti Pauli III. (quod vtique ipsi facere possunt, vt ostendimus in tract. de priuileg. c. 1. sect. 4. q. 5.) Ratio responsionis est quòd, cum Paulus III. in dicto indulto det facultatem absoluendi à quibusuis censuris, & pœnis à iure, vel ab homine; addit *quomodolibet latis, & promulgatis*, ad indicandum præfatum indultum non extendi solùm ad censuras ab homine latas per sententiam generalem (quod eueniret, si solùm dixisset *ab homine*, non addita clausula *quomodolibet*) sed etiam ad censuras ab homine latas per sententiam specialem; quæ sine dubio importantur per dictam clausulam *quomodolibet*, vt bene notat Suar. *supr. n. 5.* monens hanc doctrinam procedere, etiam si quis nominatim sit denunciatus; si quidem Paulus III. non dicit solùm *quomodolibet latis*, sed addit, & *promulgatis*; cum tamen denuntiatio excommunicationis nihil aliud sit, quàm promulgatio talis sententiæ; vnde, sicut per facultatem dicti indulti

potest remitti sententia quomodolibet promulgata, ita & idem fieri poterit, etiam si absoluendus sit nominatim denunciatus.

Dixi in responsione, *præterquam in casu, quo Prælati regulares*, &c. vt innuerem, quòd, cum Prælati superiores Religionum possint sibi reseruare casus, ac sententias, restringendo facultatem Prælatorum inferiorum, non obstantibus quibuscumque priuilegiis, si Prælati superior ferat aliquam censuram ab homine, & ex propriis Constitutionibus, aut consuetudine Ordinis, constet eam esse reseruatum: tunc vtique non procedit doctrina hęc tradita; idque, quia per talem reseruationem restringitur vsum supradicti indulti aliàs concedentis amplissimam potestatem absoluendi à quacumque censura ab homine etiam lata per sententiam specialem, etiam nominatim denunciata.

Vtrum verò Regularis, qui per particularem sententiam fuit à proprio Superiore monasterij excommunicatus, v.g. & quidem excommunicatione reseruata; si interim mutet domicilium, possit absolui à Prælato monasterij, cui de nouo subiicitur, non obstante illa reseruatione

Respond. Suar. *de Censur. D. 7. sect. 2. n. 26.* in casu simili non posse absolui, nisi à Prælato, qui excommunicauit: probatque, quia ex vna parte causa iam accepta est coram illo, adeoque ipsi acquisita est, quasi permanens iurisdicctio in tali causa, necnon in iis, quæ ad illam spectant (qualia vtique sunt censura, & absolutio ab illa); ex alia parte iurisdicctio sic confirmata non aufertur ob translationem domicilij; vt constat ex *cap. proposuisti de foro compet. secus*, si illa excommunicatio lata sit per sententiam generalem: hæc enim potest auferi etiam ab alio Superiore, cui de nouo per translationem domicilij subiiciatur Religiosus excommunicatus; cum sic Prælati posterior censetur quasi succedere priori Prælato in iurisdictione. Verùm Vasq. & Turrian. (quos refert, & non reicit Diana *p. 5. tr. 9. resol. 8.*) videntur sentire Prælatum posteriorem posse absoluerè præfatum Religiosum, etiam in casu, quo excommunicatio lata esset per sententiam particularem (quamuis non loquantur in specie de Religioso) horum autem opinio videtur probabilis, attento priuilegio Pauli III. superiùs allegato; vt hinc patet, quòd, cum Prælati regulares vi talis priuilegij possint absoluerè Religiosum subditum à quacumque censura lata per sententiam particularem, etiam à Prælato superiore (dummodo is eam sibi non reseruet; sequitur, quòd item in prædicto casu potest Prælati localis absoluerè Religiosum, qui de nouo ei subiicitur à censura, quam per sententiam particularem alterius Prælati localis incurrit: siquidè, dato eo priuilegio, nihil videtur posse obstare, nisi reseruatio censure facta à ferente, quæ tamen non obstat, cum extra territorium ius dicenti non pareatur impunè, & reseruatio nõ obliget, nisi intra territorium iurisdictionis Prælati reseruantis; vnde cum in casu nostro Prælati posterior sit extra territorium Prælati prioris reseruantis; non subiacebit tali reseruationi; hoc autè si detur, non video, cur Prælati posterior, stante dicto indulto absoluerè non possit Religiosum à censura lata per sententiam particularem, & reseruata à Prælato, cui priùs suberat talis Religiosus, maximè attenta doctrina quàm tradidimus in *tr. de prohibet. c. 2. sect. 2. q. 19.* Confessariū videlicet approbatum Ferrariæ, v.g. posse absoluerè incolas aliarum diocesium à reseruatis in ipsorum diocesisibus, dummodo ea non sint itè reseruata in diocesi Ferrariensi, quæ doctrina ad casum hęc propositum adaptari potest proportionaliter, vt facillè consideranti constabit.

Monet

109.

110.

24 De Censuris in genere quoad Regulares.

III.

Monet porò Suar. *tom. 4. de Rel. tract. 8. l. 2. cap. 25. num. 7.* quod, cum priuilegia ita suum debeant sortiri effectum, vt in reliquis omnibus aliena iura, quam minimum lædant, & præcipuè ea, quæ spectant ad conuenientem gubernationem; ad hoc, vt Prælati regulares debite vtantur priuilegio Pauli III. hîc fufius explicato: non solum Religiosus absoluendus debet recedere à contumacia, sed præterea tenetur exhibere, aut offerre, aut promittere conuenientem satisfactionem, tum parti læsæ si qua fuerit, tum Ecclesiæ, id est Iudici, à quo fuerat censuratus; idque prout potuerit: quin etiam idemmet Iudex reddi debet certior de obedientia sibi; & Ecclesiæ reddita, necnon de absolutione data: sic enim vitantur incommoda, quæ aliàs ex supradicto priuilegio Pauli III. sequi posse videbantur. Ita Suar. & benè, si loquantur de vfu licito, ac conuenienti talis priuilegij: secus, si de valido: cum enim in concessione illius non apponantur tales limitationes, nullaque fiat in eo mentio de præmittenda debita satisfactione (quomodo fit in concessione alterius priuilegij Benedictinis concessio, & relato in *Comp. Sor. v. absolutio*, §. 10. constat, quantum est ex vi priuilegij Pauli III. posse Prælatos regulares modo supradicto absolvere suos subditos, etiam si nullam præmiserint satisfactionem; quod in specie notant Nauar. Suar. Sà, Auila, & alij apud Bonac. *supr. D. 1. q. 3. p. 9. n. 2.* contra Graff. *p. 1. decis. l. 4. cap. 15. n. 6.* & alios asserentes in priuilegiis concessis ad absoluendum semper subintelligi hanc conditionem, *satisfacta parte*, quamuis in iis nulla fiat illius mentio. Imò (quod maius est) etiam si in præfatis priuilegiis apponatur dicta conditio, *satisfacta parte*, non statim requiritur absolutionem vi illorum datam non præmissa sufficienti satisfactione, esse inuvalidam; si quidem, vt notat Sanch. *l. 3. de marr. D. 3. n. 3.* in dictis priuilegiis non requiritur satisfactio, tanquam conditio necessaria limitans iurisdictionem, aut nouam formam inducens, sed solum, vt priuilegiatus certior fiat iuxta formam iuris communis non esse absoluendum penitentem, nisi præmittatur debita satisfactio, aut certè exhibeatur sufficiens cautio, quocirca, nisi in concessione priuilegij addatur clausula expressè irritans absolutionem, aut præscribens nouam formam, valida est absolutio collata ante satisfactionem datam, esto priuilegium concessum sit sub hac forma, *satisfacta parte, vel de consensu partis*: quod tamen negant Suar. Caiet. & Sayt penes Bonac. *n. 3.*

QVÆRES XXXI. Quæ forma seruari debeat in absolutione Censurarum.

III.

Respond. quod, licet in iure non sit præscripta certa forma, quæ necessariò seruari debeat in absolutione censurarum, ea tamen, loquendo de Prælatibus inferioribus Papa, debet fieri per verba, aut scripturam, non autem per solos nutus, aut actiones exercitas cum censurato (v. g. communicando cum excommunicato;) alioqui absolutio est nulla, teste Glossa *Clem. vlt. ver. velle de sent. excommunic.* Prælati enim inferiores non possunt variare formam iuris communis; cum tamen in iure communi præscribatur, vt absolutio detur per verba, aut scripturam; vnde fit, vt cum Papa sit supra ius commune, possit absolvere à censura, etiam solo facto, aut nutu iuxta *Clem. citatam*; quod est signum verba non esse de essentia absolutionis censurarum. Ita Filliac. *tract. 11. num. 330.* alique communiter; qui tamen rectè monent eiusmodi absolutionem fieri debere signo aliquo sensibili sufficienter significante liberationem eius, qui ligatus erat censura: quippe quæ fit inter homines, ac proinde humano mo-

do fieri debet, id est per signa externa, & sensibilia.

Addo quòd, quamuis absolutio censurarum, quæ est in vfu, fieri soleat his verbis: *Ego te absoluo à vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti in quod ob hanc, vel illam causam incurristi, &c.* simpliciter tamen sufficit dicere *Absoluo te* cum intentione absoluendi à censuris: maxime in absolutione, quæ dari solet in foro pœnitentia; vt proinde absolutio censurarum dari possit iisdem verbis, quibus datur absolutio peccatorum, si Confessarius dicendo *Ego te absoluo*, intendat simul absolvere à peccatis, & à censuris: quo casu, quamuis vtraque absolutio sit simul tempore, absolutio tamen censurarum est prior natura; vt notat Bonac. *supr. part. 5. num. 3.* ex hac doctrina inferens *num. 4.* non posse contingere, quod excommunicatus absolui possit prius à peccatis, quam ab excommunicatione (qui casus videtur aliquibus habere locum, quando quis est ita propinquus morti, vt non vacet tempus ad impendendam vtramque absolutionem:) siquidem cum quis possit simul absolui à censuris, & à peccatis, in eo casu non erit necesse prius absolvere à peccatis, quam à censuris; cum vtrumque simul præstari possit.

Præterea in absolutione censurarum, per se loquendo, non est necesse exprimere causam censuræ, dicendo, *Ego te absoluo à suspensione, quam contraxisti ob tale delictum*; cum nullo iure præscribatur talis expressio, & intentio absoluentis ferri possit in aliquam certam censuram, etiam non expressa causa censuræ. Dixi, *per se loquendo*, quia potest euenire vt aliquando talis causa necessariò exprimi debeat; vt, si quis pluribus censuris sit irretitus, & Superior intendat absolvere ab vna earum; tunc enim exprimi debet causa censuræ, vt constet, quænam auferatur.

QVÆRES XXII. Quæ solemnitate, & ritu absolui debeant Regulares à censuris per proprios Prælatos, aut Confessarios.

Respond. Si quidem absolui debent in foro exteriori, teneri iurare se parituros mandatis Ecclesiæ (intellige, non de omnibus mandatis, sed de eo, ob cuius violationem contracta est censura, à qua quis absoluitur, vt obseruat Diana *part. 5. tract. 9. resol. 23.* ex Suar. addens cum Caiet. tale iuramentum non esse exigendum, nisi in magnis criminibus) necnon præmittere debitam satisfactionem, si censura contracta sit ob manifestam offensam: aut certè, si offensio fuit dubia, dare sufficientem cautionem de satisfaciendo (& hanc interdum etiam iuratoriã, vt aduertit Diana *resol. cit. ex Turriano.*) Si verò absolui debent in foro interno per priuilegia Religiosis Mendicantibus concessa; tunc ad licitè absoluendum non requiritur, nisi vt recesserint à contumacia, & modo supradicto præmiserint debitam satisfactionem partis læsæ, aut certè præstent conuenientem cautionem (non quidem pignoratiã, aut fideiussoriã, quas non puto exigendas esse à Religiosis ratione status, quem profitentur) sed iuratoriã; vt communiter tradunt DD. apud Dianam *p. 2. tract. 16. resol. 44.* qui tamen docet ex Nauar. Henriq. Gloss. & Valero excommunicatum in foro conscientie posse absolui, etiam non præstita tali cautione iuratoriã, adeoque si absoluendus sit impotens ad satisfaciendum, quoad absoluendum in foro pœnitentia, tantum valere firmum propositum satisfaciendi, quantum valet in foro exteriori datio pignorum, aut fideiussorum; ita vt processus satisfactionis, cautionis pignoratiæ, aut iuratoriæ, qui in iure

iure præscribitur iis, qui debent absolui à censuris, non videatur intelligendus, nisi pro foro externo: sicut ait idem Diana *resol. cit.* subdens p. 5. *tract. 9. resol. 2.*; ex Suar. Tannero, Turriano, & Villal. eum, qui in absolute excommunicationis omittit ceremonias in iure præscriptas, secluse scandalo, ac contemptu, non peccare, nisi venialiter, monensque, *resol. 39.* processum illum pignoratitiæ cautionis, aut fideiussoriæ, aut iuratoriæ, qui iuxta dicta exigitur in iure, intelligendum esse disunctivè, adeoque si absolvens possit dare cautionem pignoratitiæ, non teneri eam dare, sed sufficere, quod det fideiussorem, aut etiam iuratoriæ; quamvis id neget Caictan. *ver. absolut. cap. 4.*

116. Præterea, si absolutio futura est solemnitas, & publica, ultra supradicta requiritur, ut absolutus sit indutus, saltem superpelliceo cum stola violacea, recitet Psalmum 50. aut alium super absoluendum (qui interim coram eo debet esse genuflexus, & nudatis scapulis) nisi forte sit mulier, adolescens, aut vir nobilis: (quo casu omittitur nudatio scapularum) eumque virga inter recitandum percutiat: post recitationem Psalmi dicendo orationem Dominicam, aliisque versiculos, & orationem, prout habetur in Rituali Romano Pauli V. quibus factis excommunicatus introducit in Ecclesiam, ibique pro foribus genuflexus absolutus est. ita Filliuc. *tractat. 12. num. 246.*

117. Illud autem bene notat Suar. *de Censur. D. 7. sect. 5. n. 25.* quod, cum absolutio censurarum, quoad alios non possit habere effectum intentum, nisi de illa constet, æquè ac priùs constitit de censura; si censura, à qua quis absolvitur, fuit publica, etiam absolutio fieri debet publica: si verò fuit occulta, non est, cur eius absolutio publicetur.

Addo ex Suarez *D. 19. de censur. sect. 2. num. 13.* ceremonias præfatas non esse de substantia absoluteionis; etsi Sacerdos absolvens in conscientia teneatur illas adhibere, non solum in absoluteione publica, sed etiam in occulta quantum ad eas, quæ commodè adhiberi possunt: nec sine culpa possunt omitti, secluse necessitate virgèti: quod verum erit, prudenter consideratis circumstantiis, & consuetudine, quæ in hoc vim magnam habere potest quamvis, secluse contemptu, & scandalo Suarez putet non posse in hoc interuenire culpam mortalem ob aliquam omissionem; quia res non est adeò gravis, nisi fortè, quando publica, & solemnitas absoluteio danda esset ad Ecclesiæ satisfactionem.

QVÆRES XXXIII. An Regulares vi suorum privilegiorum possint absolui à censuris, etiam extra Pœnitentiæ sacramentum.

118. Respond. posse eo modo quo diximus in *tract. de privil. cap. 2. sect. 1. subf. 2. q. 15.* vbi de hac re fusiuscùlè egimus.

QVÆRES XXXIV. An Regulares vi suorum privilegiorum absolui possint à censuris, etiam absentes localiter.

119. Respond. posse; & probatur, tum ex eo, quod iuxta dicta *quest. precedenti*, absoluteio censurarum conferri potest extra sacramentum Pœnitentiæ, & consequenter etiam pœnitenti localiter absenti: tum, quia censura possunt ferri in absentes: ergo & auferri; cum potestas absoluendi sit amplior potestate ligandi, vel saltem promptior debeat esse ad usum: tum, quia talis est usus Ecclesiæ fundatus in *cap. quanto 2. quest. 5.* & communiter observatus in rescriptis Pontificiis, & literis collatiuis beneficiorum. est communis Doctorum apud Filliucium *tractat. 11. num. 324.* qui notat non esse absol-

uendum absentem à censuris, nisi quando aliter fieri non potest; ac proinde curandum esse, ut absoluteus accedat ad locum absoluteionis, aut, si id fieri nequeat, mittendam esse facultatem, ut quis præsens illum absoluat (intellige, si mittens talem facultatem possit delegare:); & si nullum ex his præstari possit; tunc absolui posse etiam absentem, si alioqui sit dignus: quo casu tunc esset regulariter absoluteus, quando recipit literas continententes absoluteionem, nisi aliter constet de mente absoluteionis.

Hæc autem doctrina procedit non solum de potestate absoluendi à censuris competente ex privilegio (dummodo usus horum in ipsa concessione non sit restrictus ad forum sacramentale: quo modo re vera restrictus est Religiosis Societatis Iesu ex præscripto Præposito generali, ut diximus in *tractat. de privileg. loco cit.*) sed etiam de potestate concessa in Iubilæis, per Bullam Cruciatæ, aliudque simile indultum: nisi fortè in iis apponatur clausula modo dicto restringens talem potestatem ad forum sacramentale; unde vi talium concessionum poterunt Regulares absolui à censuris, quantumvis sint localiter absentes (idque ob rationes allatas) & quidem etiam à Religiosis Societ. cum restrictio ipsi facta de non absoluendo à censuris, nisi intra sacramentum Pœnitentiæ solum afficiat potestatem, quam ipsi habent ex vi privilegiorum Societati concessorum, non autem eam, quam habent ex vi Iubilæi, Bullæ Cruciatæ, &c. ex quibus infert Bonacina *supr. p. 4. num. 4.* Confessarium, qui absolvit pœnitentem à peccatis habentibus annexam censuram reservatam; à qua ipse non poterat absolvere, posse, obtenta facultate absoluendi aliquo ex modis supradictis illum absolvere à censura, licet localiter absentem; quod etiam docet Nauarr. *cap. 26. n. 14.* putans idem dicendum de peccato reservato, sed improbabiler; cum absoluteio peccatorum conferri nequeat absenti.

QVÆRES XXXV. An Regulares possint absolui à censuris, etiam inuiti positivè, aut ignari.

120. Respond. quod, cum ex vna parte censura, spectata eius natura ut sic, auferri possit in inuito, aut ignaro ab habente potestatem absoluendi à censuris non restrictatam ad forum sacramentale, (ut communiter tradunt Doctores cum Suar. *supr. sect. 7. num. 5.* id colligentes ex propria natura pœnæ; quæ sicut potest inferri inuito, ita & potest tolli ab inuito) ex alia parte privilegia Regularibus concessa quoad absoluendum à censuris, sint quidem restricta ad forum conscientie, non tamen ad forum sacramentale; ut constat ex ipsorum tenore, & præsertim ex privilegio concessò à Pio V. Prioribus Dominicis, ut erga suos subditos habeant in foro conscientie omnem authoritatem absoluendi, & dispensandi, quem habent Episcopi erga suos subditos (vbi videre est in Bullar. Rodriq. Bulla 13. Pij V.) poterunt Regulares, etiam inuiti, & ignari absolui à censuris latis, tam ab homine, quam à iure (modo tamen infra explicando:); idque non solum per proprios Prælatos regulares, sed etiam per Confessarios Religionis habentes facultatem absoluendi à reservatis in foro conscientie. Quamquam, ut id licitè fiat, si quidem tollenda sit censura ab homine, videndum est, ne id vertat in cuiusquam præiudicium, ne sequatur scandalum, vel contemptus censurae, & quod constet sufficienter non esse sperandum fructum ex tali censura: si verò tollenda sit censura à iure, tunc in primis attendendum est, an à tali iure præscriptus sit aliquis ordo progrediendi

26 De Excomm.in genere quoad Regulares.

ab vna censura ad aliam, & ad alias pœnas, pertinente, infligendas, & id ipsum saluandum est; cum ius obliget declarans in tali casu non tam habendam esse rationem particularis commodi, vel correctionis priuatæ personæ, quàm publicæ punitionis delicti, & tantæ contumaciæ; quòd si iure nihil tale circa hoc præscriptum est, tunc procedit doctrina tradita de censura ab homine, sicque poterunt Regulares absolui à censura iuris, seruatis tamen iis, quæ diximus seruari debere in tollenda censura ab homine; sicut notat Suar. *num. 12. benè monens ex eo, quod in aliquibus specialibus delictis, aut censuris ius statuit certum ordinem aggrauandi pœnas, & cetera*, non idèo tale ius extendi debere ad omnes censuras iure latas, cum illud sit odiosum, adèoque potius debeat restringi. Colligitur ex Auila *de Censur. p. 3. d. 6. d. 2. & 3. Diana p. 5. tract. 10. resolut. 53.* qui in terminis docent per priuilegia concessa Societati Iesu posse quem absolui ab omni suspensione, & quidem etiam inuitum, aut absentem; cum tamen (quod spectat ad absoluendum inuictum) eadem ratio sit de aliis censuris, ac proinde, si id conceditur de Suspensione, concedi debeat etiam de Excommunicatione, ac Interdicto iuxta regulam. *Vbi militat eadem ratio, militat & eadem iuris dispositio.*

122. Dixi in responsione, ab habente potestatem absoluendi à censuris non restrictam ad forum sacramentale; vt inueterem ex Suar. *supr. n. 5. Filliuc. tract. 11. num. 325. & Bonac. sup. d. 1. quest. 3. part. 4. num. 3.* censuras non posse auferri in inuito per eam, qui solùm habeat potestatem absoluendi à censuris delegatam in ordine ad forum sacramentale: per eam enim non potest quis absolui à censura, nisi voluntariè se subdat in tali foro, & consequenter ab eo velit absolui; quod vtique est inuitum, aut ignatum non posse absolui, vt patet.

Quòd si quæras, quo modo quis possit absolui inuitus à censura, cum sic possit persistere in contumacia, & per consequens reddere se incapacem talis absolutionis.

123. Respond. distinguendo: vel censuratus persistit in contumacia perseverando in eo delicto, ratione cuius contraxit censuram; vel persistit solùm quatenus renuit absolui, eo, quòd nolit se subiicere huic personæ, vel aliunde, cum tamen aliàs resipuerit, quoad delictum: si secundum, vtique potest censuratus absolui, etiam inuitus; cum hoc ipso quod cessat delictum, ius, quo lata est illa censura, cesset influere in ipsam censuram, & potestas absoluendi ab ea non sit alligata, aut pendens ex voluntate illius, qui eam contraxit; si primum, adhuc distinguendum est; vel enim delictum, ob quod contracta est censura, est ex illis, quæ habent tractum successuum (cuiusmodi est heresis) & sic censuratus non potest absolui inuitus ab eo, qui non habet potestatem auferendi, aut suspendendi ius, quo fertur ea censura; cum sic duret contumacia, & consequenter censura sit quasi in quadam continua conseruatione ex vi iuris illius: vel delictum est ex iis, quæ vbi commissa sunt, omninò transeunt, quoad actum, & manent, quoad reatum, ac obligationem faciendi pœnitentiam (quale est percussio Clerici) & sic censuratus potest absolui, etiam si persistat in contumacia, nolitque debitam exhibere satisfactionem, quæ iam non exigitur sub noua censura, si quidem ex parte absoluentis est potestas sufficiens (vt suppono) & actus ipse absoluendi per se non pendet ex voluntate, ac dispositione alterius: præterquam quod ius in tali casu non infert continuò censuram, vt propterea non possit tolli, ita

Suar. *n. 6. & 7.* patetque ex dictis, si solùm aduertero, quod, licet iuxta doctrinam hinc traditam possit quis in aliquo casu absolui à censura, etiam durante contumacia: (& quidem non solùm validè, vt iam probatum est) sed etiam licitè, si seruentur ea, quæ in responsione principali diximus seruanda esse; regulariter tamen nemo debet absolui à censura adhuc persistens in contumacia, nisi periculum sit, vt fiat peior, ac deterior; quod notauit Bonac. *loco sup. citat.*

124. QVÆRES XXXVI. An Regulares, si fortè irretiti sint pluribus censuris, possint absolui ab vna illarum, & non ab illa.

Respond. posse; cum nulla inter eas sit connexio necessaria, eaque se habeant, tanquàm pœnæ, quarum vnã certum est auferri posse, alia remanente. ita Filliuc. *sup. num. 327. & Glos. Nau. Couar. Vgol. addens ligatum pluribus censuris, aut excommunicationibus, vel sententiis eiusdem excommunicationis absolui posse ab vno, ac eodem Iudice ab iis omnibus, & quidem vnica absolutione, si ipse velit, ac possit, & pœnitens id petat: imò etiam si is non petat, Iudex tamen sic velit.* E contra verò qui ligatus est pluribus censuris à diuersis, debet ab omnibus absolui, aut certè ab vno, in quem alij consentiant. Adde ligatum vnã excommunicatione, sed pluribus ex causis, omnes debere exprimere, & si vnã malitiosè reticeat, non esse simpliciter absolutum; maxime, si causa erat, per se sufficiens, & æquè principalis; nisi fortè absoluens generalem intentionem habuisset absoluendi ab ea, quibuscumque ex causis id contigisset.

QVÆRES XXXVII. An, & quo modo absolutio Censurarum collata Regularibus vi suorum priuilegiorum, possit eis suffragari, quoad forum externum, & consequenter vi eorumdem priuilegiorum possint absolui, quoad forum externum, ita vt non egeant alia absolutione.

125. Respond. non suffragari, nisi eo modo, quo diximus in *tract. de priuil. cap. 3. subf. 2. q. 7.* & consequenter Regulares non posse vi suorum priuilegiorum simpliciter absolui à censuris, quoad forum externum, loquendo de censuris, quas ipsi incurrant à iure, aut etiam quæ latæ sunt ab homine per Prælatum superiorem siue extra Ordinem, siue intra. probatur hæc responsio, tum ex dictis ea *quest. 7.* tum ex eo, quod priuilegia concessa Regularibus circa absolutionem censurarum, omnia sunt restricta ad forum conscientie, aut etiam sacramentale; constat autem, quod habens potestatem absoluendi solùm in foro conscientie, aut sacramentali non potest absolui in foro externo; vnde Regulares, qui volunt absolui à censuris incurtis etiam pro foro externo, nisi habeant aliquod priuilegium (de quo mihi non constat) debent adire Papam, vel alium habentem potestatem absoluendi à censuris etiam pro foro externo: alioqui forum externum agere poterit contra ipsos, quantumuis fuerint absoluti, quoad forum conscientie: vt notat Laymam *lib. 1. tract. 5. part. 1. cap. 7. num. 7.* addens ex Henrique *lib. 13. cap. 28. n. 2.* & Conincho. *D. 14. de censur. num. 207.* Regulares priuilegiatos sine consensu Ordinarij facile non debere absolui à censuris ad forum contentiosum deductis, au probabiliter deducendis: cum absolutio dari non debeat, priusquam satisfiat parti læsæ, & consequenter, si Ecclesia, aut status clericalis (v. g. notoria clerici percussione) fuit læsus, antequàm satisfiat Ecclesie; & aliàs post absolutionem datam reus non ita efficaciter vrgeri possit ad debite satisfaciendum.

Addo

Adde obiter, quod si reo in foro conscientiae absoluto ab excommunicatione, eius delictum deducatur ad forum contentiosum, Iudex ecclesiasticus, sicut potest modo dicto non admittit absolutio- nem illam pro foro externo; sic & potest reum declarare excommunicatum pro dicto foro; cum respectu illius reus perinde se habeat, ac si non fuisset absolutus: quo modo Layman *supra* ait reum si celebravit post absolutio- nem impertitam modo dicto, posse declarari, tanquam irregularem: si enim potest illum Iudex declarare irregularem, illum & poterit denunciare excommunicatum.

An autem Episcopus possit absoluere suos subditos à censuris Papae reservatis, etiam pro foro externo.

Respond. non posse, si loquamur de facultate ei competente ex Tridentino *sess. 23. c. liceat*; ibi enim facultas ad forum conscientiae limitatur iis verbis *in foro conscientiae*; secus, si loquamur de facultate Episcopo competente ratione legitimi impedimenti, paupertatis v.g. senectutis, inimicitiarum, ac simi- lium: in tali enim casu Episcopus absoluit etiam pro foro externo.

Adde absolutum ab Episcopo à censura Papali ratione impedimenti perpetui esse absolutum, etiam pro foro externo: cum *c. quamvis de sent. excom.* nul- lam ponat restrictionem ad forum conscientiae, sed simpliciter, ac indistinctè loquatur, adeoque cum ius non distinguat, nec ratio cogat distinguere, nec nos distinguere debeamus; vnde Suar. *D. 22. de cen- sur. sect. 1. n. 60. & 63.* ait & *ibi non additur restrictio.*

Quod si taliter absolutus postea liberetur impe- dimento illo perpetuo (v.g. ex miraculo,) possitque adire Superiorem; non puto teneri: & ratio est; quia *in citato cap. quamvis* est expressè sermo de laboran- tibus impedimento temporali, ideoque ex eo non debet colligi etiam absolutum ratione impedimenti perpetui teneri, si eo postea liberetur, se presentare. ita Sanch. *lib. 2. mor. cap. 13. num. 30.* Bonac. *de censur. in comm. D. 1. quest. 3. part. 3. num. 11.* Nald. *v. absolutio à censuris num. 18.*

QVÆRES XXXVIII. An Regulares per absolutio- nem generalem censurarum, quæ præmitti solet absolutio- ni Sacramentali peccatorum, ita manent absoluti à censuris oblitis; vt si cuius postea re- cordentur, nõ egeant ampliùs directè absolui ab illa.

Respond. Manere; cum tamen contrarium eue- niat in absolutio- ne peccatorum oblitorum, quæ si postea in memoriam reuocentur, debent tolli directè per nouam absolutio- nem. Ratio disparitatis est, quòd iudicium Sacramentale, in quo datur absolutio pec- catorum, per se requirit integram causæ cognitio- nem, eo quòd ad internam salutem, & curationem animæ, & ad satisfactionem diuinæ offensionis or- dinetur, ideoque per se iure diuino est institutum, vt omnia peccata mortalia clauibus subiiciantur; non est autem tale præceptum Ecclesiasticum impositum de censuris, quia absolutio à censura per se non ha- bet alium effectum, neque ad alium finem intrinse- cum ordinatur, nisi ad tollendum illud Ecclesiasti- cum impedimentum; ac proinde, quacumque ratio- ne tollatur ab habente sufficientem potestatem, non manet alia obligatio. ita Suar. *sect. 5. num. 17.* ex Co- uar. Palud. Gabr. Adriano, Ang. Sylu. Nau. aliisque communiter, concedens, quòd si quis absque obli- uione peteret absolutio- nem à censura, non declaran- do se illam habere in particulari; sed vel in generali, vel etiam hoc dissimulando, & solum petendo, vt ab- soluatur, si fortè indiget; & absoluens sit Iudex or- dinarius, velitque ita absoluere, valida erit absolu-

Pellizzary Manual. Regul. Tom. II.

tio (quamvis aliàs minùs prudenter diceretur vt sua potestate;) sicut & valida erit, si absoluens habeat potestatem delegatam, non restrictam ad forum sa- cramentale; secus, si habeat tali modo restrictam.

Adde ex Naldo *v. excommunic. num. 40.* generalem absolutio- nem censurarum, quæ in collatione bene- ficiarum Ecclesiasticorum ex stylo Curiae Romanae præmitti solet ad cautelam, non suffragari quibus- dam excommunicatis; nimirum non parentibus rei iudicatis, incendiarijs, violatoribus Ecclesiasticae libertatis, falsificantibus, & falsificari procurantibus literas, & supplicationes Apostolicas, & illis ventibus, recepta- toribus, & fautoribus eorum, ac res veritas ad infide- les deserentibus via falli, ausu temerario Apostolicis mandatis non obtemperantibus: & Nuntios, vel Execu- tores Apostolicae Sedis, & eius Officialium eis commissæ exequentes impediuntibus, qui propter præmissa, vel ali- quod eorum excommunicati à iure, vel ab homine per 4- menses scienter excommunicationis sententiam huiusmo- di sustinuerunt, & generaliter quibuscumque alijs, qui censuris aliquibus etiam aliàs, quam vt præfertur, quo- modolibet ligati in illis per annum continuum in sordue- rint; idque ex regula Cancell. in ordine 65. Vbi no- tandum, quòd supradicta absolutio generalis censu- rarum excommunicatis hinc in specie recensitis, non solum non suffragatur ad effectum, vt ij simpliciter, & absolute manent liberi ab ipsis censuris (quem effectum talis absolutio nunquam operatur, vt pote quæ datur præcisè ad hoc, vt collatio beneficij sit valida, sicut expressè dicitur in rescripto Pontifi- cio;) sed neque suffragatur ad hoc; vt ipsa collatio beneficij sit valida; vnde, quoad dictos excommuni- catos, ea absolutio est omninò inutilis; nihilque operatur, & perinde se habet, ac si reueta non con- ferretur.

QVÆRES XXXIX. An absolutio censura- rum extorta à Regularibus per dolum, aut errorem, aut per vim, & metum sit valida.

Respond. non esse; & probatur, quia ex vna parte Superior non intendit absoluere, nisi iuxta causam sibi propositam, adeoque irrita est absolutio extor- ta per dolum versantem circa causam finalem, vt po- te inuoluntaria; ex alia parte absolutio censurarum extorta per metum iniuriosum cadentem in con- stantem virum est inualida, non quidem iure natu- rali, sed positivo, quòd habetur in *cap. vn. de ijs, quo- vt in 6.* vbi talis absolutio irritatur his verbis, *omnino viribus vacuumus* inflicta noua excommunicatione ei, qui per vim, aut metum eo pacto absolutio- nem extorsit. ita Suar. *supr. D. 7. sect. 6. n. 12. & 13.* aliique penes Bonacinam *sup. quest. 3. part. 8. num. 2. & 4.*

QVÆRES XL. Qualis debeat esse interpre- tatio censurarum strictane; an ampla, & lata.

Respond. debere esse strictam; ideoque censuram latam contra facientes, non afficere mandantes, aut consulentes, nisi id ipsum exprimat in sententia censurae. ita Nau. *cap. 27. num. 51.* aliique plures apud Bonacinam *sup. quest. 1. p. 6. num. 1.* & probatur, tum quia ad incurrendam censuram requiritur actus per- fectus, quantum lex requirit; consilium autem, vel mandatum non est actus perfectus, quantum lex re- quirat, nisi id exprimat: tum quia censura est poe- na & consequenter odiosa, quæ strictam exigit in- terpretationem. Dixi, nisi id ipsum in sententia censurae exprimat; quia aliquando in iure ultra facientes ex- primuntur, etiam mandantes, & consulentes; vt in casu percussio- nis Clerici videre est apud Coninch. *de Censur. D. 14. d. 15. à n. 171.* & Laym. *lib. 1. tract. 8. p. 2. cap. 5. n. 6.* qui ad id probandum afferunt *cap. mulieres §. Ut. & cap. quanta de sent. excommunic.*

Et

Adde

117

118

119

116

124

125

28 De Excomm.in genere quoad Regulares.

Addo ex Diana *part. 5. tract. 9. resol. 57.* quòd, sicut excommunicatio, quæ extenditur ad mandantes, non comprehendit eum, qui mandauit delictum fieri, si mandatarius erat aliàs facturum delictum eadem promptitudine, & eodem conatu, ac si ei non fuisset mandatum: sic non ligatur excommunicatione, qui paratum occidere Clericum consulit solum percutere: cum is non dicatur culpabiliter influere in effectum veritum sub censura: siquidem ad eam incurrendam requiritur peccatum, quod in isto casu non interuenit; cum consulens minus malum parato facere maius non peccet.

CAPVT II.

De Excommunicationibus in specie latis contra Regulares.

PRÆMISISSIS iis, quæ cap. præcedenti diximus de Regularium pœnis, ac censuris in communi: superest modò, vt in sequentibus capitibus agamus in particulari de eorundem Regularium pœnis, tam spiritualibus, quàm temporalibus, & quibem primò de singulis excommunicationibus in specie latis contra Religiosos, tum referuatis, tum non referuatis (quod præstabitur in sequenti cap.) si priùs de excommunicatione in genere dixerimus, quæ sunt magis propria Regularium, & minus sufficienter colligi possunt ex dictis de censuris in communi. Caput præsens diuidemus in tres sectiones, in quarum prima agemus de excommunicatione in communi, omittis tamen iis, quæ facile peti possunt ex dictis de censuris in genere: in secunda, de excommunicationibus latis contra Regulares referuatis: in tertia, de non referuatis.

SECTIO I.

De excommunicatione in communi.

- 1 Explicatur quid sit excommunicatio.
- 2 Diuiditur in maiorem, & minorem.
- 3 Maior plures operatur effectus, qui recensentur.
- 4 In presentia non omnes excommunicati sunt vitandi.
- 5 Idè ex Concilio Constantiensi, quod debet seruari.
- 6 Hinc tamen directè non fauetur excommunicatis.
- 7 Nec inde tenemur communicare cum illis.
- 8 Hodie vitandus est solum excommunicatus nominatim denunciatus, aut notorius Clerici percussor.
- 9 Vt Concilij Constantiensis licita est communicatio, etiam in diuinis.
- 10 Percussio Clerici non est semper notoria, etsi possit probari in iudicio.
- 11 Vt dicti Concilij nequit excommunicatus seingere ad communicandum.
- 12 Excommunicatus priuatur communibus Ecclesiæ suffragijs.
- 13 Si sit vitandus: secus, si toleratus.
- 14 Et hæc priuatio durat, vsque dum excommunicatus re ipsa absoluitur, quod alij negant.
- 15 Idè, etsi per contritionem redeat in gratiam, sicq; gaudeat communionem Sanctorum.
- 16 Excommunicatus, etiam toleratus priuatur usu Sacramentorum.

- 17 Et quidem etiam ad validè, loquendo de Sacramento Pœnitentiæ mala fide suscepto.
- 18 Excommunicatus vitandus priuatur administratione Sacramentorum.
- 19 Et quidem etiam ad validè, loquendo de Sacramento Pœnitentiæ.
- 20 Et hoc, etiam quoad venialia; quod alij negant probabilius.
- 21 Excommunicatus toleratus licitè ministrat Sacramenta, si exponatur à Prælato.
- 22 Ab eo liberè petuntur Sacramenta: etsi alij communiter id negent.
- 23 Nomine diuinorum Officiorum plura veniunt.
- 24 Excommunicatus etiam toleratus priuatur diuinis Officijs.
- 25 Non tamen absolute.
- 26 Excommunicatus vitandus absolute priuatur celebratione, & auditione Missæ: secus, si sit toleratus.
- 27 Omnino obrinendum à Missa celebranda coram excommunicato vitando.
- 28 Is nequit Horas canonicas recitare publicè, ac solemniter.
- 29 Non peccat mortaliter vitandus, si cum alio priuatim Horas recitet.
- 30 Excommunicatus, etiam vitandus concionatur, legitq; Theologiam, aut Scripturam.
- 31 Item audit concionem, sed non lectionem Theologiae, aut Scripturæ.
- 32 Non potest interesse Processionibus.
- 33 Nequit vii aqua benedicta ad lucrandas satisfactiones, &c. at intrat Ecclesiam extra tempus diuinorum Officiorum.
- 34 Excommunicatus vitandus priuatur Ecclesiastica sepultura non item toleratus.
- 35 Explicatur quid veniat nomine Ecclesiasticæ sepulturae.
- 36 Sepeliens in loco sacro excommunicatum vitandum, incurrit excommunicationem referuatam, si proprijs manibus sepeliat.
- 37 Ostenditur excommunicatum toleratum non carere Ecclesiastica sepultura.
- 38 Excommunicatus vitandus non sepelitur in loco sacro, licet contritus, si non absoluitur.
- 39 At sepelitur, si ante mortem, si absoluitur à laico: quod alij negant.
- 40 caret vsu iurisdictionis Ecclesiasticæ, & ad licitè, & ad validè: ad licitè verò solum si excommunicatus sit toleratus.
- 41 Excipi potest contra actus excommunicati tolerati sponte se ingerentis.
- 42 Prælati regularis, qui est excommunicatus toleratus, non repellendus à subditis.
- 43 Si tamen est vitandus, non exercet actus iurisdictionis, at facit actus superioritatis: etsi approbet ad confessiones.
- 44 Imò & actus iurisdictionis, si sit toleratus, & requiratur à subditis.
- 45 Iurisdictione delegata suspenditur, si delegans sit excommunicatus, etsi non semper.
- 46 Et hoc etiam, quoad Vicarium subordinatum Prælato.
- 47 Excommunicatus vitandus priuatur voce actiua, & passiua.
- 48 Probatum assertio.
- 49 Electio non est semper irrita ex suffragio excommunicati vitandi.
- 50 Excommunicatus non est inelegibilis ad quamcumque dignitatem.
- 51 Idè, etsi probabiliter ignoret suam excommunicationem, quod alij reijciunt.

- 52 Electus ante excommunicationem acceptat dignitatem postea excommunicatus.
- 53 Religiosus toleratus interdum valide eligitur ad pralaturam Ordinis.
- 54 Eligens vitandum ad dignitates ecclesiasticas, subest varijs pœnis.
- 55 Excommunicatus occultus, si eligatur ad dignitatem ecclesiasticam debet se prodere, sed non semper.
- 56 Excommunicatus est incapax cuiusvis beneficij ecclesiastici.
- 57 At acquirit fructus beneficij antea obtenti, si eius onera implet.
- 58 Declaratur, in quo consistat Communicatio civilis vetita excommunicato, quoad omnes baptizatos, etiam hereticos: qua prohibitio afficit etiam non excommunicatos, quoad excommunicatos, & suspenditur in aliquibus casibus, etiam respectu excommunicati vitandi.
- 59 Excommunicatus priuatur qualibet civili communicatione.
- 60 Regulares non communicant civiliter cum suo Pralato vitando, prout Pralatus eorum est.
- 61 At cum eo communicant, prout cum eo habitant, idque etsi sint hospites.
- 62 Communicant & Oblati, ac Tertiarij, si habitent in eodem Conuertu.
- 63 Non item Moniales respectu Pralati, cui immediate subsunt.
- 64 Communicant & Nouiti, quantum petit cohabitatio.
- 65 Pralatus tamen, si sit vitandus, regulariter non communicat cum Religiosis subditis.
- 66 Limita, nisi ab his in casibus permissis requiratur.
- 67 Religiosus, & eius Pralatus, si sint vitandi, communicant in civilibus, sed non absolute.
- 68 Religiosi vitandi in aliquibus communicant cum suis Correligiosis.
- 69 Idque etiam in ordine ad Correligiosum, qui item sit vitandus.
- 70 Religiosi vitandi arcentur à communi Refectorio.
- 71 Limita, nisi Refectorium sit amplius, & ij comedant in mensa distincta.
- 72 At non arcentur à communi Dormitorio.
- 73 Coambulant, itinerant, & laborant cum suis Religiosis, sed cum limitatione.
- 74 Peregrinantes excipi possunt in alia Monasteria, ut hospites.
- 75 Non debent salutari, imò nec resalutari.
- 76 Ad eos non scribuntur literæ, etsi iuxta aliquos ad eos possit rescribi.
- 77 Cum is non licet confabulari, neque per martium, aut interpretem.
- 78 Illis dari non potest osculum pacis.
- 79 Non is transmitti possunt munera.
- 80 Pro excommunicato tolerato, licet absolute orare, ac celebrare Missam, non item pro vitando, si loquamur de oratione facta in persona Ecclesie.
- 81 Offeruntur Missæ pro Hereticorum conuersione.
- 82 Excommunicatus quicumque si pro se celebret, Missa ipsi non prodest.
- 83 Missa oblata pro vitando in persona Christi, quoad aliquid prodest.
- 84 Si adsit necessitas, audiri possunt lectiones Philosophiæ à vitando habite.
- 85 Nec ea intermittenda, ex eo quod is assistat aliquis vitandus.
- 86 Officiales monasterij non amouentur, etsi sint excommunicati vitandi.
- 87 Idque ratione famulatus.
- 88 Religiosi communicant in aliquibus cum Parentibus vitandis, imò absolute iuxta aliquos.
- 89 Contractus à Religioso vitando factus ex officio est illicitus, ac inualidus.
- 90 Secus, si fiat tanquam à persona priuata.
- 91 Communicans cum vitando peccat, sed non semper.
- 92 Excommunicatus prohibetur communicare in actibus forensibus, sed non in omnibus eodem modo.
- 93 At ut reus conuenitur in iudicio, etsi sit vitandus, Notarius, si sit vitandus, interdum exercet suum munus inualide.
- 94 Rescripta Apostolica non prosunt excommunicato.
- 95 Perseuerans in excommunicatione per annum est suspectus de hæresi.
- 96 Communicans cum vitando afficitur excommunicatione minori.
- 97 Hæc plures effectus operatur: fertur etiam pro peccato veniali; ac non incurritur à resalutante vitandum: ab ea excusat ignorantia: eam non incurret Religiosus associans alium Religiosum agentem cum vitando, si hunc verbaliter saluet, aut breui illoquatur: non peccat m. qui se exponit periculo contrahendi minorem excommunicationem: hæc non admittit paruitatem materia; non facit iuxta aliquos irritabilem electionem ad beneficium: non vetat communicationem cum fidelibus: excommunicatio hæc non incurritur à sepeliendo vitandum: ea dicitur minor comparatione maioris: non fertur ab homine, etsi posset ferri: ligat presentantes, aut conferentes beneficium affecto hæc excommunicatione: at sic eligentes non incurrunnt ullam pœnam: ab ea absoluit quilibet Confessarius, si illa sit à iure: at ab ea non absoluit simplex Sacerdos.

QVÆRES I. Quid sit excommunicatio.

Respond. esse censuram Ecclesiasticam, quæ priuat directè communionem fidelium, vel absolute; (vt maior) vel sola passiuæ, quæ consistit in perceptione Sacramentorum (vt minor excommunicatio). ita Coniuh. de Censur. D. 14. num. 1. ex Soto, Suar. Auil. Nau. & alijs monens sic excommunicationem differre à reliquis pœnis, quæ vel non sunt censuræ, vel certè non nisi indirectè priuant cõmunionem fidelium; vt patet in suspensione, quæ priuat quidem vsu beneficij, & exercitio officij, quatenus talia sunt; non tamen directè iis priuant, quatenus habent rationem communicationis fidelium, sed tantum consequenter.

QVÆRES II. quotuplex sit excommunicatio.

Respond. esse duplicem, maiorem scilicet, & minorem; vt expressè habetur cap. penul. de sent. excommunic. vbi maior dicitur esse illa, quæ à communionem fidelium separat, scilicet absolute, quatenus sic excommunicatis interdicitur omnis communicatio cum fidelibus; minor verò; quæ à perceptione Sacramentorum separat. In iure autem nomine excommunicationis simpliciter intelligitur maior, nisi fortè in materia subiecta, aut ex adiunctis contrarium aliquando colligatur; quod notant DD. communiter apud Filliuc. tract. 12. num. 8.

QVÆRES III. Quot sint effectus excommunicationis maioris, & qui.

Respond. esse 9. Prius est priuatio communium suffragiorum Ecclesie: secundus est priuatio participationis Sacramentorum actiuæ, & passiuæ: 3. est priuatio diuinorum Officiorum, & rerum sacrarum: 4. est priuatio sepulturæ Ecclesiasticæ: 5. est priuatio iurisdictionis Ecclesiasticæ, ac vocis actiuæ, & passiuæ: 6. est priuatio, & inhabilitas ad beneficia Ecclesiastica: 7. est priuatio communicationis civilis, cum alijs fidelibus: 8. est priuatio communicationis forensis, ac iudicialis: 9. est annullatio

30 De Excommunic in genere quoad Regul.

nullatio impetrationis gratiarum. Hi autem effectus continentur eo carmine, quod Doctores afferre solent, *Os, orare, vale, communicio, mensa negantur, & sumuntur ex ipsa natura excommunicationis: quippe, quæ præcipue consistit in hoc, quod neque excommunicati possunt cum aliis fidelibus, neque alij fideles, cum ipsis in suis actionibus; unde sit; vt ad maiorem explicationem horum effectuum opus sit prius exponere, qua ratione eiusmodi negatio communionis obliget; pro qua re*

4. Aduerto primò, quod, licet olim omnes omnino excommunicati essent vitandi, ita vt qui publicè noscerentur esse excommunicati, publicè vitarentur; priuatim verò, qui priuatim noscerentur excommunicati: Concil. tamen Constantiense in *Extravag. Insuper ad vitanda*, relata ex S. Antonin. à Soto in 4. d. 22. q. 1. a. 4. (quæ dicitur confirmata à Martino V. & Concil. Basileensi in *Extravag. Ad vitanda*,) & Leo X. in Concil. Lateranens. in *concordatis Gallorum*, quoad hoc, aliquam moderationem adhibuerunt: cum aliqua tamen differentia: quod Concil. Constantiense statuit, ne quis in posterum in perceptione, vel administratione Sacramentorum, aut in diuinis Officiis, aut etiam extra ea teneatur vitare ligatus excommunicatione, aut alia censura, nisi censura sit nominatim contra eos à Iudice publicata, vel denunciata, exceptis tamen Clericorum percussoribus ita notoriis, vt factum nulla tergiversatione possit celare, aut excusari: Concilium verò Basileense excipit ab hac moderatione omnes omnino planè notoriè excommunicatos.

5. Aduerto 2. ex communi DD. sententia apud Coninch. n. 9. in præsentia seruandum esse statutum, non Concilij Basileensis, sed Constantiensis; vt pote, quod approbat praxis totius Ecclesiæ, dum per totam Germaniam, Galliam, ac Belgium Catholici sine scrupulo, aut Prælatorum reprehensione conuersantur, cum notoriis hæreticis, quod vtique non fieret, si statutum Concilij Basileensis vigeret.

6. Aduerto 3. per suprascripta statuta nihil fauoris propriè concedi excommunicatis (vt expressè habetur in Concil. Basileens. quoad hoc, communiter recepto) ac proinde excommunicatos etiam toleratos (qui scilicet non sunt vitandi, eò quod non sint nominatim denunciati, aut notorij percussores Clerici) eodem modo teneri vitare alios, atque tenebantur ante dicta statuta: quamuis per accidens, & consequenter aliquid commodi inde recipiant, quatenus legitime ab aliis prouocati possunt, cum iis communicare, tam in rebus sacris, quam in prophanis, aliàque facere, quæ alioqui facere non possent sine peccato, si se ipsis ad ea se ingerent.

7. Aduerto 4. quod, quamuis vi suprascriptorum statutorum possint fideles communicare, cum excommunicatis toleratis, modo dicto: ad id tamen non tenentur, imò possunt sine ipsorum iniuria abstinere à tali communicatione tam publicè, quam priuatim: dummodo illorum excommunicatio sit, vel publicè nota, vel possit sufficienter probari: quo pacto potest Iudex, aut pars litigans exceptione repellere actorem, aduocatum, & testem excommunicatum (nisi fortè consuetudo, aut specialia fœdera alicuius regionis aliter petant, aut aliud suadeat lex charitatis, pietatis, ac obseruantia.) ita Laym. lib. 3. tract. 5. p. 2. cap. 4. n. 4. addens, quòd, licet fideles communicando cum excommunicatis toleratis nunquam peccent contra censuram Ecclesiasticam, adeòque nunquam contrahant minorem excommunicationem vi talis communicationis; interdum tamen peccare possunt contra legem naturalem charitatis,

si absque necessitate, cum iis communicent: vt si videant eos ex tali communicatione magis in sua contumacia confirmatum iri, qui aliàs, si vitarentur, faciliùs, ac citiùs resipiscerent.

8. Aduerto 5. nominatim excommunicatum non præsumi vitandum, nisi prius denuntietur, siue per schedulas loco publico affixas, siue per denuntiationem publicè factam, vt notat Auila p. 2. de *Censur. c. 6. D. 2. disp. 3.* notorium verò Clerici percussorem ad hunc effectum dici illum, cuius percussio in ratione delicti ita est nota plurimis, vt nulla ratione negari possit, aut excusari; unde Fagund. p. 1. lib. 2. cap. 5. n. 12. rarò contingere percussorem Clerici esse notoriam factò, vt non possit aliquo iuris remedio, aut probabilitate aliqua excusari; quod etiam docet Diana p. 5. tract. 9. resol. 61. ex *Celest. his* verbis: *Cum possit percussor Clerici notorius dicere fuisse se ebrium, aut in suam defensionem fecisse, vel ignorasse excommunicationem percussioni esse annexam, & alia tergiversatione celare crimen, alleganda in iudicio rumoris falsitatem: ideo quandiu non constat per Iudicis sententiam illum iuris remedio non posse excusari, nunquam dicitur notorius Clerici percussor, & ideo non est vitandus ante sententiam Iudicis, qui illum debet citare ad allegandum pro se.* ita Diana addens resol. 134. cum *Prepos. Auila, & Layman.* nominatim denuntiatum, aut publicum Clerici percussorem in vno loco neque priuatim vitandum esse in alio loco, in quo delictum sit occultum: quidquid aliqui contradicant Bonac. de *Censur. in comm. D. 2. quest. 2. p. 6. §. 2. num. 48.* Laym. *supr. num. 3.* Sanchez lib. in *Decalog. cap. 11. num. 21.*

9. Aduerto 6. vt sup. dictorum statutorum concedi fidelibus, vt possint communicare, cum excommunicato tolerato, non solum in actibus prophanis, ac ciuilibus, sed etiam in sacris; dummodo concurrant hæc circumstantiæ; nimirum quod excommunicati nullo modo se ingerant, aut sacras actiones obeant, nisi quatenus hic, & nunc opus est, vt satisfaciant non excommunicato: quòdque sacramenta collaturi prius conterantur: & si fieri possit, prius absoluantur; sic enim isti non peccant communicando, mò, etsi peccent ob defectum contritionis, non sunt irregulares exercendo actum ordinis, modò per eos non stet, quo minus prius absoluantur; ita Coninch. *supr. n. 18. & 29.*

10. Aduerto 7. quod spectat ad notorietatem facti, de qua in §. aduerto 5. tunc percussorem Clerici dici notoriam, quando in Ciuitate plurimis nota est, ita vt negari nequeat, aut vlla ratione probabiliter defendi iure facta: quo casu percussor debet vitari per totam Ciuitatem, & quidem publicè; respectiue verò dici percussorem publicam, quando nota est maiori parti Collegij, in quo habitat (modo ibi saltem inhabitent decem); quo casu percussor debet vitari in eo Collegio, non tamen publicè, donec factum publicè innotescat; ita Coninch. *num. 11.* à quo non dissentit Diana p. 2. tract. 16. resol. 24. qui ex Nau. Soto, & Auila ait percussorem Clerici non dici notoriam in magna Ciuitate, etiam si facta sit coram 12. personis: secùs, si in paruo oppido, vicinia, aut Collegio.

11. Aduerto 8. ex Coninco *num. 14. & seqq.* vi sup. dictorum statutorum licere fidelibus communicare, cum excommunicatis toleratis eodem modo, ac si non essent, excommunicati: idque non solum in rebus ciuilibus, sed etiam in sacris; si fideles iis se vltro offerant ad aliquid sacrum peragendum, non item, si ij hoc modo non se offerant: tunc enim non possunt sine causa rationabili ad id induci, siue sint Pastores,

Pastores, siue non. Quæ omnia sunt benè aduertenda; facient namque ad solutionem plurium difficultatum, quæ modò proponuntur.

QVÆRES IV. An, & quo modo Regulares vi excommunicationis priuentur suffragiis communibus Ecclesiæ, imò & proprii Ordinis, ex quibus vnaquæque Religio suum quasi thesaurum constituit.

12.

Respond. priuari; nomine communium suffragiorum intelligendo spiritualia quædam subsidia, quibus Ecclesia suffragatur suis membris, siue in ordine ad satisfactionem pro pœna temporali, siue in ordine ad meritum de congruo, siue in ordine ad impetranda aliqua bona, præsertim spiritualia, vel quæ ad illa iuuerint; eaque reuocando ad tria, nimirum ad sacrificium Missæ, ad orationes, aliàsque actiones sacras, quæ fiunt ab Ecclesiæ Ministris in persona totius Ecclesiæ, necnon ad Indulgentias, quæ conceduntur à Papa, vel aliis Prælati. Ratio responsionis est, quod Ecclesia, cum sit domina, aut saltem dispensatrix supradictorum spiritualium bonorum, potest ea denegare indignis, & contumacibus ob bonum, tum publicum, tum ipsorummet promouendum, voluntatèque coniunxit, cum potestate excludendo excommunicatum à participatione talium bonorum, vt expressit in *cap. à nobis 2. cap. sacris*, cum aliis *de sent. excommunic.* in quibus idè excommunicati dicuntur expelli ab Ecclesiâ, quia à communibus Ecclesiæ suffragiis expelluntur. Quæ ratio sine dubio non minùs probat Religiosum excommunicatum priuari communibus suffragiis proprii Ordinis, quam communibus Ecclesiæ suffragiis: cum etiam illa comprehendantur inter communia suffragia Ecclesiæ, & ipsa Ecclesia sit eorum domina, aut dispensatrix, æquè ac est aliorum suffragiorum, adeoque de illis possit disponere, prout voluerit, ea denegando indignis, & contumacibus; vnde, cum iure Ecclesiastico excommunicationi maiori sit annexa priuatio suffragiorum, & nomine horum veniant sacrificia, indulgentiæ, orationes publicæ, aliæque ad genus: hoc ipso, quod Regulares sunt excommunicati, ea omnia ipsis subtrahuntur, siue sint communia toti Ecclesiæ, siue proprio eorum Ordini; est enim par ratio de vtriusque, vt patet; ita viri docti à me de hoc consulti, & satis probabiliter.

Difficultas est, an talis priuatio suffragiorum afficiat Regulares, excommunicatos, si sint tolerati, non autem vitandi iuxta supradicta.

14.

Respond. probabile esse non afficere; & probatur, quia Conc. Constantiense absolute concedit, vt possimus, cum dictis excommunicatis communicare in omnibus diuinis Officiis; cum tamen sub hac communicatione comprehendatur, etiam applicatio suffragiorum: & hinc patet, quod talis concessio, vt fauorabilis extendi debet, quantum verba patiuntur: hanc autem extensionem communi modo loquendi patiuntur, stante quod ratione huius applicationis, & participationis dicitur in Ecclesia esse communio Sanctorum: vt proinde Ecclesia semper hæc duo pro eodem accepit *nos cum aliquo communicare; & orationes publicas pro eo facere; vt patet ex cap. sacris 38. & cap. à nobis 28. de sent. excommunic.* Ita Coninch. *supr. num. 40.* cum Nauar. *cap. 27. n. 36.* Hentiq. *l. 13. cap. 11. n. 2.* & aliis contra Sotum in *4. d. 22. q. 1. art. 4.* Suar. *D. 9. de censur. sect. 2. n. 16.* Filliuc. *tract. 12. num. 40.* aliòsque apud Bonac. *de Censur. in communi. D. 2. q. 2. p. 1. §. 1. num. 1.* absolute docentes quoslibet excommunicatos, quantumuis toleratos priuari communibus Ecclesiæ suffragiis: quippe

qui iure antiquo ex communi sententia erant dictis suffragiis priuari, & aliàs iure nouo in illo releuati sunt; vt colligitur ex Concil. Constantiensis vltimis verbis: *Per hæc autem non intendimus ipsos excommunicatos, suspensos, & interdictos in aliquo subleuare, &c.* quamquam dici possit cum eodem Coninco *num. 19.* eiusmodi verba intelligenda esse de subleuatione directa, non item de indirecta, & ex consequenti; siquidem hoc ipso, quod Concilium concedit non excommunicatis, vt possint communicare cum excommunicatis toleratis, consequenter debet concedere dictis excommunicatis, vt possint sic communicare cum aliis; aliàs talis concessio esset inutilis, vt patet.

Gravior difficultas est, an Regulares, qui sunt excommunicati non tolerati, gaudeant participatione communium suffragiorum, & satisfactionum, cum primùm recedunt à culpa, & contumacia, & per contritionem, aut confessionem iustificantur, esto nondum absoluti sint ab excommunicatione, cum tamen per ipsos non stet, quo minùs absoluantur.

Respond. quod, quamuis S. Anton. Rich. Couarr. Nauarr. & Auila relati à Laym. *supr. cap. 2. num. 3.* aliisque apud Bonac. *supr. §. 2. n. 1.* putent eos gaudere, illa ducti ratione, quod videtur esse alienum à pietate Ecclesiæ velle eum priuare spiritualibus communibus auxiliis, & Sathanæ insidiis obicere, qui à culpa, & inobedientia (cuius causa tanta pœna ipsis illata est) penitus recessit: præterquam quod excommunicatus modo dicto emendatus sit viuum membrum Christi, ac Ecclesiæ, ideoque vegetari debet communi spiritu, & influxu, non minùs, quam alia membra; nihilominus communior, & probabilior est sententia negans, quam sequuntur Suar. Conine. Sot. & Alan. quos refert, & sequitur Laym. *num. 4.* Filliuc. *num. 45.* Bonac. *num. 2.* aliisque penes ipsos; & probatur, tum quia excommunicatus contritus adhuc est excommunicatus, donec absoluitur; excommunicatio autem, quamdiu non auferatur, suos effectus operatur, inter quos est etiam hic, quod priuat communibus Ecclesiæ suffragiis; tum quia aliqui excommunicatus contritus nondum absolutus posset eodem modo accedere occultè ad recipienda Sacramenta, vel ad occultè celebrandum, quod tamen non admittunt Aduersarij: qui proinde, sicut non existimant Ecclesiam minùs piam ex eo quod excludat excommunicatum contritum à Sacramentis, ita nec debent dicere illam esse minùs piam ex eo quod illum excludat à communibus suffragiis; tum denique, quia excommunicatio est pœna externa, quæ etiam si lata sit ob culpam, durat tamen, ea sublata coram Deo, donec auferatur etiam coram Ecclesia.

Nec obstat, quod excommunicatus contritus, cum sit in gratia, gaudet communionem fidelium in bonis operibus, de qua dicitur in symbolo, ergo etiam participabit de communibus suffragiis, de quibus participant alij fideles.

Respond. enim negando paritatem: si quidem communio de qua in symbolo, non pendet ex intentione operantis, sed sequitur ex natura charitatis ob solam bonorum societatem: quatenus scilicet, quod singula membra Ecclesiæ sunt meliora, eò etiam fit gratius totum corpus Deo, adeoque maiorem habet prouidentiam singulorum ob cæterorum societatem; at communio suffragiorum consistit in hoc, vt aliquis sit vnus ex iis, pro quibus Ecclesia orat, & applicat suas satisfactiones, indulgentias, & merita de congruo: qualis certè non est excommunicatus, quem Ecclesia positiuè excludit ab ista communio-

32 De Excommunic. in genere quoad Regul.

ne, & participatione; vt constat ex *cap. à nobis de sent. excommunic.* quòd, cum excludat excommunicatum à communibus suffragiis, nullam facit distinctionem inter excommunicatum contritum, & non contritum: lex autem generaliter loquens generaliter debet intelligi.

QVÆRES V. An, & qualiter Regulares vi excommunicationis priuentur susceptione Sacramentorum.

16. Respond. priuari, siue sint excommunicati vitandi, siue tolerati: & probatur, tum quia ante Concilium Constantiense excommunicati, etiam tolerati prohibeantur recipere Sacramenta: in præsentia autem nullus fauor ipsis concessus est, nec in vllò fuerunt releuati, vt patet ex dictis; tum quia si participatio Sacramentorum non esset ipsis prohibita, nec esset quæcumque alia, vt in diuinis Officiis, &c. cum sit par ratio omnium: sicque vix vllum esset discrimen inter excommunicatum toleratum, & non excommunicatum; quod non est admittendum. Ita Sayr. *l. 2. de Censur. cap. 3. n. 27.* Filliuc. *tract. 12. n. 55.* aliique communiter apud Couar. *in cap. Alma mater 1. p. 5. 2. num. 11.* qui tamen concedunt, cum præceptum Ecclesiæ cedat præcepto naturali, quod quis habet vitandi infamiam, scandalum, aut periculum mortis, posse excommunicatum, etiam vitandum in tali casu recipere Sacramenta, & quidem non solum validè, sed etiam licitè.

17. Dico non solum validè, sed etiam licitè, ad indicandum esse quæstionem inter DD. an Sacramenta recepta ab excommunicato sint valida: quamquam difficultas esse possit solum de Sacramento Pœnitentiæ; si quidem loquendo de aliis, certum est ea validè recipi ab excommunicato: cum ex vna parte excommunicatio non reddat personam incapacem illorum, & ex alia non impediatur quidquam eorum, quæ pertinent ad substantiam Sacramenti. Quòd ergo spectat ad Sacramentum Pœnitentiæ, tunc demum excommunicatus, inualidè recipit hoc Sacramentum, quando in eius susceptione peccat mort. (vt si sciens se non posse confiteri, nisi priùs absoluitur ab excommunicatione, nihilominus velit confiteri, &c.) secùs, si in eius susceptione nullum mort. peccatum committat. Ratio dispatitatis est, quod in priori casu apponitur peccatum mort. quòd cum sit contra substantiam Sacramenti Pœnitentiæ, illud reddit irritum; vt tradunt DD. in materia de confessione; in posteriori verò casu non apponitur quidquam, quòd sit contra substantiam Sacramenti; cum excommunicatio sit tantum vinculum, quòd habet adiunctum præceptum non recipiendi Sacramenta, adeoque eorum receptionem solum facit illicitam, non autem inualidam; imò nec illicitam, si extet causa aliqua excusans recipientem à peccato; vt si excommunicatus inuincibiliter ignoret se esse irritum excommunicatione, aut bona fide credat se posse confiteri, non obstante excommunicatione, est communior DD. apud Filliuc. *supr. num. 59.* contra Maiorem, Syluest. Gabr. S. Anton. Sot. & Ledesmam apud eundem Filliuc. oppositum sustinentes, quorum rationes affert, & soluit ipsemet Filliuc. *num. 60.*

QVÆRES VI. An, & quomodo Regulares vi excommunicationis prohibeantur ministrare Sacramenta.

18. Respond. prohiberi, si sint vitandi: & quidem sub pœna irregularitatis, quam incurrunt, quotiescumque illicitè ministrant aliquod Sacramentum, vt manifestè colligitur ex *cap. si celebrat. de Cler. excommunic. ministr.* secùs, si sint tolerati, dummodo

non se ingerant, & inuident ad Sacramentum. Ratio responsionis est, quod excommunicatio maior ex sua propria ratione aufert facultatem ministrandi Sacramenta; vt constat ex dictis *q. 3.* ius autem, quoad hoc, nihil concedit excommunicatis vitandis, sed solum toleratis, vt ostendimus; hi enim hoc ipso quòd fideles non excommunicati possunt licitè communicare cum illis, etiam in Sacramentis, (vt habetur in *Extravaag. ad euitanda*) vtique & illi poterunt licitè ea ministrare; cum recipere, & ministrare sint correlatiua, & consequenter vno eorum concessio, & aliud necesse sit concedi; est communis DD. & certa penes Filliuc. *num. 68. & 69.* quamuis (quod spectat ad vitandos) concedendum sit eos in casu necessitatis posse ministrare Sacramenta, & quidem non solum Baptismi, ac Pœnitentiæ (si non adsit alius, qui in extrema necessitate ministret,) sed etiam Eucharistiæ, & Extremæ Vnctionis iis, qui morituri aliud Sacramentum suscipere nequeunt; quod inter alios notat Laym. *supr. num. 5.* ex Nauar. Suar. & Auila.

An verò excommunicatus vitandus validè ministret Sacramenta, si id faciat extra casum necessitatis temerè, & mala fide.

Respond. validè ministrare, excepto tamen Sacramento Pœnitentiæ. Ita Bonac. *part. 1. §. 4. num. 1.* ex Vgol. Suar. Sayr. Henriq. Vasq. & aliis, Laym. *supr.* Filliuc. *num. 77.* aliique, & probatur, quia ex vna parte Sacramenta sunt valida, quoties adest materia, forma, & intentio Ministri, quæ omnia concurrunt, dum excommunicatus vitandus confert Sacramenta, si excipiatur Sacramentum Pœnitentiæ; ex alia parte excommunicatus vitandus caret iurisdictione (vt diximus *q. 3.* & infra probauimus) Sacramentum autem Pœnitentiæ non potest validè administrari absque iurisdictione: quippe quòd ultra potestatem Ordinis requirit etiam potestatem iurisdictionis (intellige, nisi iuxta alibi dicta error communis, & titulus coloratus suppleant iurisdictionem ex *l. Barbarius ff. de offic. Prætoris*;) idque siue adsit bona fides pœnitentis, siue non; bona quippe fides excusat à peccato, sed non præbet valorem actui, vt omnes concedunt.

Gravior dubitatio est, an excommunicatus vitandus validè absoluat saltem à peccatis venialibus.

Respond. Diana *p. 5. tract. 9. resol. 84.* ex Vasq. probabile esse, quòd possit; probatque ex eo, quod Sacerdos iure diuino, quoad venialia, habet iurisdictionem, & materiam sufficienter applicatam; ita vt Ecclesia non possit per censuras impedire talem potestatem: oppositum docent Præpositus, Raynaud. & Auila penes ipsum Dianam, & sine dubio probabilius; cum probabilius sit iurisdictionem, ac potestatem absoluendi à venialibus competere Sacerdoti, non iure diuino, sed Ecclesiastico, adeoque posse & tolli, & suspendi ab Ecclesia; sicuti de facto eam suspendit, quoad excommunicatos vitandos.

Illud etiam hîc quæri potest, an Religiosus excommunicatus toleratus licitè ministret Sacramenta, si id faciat, non petitus ab iis, quibus ea ministrat, sed expositus à proprio Superiore Monasterij, eo quod v. g. adsit penuria Confessariorum, & aliorum Sacerdotum.

Respond. quòd, licet DD. communiter asserant excommunicatum toleratum, tunc demum posse ministrare Sacramenta licitè, & validè, quando petitur à fidelibus, nullamque mentionem faciant de præsentis casu; nihilominus puto beneficium Extravaagantis *ad euitanda* suffragari etiam in casu hîc proposito. Ducor, quòd, vbi militat eadem ratio, militat eadem

22.

19.

23.

20.

24.

20.

eadem iuris dispositio; ratio autem, quæ militat ad hoc, ut Religiosus excommunicatus toleratus licite possit ministrare Sacramenta, quando petitur à fidelibus, militat item in casu, quo ille à Superiore regulari motu proprio ad talem effectum exponitur; siquidem etiam in hoc casu saluatur, quod excommunicatus non se ingerit, neque in vlla re releuatur: cum potius releuetur Superior, qui sic consulit necessitati occurrenti propriæ Ecclesiæ, & promoveatur bonum spirituale fidelium; qui proinde in tali casu dici possunt interpretatiuè petere; ita docti Neoterici à me consulti, & satis probabiliter.

Illud præterea inter DD. controuertitur, an fideles licite possint petere Sacramenta ab excommunicatis toleratis, etiam secluso casu necessitatis, aut maioris utilitatis; eo quod v. g. desit alius, qui æque utiliter ministret.

22. Respond. Diana *supr. resol.* 133. ex Soto *in 4. d. 22. q. 1. art. 4.* Sanch. *l. 7. de matr. D. 9. n. 8.* & Laym. *supr. cap. 4. n. 5.* posse; probatque ex eo eo, quod Conc. Constantiense fidelibus absolute concedit facultatem communicandi, cum excommunicatis toleratis tam in sacris, quam in politicis: vbi autem lex non distinguit, neque nos distinguere debemus; imò lex generaliter loquens generaliter debet intelligi, præfertim, si sit fauorabilis (qualis sine dubio est ea, de qua hæc.) Oppositam sententiam communiter sustinent DD. apud eundem Dianam, eo nixi fundamento, quod, sicut excommunicatus toleratus peccat ministrando Sacramenta extra casum necessitatis, cum per se indecens videatur, ut præcisus ab Ecclesia sine necessitate obeat publica ministeria: ita & peccabit, qui id ipsum petit ab illis sine necessitate: verum hoc fundamentum esse falsum constat ex modò dictis, ideòque non facit contra nos, cum nitatur falsa hypothesi.

QVÆRES VII. An Regulares priuentur diuinis Officiis hoc ipso, quod sunt excommunicati, & quo modo.

23. Pro responsione suppono ex *cap. si quis Episcopus 4. 11. q. 3.* & *cap. is cui de sentent. excommunic. in 6.* ex communi interpretatione Doctorum, ac consuetudine, & communi vsu Ecclesiæ, hæc nomine diuinorum Officiorum venire officium Missæ: 2. Officium canonicum: 3. horarum canonicarum: 4. publicas Processiones: 5. omnem publicam orationem, aut benedictionem, quæ ex Ecclesiæ, aut Christi institutione fit solemniter, & est annexa alicui Ordini, siue sacro, siue ex minoribus: 6. solemnem benedictionem Aquæ, Palmarum, Candelarum, & multò magis consecrationem chrisimatis, & similia: hæc suppositis.

24. Respond. Regulares vi excommunicationis priuari diuinis Officiis, siue sint excommunicati vitandi, siue etiam tolerati: non tamen omnibus eodem modo; cum Missa quidem prohibeatur absolute, ita ut eam nec dicere, nec audire, nec ei interesse possint; horis verò canonicis solum publicè, ne scilicet eas recitent in publico, & solemniter, aliàs obligati ad eas priuatim recitandas. est communis DD. apud Sayr. *supr. cap. 3. num. 18.* & probatur, tum ex *cap. si cut Apostoli, cum tribus seqq. 1. 1. q. 3. cap. nuper de sent. excommunic. & cap. alma eod. in 6.* tum quia excommunicatis prohibita est communio fidelium simpliciter; exercendo autem munera ad diuina Officia spectantia communicatur cum fidelibus, ut patet; idque etsi excommunicati sint tolerati; cum enim ex Conc. Constant. nullus fauor ipsis conferatur, & alioqui in ipsorum fauorem cedat vsus diuinorum

Officiorum, sequitur talem vsum ipsis non concedi, quantumuis sint tolerati.

Vnde infero iuxta dicta *q. preced. §. unum hic queri potest*; quod si Regularis sit excommunicatus toleratus, & Superior monasterij ei præcipiat, ut, non obstante excommunicatione, obeat aliquod ex diuinis Officiis (v. g. ut canat horas in Choro, ut accedat ad publicam processionem, &c.) poterit hæc omnia licite præstare; cum id non redundet in fauorem personæ excommunicatæ, sed aliorum: quod intendit Conc. Constantiense indulgens fidelibus, quod possint modo supradicto communicare, cum excommunicatis toleratis.

QVÆRES VIII. Quo modo Regulares vi excommunicationis priuentur diuino Officio Missæ.

26. Respond. cum distinctione: vel enim sunt excommunicati vitandi, & sic absolute non possunt dicere Missam, neque ei interesse, præterquam in casu necessitatis, ad cauendam infamiam, vitandum scandalum, &c. vel sunt tolerati, & sic non possunt quidem se ingerere ad celebrandum, aut audiendam Missam, possunt tamen vtrumque præstare, si ab aliis petantur in morali necessitate petentiù; ut bene aduertit Suar. *supr. D. 11. sect. 4. num. 14.* id inde colligens, quod in Extrauag. *ad euitanda* dicitur fideles participare posse, cum excommunicato tolerato non modò in Sacramentis, verum etiam in quibuscumque aliis diuinis; cum tamen Missa sit præcipuum inter diuina. Ratio responsionis est, quod quilibet excommunicatus generaliter priuatur communione, & participatione in diuinis; qualis vtrique supponitur in celebratione, & auditione Missæ; vnde fit, quod si aliunde ipsi non indulgeatur, ut possint modò supradicto participare, talis participatio ei omnino denegetur; constat autem ex dictis talem participationem, non indulgeri, nisi quoad excommunicatos toleratos, non item, quoad vitandos; adeòque illi solum, non hi poterunt Missam, & audire, & celebrare. Quamquam neque illi possint se ipsis ad hæc se ingerere, cum Ecclesia per eam indulgentiam non intendat fauere ipsis, sed fidelibus non excommunicatis, ut sapiùs dictum est; est communis DD. apud Bonacinam *supr. p. 3. §. 1. n. 1.* patetque tum ex dictis; tum ex *cap. vlt. de sent. excommunic. in 6.* si solum aduerto excommunicatum multis aliis modis priuari sacrificio Missæ; primò enim non potest pro ipso offerri Missa, ut constat ex *q. 4.* non potest 2. cooperari ad illam, dando Sacerdoti Eleemosynam ad hunc finem, aut eam mandando; 3. ea non potest celebrari coram excommunicato vitando, cum id importet communionem in diuinis prohibitam *cap. is qui de sent. excommunic. in 6.* denique non licet assistere Missæ, cui coassistit excommunicatus vitandus; cum assistentes vni, ac eidem Missæ communicent inuicem, sicut & cum Sacerdote; quod est prohibitum.

Dices, quid ergo agendum, si excommunicatus vitandus velit interesse officio Missæ, non obstante, quod sit monitus exire, &c.

27. Respond. primò, non esse inchoandam Missam, nisi monitus exeat: 2. si nolit exire, vi potest expelli, esto sit Clericus, aut Religiosus (idque absque periculo, quod incurratur excommunicatio ob eius expulsionem): 3. si Missa est inchoata, non debet absolui, sed prætermitti, si nondum cœptus sit Canon: 4. si cœptus sit Canon, sed non Consecratio ab iis verbis, qui *pridie quam pateretur*, deberet omitti Missa, teste Sayro *l. 2. de cens. cap. 11. num. 4. 5.* si Consecratio cœpta sit modo dicto, perfici debet Missa vsque ad summptionem inclusiue; & consumptionem 6. omittit

34 De Excommunic. in genere quoad Regul.

6. omitti debent postcommunio, & alia preces, complenda postea in Sacristia: 7. quicumque assistebant Missæ, debent egredi ab Ecclesia, excepto vno Celebrante, ac Ministro, ita ut ex assistentibus remaneat solus excommunicatus (quamquam, si hic assisteret vni Missæ, possent alij in eadem Ecclesia assistere alij Missæ, quæ eodem tempore diceretur in alio Altari, cum sic non adsit vera communicatio inter illos, & excommunicatum, ut patet:) ita Filliuc. *in trakt. 12. num. 90.* alijque communiter addentes: secus dicendum de excommunicato tolerato, qui sine dubio assistere potest, cum aliis etiam eidem Missæ: dummodo ipse ad id non se ingerat, & ab aliis petatur, ut iam non semel dictum est; quin etiam talis excommunicatus potest inferuire Missæ, si ab aliis requiratur: & hoc etsi adsit alius, qui æquè bene inferuire possit: idque ob rationem modò allegatam, & ob dicta *q. 6. §. illud præterea.*

QVÆRES IX. An, & quo pacto Regulares vi excommunicationis prohibeatur recitare diuinum Officium horarum Canoniarum.

18.

Respond. quòd, cum DD. apud Filliuc. *sup. num. 92.* communiter asserant excommunicatum, si sit Clericus, Beneficiarius, aut Religiosus professus teneri recitare priuatim horas canonicas (quod etiam nos probamus in *tract. de obligat. cap. 7. sect. 2. q. 7.* quoad Religiosos professos:) sequitur Religiosum excommunicatum prohiberi solum recitare diuinum Officium publicè, & solemniter in Choro; absolutè quidem, si sit vitandus; si verò sit toleratus, non se ingerendo tali recitationi; quod dico ad ostendendum excommunicatū toleratum ex beneficio Concilij Constantiensis, si ab illis petatur, posse licitè horas recitare in publico Choro; cum id non cadat in fauorem personæ excommunicatæ, cui Concilium nullatenus vult fauere, sed aliorum, ut patet; ita Layman. *sup. num. 6.* ex communi DD. sententia notans excommunicatum recitantem horas canonicas non posse dicere *Dominus vobiscum*; cum hæc verba significant excommunicationem publicæ personæ, id est, Sacerdotis, aut Diaconi, cum populo, quæ est interdicta excommunicato, adeoque loco illorum verborum teneri dicere *Domine exaudi orationem meam*; quamquam, si excommunicatus in priuata recitatione dicat *Dominus vobiscum*, non idè censendus sit peccare mortaliter; si quidem Diana *sup. resol. 93.* cum Corneio, Mercero, & Laym. docet eum peccare venialiter; quibus adde Auilam, & Hurtadum sustinentes eum ne venialiter quidem peccare: quod est contra communem aliorum DD. sententiam; ut aduertit Diana *ibi*, reprobans Nauarum, & Maiorem docentes excommunicatum dicentem etiam in priuata recitatione *Dominus vobiscum*, incurrere irregularitatem; quod nullo modo admittendum est. Imò si excommunicatus toleratus ab aliis petitus recitet publicè in Choro; puto quod neque venialiter peccat, etiam si dicat *Dominus vobiscum*; sic quippe potest communicare cum aliis, & consequenter cessat ratio præsentis prohibitionis.

An verò excommunicatus vitandus peccet mortaliter, si recitet diuinum Officium priuatim simul, cum aliis.

29.

Respond. non peccare mortaliter, cum talis communicatio non sit illa communicatio in diuinis, quæ per se primò prohibetur per excommunicationem maiorem, sed alia longè inferior, qualis est alia, quæcumque communicatio in humanis, quæ generatim interdicitur excommunicatis; ut proinde, secluso contemptu, & scandalo hac in re non videatur subesse materia grauis sufficiens ad pecca-

tum mortale quamuis enim actio recitandi diuinum Officium sit grauis, in ea tamen iuuari ab alio, vel alium iuuare priuatim in ratione communicationis leue esse videtur, adeoque insufficiens ad peccandum mort. dico mortaliter, in tali enim casu concedunt DD. peccari venialiter, cum in tali recitatione interueniat ad minus communicatio in humanis, quæ iuxta infra dicenda prohibetur saltem sub culpa veniali. Ita Suar. *D. 12. sect. 2. num. 18.* Filliuc. *num. 93.* alijque penes ipsos: quorum doctrinam censeo non habere locum in excommunicato tolerato; quem, si petatur, & non se ingerat, constat ex dictis posse Officium absque vilo peccato recitare cum alio, non solum priuatim, sed etiam publicè, & solemniter in Choro.

QVÆRES X. An, & quomodo Regulares excommunicati possint concionari, vel legere Theologiam, aut Scripturam sacram.

30.

Respond. quòd, cum facta concio, & lectio Theologiæ, vel diuinæ Scripturæ non comprehendantur sub nomine diuini Officij; ut tradunt DD. communiter ex *cap. responsio de sent. excommunic.* vbi excommunicatis permittitur concionari, dummodo ab eis nullum diuinum Officium celebretur (quòd est contra distinguere diuinum Officium à concione;) sequitur Regulares excommunicatos posse concionari, & legere Theologiam, seu Sacram Scripturam absque eo, quod violent intra prohibitia excommunicatis excommunicationem in diuinis Officiis: siue sint tolerati, siue etiam vitandi; quamquam ex alio capite peccare possint, quatenus habentes concionem, aut lectionem Theologiæ, vel Sacræ Scripturæ communicant cum astantibus in sermone: quod est prohibitum excommunicatis (non tamen sub peccato m. sed tantum sub veniali, ut iam dictum est) vitandis quidem simpliciter, & absolutè; toleratis verò, si ad hæc spontaneè se ingerant: secus, si id faciant in aliorum fauorem, exigentibus his ius suum, vel id postulet aliorum necessitas. Ita Filliuc. *sup. num. 86.* alijque communiter, qui bene monent excommunicatum concionantem non fieri irregularem, eo quòd actus concionandi non sit actus ordinis. (Quantumuis fiat solemniter, & quasi ex Officio) ut falsò existimat Nauar. *cap. 27. num. 163.* sed tantum iurisdictionis, iurèque solum humano olim statutum fuerit, ut soli Sacerdotes concionentur *in cap. adycimus 16. q. 1.* vnde in præsentia & Diaconis generaliter, & aliis ex priuilegio tantum Clericis, aut etiam Laicis conceditur, ut docet experientia.

Vnum hîc moneo quòd, licet excommunicatus vitandus sine peccato, etiam veniali possit interesse concioni ratione vtilitatis spiritualis, quæ inde ipsi prouenit, non idè tamen potest interesse lectioni Theologiæ, aut Sacræ Scripturæ, & si intersit; peccat venialiter, cum sic cesset ratio excusans à peccato hoc ipso, quòd talis lectio non ordinatur ad promouendum affectum (ut concio) sed intellectum: quamquam non idcirco lector teneatur omittere eiusmodi lectionem, sicut nec alij audientes non excommunicati tenentur recedere, cum ex sola coassistencia excommunicati vitandi, cum non excommunicatis non confurgat ea communicatio humana, quæ iure prohibetur excommunicatis.

QVÆRES XI. An Regulares excommunicati possint interesse publicis Processionibus tam propriis, quam communibus.

Respond. non posse, nisi eo modo, quo diximus in *tract. de obligat. cap. 11. quest. 13.*

QVÆRES XII. An, & quo modo Regulares excommu

32.

33.

34.

35.

31.

36.

excommunicati possint uti Sacramentalibus, (v. g. aqua benedicta.)

33. Respond. posse, si ea adhibeant, non tanquam media ad lucrandas satisfactiones, aut indulgentias (his enim iam diximus priuari excommunicatos) sed tanquam circumstantias ad pios, ac religiosos actus priuatim exercendos, quorum usus utique non interdicitur excommunicatis; ut constat usu ipso, ac consuetudine recitandi Psalmos Pœnitentiales, adorandi sacras imagines, aliæque id genus obeundi, quæ passim fieri solent ab excommunicatis. Ita Filliuc. n. 101. & alij communiter asserentes apud Suar. *supr. sect. 3. num. 5.* vi excommunicationis non prohiberi excommunicatos, quin ingredi possint Ecclesiam, dummodo tunc in ea non celebrentur diuina Officia; siquidem neque in vniuersali prohibitione communicandi, cum aliis, neque in vlla speciali continetur talis prohibitio: & *cap. Episcopus 2. de Consecrat. d. 1.* quod alioqui videtur obstat, præcipit Ostiariis solum, ut eiiciant ab Ecclesia excommunicatos eo tempore, quo diuina celebrantur: quod est dicere eos posse aliis temporibus relinqui in Ecclesia, nec inde esse excludendos: cum *exceptio firmet regulam in contrarium.*

QVÆRES XIII. An Regulares vi excommunicationis priuentur Ecclesiastica sepultura, & quando.

34. Respond. priuari, si sint excommunicati vitandi: secus, si sint tolerati. Ita Vgol. *de Censur. tab. 2. cap. 9. §. 5. & 6.* Sayr. *l. 2. de Censur. cap. 4. num. 13.* Viet. *in summ. de Euchar. quest. 90.* aliique penes Bonac. *supr. §. 3. num. 1.* & probatur, quia ex vna parte excommunicatus priuatur omni communicatione in spiritualibus, talis autem communicatio interuenit in Ecclesiastica sepultura, ut patet; ex alia parte post Concilium Constant. illi soli excommunicati arcentur à communione fidelium, qui sunt vitandi, ac proinde cum tolerati non excludantur à consortio fidelium, hoc ipso, quod hi possunt cum illis communicare in vita etiam, quoad diuina, poterunt, & iisdem communicare post mortem eos tradendo sepulture Ecclesiasticæ.

Quod si quæras, quid intelligatur per locum factum, in quo excommunicatus vitandus prohibetur sepeliri.

35. Respond. intelligi non solum Ecclesiam, & cæmeterium ritè consecrata, aut benedicta (idque etsi cæmeterium sit seiunctum ab Ecclesia) sed etiam quemlibet alium locum auctoritate Episcopi, aut ex consuetudine destinatum ad peragenda diuina Officia, aut sepelienda corpora defunctorum: idque esto talis locus non sit benedictus. Ita Suarez *supr. sect. 4. num. 6.* Bonac. *in 3.* aliique communiter; qui item rectè aduertunt excommunicatos vitandos esse priuatos eo honore funebri, qui est proprius fidelium, utpotè, qui ordinatur ad Ecclesiasticam sepulturam, & consequenter cessat hoc ipso, quod cessat ius obtinendi dictam sepulturam; præterquam quod honot funebri importat quamdam communionem cum fidelibus, adeoque etiam ex hoc capite interdicitur excommunicatis iuxta *cap. placuit 23. quest. 5.*

36. Pœna autem, quam incurrunt ij, qui in loco Sacro sepeliunt excommunicatum vitandum, est excommunicatio, à qua non possunt absolui, antequam parti ex arbitrio Episcopi satisfecerint Clem. *1. de sepult.* imò etiam excommunicatio minor ex *cap. Sacris de sepult.* vbi dicitur *non communicamus defunctis*, quod tamen negat Bonac. *num. 9.* cum Suar. dicens minorem excommunicationem mutatam esse

in maiorem; præterea locus tali sepultura polluitur, & debet reconciliari, cadauere inde extracto, & in locum prophanum proiecto; nisi fortè illius ossa ita fuerint permixta reliquiis fidelium, ut discerni nequeant: quo casu debent ibi relinqui *cap. Sacris modò cit.* Ita Coninch. *supr. num. 60.* Filliuc. *n. 110.* Bonac. *num. 8.* aliique communiter bene addentes ad contrahendam supradictam excommunicationem maiorem (quæ item incurritur à sepelientibus in loco sacro interdictos, & manifestos vsurarios) temerariam audaciam requiri: & quod propriis manibus sepeliant excommunicatum, inquit Bonac. *vbi supr.* ex Henriq. Auila, & aliis, Caiet. *ver. excommunic. cap. 46.* Nauar. *cap. 27. n. 137.* & multi alij viri doctissimi, ob quorum auctoritatem dicit Coninch. *num. 67.* istam sententiam videri non esse improbabilem; præsertim attenda doctrina illa generali, quod verba pœnam importantia debent accipi in sensu rigoroso, & quod verba istius legis verè possunt in rigore ita accipi. Quomodo talem excommunicationem non incurrerent comitantes cadauer, cantantes, Crucem portantes, foueam extruentes, mandantes, consulentes, & alij similes; quod tamen negant Suar. *supr. num. 10.* Filliuc. *num. 111.* Coninch. *num. 68.* & alij sustinentes eum hîc dici sepelire, qui mandat sepulturam, aut eam procurat; non item comitantes cadauer, & alios supra nominatos, sicut neque cooperantes remotè, aut negatiuè, eo quod scilicet non impediunt, cum possint; nisi fortè fauor tantus esset, ut iure, dicerentur auctores: quod notat Filliuc. monens *num. 112.* Clericos exhibentes excommunicato funebrem honorem non incurrere irregularitatem; cum talis irregularitas non extet in iure, & irregularitates non contrahantur, nisi in casibus expressis.

Porro, quamuis Caietan. *supr.* & alij putent hæc prohibitionem comprehendi omnes excommunicatos siue vitandos; siue toleratos; probabile tamen censet Layman *supr. num. 9. §. dico 2.* cum Nauar. & Hentiq. non comprehendi toleratos; probatque, tum quia eadem est ratio sepulture, quæ diuinorum Officiorum, ac suffragiorum; quandoquidem ob hanc causam fideles in loco Sacro sepeliuntur, ut participes sint suffragiorum (sicut notat Suar. *supr. num. 2.*) probabile autem est licitum esse publicas orationes, & sacrificia offerre pro excommunicatis non vitandis, ut diximus *supr. §. 4.* tum quia causa, cur negatur excommunicatis Ecclesiastica sepultura, est ea, quæ afferretur *cap. Sacris de sepult.* *Vt quibus viuus non communicamus, neque mortuis communicemus;* ergo à sensu contrario, quibus viuus potuimus communicare, & communicare poterimus mortuis per Ecclesiasticam sepulturam, à Layman. non dissentit in totum Coninch. *num. 62.* qui viam secutus mediam cum Auila *part. 2. de Censur. cap. 6. D. 9. d. 6.* docet non licere quidem sepelire in loco Sacro excommunicatos toleratos, quia hoc directè cederet in fauorem eorum; non idèd tamen sepelientes incurrere præfatam excommunicationem; eo quod iam licitum sit cum ipsis communicare; nisi fortè sepeliantur hæretici, quos absolutè sine respectu ad excommunicationem *cap. quicumque de heret. in 6.* prohibemur sepelire in loco Sacro; dico *sine respectu ad excommunicationem*, ut indicem, quod, cum hoc *cap.* satis apertè loquatur de hæreticis per sententiã damnatis, consequenter qui sepelit modo dicto hæreticum non denunciatum, non incurrit excommunicationem hîc latam, esto aliàs peccet: cum fideles prohibeantur, quidem hæreticos præcisè, ut tales, etiam abstrahendo à quacumque censura, non

36 De Excommunic. in genere quoad Regul.

item eos sepelire in loco Sacro, nisi sint denunciati, & consequenter vitandi.

38. Accedit quòd, quantumuis excommunicatus vitandus moriens det signa contritionis, si non obtineat absolutionem, adhuc non debet sepeliri in loco Sacro; cum re vera adhuc sit excommunicatus, adeòque subiaceant effectibus excommunicationis; inter quos est priuatio Ecclesiastica sepultura; vnde curandum est, vt absoluat, sicque gaudeat Ecclesiastica sepultura: quòd si ante mortem fuit absolutus, saltem in foro conscientiae, tunc vtique potest sepeliri in loco Sacro, minimè posita attestacione absoluentis, quod illum verè absoluit, &c. ita Suar. *supr. sect. 4. num. 3.*

39. Quòd si quæras, an absolutio collata excommunicato vitando morienti à persona laica sufficiat ad hoc, vt ille possit sepeliri in loco sacro.

Respond. quòd, licet Suar. Layman. Sot. Coninch. Villal. Couar. Garc. aliique communiter apud Dianam. *part. 3. tract. 4. resol. 133.* doceant non sufficere ex eo, quod laicus non sit capax iurisdictionis Ecclesiasticae petita ad absolnendum ab excommunicatione; nihilominus ipse Diana cum Auila, Valero, Sanchez, Ledesm. Rague. putat esse probabilem etiam oppositam sententiam; probatque *part. 5. tract. 9. resol. 7.* ex eo, quod vir baptizatus est capax iurisdictionis Ecclesiasticae necessariae ad absolnendum ab excommunicatione (intellige, etiam si sit Laicus, de potestate tamen absoluta Papæ, vt notat Bonac. *de censur. in comm. D. 1. quæst. 1. part. 2. num. 4.*): ergo piè credendum est, quod, sicut in articulo mortis quilibet Sacerdos potest absoluere à quibuscumque etiam reseruatis, ita & quilibet Laicus pro eo articulo recipiat ab Ecclesia facultatem absolnendi à quacumque excommunicatione: idque ad effectum, vt publicè oretur pro sic absoluto, eique tradatur Ecclesiastica sepultura; quod non posset fieri, subdit Diana, à quouis post mortem, si censura esset reseruata: si quidem quando aliquis non absoluitur in vita à censura reseruata, post mortem is non potest absolui à quolibet Sacerdote, sed solum ab eo, cui reseruatur, aut ab eius delegato.

QVÆRES XIV. An, & quo modo Regulares vi excommunicationis priuentur vsu iurisdictionis Ecclesiasticae.

40. Respond. priuari, si quidem sint excommunicati vitandi, vsu iurisdictionis, & licito, & valido; si verò sint tolerati, vsu tantum licito, quoad se, & in fauorem proprium; non item in fauorem aliorum; vnde fit, vt si ab his requirantur, licitè possit vti sua iurisdictione. Et certè quod vitandi priuentur vsu iurisdictionis tam licito, quàm valido, constat ex eo, quod iurisdictione non exercetur sine hominum comunione, quæ excommunicatis est interdita; & in *cap. ad probandum de sent. & re iudic.* dicitur sententia à Iudice Excommunicato vitando esse cassanda, id est declaranda irrita, & cassa; & tamen, si ea fuisset valida, non esset cur irritaretur ob solam culpam iudicantis in re non essentiali deficientis. quod verò tolerati priuentur vsu iurisdictionis solum licito modo *sup. dicto*, patet, quia, cum alij possint agere cum excommunicato, & petere ea, quæ spectant ad eius officium, debent & licitè possunt potestatem: quod enim non potest fieri sine peccato, absolute, & moraliter dicitur non posse fieri; si autem ipsi licitè petunt, vtique concedi debet, quod & Superiores licitè possint ad eorum fauorem suam exercere iurisdictionem: alioqui posset iis subditis negari exercitium iurisdictionis à Superioribus præ-

fatis, sicque ij frustrarentur suo fauore. ita Filliuc. *supr. à n. 142.* ex Suar. Bonac. *D. 2. q. 2. p. 5.* Coninch. *supr. à num. 87.* aliique communiter. Dixi *excommunicatos toleratos priuari vsu iurisdictionis solum licito*; vt innuerem horum acta, etiam in casu, quo illicitè fiant esse valida ex interpretatione, ac concessione Ecclesiastica; quæ vt non minori prouidentia consulat vtilitatem fidelium, quàm consulat Respub. ciuili vtilitati suorum iuxta *l. Barbarius ff. de offic. Præf. supplet defectum iurisdictionis*: idque etiam, quoad actus, qui fiunt in aliorum grauamen; quippe qui ferè semper, si vni sunt in grauamen; alteri cedunt in fauorem, & conferunt ad bonum publicum, quod in tali iure principaliter intenditur; vt notauit Suar. *supr. D. 14. sect. 1. num. 10.* Quin etiam *sup. dictus* defectus iurisdictionis ex præfata *l. Barbarius* suppletur in casu, quo actus iurisdictionis exerceatur ab excommunicato vitando in loco, vbi eius excommunicatio sit occulta: quod concedunt DD. communiter.

Aduertit tamen Coninch. *num. 89.* ex communi DD. sensu, quod sicut excommunicati tolerati peccant, spontaneè exercendo actus iurisdictionis iuxta *sup. dicta*: ita eorum actus in vtroque foro sunt validi solum pro tempore, quo contra ipsos non excipitur, & quamdiu ipsi non repelluntur; Ecclesia quippe non cogit ad communicandum cum excommunicatis toleratis, sed tantum permittit, & sic citatus coram Iudice taliter excommunicato possit contra illum excipere: ita tamen, vt speciem, & auctorem excommunicationis exprimat, & intra 8. dies eam euidenter probet; sicut habetur *cap. 1. de except. in 6.*

Quamquam non sine ratione hinc dubitari possit, vtùm Regulares subditi possint repellere proprium Superiorem monasterij, qui sit excommunicatus toleratus; & ratio dubitandi est, quòd Concilium Constant. non ipsis excommunicatis, sed solum aliis fidelibus fauorem, & gratiam conferre voluit: quod autem ob gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium retorquendum *reg. 61. in 6.* Nemo beneficio inuitus vti cogitur *reg. 70.* vt proinde Laym. *supr. cap. 4. num. 4.* in terminis dicat licitum esse Regularibus, etiam in præsentia recusare imperium, seu iurisdictionem Abbatis excommunicati.

41. Verùm, cum ipsemet Laym. dicat hanc doctrinam variis modis limitandam esse, & aliàs, quod Superior regularis non possit repelli in casu proposito cedat, non tam in fauorem Superioris excommunicati, quàm Religionis, quatenus sic melius seruatur in ea debita subordinatio maximè conducens ad regularis disciplinæ conseruationem: non videtur improbabile præfata doctrinam admittere hanc etiam limitationem; nimirum, quod ea non habeat locum inter Regulares, saltem quando Superior est excommunicatus, non vt Superior, sed tanquam vit priuatus, & hoc ex probabili interpretatione iuris, quod, sicut in similibus casibus summè fauet Religionis, eximendo Prælatos regulares ab obligatione seruandi apices iuris in causis suorum subditorum, ita & credibile est eos non comprehendi in iure concedente subditis, vt excipere possint contra proprium Superiorem excommunicatum toleratum. Certè Diana *part. 5. tractat. 9. resol. 127.* ex Megala asserit nullo modo posse Regulares (imò nec subditos alios, quicumque illi sint) ab obedientia sui Superioris se eximere, quamuis notorium sit excommunicationis censuram illum incurrisse, nisi priùs per sententiam Iudicis declaretur Superiorem illum in illud crimen incidisse; & hoc ex eo probatur, quod, sicut, quando aliquis ex legum dispositione est ipso facto, bonis, & iuribus, suis ob excom-

muni-

municationem priuatus, & fisco bona, & iura illius sunt applicata; executio de facto fieri non debet, nisi prius super crimine fuerit declaratum, vt probatur ex *cap. cum secundum leg. de heret. in 6.* ita quando Superior est suo officio ob excommunicationem priuatus, non debent subdito de facto, suo iure illum priuare, nisi prius super crimine declaratum fuerit, id est, nisi prius declaratum fuerit à Iudice auctoritatem habente illum Superiorem incurrisse excommunicationem, quæ ratio utique facit in probationem huius responsionis, quam admiserunt alij docti viri consulti.

43.

Hinc sequitur primò Prælaturam regularem, qui est excommunicatus vitandus, neque licitè, neque validè posse exercere actus iurisdictionis Ecclesiasticæ suo muneri competentes; cuiusmodi sunt præcipere in virtute Sanctæ Obedientiæ: ferre leges, & statuta; dare facultatem absoluendi à reseruat; concedere Indulgentias, vel dimissorias: dispensare in votis, aut ea commutare; dare licentiam ministrandi Eucharistiam, aut extremam Vnctionem propriis subditis (quod tamen alij negant, sed minùs probabiliter iudicio Coninchi *sup. n. 100.*) excommunicare, aut ferre alias censuras: impertiri facultatem concionandi; & similia, quæ necessariò important exercitium iurisdictionis; non item admittere ad processionem religiosam, aut alteri eam admittendam committere; irritare vota Religiosorum subditorum: percipere, quantum patitur domestica, & ciuilibus potestas, quæ competit cuicumque patrisfamilias, inferre poenas non Ecclesiasticas: inire contractus ciuiles nomine monasterij, & dare alteri potestatem eos celebrandi; admittere Nouitios ad Ordinem: dare licentiam donandi, aut recipiendi, concedere facultatem exeundi è monasterio, aliisque id genus: quæ cum sint actus non iurisdictionis, sed cuiusdam superioritatis, vt ingeniosè aduertit Sanchez *l. 5. in Decal. cap. 4. num. 78.* & talis superioritas non cesset in excommunicato, quamuis vitando, ij possunt exerceri à taliter excommunicato, vtpotè qui per excommunicationem solùm priuatur vsu iurisdictionis, quoad actum secundum; qua de re Filliuc. *num. 146.* Coninch. *num. 98. 99. 100.* Laym. *supr. cap. 2. num. 13.*

Dubium est an Prælatus regularis possit subditos approbare ad confessiones, si sit excommunicatus vitandus.

Respond. Cespedes *tract. de exempt. d. 140.* posse, cum sustineat Episcopum excommunicatum vitandum posse licitè, & validè approbare Regulares ad audiendas confessiones, eo ductus fundamento, quòd talis approbatio non est actus iurisdictionis (cum per eam Regularibus non conferatur iurisdictionis ab Episcopo, vtpotè eam habentibus à Papa) sicque potest exerceri ab excommunicato vitando; eadem autem ratio videtur militare in casu præsentis; cum Regulares habeant iurisdictionem à Papa, etiam in ordine ad excipiendas Regularium confessiones; vnde non apparet, cur Episcopus vitandus possit approbare Regulares ad confessiones sæcularium, & non possit Prælatus regularis eos approbare ad audiendas confessiones eiusdem Ordinis; cum Regulares in vtroque casu habeant iurisdictionem à Papa; præterquam quod in præsentis casu Prælatus approbans communicat cum subditis in re necessaria, ideòque, etsi sit vitandus, potest communicare iuxta dicta hinc *num. 18.* cum Cespede à fortiori sentiunt Bossius, Rodriq. Henriquez Facundez, Pontius Palud. & Syluester relati ad ipso Cespede generaliter docentes approbare ad con-

Pellizzarij Manual. Regul. Tom. II.

ffessiones non esse actum iurisdictionis: sicut nec est approbatio ad prædicandum, aut assistendum matrimonio: à quibus mordicus dissentit Bordonus *resolut. 36. num. 24.* cum Fabro, Bonac. Barbosa, & Henriquez, & quidem ex eo fundamento, quòd approbatio est actus iurisdictionis; quæ exerceri nequit ab excommunicato vitando. Nec mihi displicet opinio hæc Cespedes, sicut nec displicuit P. Zanetto viro doctissimo, mihiq; amicissimo: qui benè aduertit in isto casu iurisdictionem conferri Religioso approbato, siue à iure, siue à Papa, facta deputatione à Superiore ad audiendas confessiones: Confessariis verò Societatis nostræ à P. Generali per communicationes subscriptas singulis paragraphis Compendij nostrorum priuilegiorum; vt constat ex præfatione dicti Compendij.

Sequitur secundò Prælaturam regularem, qui est excommunicatus toleratus, posse non solùm validè, sed etiam licitè exercere actus iurisdictionis supradictos proprio muneri competentes, si vel requiratur à subditis in fauorem ipsorum, vel etiam exigat munus ipsius, & bonum spirituale subditorum, aut certè Religionis: & hoc ob rationes adductas *supr. §. verum, &c.* Ita Filliuc. *supr. num. 146.* Laym. *loco supr. cit. & alij.*

Difficultas modò est, an manente suspensa iurisdictione Prælati regularis ob excommunicationem, ea itidem maneat suspensa in Religiosis, quibus ab eo fuerat delegata.

Respond. manere, si iurisdictionis delegata sit in ordine ad forum contentiosum: secùs, si in ordine ad forum poenitentiae. Ita Suarez *supr. D. 2. sect. 3. num. 15.* & probatur, quia iurisdictionis in priori casu est quodammodo dependens in conseruari à delegante, quamdiu per illam non cœpit operari, ideòque necesse est, vt iurisdictionis principalis duret in ipso delegante; itavt, si hæc cesset in illo, siue per mortem, siue per excommunicationem, siue aliter, ea itidem cesset in delegato iuxta *cap. licet, & cap. gratum, & cap. relatum de offic. deleg.* in posteriori autem casu iurisdictionis delegata non pendet in conseruari à delegante; vt hinc patet, quòd neque per mortem concedentis spirat, vt fusiùs probat Sanchez *l. 8. de matrim. D. 28. num. 72.* & ostendit communis praxis Confessariorum, qui, mortuo Episcopo approbante, adhuc audiunt confessiones in vim approbationis obtentæ donec licentia reuocetur ab Episcopo successore, aut à Capitulo.

Addo quod, cum Vicarius, & Prior; Minister, & Rector: alique Superiores subordinati faciant vnum, ac idem tribunal (eo modo, quo illud faciunt Episcopus, & Vicarius;) si contingat Priorem, aut Rectorem fieri excommunicatos vitandos, eo ipso, etiam Vicarius, & Minister manent priuati iurisdictione, non minùs quàm Prior ipse, & Rector: siquidem detur dictis Superioribus subordinatis competere aliquam iurisdictionem: qualis certè non competit omnibus talibus Superioribus; vt constat de Ministro in Societate Iesu, qui nullam omnino habet iurisdictionem. Ita docti viri à me consulti; patetque ex iis, quæ DD. dicunt de Episcopo, & Vicario generali in simili quæstione.

QVÆRES XV. An Regulares vi excommunicationis priuentur voce actiua, & passiuâ, & maxime ad eligendum.

Respond. priuati, si sint vitandi; non item, si sint tolerati: tunc enim priuantur quidem voce

D

passiuâ,

41.

42.

44.

45.

46.

47.

passiua, quatenus hæc cedit in commodum personæ excommunicatæ, cui neque Concilium Constantiense intendit vlllo modo fauere; non autem voce actiua, cum hæc sit in commodum aliorum, quibus dictum Concilium intendit suffragari, vt patet ex dictis. Ita Filliuc. *num. 217.* alique, & constat sufficienter, si solum probetur excommunicatos vitandos priuari voce actiua, & passiua; adeoque (vt in simili notat Portel. *de dub. Regul. ver. vox actiua, & passiua, num. 1. ex Nauar. l. 1. consil. de elect. consil. 6.*) non posse in Capitulo collegialiter collecto dare vocem ad vllum actum ibi tractatum (v.g. suffragiorum pro admissione Nouitij) imò nec ad aliquid minoris negotij, neque posse in Capitulo passiuè eligi, aut nominari: probabitur autem infra, dum ostenderimus Regulares excommunicatos vitandos esse incapaces prælatiarum regularium, & consequenter non posse ad illas validè eligi, cum implicet electionem fieri validè, & eam esse inualidam.

48.

Ratio autem, cur excommunicati vitandi priuentur voce actiua, ac proinde non possint validè eligere, desumitur, tum ex *cap. cum inter 1. de elect. & cap. cum dilectus de consuetud. & cap. constitutis 1. de appellat.* tum quia excommunicatus est omnino suspensus ab Officio, ac beneficio; ideòque nihil eorum, quæ ratione Officij, aut beneficij ipsi conueniunt, agere potest: quorum tamen vnum est electio; tum quia electio computatur inter actus iurisdictionis, quatenus est actus cuiusdam publicæ potestatis, & ad commune bonum; ac regimen suo modo ordinatur; ergo, sicut alij actus iurisdictionis iuxta dicta sunt inualidi, ita & erit electio facta ab excommunicato vitando. Ita Suar. *de Censur. D. 14. sect. 2. num. 6.* ex Gloss. Innoc. Abb. Couar. Syluest. & aliis, quos sequitur Filliuc. *num. 150.* docens ex Innoc. Abb. & aliis electionem factam cum admissione voluntaria excommunicatorum ad eligendum iuxta communem Canonistarum sensum esse irritam; ique in odium excommunicationis, & facere *cap. vlt. de procurat.*

49.

Porro, licet, quando ad electionem requiritur certus numerus electorum, existente aliquo ex iis excommunicato, electio sit nulla; vt constat ex *cap. ad proband. de re iudicata*, vbi est casus expressus: quando tamen requiritur omnium concordia, ex præsentia vnus excommunicati non redditur electio nulla; si quidem, cum excommunicatus non sit habilis, eius concordia omnino est impertinens; cum sufficiat omnes habiles concordare; excipe, nisi requiratur certus numerus eligentium & iste non expleatur, nisi per excommunicatum. Ita Filliuc. *num. 151.* qui addit quod, quando ad electionem requiritur maior pars, vel duæ partes, tunc, si, exclusis excommunicatis, adhuc superest maior pars, vel duæ habiliū, electio valida est, siue fiat publice, siue secretò, dummodo constet adfuisse debita suffragia: si verò non superfit; tunc, si quidem electio sit publica, apparebit, an eligentes fauerint excommunicato electo, nec ne; & si fauerint, electio est nulla; valida verò, si non fauerint ei, qui est affectus excommunicatione, sed non excommunicatis; cum sic adsit sufficiens numerus; si autem electio sit secreta, tota est inualida ob incertitudinem. Vbi obiter notandum in computando numero suffragiorum habendum esse respectum solum ad habiles, & exclusis excommunicatis: ita vt, si 12. conueniant, & 2. sint excommunicati, sex censeantur esse maior pars. Quod si denique requiratur ad electionem consensus omnium

eligentium, & vnus, aut plures eorum dissentiant; tunc, si electio est publica, vtique cognosceatur, an ij, aut illi; qui dissentiant, sint idem, ac qui est excommunicatus, necne; si sunt, electio non vitatur, cum sic omnes habiles consentiant, si non sunt, vitatur, cum sic non verificetur, quod omnes habiles consentiant; si verò electio sit secreta, tunc electio est nulla propter incertitudinem, an is, qui dissentit, fuerit ex veris electoribus, necne, & quod moraliter præsumitur esse ex illis, eo quod plures sint. Ita Suar. *num. 10.* & cum eo Filliuc. *loco supr. cit.*

QVÆRES XVI. An, & quomodo Regulares vi excommunicationis prohibeantur eligi ad dignitates Ecclesiasticas intra Ordinem, aut extra.

Respond. prohiberi, & si eligantur, electionem esse ipso iure nullam: siue illa excommunicatio sit à iure, siue ab homine; siue per sententiam generalem, siue per specialem; siue sit publica, siue occulta; siue sit nota excommunicato, ac electoribus, siue vtrisque ignota; siue excommunicatus sit denunciatus, siue non: siquidem *cap. constitutus de appellat. cap. nos in hominem 9. q. 1. cap. postulastis de Cleric. excommunic. & cap. 1. de rescript. in 6.* in quibus fertur præsens prohibitio, loquuntur vniuersaliter, & vniuersaliter inhabilitat excommunicatum ad dignitates Ecclesiasticas; & quidem non solum habentes curam animarum (qualis est Generalatus, Provincialatus, Prioratus) sed etiam non habentes curam animarum (qualis est Definitoratus, Discretatus, & similes:) siquidem ex *cap. postulastis* citato paulò ante excommunicatus est extra omnem Ecclesiasticam communionem, assumptio autem ad quamlibet Ecclesiasticam dignitatem magna est communicatio Ecclesiastica, vt notauit Panormitan. in *dict. cap. postulastis, num. 1.* & alij cum illo, ac proinde est prohibita excommunicato, ita Suarez *supr. Disp. 13. sect. 1. num. 10.* alique apud Peyrin. de R. P. *quest. 2. cap. 5. num. 2.* patetque, tum ex iuribus modo allegatis, tum quia beneficium datur propter officium *cap. cum secundum de præben.* ac proinde cum excommunicatus ipso iure sit suspensus ab officij executione, *cap. is, cui de sent. excommunic. in 6.* non potest ei conferri beneficium.

Quod autem dicunt Nau. Ricc. & Sà apud Peyr. *n. 4.* & quod Less. *l. 2. cap. 34. n. 116.* censet esse probabile, electionem factam in persona excommunicati ignorantis probabiliter suam excommunicationem, esse validam, adeoque post absolutionem retineri posse dignitatem eo modo obtentam; non videtur admittendum; cum ignorantia inuincibilis excuset quidem à culpa, & interdum etiam à poena, non tamen valider actum aliàs ab Ecclesia irritatum, nec inhabilem reddat habilem; vt bene aduertit Suar. *num. 3.* & Couar. Rebuff. & Abb. concedens tamen eum, qui in excommunicatione modo dicto beneficium obtinuit, si ratione beneficij aliquod officium, aut ministerium bona fide exerceat, posse ex fructibus beneficij iuste recipere congruam sustentationem pro ratione sui operis, & si forte etiam præter congruum stipendium plures fructus receperit, eosque bona fide consumpsit, non teneri aliquid restituere, nisi inde factus sit ditior: quæ sunt valde notanda.

Accedit, quòd Regularis electus ad aliquam dignitatem Ecclesiasticam sæcularem, aut regularem, quo tempore non erat excommunicatus, potest eam & validè, & licitè acceptare, postquam incurrit excommunicationem; validè quidem, eo quod

50.

53.

51.

54.

52.

quod talis acceptatio nullo iure sit vetita (cùm tamen iura loquentia de collatione, & electione, tanquam pœnalia extendi non debeant ad acceptationem) licet verò, eo quod non adsit ratio, cur dicatur hac in re peccare, cùm non acceptet pro eo statu, in quo est excommunicatus, sed pro eo, quo erit absolutus, & (vt suppono) non intendat exercere officium donec absoluat. ita Azor. p. 2. lib. 6. cap. 7. q. 9. Filliuc. *supr.* n. 121. Garc. de *benefic.* p. 7. cap. 13. à num. 35. aliique penes Peyr. n. 8. qui bene monet excommunicatum, qui modo supradicto acceptat dignitatem, non posse acquirere possessionem dignitatis sibi collatæ, nisi prius absoluat: stante quod possessio fieri nequit sine excommunicatione, quæ ei est prohibita, *cap. cum excommunicato* 11. q. 3. (intellige, nisi necessiter ne perdat, & alioqui per ipsum non stet, quin absoluat:) quamquam, vt notat Azor. q. 10. talis acquisitio possessionis esset valida, vt pote, quæ consistit in facto, non autem in iure.

Vtrum verò Regularis, qui est excommunicatus toleratus, validè, & licitè eligi possit ad prælatis regulares, aliasque dignitates.

53. Respond. quod, licet DD. communiter dicant non posse, & nos ipsi id dixerimus in responsione principali præsentis quæstionis ex eo, quod Extrauag. *Ad euitanda* (quæ sola potest præbere rationem dubitandi, quoad istam difficultatem) nullum fauorem intendat impartiri excommunicatis; cùm tamen eligi ad dignitates redundet solum in fauorem personæ excommunicatæ; nihilominus, si detur id ipsum cedere in fauorem Religionis (eo quod, v. g. maximè expediat ad bonum illius, quod hic, aut ille Religiosus excommunicatus toleratus eligatur ad aliquam dignitatem) non videtur improbabile, quod electio in tali casu esset & licita, & valida: cùm sic non faueatur Religioso excommunicato, nisi indirectè (quo pacto DD. communiter concedunt excommunicatum toleratum participare de fauore Extrauagantis *Ad euitanda*) & fauor principaliter cedat in bonum Religionis: vnde, sicut Peyrinus *supr.* n. 13. & alij dicunt excommunicatum toleratum posse eligere, eo quod eligere sit in fauorem non eligentis, sed electi, & Ecclesiæ, ad quam eligitur, sicque saluetur finis præfatæ Extrauag. ita & nos dicere possumus excommunicatum toleratum in casu proposito posse eligi, eo quod sic eligi, sit in fauorem, non tam personæ electæ, quam eligentis, ac Religionis; videtur enim esse par ratio, quoad vtrumque, adeoque probabiliter extendi potest ad vtrumque concessio supradictæ Extrauag. quæ cùm in tali casu sit fauorabilis Religioni, latam patitur interpretationem, esto alioqui deberet restringi, quatenus est correctiua iuris communis.

54. Monet autem Peyr. n. 20. ex Gloss. aliisque DD. quod, licet eligens excommunicatum ad dignitates Ecclesiasticas, peccat mort. vt pote violans prohibitionem Ecclesiæ in re graui; & iuxta *cap. postulasti*, de *Cleric. excommun.* tamdiu debeat priuari voce actiua, quamdiu veniam consequitur à suo Superiore, iuxta verò *cap. cum in cunctis*, §. *fm. de elect.* sit ipso facto priuatus pro ea vice potestate eligendi, ac per triennium suspensus ab Officiis; quod tamen spectat ad electionem Superiorum regularium, pœna ista suspensionis de facto non habet locum in præsentia: & hoc ex *cap. se compromissarius*, §. *huiusmodi*, de *elect.* in 6. vbi Glossa hæc habet: *Ille pœna suspensionis à perceptione fructuum beneficiorum per triennium non habet locum, nisi cùm peccatur in electione Episcopi, vel Superioris, & non intelligitur de electione Abbatum, vel aliorum inferiorum.*

Pellizzarij Manual. Regul. Tom. II.

Hic dubitant DD. vtrum in casu, quo excommunicatus occultus eligatur ad aliquam dignitatem Ecclesiasticam, teneatur se prodere, si aliàs nequeat se subtrahere ab ea acceptanda.

55. Respond. Suarez de *cenfuris*, D. 13. *sect. 1. num. 31.* teneri, si excommunicatio sit talis, vt eius manifestatione non creetur scandalum, aut infamia; secus, si non possit manifestare absque propria infamia; tunc quippe potest acceptare dignitatem, & postea quam primùm procurare dispensationem ab eo Prælato, qui habet potestatem conferendi talem dignitatem absque electione (v. g. à Generali, si excommunicatus sit electus in Prouincialem, & aliàs Generalis possit per se solus conferre prouincialatum, vt in Societ. Iesu) siquidem talis dispensatio est virtualis collatio dignitatis, adeoque ea secuta, nulla alia requiritur electio. Dixi, & *alias Generalis possit per se solus conferre prouincialatum*; quia, si non potest, (vt euenit in aliquibus Ordinibus) tunc solus Papa potest dispensare super præfata electione. Quamquam, cum in *cit. cap. postulasti*, ea dispensatio non referretur Papæ, in casu, quo electio fiat in persona excommunicata; probabile putent Couarr. Garc. Sayr. & Regin. apud Peyr. *supr.* quod, vbi electus per legitimum Superiorem fuit absolutus ab excommunicatione, potest dispensare per proprium Episcopum super retentione beneficii eo modo obtenti: idque ex generali regula, quam tradunt DD. cum Innocent. in *cap. dilectus*, de *temp. ord.* omnem dispensationem, quæ non referretur Papæ, esse eo ipso concessam Episcopis, & consequenter Prælati regularibus, etiam localibus respectiue, quoad Religiosos subditos (vt pote, qui iuxta dicta alibi in eos habent potestatem quasi Episcopalem) esse, inquam, concessam saltem in casu, quo electio Religiosi excommunicati nulla deuoluitur ad Prælatum regularem per se ipsum tantum tunc facienda. Sic namque istam doctrinam limitat Peyr. ex Couarr. Ricciul. Garc. Sayr. ac Reginald. *supr.* quoad electiones Regularium: sed minus sufficienti fundamento, quod ipse afferat; vnde puto, quidquid hac in re conceditur Episcopo in ordine ad suos subditos, totum etiam concedendum esse Prælato regulari in ordine ad Religiosos sibi subditos: idque ex concessione Pij V. *relata sup. cap. 1. sect. 1. p. uest. 5.*

An verò Regulares excommunicati excommunicatione minori validè, & licitè possint eligere, ac eligi ad dignitates Ecclesiasticas, tam sæculares, quam regulares: colligetur ex dicendis *infra* q. 41.

52. QVÆRES XVII. An, & qualiter Regulares ratione excommunicationis fiant inhabiles ad beneficia Ecclesiastica, tam sæcularia, quam regularia.

Respond. fieri ex *cap. postulasti*, de *Cleric. excommunic. ministr.* vbi, cùm dicatur simpliciter, & absolute excommunicatum esse inhabilem ad beneficia Ecclesiastica, & propositio absoluta, ac indefinita æquiualeat vniuersali; signum est illum esse inhabilem ad omnia omnino beneficia propriè dicta, tam sæcularia, quam regularia; tam simplicia, quam duplicia; tam curata, quam non curata; tam minora, quam maiora; excepto tamen Papatu, ad quem excommunicatio non reddit inhabilem ob maximè necessariam Ecclesiæ illius electionem; siue postea beneficium acquiratur: per collationem (sub qua comprehenditur electio, presentatio, confirmatio, ac institutio;) siue per resignationem, siue per permutationem, siue per commendam, & quamlibet aliam interpretationem; siquidem per omnes hos modos peruenitur

40 De Excommunic. in genere quoad Regul.

Beneficium, quod est excommunicato prohibi-
tum; cum tamen prohibito principali prohibean-
tur etiam viæ perueniendi ad illud. Ita Filliuc. *tr.* 12.
num. 117. & *seqq.* Suar. *supr.* D. 13. *sect.* 1. n. 2. Bonac.
supr. D. 2. q. 2. *part.* 4. §. 1. *per totum*, aliique apud quos
fufius explicata, & probata hæc videri possunt:
non enim vacat hîc diutius in his immorari, præfer-
tim cum *q. præcedenti* multa dixerimus, quæ face-
re possunt etiam ad præsentis quæstionis explica-
tionem.

57 Solùm moneo (quòd spectat ad acquisitionem
fructuum beneficialium) beneficiarium, qui post
beneficij consecutionem lapsus est in excommuni-
cationem, non priuari fructibus, redditibus, ac di-
stributionibus beneficij, dummodo exequatur onera,
& officia beneficij; idque siue beneficium sit
simplex, siue curatum. Ita P. Nauar. *l. 2. de restit. c. 2.*
num. 228. aliique penes Bonac. *supr.* §. 2. *num.* 2. & pro-
batur, tum quia nullò iure constat beneficiarium in
præsenti casu remanere priuatum fructibus bene-
ficij obtenti ante excommunicationem, itavt ante
sententiam teneatur illis se priuare: tum quia ver-
samur in materia odiosa, quæ mitius debet interpre-
tari: tum quia beneficiarius excommunicatus, qui
implet onera beneficij, quoad Ecclesiam facit, quid-
quid ipsa requirit ad percipiendos fructus bene-
ficij, esto, quoad Deum, non rectè præstet suum offi-
cium vtpotè peccans dicta munera exequendo con-
tra Ecclesiæ prohibitionem: qua de re plura Filliuc.
tract. 12. *à num.* 129.

Vtrum autem Regulares vi excommunicationis
priuentur iure eligendi ad beneficia Ecclesiastica,
quod fortè ipsis competat; constat ex dictis *supr.*
quæst. 15. & ex iis, quæ fufius tradit Filliuc. *ubi supr.*
num. 150. & *seqq.*

QVÆRES XVIII. An, & quomodo vi excom-
municationis interdicitur Regularibus omnis ciu-
ilis, seu politica communicatio fidelium.

58. Pro responsione suppono primò, nomine com-
municationis ciuilis hîc intelligi quæcumque hu-
manam societatem per verba, nutus, literas, nun-
cium, munera, contractus, & commercia, cohabita-
tionem, communem mensam, itinerationem (si
quidem, quoad ista, conueniat, vt socij formaliter,
& non incidant, præter intentionem, in eandem
viam, domum Balneum, ac hospitium,) oscula, am-
plexus, salutationes, & aliud, quoduis amicitiaæ si-
gnum, necnon quæcumque cooperationem in eo-
dem exercitio, aut negotio.

Suppono 2. nomine fidelium hîc venire omnes
baptizatos, etiam excommunicatos, etiam hæreti-
cos; vtpotè qui quantum ad obligationem, ac sub-
iectionem non minùs, quàm alij pertinent ad Ec-
clesiam, licet alias non sint vera, & simpliciter dicta
membra Ecclesiæ, quatenus fidem, quam in baptis-
mo professi sunt, turpiter abiecerint.

Suppono 3. prohibitionem istam non communi-
candi esse reciprocam, adeoque afficere non solùm
excommunicatum, ne in aliorum fidelium societa-
tem se ingerat, sed etiam ipsos fideles non excommu-
nicatos, ne admittant societatem hominis excom-
municati; nisi fortè occurrat iusta causa excusans,
qualis est probabilis ignorantia, & causa pietatis,
necessitatis, aut vtilitatis, quæ hoc versu compre-
henduntur: *Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.*

Suppono 4. hîc per *Vtile* intelligi vtilitatem tam
corporalem, quàm spiritualem; tam nostram, quàm
ipsius excommunicati (dummodo, inquit Suar. *supr.*
D. 15. *sect.* 3. *num.* 10. talis vtilitas sit moralis quæ-
dam necessitas ad melius esse, in qua agatur non tam

de lucro temporali augendo, quàm de danno vi-
tando, & vita, & statu sustentandis:) per *lex* intel-
ligi legem matrimonialem, qua coniuges excom-
municati possunt non modò petere, ac reddere debi-
tum coniugij, sed etiam communicare inter se in aliis
omnibus rebus; nimirum in domus gubernatione,
mensa, colloquio, &c. per *humile* intelligi humilita-
tem subiectionis, quam habent filij erga parentes:
serui, famuli, villici erga Dominum, Religiosi erga
proprium Prælatum: Clerici erga Episcopum: per
res ignorata intelligi ignorantiam, seu inconsidera-
tionem tam iuris, quàm facti eo modo, quo dixi-
mus *c. præced. sect.* 2. q. 25. remissiuè; per *necesse* deni-
que intelligi necessitatem tam temporalem, quàm
spiritualem, tam nostram, quàm ipsius excommuni-
cati, imò, & aliorum (in fauorem quorum puto esse
ampliati iura concedentia, vt in tali casu commu-
nicari possit cum excommunicatis vitandis; sicut
& iura, quæ in casu vtilitatis eandem permittunt
communicationem; vtpote quæ sunt fauorabilia,
& consequenter latam admittunt interpretationem:
maximè, cum hîc concurrat lex charitatis, quam
non est probabile, quod Ecclesia velit impedire;
vt innuit Bonac. *supr.* *part.* 6. *num.* 61. & Reginald.
l. 32. *tract.* 1. *num.* 98.

Suppono 5. concessionem communicandi cum
excommunicato in casibus propositis non extendi
solùm ad excommunicatos toleratos (nam, quoad
hos, extat concessio Concilij Constant. de qua *supr.*)
etiam ad vitandos; & quidem non solùm ad com-
municandum ciuilibus, sed etiam in diuinis; si qui-
dem ius, in quo conceditur talis communicatio, ge-
neraliter loquitur, adeoque debet generaliter intel-
ligi; excepta tamen communicatione in scelere, ob
quod quis contraxit excommunicationem: talis
quippe societas omnibus personis prohibita est, si-
cut colligitur *ex cap. inter alia de sent. excommunic.*
in 6. & notant communiter DD. his suppositis,

59. Respond. Regulares vi excommunicationis esse
priuatos quacumque ciuili, & politica aliorum fide-
lium communione, per se loquendo, exceptis ta-
men casibus in iure expressis, & à nobis modò pro-
positis; est communis Theologorum apud Suar. *supr.*
sect. 1. *num.* 1. & patet tum *ex cap. nuper, & cap. si ali-*
quando de sent. excommunic. tum ex natura ipsius ex-
communicationis, cuius proprius effectus est priua-
re excommunicatum ciuili communicatione; & hoc,
siue excommunicatus sit vitandus, siue toleratus;
quamquam, si sit toleratus, ex vi Concilij Constans-
tensis possint fideles cum eo conuersari, vt diximus
supr. q. 3. quæ clariora fient ex solutione quæstionum
modo proponendarum

QVÆRES XIX. An, & quomodo Regulares
possint communicare cum proprio Prælato, qui sit
excommunicatus vitandus.

60. Respond. si quidem spectentur vt subditi forma-
liter, eos non posse communicare cum Prælato, vt
Prælatus est: hoc enim ipso quod is est excommu-
nicatus vitandus, nullum actum Prælati exercere
potest, vt constat ex dictis q. 14. si verò spectentur,
quatenus cohabitant cum proprio Prælato, vti que
cum eo possunt cõmunicare; non aliter tamen, quàm
possint cõmunicare cum quocumque alio Religioso
eiusdem domus, qui esset excommunicatus; non enim
alter eorum cogendus est deserere propriam domum,
vt per se patet. Vnde fit, vt non possint cum eo li-
berè communicare in omnibus (cum nullum habeat
priuilegium ad talem effectum) sed in his tantùm,
quæ morali modo, & iuxta communem vsum talis
cohabitationis vitari non possunt; nullus quippe
extat

61.

62.

59.

63.

64.

60.

65.

extat titulus, aut priuilegium, quo plus Prælati excommunicato hac in re tribuendum sit, quam alteri Religioso excommunicato: maximè cum hoc ipso, quod est excommunicatus, iam non possit amplius se gerere vt Prælatus. Ita Suar. *supr. D. 15. sect. 7. n. 2.* qui tamen ab hac doctrina generali excipit casum, in quo Prælatus haberet aliquem, vel aliquos Religiosos specialiter deputatos ad suum corporale obsequium: non enim iis priuandus est ob excommunicationem, sed poterit cum iis familiariter communicare, non tamen titulo prælationis, sed quasi seruitutis, aut necessitatis; quod conceditur cuicumque Religioso habenti similes familiares, aut socios.

61. Quod autem diximus de Religiosis habentibus domicilium in Monasterio, cuius Prælatus est excommunicatus vitandus; proportionaliter dicendum est etiam de Religiosis Ordinibus ad tale Monasterium interim accedentibus per modum hospitij, eos scilicet posse communicare cum suprascripto Prælati eodem modo, ac possunt alij Religiosi eiusdem Monasterij: nimirum quantum exigit ratio cohabitationis, & non aliter, cum enim Religiosi peregrinantes siue ex regula, siue ex consuetudine, soleant, & debeant hospitij causa diuertere ad proprium Monasterium, vtique eandem habent necessitatem communicandi cum Prælati Monasterij ac habent alij Religiosi, qui ibi degunt permanentes: adeoque par est, vt habeant eandem facultatem communicandi cum illo, quam habent isti alij Religiosi, eam videlicet, quæ procedit ex titulo cohabitationis.

62. Vnde fit, vt Oblati, Tertiarij, & Donati tunc demum possint communicare cum Prælati monasterij vitando, quando ij habitant in eodem monasterio: secus si degant extra monasterium; tunc namque cum nullus alius subesse possit titulus communicandi nisi subiectio, per quam isti subduntur dicto Prælati, & ea necessariò connotet iurisdictionem in illo, hoc ipso, quod ista suspenditur ratione excommunicationis, suspenditur & subiectio, sicque cessat titulus, quem aliàs haberent communicandi cum proprio Prælati, & consequenter non possunt cum eo communicare, nisi ratione necessitatis, aut utilitatis; quæ sunt rationes communes omnibus fidelibus, non autem propriæ ipsorum; vt patet ex dictis *supr. quest. 18.*

63. De Monialibus, quæ sunt subiectæ Regularibus, idem omnino dicendum est; eas scilicet non posse communicare cum proprio Prælati regulari, qui fortè sit vitandus; idque ob rationem allatam de Tertiariis, quæ omnino militat etiam in Monialibus, vt consideranti facilè contrahit.

64. Secus dicendum de Nouitiis, qui cum habitent in eodem monasterio cum Prælati regulari vitando, poterunt modo suprascripto communicare cum eo, quantum exigit ratio cohabitationis, iuxta tamen ipsorum statum; siquidem, cum Nouitij ex vsu Religionum non soleant communicare cum professis, & vitam magis solitariam degant, abstinentes à familiari cõuersatione ipsiusmet Prælati monasterij, non puto illos posse communicare cum proprio Prælati vitando tam extensiuè, quam possunt Religiosi professi eiusdem monasterij: alioqui magis communicarent cum excommunicato vitando, quam exigat ratio cohabitationis ipsis respectiuè competens.

QVÆRES XX. An Prælatus regularis possit communicare in ciuilibus cum Religioso subdito, qui sit excommunicatus vitandus, & quomodo.

65. Respond. non posse, nisi interueniat titulus necessitatis, seruitutis, aut alius similis (vt diximus *q. 14. supp. 4.*) quamquam non ideo censeri debet priuatus

Pellizzarij Manual. Regul. Tom. II.

iure, quod habet ad regendos subditos præcipiendo, monendo, &c. adeoque quo ad tales actus possit, imò & debeat cum iis communicare; sicut è conuerso ipsi subditi possunt, & debent cum eo, quoad illos eandem actus communicare. Ita Suar. *supr. n. 4.* & patet, quia in *cap. quoniam multos 11. q. 3.* non excipitur Superior, nec in eis reperitur peculiaris ratio, ac necessitas; quod aded verum est, vt neque Episcopus possit communicare cum subdito à se excommunicato; vt constat ex *cap. cum desideres de sent. excomm.* vbi habetur Episcopum modo dicto communicantem cum subdito à se excommunicato incurere minorem excommunicationem: quod est signum illi interdictionis esse talem communicationem.

Illud certè concedendum est, quod, sicut excommunicatus toleratus licitè communicat cum aliis non excommunicatis, quotiescumque ab ipsis requiritur; ita & in casu nostro Superior regularis poterit communicare cum subditis, non obstante, quod sit excommunicatus vitandus, quoties illi iuxta facultatem sibi concessam in iure ipsum requirunt, & cum eo communicant; hæc siquidem est natura correlatiuorum, vt quod disponitur de vno illorum, intelligatur item dispositum & de alio: in eo tamen, in quo sunt correlatiua; vt bene explicat Peyr. *rom. 3. priuil. cap. 1. num. 6.* & quando est eadem ratio vtriusque vt aduertit Laym. *l. 1. tract. 4. p. 2. cap. 2. num. 16.*

QVÆRES XXI. An, & quomodo Prælatus regularis, & Religiosus subditus possint inuicem communicare in ciuilibus, si vterque sit vitandus.

67. Respond. posse in iis omnibus, in quibus diximus eos posse simul communicare in casu, quo Prælatus regularis sit vitandus, non item Religiosus subditus: vel è contra in casu, quo Religiosus subditus sit vitandus, non item Prælatus. Colligitur ex doctrina, quam in simili tradit Diana *part. 5. tract. 9. resol. 123.* cum Laym. & Auila; videlicet coniuges posse inuicem communicare, etiam si ambo sint excommunicati vitandi; id colligens ex eo, quod hæc duæ excommunicationes non faciunt maius impedimentum, nec auferunt concessionem communicandi, aliàs coniugibus competentem ex *cap. quoniam multos supr. cit.* quæ ratio si valet in coniugibus (vti re vera valet) valebit & in casu nostro: cum sit paritas in vtroque casu, ac proinde illa vel admitti debeat vtroque, vel vtroque negari. Ita docti Recentiores consulti.

QVÆRES XXII. An, & in quibus possint Regulares vitandi communicare cum Religiosis eiusdem Monasterij non vitandis.

68. Respond. posse in iis, in quibus possunt, aut tenentur communicare cum proprio Superiore: vix enim possunt cum eo communicare modo dicto, quin etiam communicent inter se: sicut aduertunt Gordon. Corn. Mercer. Turrian. & Villal. apud Dianam *supr. resol. 125.* in simili de seruis respectu domini, & de filiis respectu eiusdem patris; cum tamen militet eadem ratio in Religiosis eiusdem Monasterij respectu Superioris, vt facilè constabit consideranti. Dixi in *his, in quibus possunt*, &c. vt indicarem, quòd, cum ratio concedendi Religiosis facultatem communicandi inuicem, non obstante excommunicatione, sit respectus ad Superiorem, talis concessio non extendetur nisi ad ea, in quibus interuenit talis respectus, & consequenter in iis tantum, quæ dicunt ordinem ad Superiorem, vt Superior est.

An verò, si contingat in eodem Monasterio simul adesse plures Religiosos vitandos, hæc itidem possunt modo suprascripto simul communicare.

D 3

Respond.

69. Respond. posse eo pacto, quo diximus *q. preced.* posse Prælatum vitandum, & Religiosum subditum, qui item sit vitandus, inuicem communicare: cum sit par ratio in utroque casu, vt patet.

QVÆRES XXIII. An Regulares vitandi possint admitti ad comedendum cum aliis in communi refectorio.

70. Respond. non posse. Ita Suar. *supr. sect. 1. n. 6.* Reginald. *supr. n. 86.* Sayro *l. 2. de Censur. cap. 13. num. 13.* Filliuc. *tract. 13. n. 88.* Bonac. *supr. p. 6. §. 2. n. 6.* Diana *supr. resol. 121.* aliique penes ipsos: & probatur, quia, quando in *cap. excommunicatos*, & *cap. nuper de sent. excommunic.* & *cap. ad mensam 11. q. 3.* prohibetur excommunicato participatio cibi, & potus, non prohibetur solum, vt in eadem mensa materialiter eodem tempore, & ex iisdem cibis comedamus, sed præterea prohibetur, ne comedamus, & bibamus cum excommunicato vitando in diuersis mensis spectantibus ad idem conuiuium, vtpote quæ solum materialiter sunt distinctæ, & quatenus sunt in eodem loco (v.g. in refectorio) artificialiter componunt vnã mensam, itavt qui ibi comedunt, moraliter reputentur edere ad vnã, ac eandem mensam; quod vtiq; est prohibitum. Quod autem aiunt aliqui DD. cum Auila *de Censur. p. 2. cap. 6. D. 9. d. 11.* præsumi communicationem in mensa, quando plures inuitati comedunt in diuersis mensis intra idem cubiculum, imò & in diuersis cubiculis; non obstat, quo minus Regulares vitandi possint comedere intra Monasterium in proprio cubiculo; cum sic, neque physicè communicent in eadem mensa (vt patet) neque moraliter, cum ad hoc non sufficiat edere eodem tempore, ex iisdem cibis, & expensis eiusdem personæ (vt notat Suar. *supr. n. 7.*) sed requiritur, vt conuiuæ intendant facere societatem in ratione mensæ, ac inuicem communicare; quod vtiq; non euenit in præsentis casu: quæ doctrina redditur probabilior ex eo, quod docent Reginald. *supr.* cum Henric. *l. 13. cap. 7. §. 3.* & Diana *resol. cit.* cum Auila, si in aliquo hospicio sit mensa mediocris longitudinis, & in vna parte illius comedat vitandus, in alia alius non excommunicatus, & quidem eodem tempore nullam inuicem facientes societatem, non censeri communicare in mensa, adeoque non esse transgressores præsentis prohibitionis; quippe qui hoc pacto communicant in mensa solum materialiter; cum tamen solum prohibeatur formalis communicatio in mensa.

71. Quod si hæc doctrina admittatur (vti videtur posse admitti in rigore iuris: maximè cum Diana *resol. cit.* censeat eam esse probabilem etiam in casu, quo mensa sit parua; non video, cur in rigore iuris non possit concedi Regularem vitandum admitti posse ad comedendum cum aliis in communi refectorio, saltem in casu, quo refectorium esset valde amplum, numerus Religiosorum Monasterij mediocris, & vitandus comederet in mensa distincta, posita sub ingressum ipsius refectorij; ita omnino videtur in rigore iuris; quamuis, vt in simili monet Reginald. *n. 120.* ex Vgol. in praxi excommunicati non tolerari debeant, quam maximè vitari, vt sic rubore persusi, & facilius, & citius resipiscant.

QVÆRES XXIV. An Regulares vitandi possint admitti ad dormiendum in communi dormitorio.

72. Respond. posse; siue dormitorium sit distinctum in plura cubicula numero diuersa (quod est solum dormire in eadem domo, sed in diuersis lectis, ac cubiculis, & secundum communem DD. sententiam non est prohibitum excommunicatis vitandis:) siue

74. sit vnus, ac idem locus communis, in quo dispositi sint lecti singulorum Religiosorum Monasterij: si quidem adhuc dormiunt in lectis distinctis, & per consequens non violant censuram, cum iuxta sensum communem Summistarum, teste Suar. *supr. n. 8.* excommunicatus vitandus solum prohibeatur dormire cum aliis fidelibus in eodem lecto; quod non accidit in præsentis casu. Nec obstat, quod Religiosi hoc posteriori modo dormientes in eodem dormitorio, per modum societatis vtuntur eodem loco communi, sicque censentur communicare in dormitione, esto cubent in diuersis lectis (quod est interdictum excommunicatis vitandis) talis namque communicatio est materialis, non autem formalis, & humana, quæ solum cadit sub prohibitionem Ecclesiæ: adeoque non possunt Religiosi dici transgressores illius; quippe qui non intendunt eo pacto communicare cum Religioso vitando; quod tamen requiritur ad communionem humanam: vt hinc constat, quod Suar. *supr.* sustinet nullam propriam communionem intercedere in casu, quo cõtingat duos absque vlla inter se coniunctione, aut societate in eodem hospicio pernoctare, ac dormire in vno, ac eodem lecto, eo, quod vnicus illis tribuatur; siquidem hoc est condormire materialiter, non autem formaliter per modum humanæ societatis; quæ doctrina valde confirmat posteriorem partem huius responsionis, vt patet.

QVÆRES XXV. An Regulares possint cum Religiosis proprii Monasterij vitandis confedere, coambulare, itinerari, collaborare.

73. Respond. quod, cum hæc spectari possint, tum materialiter, tum formaliter: non possunt quidem in supradictis communicare formaliter, idest per modum societatis humanæ, quæ denegatur excommunicatis, vt diximus *quest. 18. supp. 1.* possunt tamen communicare materialiter (vt si cõtingat Religiosum non excommunicatum coambulare cum Religioso vitando, non ex communi consilio, sed casu.) Ratio est, quia excommunicatis non interdicitur, nisi communicatio formalis, seu moralis, non autem quæ est merè materialis, vt iam dictum est. Ita Suar. *sup. num. 9.* addens (quod attinet ad rem præsentem) tunc vitandum dici cooperari cum excommunicatis, quando mutuam operam, aut ministerium sibi præbent in eodem opere faciendo: idque esto ad tale opus conducti sint; secus, si conducerentur ad laborandum in diuersis partibus eiusdem domus, etsi ab eodem, eodem tempore, & pro eadem domo consummanda conducti essent, & laborarent; vnde concludit Suar. *Itaque hæc omnia moraliter pensanda sunt, vt si communicationem includant, intelligantur prohibita, & non alia.*

QVÆRES XXVI. An Regulares vitandi peregrinantes excipi possint intra Monasterium per modum hospitij.

74. Respond. quod, cum S. Antonin. & Syluest. apud Filliuc. *tract. 13. n. 88.* & alij concedant excommunicatum vitandum posse recipi in hospicio, si occurrat casus necessitatis (quod non sit aliud diuersorium, in quo excipiatur) vel causa hospitalitatis, eo, quod excommunicatus sit pauper, & agnoscat indigere alimento, ac hospicio; vtiq; dicendum est, attento iure communi, Religiosum vitandum posse admitti, tanquam hospitem intra Monasterium; cum in tali casu militet & casus necessitatis, quatenus non decet, vt Religiosus qui potest hospitari in Monasterio, extra illud hospitetur; & causa hospitalitatis, quatenus Religiosus quilibet est pauper, & vt talis censetur indigere hospicio, ac alimento. *Quæ rationes*

rationes probant Religiosum vitandum excipi posse per modum hospitij, non solum intra Monasteria proprii Ordinis, sed etiam aliorum Ordinum.

QVÆRES XXVII. An, & quomodo liceat salutare Regulares excommunicatos.

74.

Respond. non licere, siue salutatio fiat præsentis, siue absentis per epistolam, aut nuncium, siue etiam per modum resalutandi, idque, etsi nullum dicatur verbum (v.g. assurgendo ipsis, nutu eis reuerentiam exhibendo, aperiendo caput honoris ergo, se ad eos inclinando, dando locum in sedili, vel similia signa præbendo in signum vrbánitatis) quod tamen negant Auila, Graff. & alij apud Bonac. *supr. part. 6. §. 2. num. 4.* putantes (& quidem probabiliter iudicio ipsius Bonacinæ, quamuis oppositum dicat esse probabilius) licitum esse salutare, aut resalutare excommunicatum vitandum, dummodò id fiat sine verbis, aut literis, &c. cum nomine salutationis propriè veniant verba, literæ &c. ita Regin. *supr. num. 82.* Vgol. Valsq. Suar. Hentiq. alijque penes Bonac. *vbi supr. inter quos Suar. dicit, quod, cum prohibitio ista sit humana, potuit per consuetudinem derogari, adeoque modum salutandi assurgendo, caput aperiendo &c. posse excusari per consuetudinem, si constet eam esse inductam. Ratio responsionis est, quod in iuribus citatis quest. 18. prohibetur quæcumque communicatio cum excommunicato vitando: honorifica autem salutatio cum sit quædam allocutio, est species communicationis, & consequenter est prohibita; quod tamen non facit, quin possit exhiberi salutatio verbis deprecatoriis, aut ordinatis ad emendationem excommunicati, vt ostendit idem Suar. *num. 4.**

QVÆRES XXVIII. An liceat communicare per literas cum Regularibus excommunicatis vitandis.

76.

Respond. licere, non quidem absolutè, sed rescribendo, id est, respondendo ipsorum literis. ita Reginald. *num. 81.* cum Hentiq. *lib. 13. cap. 7. §. 3.* Bonac. *loco supr. cit. Diana part. 5. traet. 9. resol. 96.* & alij: probantque ex eo quod rescribere, & resalutare est quædam solutio debiti, quæ præstanda est, etiam inimicis, ideòque non præsumi debet comprehensa sub generali prohibitione non communicandi cum excommunicatis: maximè cum Couar. Less. Auila, & alij apud Bonac. *supr. num. 15.* valdè probabiliter doceant excommunicatum vitandum posse petere suum creditum pecuniarium, & debitorem teneri illud soluere: quidquid dicant aliqui cum Sayro *supr. cap. 9. num. 20. & 21.* posse differri talem solutionem, vsque dum excommunicatus Ecclesiæ recõciliatur. Contra Reginaldum sentit Bonac. *supr.* dicens ex Auila *de Censur. part. 2. cap. 6. D. 9. disp. 9.* (& meo iudicio probabilius) neque licitum esse rescribere excommunicato vitando: & probatur, tum, quia generaliter prohibitum est communicare cum vitando, vt constat ex dictis; rescribere autem est quædam communicatio (hac enim de causa concedunt DD. communiter non esse licitum scribere literas excommunicato vitando, eum praueniendo; tum, quia, si licet rescribere, eo quod ista sit solutio debiti, licebit etiam verbis respondere excommunicato vitando, cum id ipsum sit item solutio debiti; vt patet: sicque licebit alloqui excommunicatum, etiam extracausa in iure permisso; quod non videtur vllò modo admittendum. Monet autem Regin. in casu, quo licitè scribatur excommunicato eum non esse salutandum, sed loco salutationis hæc verba iuxta Paludanum *in 4. disp. 18. quest. 6. art. 2.* vsurpari posse *Spiritus consilij senioris &c.*

QVÆRES XXIX. An liceat confabulari cum Regularibus vitandis, saltem per nuntium, aut interpretem.

77.

Respond. non licere; cum teste Suar. *supr. n. 2.* per particulam *Os* (de qua *q. 12. supp. 1.*) prohibeatur omnis sermo cum excommunicato, siue secretè fiat, siue palàm; siue mutuo colloquio: siue loquendo tantum, aut aures præbendo: sic enim ab omnibus exponitur hic effectus, inquit Suar. addens hanc prohibitionem extendi etiam ad locutionem per literas, nuncium, aut nutus (adde tu, & per interpretem); si quidem in his omnibus casibus saluatur humana collocutio, & communicatio; quæ licet per *Os*, significetur, eo quod vox sit præcipuum instrumentum talis communicationis: sub ea tamen comprehenditur omne instrumentum, quod loco vocis solet vsurpari.

QVÆRES XXX. An liceat amplexari, aut præbere osculum pacis Regularibus vitandis in signum religiosæ benevolentiae: vt in aliquibus Ordinibus solet fieri cum Religiosis hospitibus aliunde aduenientibus.

78.

Respond. Regin. *num. 69.* non licere; probatque, tum ex *cap. excommunicatos 11. quest. 3.* vbi prohibitum est communicare excommunicato in cibo, aut potu, aut osculo, aut aue ei dicere; tum quia sub particula *Os* iuxta S. Thomam *in 4. disp. 18. quest. 2. art. 1.* & Adrian. *in 4. de clauibus quest. 3.* prohibetur etiam osculum pacis: & secundum Sotum *in 4. disp. 22. q. 1. art. 4.* prohibentur etiam amplexus, aliaque signa pacis, ac benevolentiae; & meritò cum hæc omnia importent communicationem quandam ciuilem.

QVÆRES XXXI. An liceat mittere munera Regularibus vitandis, aut etiam ea ab ipsis recipere.

79.

Respond. non licere, siue Regulares ea mittant nomine proprio, siue nomine alterius, siue etiam nomine ipsorum ab aliis mittantur, inquit Palud. *loco supr. cit.* concedens tamen, si quid ab alio detur nomine excommunicati, quod non sit ipsius, posse recipi, sed non nomine excommunicati. ita Regin. *supr.* ex S. Anton. & Ang. patetque, quia missio munerum est quædam communicatio ciuilis, adeoque venit sub generali prohibitione non communicandi cum excommunicatis, & iuxta citatos DD. interdicitur sub præfata particula, *Os*.

QVÆRES XXXII. An liceat orare, aut etiam celebrare pro Regularibus excommunicatis, siue vitandis, siue etiam toleratis.

80.

Respond. distinguendo; vel loquimur de excommunicatis vitandis: & pro his licet orare, etiam in Missa, dummodò Sacerdos id faciat, non in persona Christi, aut Ecclesiæ, sed vt priuata persona, & quidem occultè, ac secretò (non item si publicè, & in persona Christi, vel Ecclesiæ id faciat) id namque prohibet Ecclesia hoc ipso, quod iuxta dicta *quest. 4.* priuat excommunicatum communibus Ecclesiæ suffragiis: illud verò non; cum Sacerdos in celebratione Missæ non desinat esse persona priuata, & vt talis orare possit, non obstante dicta prohibitione Ecclesiæ. Vel loquimur de excommunicatis toleratis, & quoad hos putat Regin. *supr. num. 79.* cum Nau. *c. 27. num. 36.* licere pro ipsis orare, etiam publicè, imò & celebrare Missam; idque ex beneficio Concil. Constant. quod cum indulgeat fidelibus, vt possint communicare cum excommunicatis toleratis, tam in diuinis, quam in humanis; consequenter etiam indulget, vt pro iis possint orare, ac celebrare, etiam vt Ministri Christi, ac Ecclesiæ, & publicè; quod tamen negant aliqui apud Bonacinam *supr. p. 1. §. 1. n. 6.* qui bene notat eum pluribus aliis DD. Sacerdotem

44 De Excommunic in genere quoad Regul.

in publicis orationibus, & in *Memento Missæ*, tanquam personam priuatam posse mentaliter, & secreta orate pro excommunicato, etiam denunciato, eiusque orationes illi prodesse, quoad opus operantis ipsius offerentis, velut priuatæ personæ: quod etiam concedit Filliucius *tractat. 12. num. 88.* dicens cum Nauarr. & Suar. licitum esse Sacerdoti totum pium opus dicendi Missam, aut Officium diuinum, quatenus est proprium, per quod habet suum meritum, & satisfactionem, vel impetrationem ex opere operantis, offerre pro excommunicato priuata intentione: sic quippe tale opus, quod de se est publicum, fit priuatum, & aliàs non extat vlla prohibitio, quod non possit offerri pro excommunicato etiam vitando; quod bene est aduertendum.

81. Quod autem multi viri pij, ac docti (vt in Societ. Iesu) solent certis temporibus offerre Missas pro Conuersione hæreticorum, non pugnat cum Ecclesiæ canonibus, quibus id videtur prohiberi; illi namque, vt aduertit Layman *lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 4. n. 8.* per extrauagantem Concil. Constant. aut saltem per consuetudinem hanc, moderationem receperunt, vt solum prohibeatur offerri sacrificium Missæ pro hæreticis vitandis: quales vtique non sunt omnes hæretici (quamuis aliàs sint excommunicati); sed ij tantum, qui sunt nominatim denunciati; vt proinde minus necessaria sit illa interpretatio. Auila *supra d. 3.* qua dicit, si qua in Religione præcipitur, vt pro conuersione hæreticorum Missæ legantur, non esse sensum, quod pro ipsis hæreticis directè offerendum sit, sed potius pro augmento, ac pace Catholicorum, qui inter hæreticos degunt, & vacant eorum conuersioni: quod notauit Laym. monens tamen interim cauendum esse, ne hæretici in Missa exprimentur contra Ecclesiæ vsum: quod habet locum respectu cuiuscumque excommunicati vitandi, sicut expressè obseruauit Bonacina *supra num. 7.* dicens, quod si fortè contingeret Imperatorem, aut Episcopum incurrere excommunicationem, non esse exprimendos in Canone, aut aliis orationibus; cum quæ exprimentur, censeantur fieri nomine Ecclesiæ.

Vtrum verò sacrificium Missæ à Sacerdote excommunicato oblatum pro se ipso, ei suffragetur.

82. Respond. Bonac. *supra p. 1. n. 5.* ex Suar. Toler. & aliis non suffragari; & bene, siue sit vitandus, siue toleratus; ratio est, quod Sacerdos in isto casu mortaliter peccat, & consequenter ponit obicem ad fructum sacrificij.

Gravior difficultas est, an sacrificium Missæ oblatum à Sacerdote in persona Christi pro excommunicato vitando ei suffragetur, & quo modo.

83. Respond. Suffragari; tam, quoad impetrationem, quam quoad satisfactionem. Probatum, tum, quia malitia ministri operantis nomine alterius non impedit valorem, & effectum actionis (vt constat de Sacramentis à malo Sacerdote administratis); ergo etiam malitia Sacerdotis, qui prohibetur ab Ecclesia offerre sacrificium pro excommunicato vitando, non tollit effectum sacrificij, quatenus offertur in persona Christi, stante quod Ecclesia per istam suam prohibitionem non aufert potestatem offerendi in persona Christi, & applicandi effectum sacrificij; tum, quia sacrificium operatur, quoties adest capacitas in subiecto; & non extat impedimentum ex parte illius, pro quo applicatur; ergo, si applicetur excommunicato vitando, ei proderit, si per contritionem rediit in gratiam, & per consequens abstulit impedimentum, quo aliàs sacrificium frustraretur suo effectum. ita Suar. *D. 9. de cens. sect. 4.* Auila, & alij,

quos refert, & sequitur Bonacina *supra §. 3. num. 4.* docens secus sentiendum in casu, quo Missa offerretur pro excommunicato vitando nomine Ecclesiæ: sic enim excommunicatus, qui est vitandus, non est capax, vt pro eo offeratur Missa: sicut etiam est incapax aliorum communium suffragiorum, inter quæ sine dubio venit Missa, si spectetur quatenus offertur nomine Ecclesiæ: cum iuxta dicta Ecclesia priuet excommunicatum omnibus communibus suffragiis.

QVÆRES XXXIII. An liceat Regularibus audire lectiones Philosophiæ, Theologiæ, aut alterius similis facultatis à Regulari excommunicato vitando.

84. Respond. licere, si non habeant alium Doctorem, à quo æquè bene, ac commodè supradictas facultates percipiant. est communis DD. & probatur, tum ex eo, quod in iure ratio vtilitatis excusat à prohibitione non communicandi cum excommunicatis vitandis (vt dictum est *q. 18. supp. 4.*) & consequenter, cum in præsentis casu interueniat magna vtilitas, quoad hoc, cessat supradicta prohibitio: tum, quia excommunicatio non est lata in nocuumentum fidelium non excommunicatorum; adeoque per eam non prohibentur ea, quæ necessitatibus huius vitæ humano modo sunt necessaria: inter quæ sine dubio respectu Religiosorum computanda est acquisitio scientiarum, vt patet. Dixi, *si non habeant alium Doctorem*, &c. Auila enim *supra D. 11. d. 3.* Coninch. *de Censur. D. 14. num. 121.* Suar. *supra D. 15. sect. 3. num. 9.* alijque communiter supponunt, ad hoc vt ratio vtilitatis excuset ab obseruantia supradictæ prohibitionis, requiri quod persona non excommunicata nequeat æquè bene sibi aliàs consulere.

Vtrum verò Regularis legens lectionem coram suis Discipulis, possit eam prosequi, si inter illos reperitur aliquis excommunicatus vitandus.

85. Respond. videri probabile, quod possit: patetque ex eo quod re vera sic Præceptor, & Discipuli, humano modo loquendo, non videntur communicare cum condiscipulo vitando: neque in hoc æquiparari debet talis actio cum coassistencia in Missa, aut alio officio sacro: siquidem non ita audiuntur Auditores per modum vnus corporis politici ad cooperandum in vna actione, sicut in alia. ita Suarez *D. 12. sect. 2. n. 5.* addens ex Soto, Doctorem posse respondere Discipulo vitando interroganti super lectione, quod tamen absolute non admittit Suarez, sed solum in casu, quo responsio inseruiret salutem animæ Discipuli, ac eius conuersioni.

QVÆRES XXXIV. An casu, quo Officialis Monasterij (v.g. Coquus) fiat excommunicatus vitandus, possint Regulares dicti Monasterij communicate cum eo, vel certè is pro tunc debeat amoueri à tali officio, si adsit alius Religiosus: qui illud æquè bene exerceat.

86. Respond. stando in rigore iuris non debere amoueri, in praxi tamen consultum esse talem officialem amoueri, vt sic rubore perfrusus videns se eo modo vitari, tantò citius resipiscat, curæque reconciliari Ecclesiæ. Et quidem quod talis Officialis non necessariò debeat amoueri, stando in rigore iuris, constat ex eo, quod in Monasteriis Regularium similes Officiales æquiparantur seruis, vt pote qui admittuntur ad Religionem, principaliter vt inseruiant Monasterio in huiusmodi officijs: serui autem, qui alterius seruitio se subiciunt (siue id faciant gratia, siue ex mercede) si contingat, quod sint excommunicati vitandi, possunt nihilominus eorum Domini communicare cum iis, in rebus debitum seruitium

seruitium concernentibus: nec tenentur loco serui vitandi substituere alium non vitandum, & si commodè possint; si quidem in *c. quoniam multos* 11. q. 3. ius concedit Dominis, vt possint communicare cum propriis seruis, etiam vitandis: & quidem absolute, non autem cum limitatione, si aliàs non habeant alium seruum, qui æque benè illud munus impleat; concedit, inquam, non formaliter, ac expresse, sed implicite, & consequenter: quatenus videlicet id expresse concedit loco citato, quoad seruos, qui per modum correlatiui correspondent dominis; quo modo procedit regula Iuristarum, quod dispositum de vno correlatiuo censetur dispositum & de alio, nisi in aliquo illorum extet specialis aliqua ratio, quæ non sit in alio; quod vtique non euenit in præsentia.

87. Nec obstat, quod diximus *quest. preced.* non posse Regulares à Doctore vitando audire philosophiam, aut alias facultates, si habeant alium, qui eas illis æque benè tradat: est quippe grandis disparitas inter hunc, & casum propositum in hac *quest.* siquidem quòd Regulares possint audire scientias etiam à vitando, prouenit ex titulo utilitatis, adeoque cum is cesset, hoc ipso, quod possent æquè commodè eas audire à Doctore non vitando, non possunt eas audire à vitando iuxta regulam. *Cessante causa, cessat effectus*; quòd verò Regulares possint communicare cum Officialibus Monasterij, etiam vitandis prouenit ex ipsa ratione famulatus, ideoque sicut domini sæculares ex tali titulo possunt communicare cum propriis seruis vitandis, esto commodè possent loco ipsorum alios substituere ad implendum seruitium, quod ij præstant: ita & poterunt Regulares vti opera suorum Religiosorum laicorum, qui sint vitandi, nec tenebantur eos amouere ab officio, durante illorum excommunicatione; cum æquiparatorum sit eadem ratio.

85. QVÆRES XXXV. An Regulares casu, quo contingat eorum parentes fieri excommunicatos vitandos, possint nihilominus cum iis communicare, & in quibus rebus.

88. Respond. quod cum Regulares respectu suorum parentum æquiualeant filiis emancipatis, vt pote qui ratione professionis religiose re vera emancipantur, id est, patria potestate liberantur (vt ostendit Sanch. l. 5. in *decal. cap. 5. num. 29.*) consequenter, quod spectat ad præsentem difficultatem, non aliter philosophandum est de illis, ac de filiis emancipatis; cum similis ratio militet in vtrisque; Hinc cum Suar. *D. 15. sect. 5. num. 4.* ex Palud. existimet esse probabile filium emancipatum posse communicare cum parentibus vitandis, eo quod in iure excipiantur filij; & aliàs simus in materia fauorabili, quæ non debet restringi, sed ampliari (præsertim cum filius, quantumuis emancipatus retineat naturale debitum obsequendi parentibus:) & idem dicere possumus de Religiosis respectu suorum parentum, eos videlicet posse coram parentibus vitandis assurgere, caput aperire, eos amplecti, aliaque similia amoris signa exhibere, eorum iussa exequi (si tamen hæc non cedant in præiudicium status Religiosi, aut Superiorum) aliaque id genus obsequia parentibus debita præstare, quorum obligatio inseparabilis est à filiis; Quamquam Suar. alioqui dicat filium emancipatum teneri vitare patrem excommunicatum in iis, quæ sunt propria filij, non pro vt filius est, sed pro vt est sub patria potestate, sicque limitet communem sententiam Doctorum cum S. Tom. in *4. disp. 18. quest. 2. art. 4.* negantium filios emancipatos posse communicare cum parentibus vitandis ex eo præcisè quod

sint filij: quippe qui sunt quasi extranei, nullaque egent communicatione cum propriis parentibus, & per consequens non comprehenduntur nomine filiorum in *cap. quoniam multos* sup. cit. quòd proinde dicere possumus loqui solùm de filiis actu subiectis, quales non sunt emancipati. ita limitat Suar. suam sententiam prius absolute approbatam vt probabilem, & benè: sicque etiam ego puto iuxta dicta proportionaliter eam esse limitandam quoad Regulares respectu propriorum parentum: eos, scilicet posse cum istis communicare in iis, quæ sunt propria filiorum, pro vt filij sunt, non autem pro vt sunt sub patria potestate.

QVÆRES XXXVI. An, & quo modo Regulares, si sint excommunicati vitandi, possint inire contractus ratione officij, quod exercent; eo quod v.g. sint Prælati, aut Procuratores Monasterij.

89. Respond. quod, licet DD. communiter apud Bonac. *sup. part. 6. §. 2. n. 5.* dicant contractus initos cum excommunicato vitando esse quidem illicitos, sed tamen validos; cum multa prohibeantur, quæ facta tenent; vbi scilicet interuenit simplex prohibitio, non autem facti irritatio (vt re vera euenit in casu nostro;) nihilominus in præsentem casu censo contractus à Religioso vitando esse & illicitos, & inuitos; si vt rectè aduertit Diana *p. 5. tract. 9. resol. 128.* quotiescumque contractus initur ab excommunicato vitando, tanquam à persona publica, & per potestatem, quam habet ex vi sui muneris, tunc contractus & est illicitus, & inuitos ex defectu iurisdictionis ad contrahendum, quæ sine dubio in excommunicato vitando suspenditur: id autem euenit in casu nostro, vt patet. Dixi *ab excommunicato vitando*, quia secus dicendum foret, si Prælati, aut Procurator Monasterij esset excommunicatus toleratus: hi enim tunc possent contrahere tam licite, quam validè, cum sic iis concedatur communicare aliis, in ciuilibus; stante quod talis communicatio cedit, non in fauorem excommunicati, cui Concil. Constant. nullatenus intendit fauere, sed Monasterij, ac Religionis, quorum bonum principaliter intenditur à dicto Concilio.

90. Quod si Religiosus vitandus, tanquam persona priuata aliquem contractum inear cum debita licentia; tunc contractus est & licitus, & validus; vt patet, tum ex dictis paulò antè; tum ex eo, quod Ecclesia per excommunicationem non tollit, quæ sunt valida iure gentium (cuiusmodi sunt contractus) sed ad summam quæ pertinet ad ius posituum humanum. Est communis Canonistarum sententia, & quidem non dissentientibus Theologis, inter quos Suar. *sup. sect. 8. num. 12.* benè notat eiusmodi contractum in foro externo non esse omninò firmum, ac validum, ideoque ex parte excommunicati vitandi non dari actionem petendi debitum in iudicio; cum tamen aliàs, quoad forum conscientie, sit talis contractus ex vtraque parte firmus; quidquid aliqui dicant in contrarium penes Filliuc. *n. 204.* asserentes dictum contractum esse firmum ex parte excommunicati, non item ex parte non excommunicati, idque in odium excommunicati.

QVÆRES XXXVII. An, & qualiter peccent, qui cum Regularibus excommunicatis vitandis communicant in ciuilibus, aut etiam in diuinis.

91. Respond. Cum distinctione: vel enim communicant in calibus iure permissis, & contentis eo versu: *Vile: lex: humile: res ignorata: necesse;* & sic nullo modo peccant, siue communicent in diuinis, siue in humanis: cum talis communicatio iam non sit prohibita, sed iure concessa, vt constat ex dictis in *99. preced.* vel

vel communicant extra casus iure permittos; & tunc adhuc distinguendum est: vel communicant in diuinis: & sic, per se loquendo, peccant mort. nisi paruitas materiae excuset, aut certe communicatio sit priuata (vt si priuatim recitent Officium cum illis) vel communicant in humanis, & sic regulariter peccant solum venialiter, praeterquam in casu, quo communicatio fiat in actibus forensibus publicis, vnde sententia irrita, vel graue damnum sequatur, in collatione, electione, aut praesentatione ad beneficia ecclesiastica, tam actiua, quam passiuam (quod tamen negat Caiet. & Nau. apud Laym. lib. 1. tit. 5. p. 2. c. 3. num. 2.) nec non in crimine criminoso. ita Layman *supr.* Coninch. de Censur. D. 14. n. 146. & 149. aliique, qui bene addunt, posse contingere, vt communicatio in humanis, quae de se non est mortalis sit talis per accidens (v. g. ratione scandali inde imminenti) eo, quod constet excommunicatum sic tardius emendatum iri in contemptum clauium, eo, quod talis communicatio sit contra speciale praecipuum Superioris eum prohibentis sub peccato mortali. patet autem responsio, quoad priorem quidem partem ex dictis; quoad posteriorem vero ex eo quod communicatio, quae fit in diuinis, ex genere suo est grauis, & consequenter ex grauitate materiae grauis censetur violatio prohibitionis eam interdicens: e contra communicatio, quae fit in humanis, ex genere suo est leuis ratione materiae; adeoque violatio prohibitionis factae, quoad illam, regulariter est leuis; praeterquam quod, sicut aduertit Regin. *supr.* num. 89. ex S. Thom. communicans in humanis cum excommunicato non facit contra propriam rationem praefatae prohibitionis, quae principaliter, ac directe respicit diuinam, quae sunt propria fidelium, quatenus fideles sunt: vnde, qui in his violat dictam prohibitionem ex genere suo mort. peccat, vt pote faciens directe contra prohibitionem factam de re graui, & contra potissimam illius rationem.

QVÆRES XXXVIII. An, & quomodo Regulares ratione excommunicationis prohibeantur communicare in actibus forensibus, seu iudicialibus.

92.

Respond. quod, cum Regularis in foro iudiciali sustinere possit multiplicem personam; nimirum Iudicis, Actoris, Rei, Notarij, Testis, Aduocati, & Procuratoris; non nisi cum distinctione respondendum est ad praesentem quaestionem: vel enim Regularis est excommunicatus vitandus; & sic etiam in casu, quo iuxta dicta in *tract. de prohib. c. 12. quest. 1.* potest esse Iudex, neque licite, neque valide exercet officium Iudicis: quippe qui facit contra prohibitionem Ecclesiae latam *cap. vn. de except. in 6. & cap. tanta de excess. Pralat.* caretque iurisdictione, sine qua vtrique actus Iudicis sunt nulli: vel est excommunicatus toleratus; & sic valida sunt gesta, quae faci, tanquam Iudex Ecclesia supplente iurisdictionem, (vt diximus *supr. quest. 14.*) imò & licita, si requisitus agat, non autem se ingerendo. Quod vero spectat ad munus Actoris, Rei, Notarij, Testis, Aduocati, & Procuratoris, illud valide exercet Regularis excommunicatus vitandus, sed illicite; valide autem, & licite, si sit toleratus, & id faciat requisitus; sicut e contra valide, sed illicite, si ad tale munus se ingerat. ita Bonac. *supr. part. 7.* per totum, aliique plurimi apud ipsum: patetque ex dictis, si solum probetur *supr.* dictum munus Actoris, Rei &c. valide exerceri ab excommunicato vitando, quamuis illicite, ratio autem est, quod ius prohibet quidem excommunicatum vitandum exercere munus Actoris, Testis, &c. non tamen irritat ipso facto illius gesta; nisi forrè à

Iudice ex officio, aut per Aduersarij exceptionem repellatur: quo modo impeditur executio sententiae iuxta *cap. vn. de except. in 6.* non tamen redditur inualida, vt aduertit Suarez *supr. D. 16. sect. 3. num. 7.* monens istam doctrinam locum habere in causis, etiam Ecclesiasticis; cum neque quoad has, extet ius vllam in contrarium.

Adde quod, quamuis excommunicatus vitandus non possit agere in iudicio: siue conueniendo, siue reconueniendo, vt patet ex *cap. decernimus de sent. excommunicat.* ipse tamen conueniri potest in iudicio, tanquam Reus in casu, tum ciuili, tum criminali, ne alias repotter commodum ex sua malitia; nec prohibetur per se ipsum respondere, ac tueri propriam causam: quidquid alij in contrarium colligant ex *cap. intelleximus de iudic.* vbi de Reo dicitur, *debet per alium in iudicio respondere*: cum tamen teste Suar. *supr. 4. num. 7.* dici possit verbum *debet* solum cadere super *respondere*: si quidem Papa solum erat interrogatus, an talis in iudicio deberet respondere, responditque debere: quod si addit *per alium*, id facit, non vt praecipiat hunc modum, sed solum vt iudicet eum esse conuenientissimum; quo modo re vera est; vt sic quam minima communicatio habeatur cum excommunicato.

De Notario docent similiter Canonistae in *cap. ad probandum de sent. & re iudic.* quod, si sit excommunicatus vitandus, publica illius acta ratione publici muneris ipso iure sunt irrita: quod tunc saltem videtur habere verum, si actus (v. g. authenticum instrumentum) ad substantiam, & valorem testamenti, aut alicuius contractus ex dispositione Iuris requiratur; instrumentum quippe confectum ab excommunicato vitando non censetur authenticum, cum is à publicis actibus tum iure ipso, tum Iudicis officio repellatur, imò, esto fiat à tolerato, in foro externo potest infirmari, si opponens excommunicationem sufficienter probare queat, ita Laym. lib. 1. *tract. 4. part. 2. cap. 2. num. 15.*

QVÆRES XXXIX. An Rescripta Apostolica obtenta à Regularibus excommunicatis, ipsis suffragentur.

Respond. non suffragari; cum ea in *cap. de rescript. in 6.* declarentur ipso iure irrita: quamquam hoc tempore nihil obsit talis irritatio: cum *supr.* dictis rescriptis inferi soleat absolutio ad cautelam, dumtaxat ad effectum rescripti consequendum; sicut notat Laym. *supr. num. 12.* addens ex hoc capite non infirmari ipso iure gratias, & concessionem aliorum inferiorum Praelatorum, quantumuis fiant excommunicato; si quidem nomen *Rescripti*, praecipue in materia poenali strictè sumendum est. Quibus autem non posit absolutio illa ad cautelam inferi solita in rescriptis pontificiis, diximus *c. prac. sect. 2. quest. 38. §. addo ex Naldo.*

QVÆRES XL. An Regulares contumaciter perseverantes in excommunicatione per annum, censentur suspecti de haeresi:

Respond. Censeri, ac proinde contra ipsos procedi posse, tanquam de haeresi suspectos. est communis Doctorum sententia apud Suarez D. 18. de censur. *sect. 1. num. 6.* addentem, etsi haec suspicio sit leuis, id tamen operari, vt sic suspectus teneatur se purgare canonicè, & si id non faciat, habeatur pro conuicto. patet responsio ex Conc. Trid. *sess. 25. cap. 3.* (quam tamen Barbosa, & alij relati à Diana p. 4. *tract. 7. resolut. 18.* limitat ad excommunicatos ob delictum; sicque putant illam non procedere de excommunicatis pro causa ciuili. pro se allegantes decisionem Rotae Romanae in vna Segobienfi 5. Iunij 1598. coram Sera

93.

96

97.

94.

95.

Seraphino.) Imò Soufa in *aphor. Inquisit. lib. 1. cap. 27. num. 6.* ait perseverantem per annum in excommunicatione non ex causa fidei, non reputari hæreticum, sed solum leuiter suspectum, & ex consuetudine Romana non procedere Inquisitores contra eiusmodi excommunicatos: quod docent etiam alij plures citati à Diana *supr.*

93.
96. QVÆRES XLI. Quas pœnas incurrant qui communicant cum Regularibus excommunicatis.

Respond. incurrere excommunicationem minorem, siue communicatio fiat in diuinis, siue in humanis, modò id non faciant ex iusta causa: patet ex *cap. statutum, de sent. excomm. in 6.* & est communis DD. sententia.

Placet autem pro maiori cognitione minoris excommunicationis aliqua hîc breuiter aduertere, quæ ad praxim quotidianam Regularium in præsentia materia non parum deseruiant.

97. Aduerte ergo primò, quòd, licet minor excommunicatio proximè, per se, & directè solum priuet vsu passiuo Sacramentorum; remotè tamen, indirectè, & per consequentiam alia duo operatur; nimirum, quòd ea affectus peccat saltem venialiter, si absque necessitate Sacramenta ministrat: & quòd eligi non debet ad beneficium ecclesiasticum: & si eligitur, electio infirmari debet, *cap. ult. de Clerico excomm. ministr.* ita Laym. *supr. cap. 3. num. 4. & 5.* aliique penes ipsum.

Aduerte secundò, excommunicationem minorem ferri pro peccato veniali: illam enim incurrunt communicantes cum excommunicato excommunicatione maiori in rebus humanis, salutando, v. g. excommunicatum, aut differendo cum illo de rebus politicis, quæ utique non excedunt culpam venialem, Quamquam Diana *p. 5. tract. 9. esol. 47.* ex Hurtado putet, & bene, doctrinam hanc procedere solum de excommunicatione minori, prout nunc de facto fertur; quæ scilicet fertur à iure, aut etiam ferretur ab homine generaliter, & potest auferri à quolibet Confessario: non autem de ea, quæ feratur ab homine specialiter, & auferri solum possit à Iudice in foro externo: hæc enim censeretur pœna grauis, tum ex obiecto, tum ratione difficilioris absolutionis, idèoque non incurreretur ob peccatum solum veniale.

Aduerte tertio, non incurri minorem excommunicationem resalutando excommunicatum vitandum, aut exhibendo ei signa reuerentiæ, ex communi hominum more solita fieri vrbauitatis causa (vt aperiendo caput, assurgendo, &c.) sic enim docent plures Doctores citati à Diana *supr. resol. 116.* contra alios ab eodem relatos.

Aduerte quartò, quòd, sicut ignorantia, & inadvertentia excusant ab incurrenda excommunicatione maiori (vt tradunt plures DD. apud Dianam *p. 3. tract. 5. resol. 13.*) sic excusant ab incurrenda minori excommunicatione iuxta regulam iuris in 6. *Cui conceditur, quod plus est, conceditur, & quod minus est.* Imò idem dicendum videtur de bona fide; sique existima rem bona fide non incurri minorem excommunicationem in hoc vel illo casu (in quo re vera incurritur) nequaquam affici dicta excommunicatione: cum ad illam incurrendam requiratur contumacia, quam excludit bona fides, vt tradunt communiter Doctores.

Aduerte quintò, quòd si Religiosus assignatus in socium alterius Religiosi habentis iustam causam agendi cum excommunicato vitando hunc salutet verbaliter, aut breui illum alloquatur vrbauitatis causa, non incurrit excommunicationem minorem

hæc enim associatio debet esse ciuilib, & vrbano modo facta: aliàs posset obesse negotio, quòd tractatur; & non esset moraliter facta; prout scilicet fieri solet tales associationes.

Aduerte sextò, Religiosum habentem animum se exponendi periculo incurrendi minorem excommunicationem, non peccare mortaliter; cum hæc censura non sit pœna adeò grauis, & incurratur ob peccatum veniale: intellige, nisi actio, per quam se exponit dicto periculo, aliàs sit vetita sub mortali, vt communicare notabiliter in diuinis cum excommunicato vitando: tunc namque esset mortale exponere se tali periculo.

Aduerte septimò, semel salutatem verbaliter excommunicatum vitandum affici excommunicatione minori; ita vt hîc materiæ paruitas non excuset: siquidem salutatio verbalis est expressè prohibita sub pœna minoris excommunicationis, & aliàs vnica salutatio importat totam malitiam hîc prohibitam.

Aduerte octauò, quòd quamuis Canonistæ communiter apud Couarruiam in *cap. alma mater, p. 1. §. 8. n. 3.* & aliqui Theologi cum Suarez *D. 24. de censur. sect. 1. num. 18.* afferant electionem ad beneficium personæ excommunicatæ excommunicatione minori factam ab electoribus ignorantibus talem censuram, debere irritari; quippe quæ est reprobata non ob culpam eligentium, sed ob personæ electæ incapacitatem: Auila tamen *part. 2. de censur. cap. 6. D. 12. d. 4. concl. 4.* & Diana *p. 5. tract. 7. resol. 122.* negant præfatam electionem debere irritari: ea ducti ratione, quòd in *cap. ult. de cler. excomm.* habetur talem electionem esse irritandam, si scienter facta sit, & particula *scienter*, ad incurrendam pœnam præfatam supponat scientiam ex parte electorum, quæ tamen non adest in casu nostro.

Aduerte nonò, excommunicatum excommunicatione minori conuersari posse cum aliis fidelibus absque eo, quòd hi incurrant excommunicationem minorem: nam excommunicatio minor non priuat participatione fidelium, sed tantum passiuam administrationem Sacramentorum, & electionem passiuam ad beneficia.

Aduerte decimò ex dictis *num. 36.* sepelientem in loco sacro excommunicatum vitandum non affici excommunicatione minori ob participationem cum excommunicato vitando: cum minor excommunicatio in maiorem commutata sit ob grauitatem delicti: sicut commutatur ob participationem cum excommunicato in crimine criminoso. ita Castus Palauis *D. 2. de censur. p. 6. n. 16.* ex Suarez *D. 12. de censur. sect. 2. num. 15.*

Aduerte vndecimò, hanc excommunicationem dici minorem comparatione maioris excommunicationis; tum, quia ob minorem causam incurritur; tum, quia minorem priuationem inducit. ita Sayr. *lib. 2. de censur. cap. 21. n. 3.* Henricq. *lib. 23. cap. 3. n. 1.*

Aduerte duodecimò ex Nauarr. *cap. 27. n. 25.* Henricq. *supr. n. 4.* & Sayr. *cap. 23. n. 1.* quòd, quamuis excommunicatio minor ferri possit ab habente iurisdictionem in foro externo, teste Gloss. in *cap. si inimicus 11. q. 1.* vsu tamen receptum est, vt nunquam ab homine feratur, sed solum à iure ob communicationem cum excommunicato vitando.

Aduerte decimotertio, quòd licet in *cap. si celebrat, de Clerico excomm. ministr.* solum fiat mentio de electione ad beneficia ecclesiastica; tamen Doctores communiter decisionem extendunt ad præsentationem, ac collectionem: quippe quæ dici possunt electiones, & ratio decisionis in iis æquè procedit, ac in

93.

94.

95.

in electione. ita Castrus Palau *num. 12.* ex Richardo, Decio, Couar. Henric. Suar. Conincho, Laym. & Auila, hinc inferens *num. 13.* eligentem, presentantem, aut conferentem beneficium existenti in minori excommunicatione, & ipsum recipientem tale beneficium grauius peccare; cum violent legem ecclesiasticam in re graui; vt tradunt Abbas *in d. cap. si celebrat n. 3.* Sayr. *supr. cap. 22.* Suar. *D. 24. de censur. sect. 2. num. & alij.*

Aduerto decimoquarto, electores in isto casu eligentes, etiam scienter nullam poenam incurrere; cum nullibi statuta sit & *cap. scriptum in fide de elect.* (quæ in contrarium possent adduci) loquantur de elegantibus indignum ob defectum scientiæ, honestatis morum, ac ætatis, ac proinde extendi non debeant ad eligentes indignum ob minorem excommunicationem: hæc enim indignitas facile tolli potest, & beneficii collationem non facit ipso iure nullam; vt notant Suar. & Auila apud Castrum Palau *supr. num. 20.*

Aduerto decimoquarto, quod, sicut ab excommunicatione minori lata ab homine (quæ tamen non est in vlu) possunt absolueri solum Actor illius, eius Superior, aut Successor: sic, si ea lata sit à iure per consuetudinem, qua acquiritur iurisdictio, videtur receptum, vt quilibet Sacerdos approbatus ad confessiones, possit ab ea absolueri pro foro conscientiæ; imò & quilibet Sacerdos simplex respectu poenitentis non habentis peccatum mort. ita Bonacina *supr. quest. 3. num. 11.* citant pro se Toletum, & Nauarum; addensque de rigore iuris ab excommunicatione minori lata à iure solum posse absolui fideles per proprium Sacerdotem, Papam scilicet, proprium Episcopum, & proprium Parochum. Dixi pro foro conscientiæ, quia à minori excommunicatione, quoad forum extetnum, non potest absolueri inferior proprio Ordinatio, vt notauit Layman *supr. num. 6.*

Aduerto decimosexto ex Castro Palao *num. 23.* quod, quamuis plures Doctores relati ab ipso Castro Palao *num. 22.* putent simplicem Sacerdotem, qui solum potest absolueri à venialibus posse absolueri à minore excommunicatione: oppositum tamen est longè probabilius. probatur, tum, quia in *in cap. nuper de sent. excommunic. rogatus Papa*, an simplex Sacerdos absolueri possit ab hac censura, respondet posse absolueri Episcopum proprium, aut Sacerdotem proprium; sic indicans simplicem Sacerdotem non posse, vt patet: tum, quia hæc absolutio alia est ab absoluteione peccatorum, & per se spectat ad iurisditionem contentiosam, ideoque nemini potest competere, nisi à iure, vel ab homine habente iurisditionem: simplici autem Sacerdoti nullibi in iure conceditur talis facultas; & ex facultate absoluedi à venialibus in iure concessa simplici Sacerdoti inferri non potest concedi facultatem absoluedi ab hac excommunicatione; cum hæc facultates sint diuersæ.

SECTIO II.

In qua proponuntur, ac explicantur Excommunicationes, quæ in specie latae sunt contra Regulares, & referuntur Papæ.

98 Referuntur excommunicationes contra Regulares late, ac Reseruate.

- 99 Excommunicantur Regulares inducentes alium ad promittendum de sepultura.
- 100 Secus, si solum inducant ad eligendum sepulturam apud ipsos; maxime, si de iure apud ipsos eligens debeat sepeliri, etsi alij id negent.
- 101 Excommunicatur, si indebitè ministrant Sacramenta.
- 102 Et quidem etiam Religiosi laici, imò & Moniales, sed non Nouitij.
- 103 In pluribus tamen casibus euitatur ista excommunicationis.
- 104 Ea supponit presumptionem, nec incurritur à ministrante Sacramenta Religiosis alterius Ordinis.
- 105 Incurritur à Religioso absoluedi ab excommunicationibus latis à canone, aut Concilijs.
- 106 Faciens actum sub censura vetitum à pluribus Prelatis non semper incurrit multiplicem censuram.
- 107 Presertim excommunicationi non subest absoluedi à Suspensionibus, aut Interdictis.
- 108 Nomine absoluteionis à poena, & culpa hic venit concessio Indulgentiæ plenariæ.
- 109 Hanc excommunicationem incurrit ministrans Sacramenta fidei.
- 110 Excommunicantur Religiosi transeuntes ad partes ultramarinas.
- 111 Non tamen in casu, quo ibi sit maior pars fidelium.
- 112 Huic excommunicationi interdum subest Prelatus concedens talem transitum.
- 113 Ea extenditur ad Religiosos laicos.
- 114 Excommunicantur Religiosi dantes, aut accipientes pro ingressu Religionis.
- 115 Si quidem dans manifestet prauam suam mentem.
- 116 Secus, si quid accipiatur pro sustentatione dantis.
- 117 Hic vetatur datio cuiusque rei temporalis.
- 118 Huic excommunicationi non subest paciscens, vt admissus ad Religionem concionetur &c.
- 119 Subest verò, qui pro ingressu Religionis petit mutuum pecuniarium, commodatum, aut depositum.
- 120 Non subest, qui ad effectum ingrediendi aliquid temporale exigit à Monasterio.
- 121 Prohibetur autem hic solum datio, & acceptio ex pacto.
- 122 Capitulum pro ingressu aliquid accipiens suspenditur.
- 123 Huic excommunicationi subest dans, aut accipiens ad habendum suffragium pro ingressu.
- 124 Excommunicantur Religiosi Mendicantes si transeant ad non Mendicantes.
- 125 Declaratur: quæ licentia petatur ad hunc transitum.
- 126 Generalis Societatis Iesu concedit suis subditis transitum ad quemlibet Ordinem.
- 127 Illi semel tantum transeunt ad Carthusiam.
- 128 Hac excommunicatio afficit Religiosos postea declaratos Mendicantes.
- 129 Ei non subest Religiosus Mendicans perpetuo electus si transeat ad non Mendicantes.
- 130 Admissio Religiosi Mendicantis ad Ordinem non Mendicantem est nulla.
- 131 Ad hunc transitum petitur specialis licentia Papæ, non obstantibus priuilegijs.
- 132 Hac excommunicatio incurritur etiam ob solam receptionem ad nouitiatum.
- 133 Et quidem etiam à Religioso indebitè transeunte ad Ordinem non Mendicantem: Clerici ministrantes infirmis non transeunt ad Carthusiam sine licentia Papæ.
- 134 Excommunicantur Religiosi detinentes Dominicum apostatam.
- 135 Et hoc procedit etiam de detinentibus Religiosum apostatam cuiusuis alterius Ordinis.

- 136 Excommunicantur Regulares indebitè admittentes Religiosos Societatis Iesu.
- 137 Et hoc, etsi hi transeant ad Carthusiam.
- 138 Si quidem verè sequatur admissio.
- 139 Excommunicantur Fratres Minores, ac Eremitani recipientes Fratrem Dominicatum.
- 140 Non item Dominicani admittentes Religiosum alterius Ordinis.
- 141 Excommunicantur Fratres Humiliati admittentes ad professionem, aut habitum sui Ordinis.
- 142 Excommunicantur Minores admittentes tempore Interdicti ad diuina Officia Tertiarios.
- 143 Non tamen in presentia; cum talis admissio ipsis aliunde concedatur.
- 144 Excommunicantur Religiosi non denunciante Religiosum subditum hereticum, aut suspectum de heresi, si hi sint Prælati.
- 145 Secus, si ipsi sint subditi.
- 146 Hæc excommunicatio afficit Prælatos regulares solum respectu Religiosorum subditorum.
- 147 Religiosi subditi ex hac excommunicatione tenentur denunciare quoscumque hereticos, aut suspectos, & quidem iuxta aliquos, etiam seculares.
- 148 Sufficit tamen, quod Prælati denunciet per alium.
- 149 Ante denuntiationem præmittenda Correctio, si spectetur fructus.
- 150 Denunciandus hereticus, aut suspectus iuxta aliquos, etsi sit cœmatus.
- 151 Prælati regulares se in talibus causis non immiscent nec cum suis Religiosis.
- 152 Excommunicantur Religiosi, si dicant hereticum esse, aut peccatum credere Christi sanguinem in triduo mortis fuisse diuisum à diuinitate.
- 153 Item si indebitè absoluunt à reseruatis.
- 154 Item, si commutent Vota reseruata Papæ.
- 155 Item, si indebitè differant de Conceptione Virginis.
- 156 Item, si deprauent Verbum Dei, aut sacram Scripturam.
- 157 Item, si subornent in electionibus Regularium.
- 158 Item, si rebellem à Visitatore Ordinis.
- 159 Item, si paciscantur dare, aut accipiant pro gratia, aut iustitia obtinenda à Sede Apostolica.
- 160 Item, si prædicent absque licentia proprii Prælati regularis.
- 161 Item, si recipiant bannitos; etsi excommunicatio hæc non afficiat omnes Religiosos ubique degentes.
- 162 Plura adnotantur pro intelligentia huius excommunicationis.
- 163 Excommunicantur Religiosi indebitè intrantes sepia Monialium, aut ingressum permittentem, si sint Prælati.
- 164 Item, si procurent abortum fœminæ pregnantis; sed non semper.

98.

QUÆRES I. Quot, & quæ sint excommunicationes latæ contra Regulares, quæ reseruantur Papæ.

Respond. esse 23. & 1. est contra Regulares inducentes aliquem ad promittendū de sepultura: 2. contra ministrantes Extremam Vnctionem, aut Eucharistiam, aut matrimonium absque licentia Parochi. 3. contra euntes ultra mare sine facultate Superioris. 4. contra simoniacè recipientes aliquid pro ingressu Monasterij. 5. contra Mendicantes transeuntes ad non Mendicantes. 6. contra detinentes Apostatas Fratrum Prædicatorum. 7. contra recipientes in suam Religionem Iesuitas. 8. contra Minores, ac Eremitanos recipientes in suum ordinem Dominicanos. 9. contra Humiliatos dantes alicui habitum. 10. contra Minores tempore Interdicti admittentes

Pellizzarij Manual. Regul. Tom. II.

ad diuina Tertiarios. 11. contra Superiores non denuntiantes proprios subditos suspectos de hæresi: aut etiam hæreticos. 12. contra asserentes hæreticum esse, aut peccatum credere Christi sanguinem in triduo passionis fuisse diuisum, vel non diuisum à diuinitate. 13. contra illos, qui absoluunt à reseruatis Sedi Apostolicæ, aut Ordinariis locorum, & quidem ex præsumptione & sub prætextu priuilegiorum ad id obtentorum. 14. contra indebitè differentes in sermonibus ad populum de Concept. B. V. 15. contra Prædicatores indebitè sacram Scripturam interpretantes. 16. contra subornates in electionibus proprii Ordinis, necnon contra procurantes fauorem extra Ordinem ad officium obtinendum. 17. contra rebelantes in Visitatores, aut eis contradicentes. 18. contra dantes, aut accipientes pro gratia, aut iustitia obtinenda apud Sedem Apostolicam. 19. contra prædicantes sine licentia proprii Prælati. 20. contra receptantes bannitos. 21. contra violantes clausuram Monialium. 22. contra procurantes abortum fœminæ prægnantis. 23. contra indebitè extrahentes Sanctorum Reliquias.

QUÆRES II. Quid requiratur ad hoc, vt Regulares subsint excommunicationi latæ contra inducentes ad promittendum de sepultura.

Resp. ex tenore Clem. cupientes, de pœn. (vbi fertur ista excommunicatio ad efficaciorē obseruantiam Constit. Bonif. VIII. relatæ in cap. 1. de sepult. in 6.) requiri, 1. temeritatem ob ea verba, temerarios violatores, adeoque posse quàm ab ea excusari ob ignorantiam, aut bonam fidem. 2. quod Religiosus alium inducit, non solum ad eligendam sepulturam, sed etiam ad vouendum, aut iurandum, aut promittendum se electurum sepulturam in Ecclesia spectante ad inducentem, vel certè non mutaturum electionem sepulturæ iam factam. 3. quod de facto sequatur electio sepulturæ ex vi talis inductionis. 4. quod alter inducatur ad eligendam sepulturam in Ecclesia pertinente ad eum, qui sic inducit, ita Sayr, lib. 3. de censur. cap. 29. n. 40. Suar. D. 22. de censur. sect. 4. n. 25. 26. alique penes ipsos, & patet ex dictis in tract. de priuileg. cap. 5. sect. 4. snbf. 2. q. 2. 1. si hic monuero ex Suar. etiam Religiosos laicos comprehendî hac excommunicatione, imò & Moniales, vt pote quæ secundum omnem proprietatem loquendi veniunt nomine Religiosorum, de quibus expressè loquitur Clem. supr. relatæ: non item Nouitios, quippe qui in odiosis non comprehenduntur nomine Religiosorum.

Ex quibus sequitur, quod, cum sub hac excommunicatione non prohibeatur inductio ad actum, sed ad obligationem actus: vt notat S. Antonin. 3. p. tit. 24. c. 5. 1. & Ang. v. sepultura, n. 35. consequenter non subsi-
 100.
 303

E ductio

ductio fiat saltem à maiori parte Religiosorum spectantium ad Ecclesiam, in qua eligi debet sepultura; quod negat Pasqualigus *decif. 280. n. 2.*

Addit Pasqualigus *decif. 375.* quòd quamuis Rodrig. *tom. 4. sum. c. 130. n. 3.* & alter Rodrig. *resol. 128. n. 6.* sustineant non incurri hanc excommunicationem à Religioso inducente modo dicto ad promittendam electionem sepulturæ in loco, ubi eligens debet sepeliri de iure; cum sic inducens non violet decretum Bonifacij VIII. factum in fauorem Ecclesiæ, in qua defunctus de iure sepeliri debet, sed illi faueat: probabilius tamen est in tali casu incurri excommunicationem; vt docet Portel. *de dub. reg. ver. sepult. n. 4.* probatque ex eo quod, quando actus de se prohibetur vt malus, etsi conducatur ad finem prohibitionis, adhuc censetur prohibitus; vt si quis in die ieiunij intemperantiùs edat ad opprimendam naturam, &c.

QVÆRES III. In quibus casibus Regulares incurrant excommunicationem latam in Clem. 1. *Religiosi de priuil. & excessib. priuileg.* contra Religiosos ministrantes sine speciali licentia Parochi Sacramenta extremæ Vnctionis, aut Eucharistiæ, vel solemnizantes Matrimonium, vel absoluentes ab excommunicationibus referuatis, vel concedentes indulgentiam plenariam.

101.

Respond. quod, cum in citata Clem. dicatur: *Religiosi, qui Clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Eucharistiæ ministrare, matrimonium solemnizare, non habita super his parochialis Presbyteri licentia speciali, aut qui excommunicatos à Canone, præterquam in casibus à iure expressis, vel per priuilegia Sedis Apostolicæ concessis eosdem, vel à sententijs per statuta prouincialia, aut synodalia promulgatis, seu (vt verbis eorum utamur) à pœna, & culpa absoluere quemquam præsumperint, excommunicationis incurrant sententiam ipso facto per Sedem Apostolicam dumtaxat absolendi, cum, inquam, citata Clem. sic dicatur, Regulares hanc excommunicationem tunc demum incurrent, quando sine speciali licentia, quæ saltem habeatur per ratihibitionem, propriij Parochi ministrant Clericis, vel laicis extremam Vnctionem, aut Eucharistiæ (siue id fiat per modum Viatici, siue aliàs) aut solemnizant matrimonium, idest solemniter benedicunt nuptiis, siue primis, siue secundis (quamuis secundæ non debeant benedici;) hoc enim est solemnizare matrimonium; vnde fit, vt Religiosus assistens præcisè alicui matrimonio sine speciali licentia Parochi, non autem benedicens effugiat istam excommunicationem, incurrens tamen suspensionem, de qua in Conc. Trid. *sess. 24. c. 1.* ita Suar. *supr. sect. 4.* Filliuc. *tract. 15. n. 184. & seqq.* Bonac. *de Censur. in partic. D. 2. q. 9. p. 5. per totum c. 29. à n. 26.* Lezana *tom. 1. cap. 21. n. 8. 9. 10.* & alijs patetque ex *tract. de priuil. cap. 3. sect. 4. q. 1.* quoad ministracionem quidem Extremæ vnctionis *sect. 4. q. 1.* quoad Eucharistiæ verò *sect. 3. q. 4.* quoad matrimonij denique solemnizationem *sect. 5. q. 1.* quare hinc solum aliqua breuiter aduertenda sunt.*

102.

Aduerto ergo primò, ista excommunicatione comprehendi tantum Religiosos, siue professos, siue etiam per vota simplicia solum tales: & quidem etiam non exemptos (quamuis enim Clementina relata sit sub tit. *de priuileg.* sensus tamen illius principaliter sumi debet ex verbis, non ex rubricis;) imò & Moniales, ac Religiosos non ordinatos, loquendo de actionibus, quæ ab his exerceri possunt: cuiusmodi est ministrare Eucharistiæ, aut concedere indulgentiam plenariam, cuius concessio innuitur in allegata Clementina sub illis verbis, *à pœna, & cul-*

pa, vt notat Filliuc. *supr. num. 189.* ex Syluestro, etsi Bonac. *supr. n. 27.* ex Ancharan. & Cardin. putet valde probabile Moniales & Religiosos laicos non comprehendi sub hac excommunicatione: cum textus, in quo ea fertur, videatur dirigi ad Religiosos, qui solent Sacramenta ministrare: cuiusmodi vtique non sunt neque moniales, neque Religiosi laici. Quæ doctrina à fortiori procedit de Nouitiis: maxime cum hi in materia odiosa non veniant nomine Religiosorum, vt notant DD. communiter.

Aduerto secundò, quòd, cum sub præsentis excommunicatione prohibeatur non vsus legitimæ potestatis, sed abusus vsurpatæ potestatis: non sunt plures modi, quibus Religiosi absque censura huius Canonis ministrare possunt dicta Sacramenta: primus est ex speciali licentia eius, qui potest illam concedere (vt est Parochus, etiam nondum Sacerdos, Episcopus, eiusque Vicarius generalis:) ex speciali, inquam, per quam exprimaturs actus Sacramenti; & si ex parte personæ sit solum generalis, quomodo in responsione diximus sufficere ratihibitionem: vtpote quæ supplet vicem specialis licentiæ, quoties de mente rationabili concedentis constat; siquidem hinc non requiritur licentia expressa, sed specialis, quæ sine dubio inter se habent diuersitatem. 2. modus est ex concessione iuris, aut per priuilegia Religionis; quo pacto Religiosi modò regulariter ministrant fidelibus Eucharistiæ, præterquam in Paschate, imò & extremam Vnctionem in certis casibus: idque non obstante quod in fine citati Canonis dicatur: *Nullò priuilegio suffragante:* quod, teste Glossa, additum est, vt Religiosi contra illum Canonem delinquentes incurrant hanc excommunicationem, ac denuncientur, non obstante quocumque priuilegio: non autem ad reuocanda priuilegia, quæ fortè iis concessa sint, quoad dictorum Sacramentorum administrationem. 3. modus est ex vi officij, aut beneficiij; vt si Religiosus sit Parochus; quo casu Nau. ex Felin. & alijs apud Suar. *n. 10.* putat Religiosum non affici ista excommunicatione, quantumuis alienis ouibus sine debita licentia ministret præfata Sacramenta; quod tamen reicit Suar. & bene. 4. modus est ex consuetudine recepta, & probata; quæ in similibus rebus vtique confert iurisdictionem. 5. modus est ex necessitate extrema, quæ tamen non habet locum, nisi in Eucharistiæ, ac extrema Vnctione, non item in solemnizatione Matrimonij; quamuis Sayr. *sup. n. 29.* Sylu. *v. excomm. 7. n. 32.* & alij arbitrentur non habere locum, neque in Eucharistiæ, quæ ministraretur per modum Viatici: quod DD. communiter reiciunt.

Aduerto tertio, quòd, sicut ad contrahendam istam excommunicationem requiritur præsumptio (vt colligitur ex verbo *præsumperint*, quòd extat in Canone citato) adeoque ab ea excusatur Religiosus, qui dictum Canonem violat ex ignorantia, aut probabiliter credens Parochum ratihabitum.

Aduerto quartò, non subiacere isti censuræ Religiosum, qui Eucharistiæ, aut Vnctionem extremam ministrat sine debita facultate Religiosis alterius Ordinis; cum in Canone citato dicatur: *Religiosi qui Clericis, vel laicis;* & nomine horum, maxime in pœnalibus, non comprehendantur Regulares; vt notat Bonac. *n. 12.* ex Caiet. Navar. & alijs.

Quod autem spectat ad Regulares absoluentes ab excommunicationibus latis à Canone, aut impositis in Concilijs Prouincialibus, vel Synodalibus, ideoque incurrentes istam excommunicationem; re- & monet Bonac. *n. 16.* quòd licet Regulares absolutes à casibus Bullæ Cœnæ sine licentia speciali Sedis Apostolicæ

103.

106.

104.

105.

Apostolica incurrant excommunicationem latam in ipsa bulla, sed non reseruatam (vt probatum est in tract. de prohib. c. 2. sect. 1. q. 9.) nec non excommunicationem Papæ reseruatam in decreto S. Congreg. à Clemente VIII. edito anno 1602. & à nobis relato in tract. de prohib. supr. quæst. 3. si ex prætextu priuilegiorum absoluat à casibus in præfato decreto contentis, & ab iis, quos reseruant Ordinarij locorum; istæ tamen excommunicationes non afficiunt solos Religiosos, sed generaliter omnes, & singulos, qui indebitè absoluunt à præfatis casibus: cum aliàs excommunicatio, quæ præfertur in præfenti Canone, & à nobis hic explicatur, sit propria ipsorum Religiosorum, non autem generalis contra omnes; vnde (inquit Bonac. num. 17.) Religiosus absolvens ab excommunicatione contracta ob duelum v.g. afficitur excommunicatione istius Clementinæ, cum sic dicatur absoluere excommunicatum à Canone: secus, si absoluat excommunicatum ab homine per sententiam generalem, aut particularem: hæc enim excommunicatio non dicitur lata à iure, seu per Canonem, adeoque non comprehenditur sub præfenti prohibitione: cum in materia pœnali non sit facienda extensio ultra propriam verborum significationem.

Quod si dicas hinc sequi Religiosum absoluentem ab aliquo casu contento in Bulla Cœnæ, aut supra citato decreto Clementis incurrere duplicem excommunicationem, eam scilicet, quæ fertur in ista Clementina, & illam, quæ extat in Bulla Cœnæ, aut præfato decreto: cum tamen DD. communiter dicant facientes aliquem actum prohibitum sub censura à pluribus Superioribus habentibus eandem potestatem incurrere vnicam censuram, eo quod illi plures Superiores moraliter reputentur tantum vnus (vt diximus c. præcedent. sect. 2. q. 23.) & id ipsum in casu nostro euenire videatur, stante quod Sacra Congreg. Concilij, quoad decreta, quæ edit de speciali mandato Papæ, facit cum illo idem tribunal, & consequenter censetur esse cum eo vnus, ac idem Superior.

106. Respondeo. Negando sequelam; adhuc enim Regularis absolvens à reseruatibus in casu non concessio, vnicam incurrit excommunicationem: nimirum eam, quæ respectiue posterius lata est. videtur eam, quæ lata est in Bull. Cœnæ, si absoluat à casu contento in ipsa Bulla: vel eam, quæ continetur in decreto Clem. absolvens à casu comprehenso in dicto decreto; non secus, ac Sayr. l. 1. de Censur. c. 10. n. 11. docet deferentem arma Saracenis vnam tantum incurrere excommunicationem, quamuis diuersi Pontifices in diuersis iuribus talem delationem prohibuerint sub pœna excommunicationis, hancque aliqui reseruauerint, alij non; posterior quippe voluntas, supposita potestate, reuocat, & vincit priorem; vt notat Suarez l. 6. de leg. c. 27. n. 3. vnde & Superior prohibens aliquid de nouo sub censura (v.g. sub excommunicatione) quod aliàs item sub excommunicatione ab ipso fuerat prohibitum, vel ab alio eadem potestate fungente, hoc ipso quod imponit nouam excommunicationem censetur reuocare priorem, sicque transgrediens prohibitionem vnicam, contrahit censuram: quod omninò euenit in casu nostro; ita Neoterici satis docti, & bene, quamuis dissentiat Bonac. supr. dicens Religiosum absoluentem ab excommunicationibus latis, & reseruatibus in Concilijs prouincialibus, aut synodalibus incurrere excommunicationem istius Clementinæ, imò & eam, quæ fertur in decreto Clementis, si absoluat prætextu priuilegiorum, cum hoc sit absoluere à casibus reseruatibus locorum Ordinariis, quod ibi prohibetur.

Pellizzarij Manual. Regul. Tom. II.

107. Addit Bonac. n. 18. ex Syluest. Ang. Tab. & alijs quos sequitur Suarez D. 22. de censur. sect. 4. num. 16. hanc prohibitionem non extendi ad suspensiones, & interdicta edita in Concilijs prouincialibus, aut synodalibus, adeoque Religiosum absoluentem à suspensionibus, ac interdictis latis in supradictis Concilijs non affici excommunicatione præfata Clementinæ: cum Canon loquatur de Religiosis absoluentibus excommunicatos à Canone, vel à sententijs latis in supradictis Concilijs, & alioqui absolvens excommunicatum non dicatur absoluere à suspensione, ac interdicto: verba autem textus formaliter accipienda sunt. Nec obstat, quod Canon absolute loquitur de sententijs, & nomine sententiæ veniunt suspensiones, & interdicta; si quidem verbum illud à sententijs restringitur per illud aliud verbum excommunicatos, ad quod refertur. ita Bonac. supr. addens num. 22. Religiosum absoluentem ab excommunicationibus non reseruatibus nullatenus subiaccere dispositioni istius Clementinæ: cum in ea non prohibeatur vsus legitimæ facultatis (qualis est, quod quilibet Confessarius approbatus, & consequenter etiam Regularis, possit absoluere à censuris non reseruatibus, concedente id iure, & consuetudine iuxta cap. nuper de sent. excommunic.) sed usurpatæ iurisdictionis abusus, vt patet.

108. Caterum, quod spectat ad absolutionem à pœna, & culpa (de qua in ista Clementina, & quæ ibi specialiter prohibetur item sub pœna excommunicationis) nomine talis absolutionis significatur, non absolutio culpæ, & pœnæ, (id est excommunicationis,) sed concessio Indulgentiæ plenariæ: ita vt ex vi istorum verborum præfens prohibitio solum dirigatur contra Religiosum male usurpantem potestatem concedendi Indulgentiam plenariam; non item contra ministrantem Sacramentum Pœnitentiæ, vt sic quamuis indebitè: ex quo infert Suar. num. 20. & bene, quod si Religiosus absoluat, non à tota pœna, sed à parte illius per modum Indulgentiæ vnius anni v.g. non incurreret hanc censuram; cum sic non concedat Indulgentiam plenariam; quod solum hic prohibetur, vt constat ex textu.

Maius dubium est, an Regulares subiaccant dispositioni istius Clementinæ in casu, quo fide conferant Extremam-Vnctionem, præbeant hostiam non consecratam, fingant dare Indulgentiam plenariam, &c. aut absoluere à peccatis

109. Respondeo Bonac. subiaccere; probatque ex eo, quod concedens Indulgentiam absolvens à peccatis in casu non concessio, non potest validè hæc obire: sicque non potest dici, quod Papa in ista Clem. intendat prohibere, vt ea validè non præstet; cum sit certum ea ab ipso validè præstari non posse: vnde Papa intendit prohibere actionem illam externam, qua quis exterius fingit absoluere, aut concedere plenariam indulgentiam; fingens verò ministrare Extremam-Vnctionem, aut Eucharistiam modo dicto verè exterius exercet illas actiones, quæ prohibentur in ista Clementina, Parochorumque iurisdictionem usurpat cum deceptione fidelium, ac periculo scandalorum ad quæ cauenda facta est talis prohibitio. ita Bonac. n. 25. & alij, à quibus dissentit Suar. n. 25. quoad hanc posteriorem partem, sustinens ministrantem fide Extremam-Vnctionem, & Eucharistiam, fideque solemnizantes matrimonium non subiici præfenti excommunicationi, licet aliàs peccent; cum ista excommunicatio lata sit contra Religiosum ministrantem Eucharistiam, Extremam-Vnctionem, &c. & alioqui fingens ea ministrare verè non possit dici ministrare, nisi fortè in casu, quo hostiam re verè consecratam

52 De Excom latis cont. Regul ac referuatis.

consecratam præberet: quo casu etiam Suar. concedit illum incursum esse excommunicationem.

QVÆRES IV. Quando nam Regulares incurrant excommunicationem latam in Extrauagan. *Ad nostrum de Regular.* contra euntes ultra mare, seu (vt loquitur textus) se transferentes ad partes ultramarinas.

117.

Respond. incurrere, quando ad dictas partes se transferunt sine licentia Superioris, & quidem non solum tacita (quæ alioqui in similibus solet sufficere iuxta regulam: *Taciti, & expressi eadem est conditio*) sed expressa, & concessa in scriptis; cum in textu expresse dicatur. *Per ipsius literas patentes concessa* (quamquam aliquis posset dicere id requiri solum pro foro externo; vt in simili diximus in *tract. de prohib. cap. 6. q. 22.*) siue postea concedens talem licentiam sit Superior localis, siue Prouincialis, siue Generalis: cum enim textus dicat solum *absque Superioris Ordinis sui licentia*, non distinguendo inter localem, aut alium, videri posset sufficere etiam licentia Superioris localis: si quidem, vbi ius non distinguit, nec nos distinguere debemus; quod tamen negat Bonac. *supr. p. 8. num. 8.* & melius, asserens per Superiorem Ordinis intelligi antonomasticè Generalem, aut alium ab ipso ad id delegatum addensque Superiorem ipsum Ordinis non subiacere isti excommunicationi, si forte se transferat sine licentia ad partes transmarinas; siquidem textus loquitur, non de Superiore, sed de Religiosis subditis, vt constabit legenti textum.

Difficultas esse potest, an Religiosus afficiatur ista excommunicatione, si absque licentia Superioris transeat ad partes transmarinas, vbi adest multitudo fidelium.

118.

Respond. Bonac. *n. 4.* non affici, si ibi extet maior pars fidelium, quam infidelium; nam in Extrauag. citata sermo est de transferentibus se ad partes transmarinas, in quibus degant pauci fideles respectu infidelium, ideoque non debet extendi prohibitio ad casum diuersum; cum à diuersis non fiat illatio, maximè in odiosis, quæ decet restringi.

Porrò hanc eandem excommunicationem incurrit Prælati regularis, si Religioso subdito inexperito, ac illiterato præfatam licentiam eundi ad partes transmarinas concedat; imò etiam in casu, quo illam concedat Religioso literato quidem, ac docto, sed non prouido, ac experto: textus namque triplicem conditionem requirit in eo, cui talis licentia concedi debet; vt scilicet sit literatus prouidus, & expertus, idest habens experientiam: idque copulatiuè; cum vtatur particula coniunctiua &; vt aduertit Bonac. *supr. n. 5.* addens *num. 9.* hac eadem excommunicatione affici Religiosum subditum, qui sine licentia proprii Superioris ad dictas partes transeat sine animo inducendi quemquam in errorem, & absque periculo scandali; idque ob rationes allatas à Bonac. *supr. num. 9.*

Addo quòd, licet finis huius Extrauagantis videatur esse, vt impediatur disseminationem errorum, & falsæ doctrinæ in partibus transmarinis (dicit enim *per doctrinas suas reprobas, & erroneas fidelium mentes quantum in eis est, corrumpere satagant, &c.* adeoque non videatur comprehendere Religiosos Laicos, quippe qui non vacant eiusmodi exercitiis, nihilominus puto etiam illos comprehendendi: idque colligo ex verbis dictæ Extrauagantis, quæ ita habet: *Vniuersis & singulis Religiosis, cuiuscumque conditionis, religionis, ordinis, vel status existant:* hæc enim verba cum generalia sint, generaliter debent intelligi, ita vt extendatur etiam ad Religiosos lai-

cos, vt pote qui reuera sunt Religiosi, sicque veniunt sub generali nuncupatione Religiosorum; præterquam quod potest euenire hos esse ita temerarios, vt audeant etiam ipsi de rebus fidei disserere cum spirituali periculo fidelium commorantium in partibus transmarinis, & consequenter etiam, quoad ipsos militet finis dictæ Extrauagantis.

QVÆRES V. In quibus casibus incurrant Regulares excommunicationem latam in Extrauag. Sanè de Simonia contra Religiosos dantes, aut recipientes aliquid ex pacto pro ingressu Religionis.

119.

Respond. incurrere, quando, non spontè, ac purè liberaliter, sed ex pacto tacito, aut expresso dant, aut recipiunt aliquid temporale pro ingressu Religionis, idest, pro admissione ad professionem religiosam; hinc siquidem per ingressum Religionis non intelligitur receptio ad habitum, sed ad ipsam professionem religiosam, ad quam ordinatur ipsa habitus susceptio; vnde fit, vt si quid temporale detur ob receptionem ad habitum, præcisè, committatur quidem simonia, non tamen incurratur excommunicatio, donec re ipsa emittatur professio; imò nec incurretur, si interim factum retractetur, & pecunia, vel non recipiatur, vel reddatur; censura quippe non incurritur, nisi ad sit effectus completus sub ea prohibitus, qualis certè non adesset in præsentis casu. Ita Bonac. *supr. q. 3. p. 29. n. 11. & 12.* Suar. *de Censur. supr. sect. 5. n. 5. & seqq.* Filliuc. *tract. 45. num. 11.* (quamquam dicat probabilius esse hanc excommunicationem contrahi tam in receptione ad habitum, quam in emissionem professionis, si per simoniam vtraque actio fiat) aliique, qui benè notant, quòd, cum in citata Extrauag. dicatur, *qui presumunt, ad contrahendam istam excommunicationem requiritur præsumptio, quæ non interuenit, vbi adest ignorantia, bona fides, &c.*

Dubitant hinc DD. an subiaceat huic excommunicationi, qui dat aliquid temporale animo ingrediendi Religionem: non tamen manifestat hunc suum animum superiori, aut alij recipienti; & ratio dubitandi est, quòd sic non videtur dare purè spontè, ac plenè liberaliter, vt requiritur in Extrauag. citata his verbis: *Ille dumtaxat, que persona ingredienti purè, spontè, & plenè liberaliter, omnique pactione cessante dare, vel offerre cum gratiarum actione licitè recepturi, &c.*

120.

Respond. non subiacere; patèrque ex eo, quod, quoties punitur actus externus malus, non censetur puniti is, qui solum est malus per habitudinem ad actum internum, nisi fortè id exprimat, aut ex verbis dispositionis sic colligatur: quod tamen non euenit in casu nostro, quo Papa mentionem facit de pactione, vt constat ex textu; vnde, cum in præsentia actus externus non sit coniunctus cum pactione, hoc ipso censetur purus, spontaneus, ac liberalis, & per consequens non potest esse materia istius excommunicationis; vt aduertit Bonac. *n. 3.* ex Suar. & *Alterio.*

An verò afficiantur ista excommunicatione, qui aliquid recipiunt, aut dant pro sustentatione ingredienti Religionem, & quidem etiam ex pactione.

Respond. quòd, quamuis DD. ferè communiter cum S. Thom. 2. 2. q. 100. art. 3. ad 4. sustineant non affici, si monasterium sit inops, aut certè hinc, & nunc indigeat, vel quia habet expletum numerum illorum, quos potest commodè alere, vel quia adsunt alij, quos expedit admittere, & nequeunt aliquid dare in sustentationem, vel aliis de causis: secus, si monasterium sit diues, & non indigeat; nihilominus probabile videtur, quòd docent Syluest. Sot. & Miranda apud

121.

117.

118.

119.

apud Bonac. num. 4. Filliuc. tract. 15. num. 84. Suarez *supr. num. 12.* & alij : nimirum in casu presenti non incurri excommunicationem, etiamsi monasterium sit diues. Pars prima probat, quia bona Regularium subiacent dispositioni Papæ, ac proinde cum Papa disposuerit, ut ipsorum bona liberaliter, & gratis infumantur in alendis Religiosis, *cap. quam pio 1. q. 2. & cap. quoniam, de Simonia,* consequenter abstulit Religiosis omne ius petendi aliquid ab ingredientibus, etiam titulo sustentationis, quoties monasterij facultates ad id suppetunt. Pars secunda probatur maximè ex eo, quòd in isto casu non interuenit simonia, cum temporale non recipiatur pro spirituali, (id est, pro ingressu Religionis) sed pro temporali, (id est, pro sustentatione ingredientis) quod utique verum habet, siue monasterium sit pauper, siue sit diues; cum tamen ista excommunicatio non incuratur, nisi ob Simoniam; ut colligitur ex titulo istius Extrauagantis, qui inscribitur, *de Simonia.*

Quòd si quæras, quænam hoc loco prohibeantur dari ob ingressum Religionis.

117. Respond. prohiberi quodcumque temporale, siue detur ante ingressum, siue post, imò & in ipso ingressu; siue exigatur directè, siue indirectè; patet ex ista Extrauag. quæ ait: *Districtius inhihemus, ne tam à maribus, quam à mulieribus uolentibus ingredi eorum Religionem, Ecclesias, monasteria, &c. in earundem personarum receptione, aut ante, uel post illam, quoscumque pastus, prandia, seu bonas, pecunias, iocalia, aut res alias, etiam ad usum Ecclesiasticum, seu quemuis pium usum alium deputata directè, uel indirectè petere, uel exigere quoquo modo presumant, &c.* Quamquam Suarez & alij communiter apud Bonac. n. 6. censeant Moniales non affici ista excommunicatione, quantumuis exigant ab ingredientibus pastus, & prandia tradi solita: utpote, quæ traduntur non pro professione, sed pro sustentatione ingredientis, & aliarum Monialium, necnon pro solemnitate professionis, videntur permissa ex consuetudine, & non recipiuntur pro re spirituali; præterquam quod dici posset istam Extrauagantem, quoad hanc partem esse absolutam (ut de facto ait Lessius *lib. 2. cap. 39. n. 131.*) quod tamen non approbat Bonac. loco *supr. citato.*

Dices, quid si Regulares nolint admittere ad professionem Nouitium, nisi cum pactione, ut per tot annos legat Philosophiam, aut Theologiam, uel concionetur, uel regat monasteria Ordinis, &c. incurretur in isto casu excommunicatio?

118. Respond. quòd, cum simus in odiosis, quæ debent restringi, & in presenti Extrauag. modo supra dicto non prohibeantur dari, aut recipi ob ingressum Religionis actus hominis (cuiusmodi sunt ij, qui hinc recensentur) sed res ipsæ, ut constat ex verbis illis, *aut res alias,* quæ ex ipsa Extrauagant. retulimus §. *preced.* in presenti casu puto, quod non incurretur excommunicatio, cum sic verè non concurrat actus perfectus, & consummatus, qui ad talem censuram incurrendam in lege requiritur.

119. Secus puto dicendum in casu, quo ob ingressum Religionis ex pacto exigetur, & daretur monasterio matuum pecuniarium, aliquod commodatum, aut depositum: sic enim dantes, & recipientes incurrent istam excommunicationem. Ducor ex eo, quòd interpretatio legis sæpè sumitur ex fine ipsius legis, & iuxta hunc debet restringi, aut ampliari: cum lex à voluntate legislatoris recipiat vires; finis autem istius Extrauagantis prohibentis, ne quidquam temporale detur, aut recipiatur ob ingressum Religionis, est, ne alioqui fideles expensarum onere à sacra Religionis proposito retrahantur, ut aperte colligi-

Pellizzarij Manual. Regul. Tom. II.

tur ex ipsa Extrauag. qui finis utique militat etiam in casu nostro, quoad dationem mutui, commodati, aut depositi: cum non omnibus iis, qui aliàs ingressuri sunt Religionem, suppetat copia mutuandi, aut commodandi monasterio, in quod petunt admitti, sicque ex tali defectu à sacra Religionis proposito retrahi possint; unde, cum huic malo intendat consulere ista Extrauagant. sequitur eam habere locum etiam in presenti casu, quo ex pacto detur mutuum, aut commodatum, aut depositum ob ingressum Religionis, quod erat probandum.

120. Ingrediens certè Religionem non incurrit istam excommunicationem, etsi ex pacto petat, aut recipiat aliquid à monasterio ad effectum ingrediendi, licet aliàs committat simoniam. ita Filliuc. tract. 45. cap. 13. num. 11. & probatur, quia ista Extrauag. imponit excommunicationem solum in casu, quo pecunia exigatur, aut detur à uolentibus ingredi, non item, quando datur ingredienti, seu uolenti ingredi: siquidem dicitur in præfata Extrauag. *Districtius inhihemus, ne tam à maribus, quam à mulieribus uolentibus ingredi eorum Religionem:* à diuersis autem non sit illatio.

121. Præterea non incurritur ista excommunicatio, neque in casu, quo datur aliquid temporale verè pro ingressu Religionis, sed ab alio recipitur bona fide, & absque tali intentione: neque in casu, quo & datur, & recipitur temporale pro ingressu Religionis, sed nullo interueniente pacto: siquidem hic prohibentur solum datio, & receptio facta ex pacto, (ut aduertit Suarez *supr. num. 7.* ex Caiet. & Armilla,) qualis datio, & acceptio non intercedit in presenti casu.

122. Illud denique aduertendum est, quòd, sicut personæ recipientes pro ingressu Religionis aliquid temporale, incurrun excommunicationem latam in ista Extrauag. & reseruatam Papæ, sicut sunt Superiores monasterij, siue inferiores: de his enim omnibus generaliter intelligi debet ista Extrauag. cum generaliter loquatur, ut constat ex textu; ita si recipientes fuerint, non singulares personæ, sed Capitulum, aut Conuentus, contrahunt suspensionem ipso facto & reseruatam Papæ; siue ista sit suspensio ab officio, ac beneficio simul, ut uult Bonac. n. 9. id colligens ex eo quòd suspensio generaliter (qualis est suspensio ista) est totalis, adeoque suspendit, tum ab officio, tum à beneficio (ut cap. seq. dicemus) siue sit suspensio solum ab omni actu, seu officio capitulari, & communi requirente iurisdictionem, aut administrationem Ecclesiasticam; ut sentiunt Suar. Alter. & Filliuc. penes eundem Bonac. loco *supr. cit.* & meo iudicio probabilius; stante quòd Capitulum in communi non est capax alterius suspensionis, & alioqui talis suspensio comprehenditur sub absoluta sententia suspensionis.

Dices, quid si quis det temporale, aut accipiat, non pro ingressu Religionis, sed ut obtineat, aut ferat suffragium pro iplo ingressu, incurritne is excommunicationem ipsius Extrauagantis.

123. Respond. incurtere; cum in dicta Extrauag. prohibeatur datio, hinc receptio pro ingressu Religionis, etiam indirecta; qualis interuenit in presenti casu, ut patet: Idemque proportionaliter dicendum uidetur in casu, quo admittentes ad ingressum Religionis aliquid ex pacto recipiant ab aliquo tertio, (v. g. à consanguineis illius, qui admittitur:) hoc enim est recipere ab ingrediente, sin miuus directè, saltem indirectè (quod etiam prohibetur in cit. Extrauag.) præterquam quod respectu talis receptionis verè militat finis dictæ Extrauagantis: cum sic con-

54 De Excom. latis cont. Regul. ac referuatis.

tingere possit, vt non pauci retrahantur à proposito Sacrae Religionis, eo quod non habeant, qui pro ipsorum ingressu det monasterio: vbi autem militat eadem ratio, militat, & eadem iuris dispositio.

QVÆRES VI. quid requiratur ad hoc, vt Regulares incurrant excommunicationem latam in *Extrauag. viam ambitiosæ de Regular.* contra Religiosos Mendicantes transeuntes ad Ordines non Mendicantes.

124.

Respond. requiri, vt ab Ordine Mendicanti ad Ordinem non mendicantem transeat absque speciali licentia Sedis Apostolicæ, & quidem prætextu priuilegij; vnde fit, vt Religiosus Ordinis Mendicantis non inerat istam excommunicationem, si sine dicta licentia prætextu priuilegij transeat ad alium Ordinem Mendicantem, nisi fortè in illo Ordine extet priuilegium prohibens etiam talem transitum; quale de facto habent nonnulli Ordines, vt videre est apud Bonac. *de Clausura q. 2. p. 9. §. 5. diff. 2.* & inter eos etiam Soc. Iesu ex concessione Pij V. in bulla, quæ incipit *æquum reputauimus*; patet responsio ex cit. *cap. viam ambitiosæ*, quod ita habet: *Nullus Religiosus ordinum Mendicantium quorumcumque, cuiuscumque gradus, status conditionis, vel religionis existat, quatumcumque, & qualitercumque possit, & debeat virtute cuiuscumque licentia, etiam indulti Apostolici, &c. admitti, aut recipi per aliquos etiam Superiores Ordinis, seu Monasterij, aut loci Monastici, seu alias in Monachum, vel in Fratrem alicuius ex Ordinibus Monasticis supradictis (idest S. Benedicti Cisterciensis, Camaldulensis, Vallis umbrosæ, Canonicorum Regularium S. Augustini, vel aliorum Monasticorum Ordinum) vel alijs expressis, Ordine Carthusiensium dumtaxat excepto, sub pœna excommunicationis, quam tunc recipientes, quam receperit ipso facto incurrunt.*

125.

Quod autem additur in eadem *Extrauag. In futuris nullus ex professoribus alicuius ex Ordinibus, Mendicantium huiusmodi in aliquem Ordinem Carthusiensium dumtaxat excepto, possit, aut debeat per quemcumque recipi, vel admitti virtute alicuius licentia, vel indulti absque Sedis huiusmodi (idest Apostolicæ) licentia speciali sub dictis pœnis*; ita interpretatur Suarez *supr. D. 22. sect. 5. num. 18.* vt licentia supradicta non possit dici specialis, nisi in eius concessione nominetur persona, cui illa conceditur, imò & Religio, à qua faciendus est transitus: quod tamen improbat Bonac. *supr. n. 15* & non improbabiler, sustinens licentiam in re præsentis dici posse specialem, etiam si non nominetur in particulari persona, cui conceditur: dummodo nominetur sub ratione communi Mendicantium, expressa Religione non Mendicanti, ad quam conceditur transitus, sin minus in specie, saltem sub ratione communi non Mendicantium modo supradicto; sic quippe videtur subsistere specialitas licentiæ, qualis requiritur in ista *Extrauag.* vt vel hinc patet, quod Papa posset concedere licentiam toti alicui Ordini Mendicanti transeundi ad Ordinem S. Benedicti, aut alium Monasticum, nullo Religioso illius in particulari expresso, & tamen illa concessio esset valida; cum aliud sit licentia specialis, & aliud expressio personæ particularis.

126.

Illud verò, quod diximus absque speciali Sedis Apostolicæ licentiâ non posse Religiosum Mendicantem transire ad Ordinem non Mendicantem; quoad Religiosos Societ. Iesu non habet locum: cum, teste Sanch. *l. 6. in Decal. cap. 7. n. 71.* Præpositus generalis illius possit se solo concedere licentiam Religiosis Societ. siue professis, siue non professis, vt transeant ad alium etiam Ordinem, præterquam Carthusiensium, vt concessere Paulus III. Pius I V. Pius V. &

Greg. XIII. in suis literis Apostolicis, & habetur in *compendio Soc. ver. Apostata, n. 9.* Quin etiam per priuilegium à Paulo V. concessum Carmelitis Discalceatis 3. April. 1610. (quo gaudet Societas Iesu iuxta concessionem illi factam à Pio V.) nullus è Societate transire potest ad Carthusiam sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, nisi petita, & obtenta licentia à Superioribus; quam licentiam sibi Generalis referuauit, sicut & facultatem dandi licentiam suis subditis transeundi ad quemcumque alium Ordinem, etiam non Mendicantem; quæ facultas verè magna est, & ampla, sed non communis alijs Ordinibus, quantumuis communicantibus de priuilegijs Societatis: siquidem Greg. XIII. in Constitutione *Cum alias* declarauit alias Religiones, neque per viam communicationis posse illa vt; vt notant Suar. *vbi supr.* & Sanch. *num. 31.*

127.

Addo quòd, quamuis alij Religiosi licetè possint transire ad Carthusiam non semel, sed iterum, & iterum, cum nullo id iure interdicitur, aut indulto ipsis concessio: in Societate tamen non nisi semel talis transitus est licitus: idque ex concessione Pij V. viua vocis oraculo facta, & relata in *Comp. Soc. supr. n. 11.* videlicet, quod si quis è Soc. ad Carthusiam transire vellet, tres ei menses ad transitum præscribantur, intra quos, si non ingrediatur, aut non admittatur, aut non perseueret, teneatur redire, nec ei amplius liceat transire ad Carthusiam absque Generalis consensu sub pœna excommunicationis latæ, & censuratum, ac pœnarum, quas Apostata incurrunt, quarum absolutio referuatur Papæ, vel Generali Societatis: quod postea Greg. XIII. confirmauit, ac denuò concessit per Breue, quod incipit *Exponi nobis*, interdicens vsum talis concessionis omnibus alijs Mendicantibus, qui sua priuilegia cum ipsa Societate participant.

128.

Monet porrò Suar. *num. 16.* dispositionem istius *Extrauagantis* extendi ad Religiosos etiam illorum Ordinum, qui post editionem illius Apostolicæ auctoritate adscripti sunt in numerum Mendicantium; vt est Soc. Iesu iuxta declarationem Pij V. anni 1571. necnon ad omnes veros Religiosos, siue professos, siue non professos (cuiusmodi sunt in Societate, qui post biennium vota simplicia emiserunt.) Ratio est, quòd lex semper loquitur, & omnes successores afficit; & si loquitur generaliter de Religiosis (quo modo loquitur præsens *Extrauagans*) ligat omnes Religiosos, adeoque etiam illos, qui sunt tales per vota simplicia, cum & hi verè, ac simpliciter sint Religiosi.

Dubium modò est, an Religiosus Ordinis Mendicantis legitime eiectus ab Ordine, & habitu priuatus, absque speciali Sedis Apostolicæ facultate possit transire ad quemcumque Ordinem Monasticum.

129.

Respond. quòd, cum hac in re dissentiant DD. & eorum alij partem sustineant negantem cum Suar. *n. 20.* & Filliuc. *tract. 15. n. 191.* ea ducti ratione, quòd Religiosus eiectus manet subditus sui Ordinis, adeoque si reuocetur, teneretur ad eum redire: alij verò partem affirmantem sequantur cum S. Anton. *3. p. tit. 16. c. 4. §. 4. in fine,* & alijs, eo quod Religiosus eiectus non debeat cogi manere in sæculo; mihi probabilius videtur distinguendum esse cum Bonac. *n. 9.* vel Religiosus est eiectus in perpetuum; & sic sustinenda est pars affirmans, tum ob rationem allatam à S. Antonino; tum quia sic saluatur finis præsentis *Extrauag.* qui est consulere conseruationi Ordinum Mendicantium: siquidem, cum Ordo, à quo eiectus Religiosus in perpetuum, non sit eum amplius repetiturus, nullum ipse Ordo Mendicans patitur detrimentum;

13

13

13

13

tum; vel est eiectus solum ad tempus; & sic amplectenda est pars negans ob rationem adductam ex Suarez,

130. Dubitari præterea posset, num receptio, & admissio Religiosi Mendicantis ad Ordinem non Mendicantem, seu Monasticum, si non licita, saltem sit valida; verum tollit dubitationem ipsemet textus istius Extrauag. qui cum dicat: *Nihilominus secus facta non teneant ipso iure*: aperte indicat talem admissionem esse illicitam, & inuvalidam.

131. Porro istam excommunicationem non incurrunt solum Religiosi, qui ab Ordine Mendicanti transeunt ad non Mendicantem sine speciali licentia Sedis Apostolicæ modo supradicto: sed etiam ij, qui prætextu priuilegiorum sine præfata licentia eos admittunt, ac recipiunt; siue sint Prælati, siue inferiores (vt si capitulariter fiat receptio: quo casu afficerentur ista excommunicatione non omnes è Capitulo, sed ij solum, qui per suum suffragium consensissent in eam admissionem:) siue ad id habeant potestatem ordinariam, siue delegatam: hi enim omnes incurrunt istam excommunicationem, utpote qui re vera admittunt Religiosum Mendicantem ad Ordinem non mendicantem sine licentia Papæ: quod in ista Extrauag. est prohibitum sub pœna excommunicationis reseruata ipsimet Papæ; quamquam, vt notauit Suar. num. 21. ex concessione bullata Pij I V. & Pij V. relata in bullar. Societ. possint Superiores eiusdem Societatis, etiam locales à tali excommunicatione absoluerè, & quidem non solum Religiosum indebitè transeuntem ad alium Ordinem non Mendicantem, sed etiam illum recipientes; quæ concessio vtrique videtur communis aliis Ordinibus participantibus de priuilegijs Societatis.

127. Grauior dubitatio est, vtrum sufficiat ad contrahendam istam excommunicationem, quod Religiosus Ordinis Mendicantis admittatur ad nouitiatum in Ordine non mendicanti, an verò requiratur, quod admittatur ad professionem, in quo videtur consistere vera, & simpliciter dicta admissio.

128. Respond. videri sufficere, quod admittatur ad Nouitiatum: & probatur, tum quia etiam per hoc verificatur Religiosum mendicantem transire ad Ordinem non mendicantem (quod prohibetur in ista Extrauag.) tum quia aliàs minus consultum fuisset bono Ordinum mendicantium, cui in primis intendit Papa hîc prospicere: tum quia in ista Extrauag. inferius dicitur. *Si quis hætenus virtute cuiusvis licentia, seu mandati huiusmodi fuisset receptus ad aliquem Monasticum Ordinem (loquitur de Mendicantibus), & habitum consuetum gestare per Monachos talis Ordinis suscepisse siue professionem emiseric, siue non sub dicta pœna teneatur &c.* quod est signum in ista Extrauag. summi pro eodem, recipi ad monasticum Ordinem, ac admitti ad Nouitiatum: alias enim si recipi ad monasticum Ordinem someretur hîc, prout sonat recipi ad professionem, non adderet textus *siue professionem emiseric, siue non*; vnde in probationem huius assertionis sic arguo: Ista excommunicatio afficit, tam eos, qui indebitè recipiuntur ab Ordine mendicanti in Ordinem non mendicantem: quam eos, qui recipiunt, sed recipi in ordinem non mendicantem idem est, ac admitti ad Nouitiatum in Ordine non mendicanti peragendum; ergo hoc ipso, quod Religiosus Ordinis mendicantis admittitur, seu recipitur in Ordinem non mendicantem sine debita licentia, eo ipso incurritur ista excommunicatio, tum à recepto, tum à recipiente; quod erat probandum.

129. Neque ex eo, quod in ista Extrauag. dicitur: *Nullus ex professoribus alicuius ex Ordinibus Mendicanti-*

bus huiusmodi in aliquem Monasticum Ordinem, Carthusiensium dumtaxat excepto, possit, aut debeat per quemcumque recipi, vel admitti &c. (quo modo videtur prohiberi solum receptio, seu admissio in monasticum Ordinem, non autem transitus) sequitur Religiosum indebitè transeuntem ab Ordine mendicanti ad non mendicantem immunem esse ab hæc excommunicatione; si quidem vna pars dispositionis aliam explicat, adeoque cum verba modò allegata relationem habeant ad præcedentia, & in præcedentibus sit sermo non solum de recipientibus, sed etiam de receptis: (vt constat ex illis verbis, quæ in hac ipsa Extrauag. habentur. *Sub pœna excommunicationis, quam tam recipientes, quam recepti ipso facto incurrant*;) consequens est, quod istam excommunicationem incurrant non solum recipientes, sed etiam recepti. ita Bonac. sup. num. 11. addens num. 10. ex Less. & Santarel. istam Extrauagantem vsu receptam non fuisse, quoad licentiam Sedis Apostolicæ, aut saltem intelligendam esse solum, dum quis transit ad Religionem laxiorem absque iusta causa.

Denique, quod diximus iure communi concessum esse Religiosis mendicantibus transire ad Carthusianos absque speciali licentia Sedis Apostolicæ fallit, quoad Clericos Regulares Congreg. ministrantium infirmis: idque ex decreto Pauli V. qui per Bullam specialem relata in Bullar. tom. 3. bulla 20. Pauli V. id ipsis in specie prohibuit; vt constabit legenti bullam. Et quidem cum ista prohibitio sit fauorabilis Religionibus, quamuis odiosa Religiosis in particulari iuxta alibi dicta, puto probabile esse, quod ea sit communis etiam alijs Ordinibus, qui participant de priuilegijs præfate Congregationis.

134. QVÆRES VII. Quid requiratur ad hoc, vt Religiosi incurrat excommunicationem, teste S. Anton. 3. part. tit. 24. cap. 70. latam contra detinentes in suis monasterijs Apostatas Ordinis Fratrum Prædicatorum.

135. Resp. quod, cum detinere iuxta Suar. sup. D. 23. sect. 4. num. 41. & Filliuc. tract. 14. num. 63. in rigore significet concursum aliquem positium, aut influxum, siue rogando, siue consulendo, siue defendendo sua auctoritate, & fauore, & multo magis aliqua violentia; Religiosi non incurrunt istam excommunicationem ex eo præcisè, quod dictos Apostatas non expellant à monasterio (nisi fortè ex officio adhuc teneantur, & ob ipsorum negligentiam præfati Apostatae in monasterio detineantur) neque ex eo, quod ipsos in monasterio commorantes alloquantur, iis inseruiant, cum iis agant; sed requiritur, vt ex eorum auctoritate illi in monasterio detineantur; vnde fit, vt hæc excommunicatione non videantur affici, nisi Superiores monasterij, aut alius ratione muneris, ac officij habens aliquam auctoritatem in monasterio: quales esset Consultores, aut Vocales, aut Discreti monasterij, imò & singuli Religiosi Capitulares in casu, quo vi Capituli statueretur dictos Apostatas detinendos esse in monasterio. Colligitur magna ex parte ex Bonac. de censur. in part. D. 1. q. 9. p. 3. quamuis quest. 2. part. 3. n. 6. in eo dissentiat, quod putat in casu non dissimili eum dici retinere, qui alium præcisè permittit alicubi commorari, quod est concurrere solum negatiuè.

Monet autem Premulus in suo memoriali cap. 3. de excommuni. num. 6. istam excommunicationem incurrere à Religiosis etiam in casu, quo modo supradicto detineant Apostatas aliorum Ordinum habentium communicationem priuilegiorum cum FF. Dominicanis; cum hoc sit fauorabile Religionibus, adeoque venit sub generali communicatione priuilegiorum.

rum, licet aliis sit odiosum, quoad Religiosos, in particulari.

QVÆRES VIII. Quo casu Regulares incurrant excommunicationem à Pio V. in *Constitut. Aequum reputamus relata in bullar. Soc. pag. 90.* latam contra Religiosos cuiuscumque Ordinis recipientes Iesuitas sine licentia proprii Superioris (id est Iesuitarum) exceptis tamen Carthusianis.

136. Respond. iucurrere hoc ipso, quod eos admittunt sine debita licentia ad habitum proprii Ordinis, ac Nouitiatum ibi peragendum: idque ob dicta *quest. 6. §. grauior dubitatio* imò etiamsi solum, quoad hoc eis præstent auxilium, consilium, fauorem: id enim in terminis prohibetur sub eadem pœna à Pio V. in bulla citata; vt notauit etiam Bonac. *supr. part. 2. n. 2.* monens ex ipsa bulla absolutionem istius excommunicationis ita referuari Papæ, vt tamen Superior Societatis (intellige, etiam localis) ab ea possit absolvere.

137. Addo ego, quod, cum iuxta dicta *quest. 6. §. illud vero* per viam communicationis Religiosi Societ. modò, non possint, nisi obtenta à Superioribus licentia transire ad Carthusiam; si fortè PP. Carthusiani in præsentia recipiant aliquem è Societate, siue Professum, siue Scholarem, siue Coadiutorem absque præfata licentia, istam contrahent excommunicationem; cum sic re vera recipiant Religiosum Societatis ad suum Ordinem sine debita licentia; quod est interdictum à Pio V. Religiosis cuiuscumque Ordinis sub pœna excommunicationis (quam item incurrunt ipsi Iesuitæ, qui modò dictum alium Ordinem ingrediuntur, vt constat ex tenore ipsiusmet bullæ;) certum est autem sub Religiosis cuiuscumque Ordinis comprehedi Carthusianos, cum ea nota sit vniuersalis, & consequenter includat omnes veros Religiosos.

Dices, quid si Religiosus alterius Ordinis Religioso Societatis det consilium, auxilium, aut fauorè ad ingrediendum proprium Ordinem, is tamen re vera non ingrediatur, incurritne ille præsentem excommunicationem?

138. Respond. non incurrere; & probatur, quia iuxta communem DD. sententiam (vt videre est apud Bonac. *supr. D. 1. quest. 17. part. 1. num. 38.*) hoc est proprium actionis accessoriæ (quales sunt, quæ hinc adducuntur (vt ad censuram incurrédâ illa se sola non sufficiat, nisi adsit actio principalis, cuius intuitu prohibetur actio accessoria, & in casu nostro ingressus alieni Ordinis factus sine debita licentia.

QVÆRES IX. Quando incurratur excommunicatio lata teste S. Antonino *supr.* contra Minores, ac Eremitanos recipientes ad suum Ordinem Fratres Ordinis Prædicatorum.

139. Respond. incurrere hoc ipso, quod sine licentia Papæ, aut Superiorum illius, qui recipiendus est, admittitur ad Ordinem, videlicet ad nouitiatum in eo peragendum: pater ex dictis *quest. 6. §. grauior dubitatio*, si hinc monero quòd, cum ista concessio non sit fauorabilis, sed odiosa aliis Religionis, quoad incurrendam illam censuram; ea non communicatur illis per participationem priuilegiorum; licet alioqui iis communicetur, quatenus continet fauorem, id est quatenus bonum est Religionibus, vt earum subditi non admittantur absque debita licentia in alienum Ordinem; vnde fit, vt si Religiosi Carmelitæ v.g. modo dicto recipiant in suum Ordinem Fratrem aliquem Ordinis Prædicatorum, non subiaceant isti excommunicationi: & tamen, si Fratres Minores, aut Eremitani Fratrem Carmelitam indubitè recipiant, istam incurrunt excommunicatio-

nem, sub generali etenim communicatione priuilegorum, quo inuicem gaudent Ordines Religiosi, non veniunt odia, sed fauores; vt dictum est in *tract. de priuileg. cap. 1. sect. 3. quest. 12.*

Notat autem Suar. *num. 17.* huic excommunicationi subiaccere Religiosos non transeuntes, sed recipientes (de his enim tantum in ea fit mentio) additque in indulto Clementis V. qui eam tulit, nullam fieri mentionem reservationis; cum tamen Filluc. *tract. 15. num. 197. Premul. supr. num. 7. Bonac. D. 2. q. 9. part. 3.* illam recenseant inter excommunicationes referuatas; vnde, si quis in hoc vellet sustinere opinionem Suarez, simpliciter non esset condemnandus: cum in dubio non præsumatur reservatio, & quoad reservationem huius excommunicationis DD. non consentiant, adeoque dubia dici possit.

QVÆRES X. Quid requireretur, ad hoc vt Religiosi Ordinis Humiliatorum incurrerent excommunicationem à Pio V. latam in bullam *Quem admodum*, quæ est in ordine 119. contra dictos Religiosos admittentes aliquem ad habitum, aut professionem.

Respond. requiri, & sufficere, vt admitterent, vel ad habitum, vel ad professionem; disunctiue siquidem loquitur Papa; ac proinde puto, quod si vnum ac eundem Religiosum admisissent ad habitum, & postea debito tempore ad professionem, bis contraxissent istam excommunicationem: quippe quibus sub eadem censura prohibebatur vtraque admissio, & quidem disunctiue, non copulatiue. Quamquam, cum Bulla loquatur de admissione ad habitum, non autem de admissione ad Ordinem, vt sic; probabile videtur ad contrahendam istam excommunicationem non sufficere, quod aliquem simpliciter admitterent ad Ordinem (quod Itali vocant *accettare per la Religione*;) sed præterea opus fuisse, vt illum reciperent ad habitum, aut certè ad professionem, & hæc de ista excommunicatione, quæ cum esset propria illius Ordinis, & ille iam extinctus sit; etiam præsens excommunicatio abolita est defectu materiæ, & personarum, vt notauit Filluc. *supr.* sicque non est opus, vt in eius expositione diutius immoremur.

QVÆRES XI. Quo modo Fratres Minores incurrant excommunicationem à Clemente V. *cap. cum ex eo Clem. de sentent. excommunic.* latam contra ipsos casu, quo, tempore Interdicti admittent Fratres, aut Sorores tertij Ordinis ad audienda diuina Officia.

Respond. ex vi istius Clementinæ incurrere, quotiescumque tempore Interdicti in propriis Ecclesiis Tertiarios, & Tertiarias admitterent (quoquo modo id facerent) ad diuina Officia, nempe ad Missam, horas canonicas, quæ recitantur in Choro, orationem publicam, benedictionem solemnem palmarum, aliasque similes ceremonias, quæ solemniter fiunt ex institutione Christi, au Ecclesiæ, vel quæ sunt propriæ alicuius ordinis clericalis, cuiusmodi est cantus solemnis Epistolæ, aut Euangelij; hæc enim omnia veniunt nomine diuinorum Officiorum. ita Bonac. *sup. p. 6.* monens *nu. 7.* quod, cum dispositio istius Clementinæ non sit fauor, & priuilegium, sed odium, & pœna; istam excommunicationem non contrahunt Religiosi aliorum Ordinum participantes de priuilegiis Minorum, si tempore Interdicti in propriis Ecclesiis ad diuina Officia suos Tertiarios, ac Tertiarias admittant; cum odia, & pœnæ non veniant sub generali communicatione priuilegiorum, vt alibi non semel diximus.

Dixi sub initium responsionis, ex vi istius Clementinæ

140. *tine, vt indicare etiam Fratres Minores in presentia posse admittere ad Officia diuina suos Tertiarios, ac Tertiarias ex indulto bullato, quod, teste Casarub. in Comp. v. interdictum 3. n. 7. concessit illis Sixtus IV. ad talem effectum, & nos ipsi retulimus in tract. de priuileg. c. 5. sect. 2. quest. 25. §. quod si querat; vt proinde presentis excommunicatio iam sit abolita, etiam quoad ipsos Fratres Minores.*

QVÆRES XII. In quibus casibus Regulares contrahant excommunicationem à Paulo V. in bulla *Romanus Pontifex* edita 1606. latam contra Superiores Ordinum religiosorum, non denunciante suos Religiosos hæreticos, aut de hæresi suspectos.

144. Respond. incurrere, si sint prælati Religionis habentes iurisdictionem (siue sint locales, siue Generales, siue Prouinciales) & non denuncient Religiosos subditos professos hæreticos, aut de hæresi suspectos (quales essent, qui penitentem ad turpia sollicitarent in confessione) Inquisitoribus, aut Ordinariis locorum vicinioribus. Colligitur ex citata Constitut. Pauli V. circa cuius intelligentiam aduertit Bonacin. *in supr. D. 2. quest. 9. part. 7.* quod, quamuis Prælati regulares non afficiantur ista excommunicatione ex eo præcisè quod non denunciet Nouitium sibi subditum hæreticum, aut de hæresi suspectum; cum bulla loquatur solum de Professis, qualis non est Nouitius; nihilominus in tali casu dictam excommunicationem incurret ex alio capite, si videlicet quoquo modo impedire, vel retardare audeat, vel præsumat alium Religiosum volentem denunciare dictum Nouitium; cuius rei ea est ratio, quod in hac Constitut. excommunicantur Generales, & alij Prælati non obediens ipsi Constitutioni: in ea quippe dicitur, *quod si Generales, alijque prædicti presentibus literis non paruerint, eos omnes &c.* Prælati autem non censentur parere presentibus literis hoc ipso, quod præsumit impedire denunciationem, quam alter Religiosus est facturus: nam in his literis præscribitur in specie, vt Religiosi denuncient huiusmodi delinquentes, nempe omnes etiam Ordinum in huiusmodi professos de hæresi suspectos, & à Superioribus non impediatur: ergo hoc ipso quod Prælati regulares impedit, ne ab alio Religioso Nouitius modo dicto denunciatur, subiacebit presentis excommunicationi: quod erat probandum.

145. Vbi noto quod, licet in ista Constitut. expressè præcipiatur non solum Prælati regularibus, vt denuncient Religiosos professos sibi subditos de hæresi suspectos, sed etiam aliis Regularibus eiusdem Ordinis, aut monasterij respectiue (vt videre est in §. 3. dictæ Constitut.) ij tamen non eodem modo obligantur; nam Prælati tenentur denunciare sub pœna presentis excommunicationis; non item subditi; vt hinc patet, quod vbi præcipitur Religiosis inferioribus talis denuntiatio, nulla sit mentio censuræ: vbi verò hæc eadem præcipitur Prælati regularibus, hæc verba adduntur. *Quod si generales alijque prædicti presentibus literis non paruerint, eos omnes priuationis quaruncumque dignitatum, seu prælaturarum, vel officiorum suorum Ordinum, ac vocis actiue, & passiuæ, perpetuæque inhabilitatis ad eosdem, nec non contra fautores hæreticorum, & impeditores officij statutas, & inflicti pœnas, aliasque censuras Ecclesiasticas, etiam excommunicationis maioris late sententiæ &c.* quod est signum istam excommunicationem extendi solum ad Prælatos (& quidem respectu priorum subditorum) non autem ad Religiosos inferiores, vt in terminis notat Bonac. *num. 6.*

146. Dixi, & quidem respectu priorum subditorum, quia non puto Prælatum vnus Monasterij teneri sub pœ-

na istius excommunicationis denunciare Religiosum professum alterius Monasterij; si quidem, cum ij obligentur ad faciendam huiusmodi denunciationem, quatenus sunt Prælati, (vt colligitur ex ipso textu) & quoad subditos alieni Monasterij se habeant, tanquam inferiores, non tanquam Prælati; sequitur eos non teneri denunciare sub pœna istius censuræ, nisi proprios subditos; idque ex regule generali, quod *pœna non debent ampliari, neque extendi ad casus non expressos.* Quæ doctrina proportionaliter applicanda est Generalibus, & Prouincialibus; eos scilicet teneri sub pœna dictæ censuræ denunciare proprios subditos respectiue, nimirum Generales, quoscumque Professos ex Ordine, cui præsumunt, & Prouinciales, omnes Professos, qui sunt ex prouincia ipsis commendata; isti enim verè sunt Prælati, quoad proprios subditos respectiue; Generales, quoad omnes, & singulos Religiosos Ordinis, & Prouinciales, quoad omnes Religiosos suæ prouinciæ. Quin etiam Prælati locales, imò & Prouinciales tenentur denunciare Religiosos professos Ordinis suspectos de hæresi, etsi sint alterius Monasterij, aut Prouinciæ, non quidem, vt Prælati, sed vt inferiores, quos §. præcedenti diximus, item obligari ad denuntiandum, quamuis non sub pœna excommunicationis.

147. Adde quod, cum in §. 3. huius Constitut. dicitur *Volentes, & mandantes, vt ipsi Religiosi possint, & debeant omnes etiam Ordinum huiusmodi professores de hæresi suspectos Inquisitoribus, vel Ordinariis locorum vicinioribus libere denunciare:* vi huius bullæ iuxta aliquos tenentur Regulares non solum denunciare Religiosos proprii Ordinis, sed etiam quoscumque alios Religiosos aliorum Ordinum, imò & omnes laicos; id colligentes ex clausula *etiam*, quæ cum sit ampliatiua, & particula *Omni* sit vniuersalis, facit hunc sensum: quod Religiosi debent denunciare omnes hæreticos, aut de hæresi suspectos, siue Laicos, siue Regulares, imò etiã Religiosos proprii Ordinis; Quod tamen negant alij Recentiores doctissimi sustinentes vi huius Constitutionis Regulares teneri solum denunciare Religiosos sui Ordinis, etiam professores (id est Magistros, ac Lectores, qui veniunt nomine Professorum); ita vt clausula *etiam*, quæ est ampliatiua, comprehendat non solum professores, id est magistros (qui maiori aliqua ratione exprimendi erant, vt nosset Religiosi etiam illos debere denunciari, non obstante reuerentia debita gradui magisterij ipsis competente) sed etiam non professores, id est Religiosos magisterij gradu carentes: quo modo corrumpit ratio allata pro opposita sententia, vt consideranti facile constabit.

Dixi *vi huius Constitutionis*, vt indicarem adhuc videndum esse, an ad id aliunde teneantur; nimirum ex generali subiectione, quam Regulares habeant Inquisitoribus; sed de hoc in tract. de priuilegijs.

Quærit hic Bonac. *num. 7.* an Prælati regulares euitet istam excommunicationem, si Religiosum subditum modò dicto denunciaret per eum, à quo audiuit illum Religiosum esse hæreticum, seu suspectum de hæresi.

148. Respond. euitare; cum sic satisfaciat fini, ac intentioni legis, & aliàs denuntiatio Superioris non sit paritura maiorem notitiam; vt suppono.

Difficilior quæstio est, an Prælati, antequam denunciet Religiosum hæreticum, aut suspectum de hæresi, teneatur præmittere correptionem fraternali.

149. Respond. *regin. lib. 24. num. 52.* in simili, quod licet non sint damnandi Inquisitores fidei præcipientes,

vt statim, nulla correptione præmissa, denuntietur is, quem constat esse hæreticum, eo quòd in crimine hærelis ordinariè nulla est spes emendationis; non est tamen negandum, quòd si firmiter existimet quis per secretam admonitionem se conuersurum hæreticum, ac impediturum omnia mala, quæ ab eo timeri possunt, ipse debeat vti præmonitione. ita Reginald. in terminis terminantibus, à quo non dissentiant Ioan. de la Cruz Dominicanus in *direct. part. 1. præc. 5. q. 2. d. 5.* & Fagund. *part. 2. lib. 4. cap. 3. num. 31.* Ioan. quidem de la Cruz, dum ait: *Mulier sollicitata in confessione non absoluitur, dum non denuntiat Inquisitoribus sollicitantem: nisi esset spes, quòd iste secretè correctus emendabitur: quæ spes potest colligi ex qualitate corrigentis, & ex conditione corrigendi, &c.* Fagund. verò dum ait: *Antequam fiat denuntiatio à muliere sollicitata in confessione, præmittenda est fraterna correctio, si detur spes emenda, quia præceptum correctionis est de iure naturali, & diuino; præceptum verò huius denuntiationis est humanum, unde non potest præualere aduersus præceptum iuris naturalis; vt autem correctio fraterna indicetur non profutura, non satis est semel fieri, & non prodesse; sed oportet iterum, atque iterum adhiberi, quamdiu iudicio prudentis speretur emenda;* cum his DD. sentiunt alij apud Dianam *part. 1. tract. 4. resol. 2.* quam probabiliter viderint ipsi, & qui libros eorum examinarunt, atque approbarunt. Diana certè citat in contrarium plures DD. dicitque se cum istis sentire monens in sententia illorum DD. qui asserunt præmittendam esse correctionem fraternam, secundum aliquos DD. (quorum opinionem Deltius in *Disquisit. magic. tom. 3. lib. 5. sect. 4. num. 6.* ait esse valde æquam) eam esse faciendam, etiam in dubio, vtrum illa sit profutura, necne.

Grauior adhuc difficultas est, an Prælati regulatis ex vi illius Constitut. teneatur denuntiare Religiosum subditum, si aliàs ipsi constet illum esse emendatum.

150. Respond. Diana *supr. resol. 3. ex Suar. Azor. Salon. Bonac. Sanch. & aliis teneri, eo quòd ista denuntiatio non ordinatur solum ad correctionem personæ denuntiatæ, sed ad punitionem.* Oppositum sustinent Sotus Molles. Genuens. Nald. Victorel. Acuña, Portel. Peyr. & alij penes ipsum Dianam, inter quos Portel. *de dub. regul. v. sollicitare, in addit. num. 18.* sic habet: *Si femina sollicitata certo sciat Confessorem esse penitentem, & moraliter intelligat penitentiam illius de præterito esse veram, non tenebitur denuntiare, quia finis denuntiationis est emendatio proximi: cum verò femina intelligat moraliter Confessorem esse emendatum, cessabit obligatio denuntiationis, quia cessauit finis illius, qui erat emendatio proximi;* sic Portel. & cum eo Peyrinus *tom. 2. priuil. Constit. 4. Gregor. X V. §. 9. num. 31.* an probabiliter; non est huius loci examinare. Certè, si detur huiusmodi denuntiationem esse ordinatam principaliter ad punitionem; constat, etiam secuta emendatione personæ denuntiandæ, non cessare finem denuntiandi, qui est punitio delinquentis, & non sequitur, nisi facta denuntiatione; quòd puto maximè habere locum in hæretico formali: cum semper dubitari possit, an re vera sit emendatus, aut solum fictè; stante quòd hæretici sunt valde subdoli, & conceptam hæresim retinere nequeunt, quin eam disseminent; vt aduertit Fagundez *lib. 6. cap. 4. num. 12.* hinc inferens hæreticos, quantumuis speretur emenda, denuntiandos esse absque absque vlla correctione: quòd item docent plures alij DD. apud ipsum Fagundez, & Bonacinam *Disp. de denuntiat. p. 1. §. 8. num. 5.*

151. Illud demum hoc loco aduertendum est in ista Constitut. Pauli V. districtiùs inhiberi Generalibus, Superioribus, & Prælati Religionum, vt de cætero quouis quæsito colore, vel prætextu præuentionis, vel consuetudinis, & præscriptionis immemorabilis seu cognoscendi, an delationes huiusmodi calumniosæ sint, necne, in eisdem causis tam moris, quàm mouendis, quoquo modo se intromittere, seu immiscere, denuntiationes recipere, testes examinare, processus conficere, causas ipsas cognoscere definire, vel terminare minimè audeant, seu præsumant. habetur expresse in §. 2. dictæ Constitutionis.

152. QVÆRES XIII. In quibus casibus incurrant Regulares excommunicationem latam à Pio II. contra asserentes hæreticum, aut peccatum esse credere Christi sanguinem in triduo passionis fuisse diuisum, vel non diuisum à diuinitate.

Respond. incurrere, si prædicent, aut disputent, aut suadeant esse hæreticum, aut peccatum credere Iesu Christi sanguinem in triduo passionis diuisum fuisse, aut non diuisum à diuinitate. patet ex Bulla Pij II. in ordine 11. quæ cum loquatur de Religiosis solum sub nomine Fratrum (vt constat ex ipso textu) & nomine Fratrum, propriè loquendo, non veniant neque Monachi, neque Canonici, neque Clerici regulares; probabile videri posset alicui eiusmodi Religiosos non subiacere præfata excommunicationi, sed solum illos Religiosos, qui propriè vocantur Fratres: nisi fortè obstat doctrina, quam tradit Bonac. *D. 3. de censur. in partic. q. 8. p. 1. num. 6.* & quam nos asseremus *cap. seq. sect. 2. q. 10.*

153. QVÆRES XIV. Quid requiratur ad hoc, vt Regulares incurrant excommunicationem latam in decreto derogatorio Clement. VIII. lato 26 Nouembris 1602. contra indebitè absoluentes à referuatis Papæ, aut Ordinariis.

Respond. quòd cum in citato decreto Regulares prohibeantur, ne sub prætextu priuilegiorum præsumant absoluerè à dictis referuatis: consequenter ad incurrandam istam excommunicationem requiritur præsumptio, & quòd absolutio referuatorum impetretur prætextu priuilegiorum; sicut notat Diana *p. 3. tractat. 4. resol. 73.* ex Gambarà; sed de hoc plura in *tract. de prohibit. cap. 2. sect. 1. q. 5. & 20. & sect. 2. quest. 4.* Moneo hinc absoluentes à casibus contentis in Bulla Cænæ subiici item excommunicationi latæ in eadem Bulla, si id temerè faciant; quamuis non sit referuata, vt aduertit Nauarr. *c. 27. num. 74.* & cum eo Sorbus *v. excommunic. in annotat. asserens* (sed sine sufficienti fundamento) absoluentem à casibus Bullæ Cænæ esse priuatum omni Officio legendi, prædicandi, & Sacramenta administrandi.

154. QVÆRES XV. Quo casu Regulares incurrant excommunicationem latam à Sixto IV. contra commutantes vota referuata Papæ.

155. Resp. incurrere in casu, quo præfata vota commutent vigore facultatum ab ipsomet Sixto IV. concessarum; non item, si vi alterius, aut nullius priuilegij. constat ex tenore Constitutionis ipsius Sixti IV. quæ incipit, *Etsi dominici,* & à nobis relata, declaratur in *tract. de priuil. cap. 3. sect. 2. subsect. 2. q. 6.*

156. QVÆRES XVI. Quo casu Regulares affician- tur excommunicatione lata contra indebitè differentes de Conceptione B. V. Mariæ.

157. Respond. Affici in iis omnibus casibus, in quibus diximus eam incurri, *tract. præced. cap. 4. q. 26.* vbi hæc de re latè egimus.

158. QVÆRES XVII. In quibus casibus Regula- res

res incurrant excommunicationem latam à Leone X. in Constitut. sua 21. contra Prædicatores verbum Dei, & sacram scripturam deprauantes.

156. Respond. incurrere, si vel Euangelicam veritatem, & sacram scripturam aliter declarent, ac interpretentur, quàm declarent communiter SS. Doctores, ac vsus Ecclesiæ diuturnus approbavit: vel tempus præfixum futurorum malorum, Antichristi aduentum, centum diem iudicij prædicare, aut asserere præsumant, siue ea ex diuinis literis constanter prædicando, siue ea à Spiritu S. vel diuina reuelatione se habuisse affirmando, & alienas inanes diuinationes asseuerando. *Qua de re Bonac. D. 2. de Censur. in particul. quest. 5. part. 2. monens num. 10. non esse ita facile concedendum, quod aliqui dicunt sub hac eadem excommunicatione prohibitum esse prædicare miracula incerta, aut ficta; cum verba dispositiua citata Constitutionis non complectantur dicta miracula, (esto in eius narratione fiat mentio de prædicantibus illa,) & aliàs simus in materia pœnali, quæ non debet ampliari vltra verba dispositionis: quod etiam aduertit Suarez D. 22. de censur. sect. 6. num. 8.*

QVÆRES XVIII. Qualiter incurratur excommunicatio lata à Pio V. in Constit. 128. contra Religiosos subornantes in electionibus Regularium, au fauorem procurantes extra Religionem ad officium obrinendum.

157. Respond. incurrere eo modo, quo dicemus inferius cap. 6. sect. 2. quest. 4. vbi plura dicemus ad rem præsentem.

QVÆRES XIX. In quibus casibus incurrant Regulares excommunicationem latam à Gregorio XIII. in fauorem Fratrum Minorum, per bullam allegatam à Rodriq. tom. 1. quest. 54. art. 4.

158. Respond. incurrere, si rebellent à Visitatoribus Ordinis, aut eis contradicant; & quidem vnà cum cum priuatione officiorum, quæ acta habeant, & inhabilitate ad futura habenda, nec non cum priuatione vocis actiua. Vbi notandum est ex Lezana tom. 2. cap. 13. num. 32. huiusmodi concessione posse vti etiam Religiosos aliorum Ordinum aliàs communicantium de priuilegiis Fratrum Minorum: Quippe, quæ est fauorabilis toti Ordini, licet odiosa Religiosis particularibus. Puto autem ibi per rebellare intelligi idem, ac nolle agnoscere pro Visitatore eum, qui à legitimo Superiore destinatur ad tale munus: quo modo subditus dicitur rebellare suo Principi, qui renuit illum agnoscere pro Principe; quamuis aliqui hæc censura non extendatur ad Religiosos rebellantes contra Prouinciales, aut Visitatores Apostolicos accedentes ad legitimam eorum visitationem.

QVÆRES XX. Qualiter Regulares incurrant excommunicationem latam in Extrauagant. *excommunicamus de sentent. excommunic. cap. 1. & innouatam, imò & ampliatam à Gregor. XIII. in sua Constitut. 24.*

159. Respond. incurrere, si pro gratia, aut iustitia obtinenda apud Sedem Apostolicam, siue pro se, siue pro alio promittant, seu paciscantur dare aliquid siue magnum, siue paruum, aut talem promissionem acceptent, aut de facto dent ex pacto, seu promissione occulta, vel manifesta facta sub verbis generalibus, ac plenariè, non expressis, siue sub specialibus, & aperte expressis, aut aliquid recipiant ex dicto pacto, seu promissione, aut faciant promissionem alicuius, quod licet deuenturum non sit ad manus promissarij, est tamen cessurum in utilitatem illius (cuiusmodi esset facere aliquid iter

intuitu illius) aut acceptent hanc talem promissionem, aut denique dent, vel recipiant aliquid sine pacto, seu promissione. habetur expressè in citata Extrauagant. in qua hæc omnes actiones sub excommunicatione reseruata prohibentur, sicut & aliquæ aliæ, quæ exprimentur in allegata Constitut. Gregorij XIII. nimirum nundinari conquirendo expeditiones negotiorum, innitendo suffragationibus potentiorum, ambire donis, aut pollicitationibus eos, quos gratia præstare arbitrantur, vt scilicet pro se, aut pro aliis gratiam aliquam, aut iustitiam obtineant apud Sedem Apostolicam, & fingere, seu mentiri dicendo se dedisse pretium, aut munera præfatis gratia pollentibus ad dictam gratiam, aut iustitiam consequendam; quæ tres actiones principaliter sunt prohibita, istis aliis tribus accessoriè tantum prohibitis, videlicet dare præfatis gratia pollentibus auxilium, dare consilium, dare fauorem. Quod benè aduertendum est, inquit Lezana v. dare num. 43. cum excommunicatio ista vi actionum principaliter prohibitarum incurratur etiam effectu nõ secuto, (idest, gratia, aut iustitia non obtenta) non item vi actionum accessoriè prohibitarum, vt notant Doctores. De hac autem excommunicatione plura dicta sunt tract. 6. cap. 9. sect. 2. per totum.

QVÆRES XXI. Quam excommunicationem contrahant Regulares, si prædicent sine licentia proprij Prælati

160. Respond. contrahere illam, quæ continetur in bulla Leonis X. relata à Quaranta in bullario v. prædicator; & quidem ipso facto, ac Papæ reseruata; vt aperte constat ex verbis illis bullæ, *Si quis autem contra præmissorum aliquod committere quidquam ausi fuerint, vltra pœnas contra tales à iure statutas, excommunicationis sententiam, à qua non, nisi à Rom. Pontifice, præterquam in mortis articulo constituti, absolui possint, eos incurrere volumus:* quæ verba vtique referuntur ad omnia præcedentia contenta in bulla, vt potè non habentia determinatas suas clausulas, & ad idem pertinentia, & consequenter ad eam partem Bullæ, in qua prohibentur Regulares prædicare sine licentia proprij Superioris: & hoc ob ea, quæ habet Abb. in cap. cum dilecti de donationibus, num. 7. & in cap. secundo requiris, de appellat. num. 10. & 11. *Qua de re Peyr. de R. S. quest. 1. cap. 22. §. circa primum. Zerola in praxi part. 1. v. prædicatio, num. 2.*

QVÆRES XXII. An, & quilibet Religiosos incurrant excommunicationem, si receptent bannitos &c.

161. Respond. incurrere excommunicationem ipso facto, & Papæ reseruata, si sint in Regno Neapolitano, ac in prouincia Aprutij: idque ex Breui Sixti V. die 20. Martij 1589. decreto ad Proregem dicti regni Neapol. his verbis: *Dilecte fili, nobilis vir salutem, & Apostol. bened. Exponi nobis nuper fecisti in Regno Neapolitano, ac præsertim in prouincia Aprutij nonnullos bannitos viarum grassatores existere, contra quos pro tui Officij debito omni studio procedere intendit, & ad id necessaria omnia remedio præparasti. Ne autem dicti banniti, & viarum grassatores condignas delicti sui pœnas euadant, prouidere volentes, omnibus, & singulis quibusuis personis Ecclesiasticis secularibus, & quorivnius Ordinum, & Militiarum Regularibus Regni, & Prouincia huiusmodi sub excommunicationis lata sentent. pœna, à qua, nisi à nobis, aut Romano Pontifice pro tempore existente præterquam in mortis articulo absolui nequeant, districtè prohibemus, ne dictos bannitos, & viarum grassatores in monasteria, domus, vel alia loca recipere, seu in eis occultare, aut illis auxilium, consilium, fauorem, seu victum, aut vestitum, vel alia eis necessaria*

151.

152.

153.

154.

155.

necessaria directè, seu quomodolibet præstare audeant, seu præsumant: non obstant. &c. Vnde quis benè inferat, quòd, cum Sixtus loquatur solùm de Regularibus existentibus in Regno Neapolitano, ac in Prouincia Aprutij, & Leges pœnales non debeant extendi, sed restringi; ista excommunicatio non afficit Religiosos alibi existentes. Imò puto quòd, cum Sixtus V. ediderit hoc Breue post bullam Gregorij XIII. *Tanta*, & post bullam, *Hoc nostri* editam, 1585. ab ipsomet contra bannitos; signum est Religiosos non fuisse comprehensos in relatis bullis; aliàs frustra, ac sine necessitate contra ipsos in specie edidisset hoc Breue; & quidem adiuncta ei excommunicatione referuata, quam in sua bulla, *Hoc nostri*, abstulerat ex bulla, *Tanta* Gregorij, eam alioqui ex certa scientia approbans, ac innouans. Quare de iure communi positiuo Regulares nō prohibentur receptare bannitos intra sua monasteria, ac domos: etsi aliàs consultum sit, vt regulariter abstineant ab iis receptandis; cum id cedere possit in graue præiudicium communis boni, quod ipsi pro viribus tenentur procurare.

Loquendo autem de Regularibus existentibus in Regno Neapolitano, aut in prouincia Aprutij, aliqua pro maiori declaratione huius prohibitionis summarie notanda sunt.

Noto igitur primò, in huius prohibitionis violatione dari paruitatem materiae excusantem à præfata censura, ideòque illam non incurri, si bannitus intra monasterium excipiat, aut detineatur ad paucas horas (verbi gratia ad prandium.)

Noto secundò, urgentem necessitatem banniti excusare à dicta censura, sicque eum non contrahi ab excipiente bannitum grauiter ægrotantem: cum per epicheiam casus iste excipiat; ne aliàs contrahatur legi naturali, ac diuinæ, cui omnis lex humana cedit.

Noto tertio, non obligare hanc prohibitionem in casu, quo bannitus ad monasterium recurrit, vt consulat suæ vitæ: cum sic cesset finis prohibitionis, quatenus bannitus non recurrit, vt bannitus, (idest ad malè agendum, & grassandum) sed vt Proximus in extrema necessitate constitutus, erga quem viget præceptum Charitatis Proximi strictius obligans, quam obliget hæc prohibitio, ideòque huic præualeat.

Noto quartò, hanc prohibitionem non obligare, si Religioso bannitum excipienti, ac detinenti certò constat illum iniuste fuisse bannitum: tunc enim præsumptio, cui illa nititur dispositio, est falsa in eo casu particulari, sicque in quantum ad forum conscientiae suspenditur dispositio.

Noto quintò, idem procedere in casu, quo pater filium bannitum excipiat, aut è contra filius excipiat patrem bannitum: cum oppositum valdè repugnet pietati, & aliàs hinc non agatur de causa fidei, ac religionis, in qua non parcitur neque parentibus, neque filiis: etsi dissentiat Nald. v. *bannitus*, num. 10. stante pro nobis sententia Azorij p. 2. lib. 3. cap. 3. quest. 3.

Noto sextò, huic prohibitioni non subiici Religiosum peregrinum, qui transiens Neapoli fortè bannitum excipiat intra suum monasterium. moueor, quod in allegato Breui Sixti V. dicitur *Regularibus Regni, & Prouinciae huiusmodi*, & hæc verba important ex sua significatione domicilium ibi constitutum; quod utique non verificatur de Religioso peregrino.

QVÆRES XXIII. In quibus casibus incurrant Regulares excommunicationem à Greg. XIII.

latam contra ingredientes septa monialium in casu non permisso, aut facientes, vel permittentes alios ingredi.

Respond. incurtere (& quidem, cum aliis pœnis inferiùs proponendis) si vel faciant, aut (cum sint Superiores) permittant alios ingredi prætextu licentiarum, & facultatum, quæ omnes fuerunt abrogatæ; vel ipsi sub prætextu licentiarum ab Episcopis, aut Superioribus Monialium earum monasteria ingrediantur in casibus non permisis. habetur expresse in citata Constitutione, quæ est in ordine 28.

QVÆRES XXIV. Quam excommunicationem incurrant Regulares, si procurent abortum foeminae prægnantis.

Respond. incurtere excommunicationem latam à Sixto V. in Constitut. *effrenatam* contra omnes, & singulos cuiuscumque status, gradus, ordinis, vel conditionis existentes tam laicos, quam Clericos seculares, & cuiuscumque Ordinis Regulares, necnon mulieres seculares, vel quemcumque Ordinem professas; qui, vel qua, vel uti principales, vel ut sociæ conscientia ad tale facinus committendum (intellige, abortum) opem, consilium, fauorem, portionem, vel alia cuiuscumque generis medicamenta scienter dederint, ac etiam scribendo literas priuatas, vel apochas, vel alias verbis, aut signis inuerint, aut consulerint. Vbi noto, quòd, cum hic sub excommunicatione prohibeatur generaliter abortus, ea incurretur, siue procuretur abortus foetus animati, siue inanimis: cum lex generaliter loquens generaliter debeat intelligi: etsi excommunicatio Ordinario solùm referuetur, quando abortus est foetus animati (idq; tantum pro foro conscientiae ex Gregor. XIV. bulla) & non incuratur à foemina procurente proprium abortum, vt docui in *tracl. de monial. c. 8. q. 8.*

Puto item non incursum hanc excommunicationem Religiosum, qui foeminae prægnanti consuleret abortum foetus inanimis, certò sciens illam ad consulendum propriae vitæ, ac famæ postea procuraturam abortum foetus animati: & hoc ob doctrinam Sanchez lib. 7. de matr. D. 11. num. 15. nimirum, quòd licet consulere minus malum ad vitandum maius; Imò cenfeo hoc idem dicendum in casu, quo Religiosus consulat abortum foetus inanimis ad consulendum vitæ, aut famæ mulieris prægnantis aliàs non procuraturæ abortum: idque admilla doctrina, quam plures DD. sustinent apud Dian. part. 6. tracl. 8. resol. 37. videlicet licere in casu proposito procurare abortum: si enim mulier licite potest procurare abortum, potest & Religiosus ipsi illum consulere iuxta doctrinam in euentu simili traditam à Lessio lib. 2. cap. 31. num. 40. quòd scilicet reo, cui fas est fugere è carcere, licet consulere fugam, ac diruptionem vinculorum, modò consulens non sit Minister publicæ potestatis.

QVÆRES XXV. Quam excommunicationem incurrant Regulares, si indebitè extrahant Reliquias Sanctorum, aut aliàs concurrant ad talem extractionem.

Respond. incurtere excommunicationem late sententiae, eamque Papæ referuatam, si contra Edictum Vicarij vrbis Romæ iussu Pauli V. editum 24. August. 1613. audeant, aut præsumant ingredi aliquam ex cryptis, catacumbis, vel cemereriis intra; vel extra Urbem Romam; & ab iis extrahere Reliquias, etiam in minima particula, aut ad id præstare auxilium, aut fauorem: & hoc etiam sub pœna trirerium, & aliis arbitrio ipsius Vicarij incurrendis. Quin etiam in eo Edicto reuocantur omnes licentiae in scriptis concessæ, eæque si in futurum concedantur, declarantur irritæ; præterea præfatæ pœnae, &

161

163

164

& censura extenduntur ad omnes, ad quorum instantiam fiat extractio, aut attentata fuerit, necnon ad complices, & ad recipientes scienter Reliquias illicitè extractas: item absolutio dictarum pœnarum reservatur Papæ. Denique Regulares ultra pœnas adductas in proposito casibus ipso facto incurrunt priuationem vocis actiua, & passiuæ, ac inhabilitatem ad dignitates, & gubernationes suæ Religionis; dispensatione, ac rehabilitatione Papæ reservata, qua de re Theaurus part. 2. pænis cap. 1. & Bonac. de censur. in part. D. 2. quest. 3. part. 14. §. incid. monens præfatum edictum, cum sit editum per modum statuti, esse perpetuum, & sub eo comprehendere peregrinos Romam petentes, & breui recessuros, utpote delinquentes in rem existentem in territorio Legislatoris; quod putat sufficere ad eos subiiciendos Edicto superius allegato.

Addo item ex Breui Pauli V. edito 16. Maij 1614. excommunicari ipso facto extrahentes Reliquias de Ecclesiis, monasteriis, locis piis, cæmeteriis, aut cryptis, intra vel extra Urbem vigore licentiarum à Papa concessarum ante duos proximos menses viua vocis oraculo; ipsamque excommunicationem Papæ reservari, & incurrere ab iis, qui curam habentes, seu gubernationem dictarum Ecclesiarum, aut locorum permittunt, seu consentiunt extractioni. In eodem Breui prohibetur, ne quis sæcularis, aut regularis fidem vllam, aut instrumentum, seu scripturam publicam, aut priuatam faciat extractionis, donationis, consignationis, translationis, aut alterius contractus, aut Scripturæ, ubi fiat mentio Reliquiarum, nisi cum licentia Vicarij vrbis; non suffragante quacumque licentia Sedis Apostolicæ in scriptis aliter emanata; & transgressoribus imponuntur pœnæ, Religiosis quidem priuationis vocis actiua, & passiuæ in perpetuum, ac exilij ab omni statu Ecclesiæ Romanæ: quamvis hæc pœnæ sint ferendæ, vt aduertit Theaurus supr.

SECTIO III.

De Excommunicationibus in specie
latis contra Regulares, quæ
nemini reservantur.

- 165 Referuntur Excommunicationes contra Regulares late, & non reservate.
- 166 Excommunicantur Prelati regulares ingredientes septa monialium subditarum in casu vetito.
- 167 Secus, si in casu necessario intrent sine comitatu præscripto de iure.
- 168 Et hæc excommunicatio simul cum alijs pœnis incurritur ante sententiam.
- 169 Excommunicantur Religiosi dimittentes proprium habitum, si 4. concurrant conditiones.
- 170 Item si indebitè eant ad studia.
- 171 Secus, si ad hunc effectum Prælati localis det licentiam, non conuocato toto Conuentu.
- 172 Hæc autem licentia non est opus quod sit expressa.
- 173 Excommunicantur Religiosi euntes ad audiendas Leges, aut medicinam.
- 174 Non item, si his scientijs dent operam extra Conuentum in loco sui domicilij, imo neque si egressi ad ea studia redeant ad monasterium intra bimestre.
- 175 Neque si ad alium finem egressi postea vacent dictis studijs.
- 176 At incurrunt hanc excommunicationem, si egressi ad vacandum dictis studijs non vacent de facto, & intra bimestre non redeant.

Pellizzarij Manual. Regul. Tom. II.

- 177 Idque etsi postea mutent voluntatem; quod alij negant probabiliter.
- 178 Non incurrunt vero, si egrediantur ad docendas dictas facultates.
- 179 Sicut nec in casu, quo egressi ob alios fines principales vacent præfatis studijs.
- 180 Excommunicantur Religiosi violantes Interdicta, & Cessationem à diuinis.
- 181 Nec in hoc excusat Ignorantia crassa, aut supina.
- 182 Ostenditur hanc eandem censuram incurrere ex Violatione Cessationis à diuinis.
- 183 Idq; non obstantibus indultis antea concessis in contrarium.
- 184 Regulares debent seruare Interdictum non seruatum à propria Ecclesia Parochiali, si seruetur à Cathedrali, vel e contra.
- 185 Secus, si alicubi non adsit Cathedralis, & ex pluribus Parochialibus ibi existentibus aliqua solum obseruent Interdictum: quod non procederet, si omnes ex parochiales obseruarent.
- 186 Interdictum debent seruare Religiosi quamuis nullum, si Ecclesia Matrix illud seruet, & sinon seruent, subsunt huic excommunicationi non item alijs pœnis.
- 187 Excommunicantur Religiosi usurpantes, impediētes, aut non permittentes Decimas solui, at non statim, ac delinquent modis dictis.
- 188 Declarantur clausula sub quibus fertur ista excommunicatio.
- 189 Ei subsunt etiam Religiosi Ordinum Militarium, imò & Moniales.
- 190 Ea per se non est reservata, sed solum ex consequenti.
- 191 Illam non incurrunt Religiosi ex eo præcisè, quod non soluant Decimas ab ipsis debitas.
- 192 Ab ea excusat Ignorantia.
- 193 Benedictini, & Canonici Regulares excommunicantur, si adeant Principum Curias ad nocendum.
- 194 Huic censura non subsunt omnes Monachi; quod alij negant.
- 195 Afferuntur varij casus in quibus ea non incurritur.
- 196 Afferuntur alij casus, in quibus incurritur.
- 197 Illam incurrunt accedens bono animo ad Curias Principum si mutata voluntate postea noceat; etsi alij id negent.
- 198 Licentia Prælati habita ad accedendum non prodest.
- 199 Non excommunicatur, qui accedit habens administrationem.
- 200 Excommunicantur Religiosi, si retrahant à solutione Decimarum.
- 201 Et quidem Religiosi cuiusvis Ordinis (non tamen Moniales.)
- 202 Idem dicendum est de Religioso, qui negligit suadere pœnitenti solutionem decimarum, & postea predicat.
- 203 Excommunicantur Religiosi contrahentes de facto matrimonium, etiam Religiosi Soc. Iesu.
- 204 Item excommunicantur Religiosi, si foueant statum Beguinarum.
- 205 Item si sint Mendicantes, & indebitè nouas domos recipiant, aut receptas alienent.
- 206 Item, si indebitè transeant ad alios Ordines.
- 207 Item, si sint Benedictini, & intra monasterium arma retineant.
- 208 Idq; procedit de omnibus Religiosis in statu Mediolanensi degentibus.
- 209 Item, si sint Sacerdotes, & moniti non abdicent Officium Vicecomitis, & similia iam admissa.
- 210 Ostenditur, quod sit officium Vicecomitis.
- 211 Item, si alienent indebitè, bona Ecclesiastica.
- 212 Item, si intersint agitationi Taurorum, ac ferarum.
- 213 At huic censura non subsunt Nouitij.

62 De Excom.latis cont.Regul.non reseruatis.

- 214 Ea est lata sententia, quod alij negant probabiliter.
 215 Excommunicantur Regulares, si fauore secularium officia Ordinis obtineant.
 216 Item, si non seruent pacem factam cum Parochis.
 217 Et hac censura non est per se reseruata, sed solum ex consequenti.
 218 Item, si deserant habitum Capuccinorum.
 219 Item, si impediant accessum aliorum Religiosorum ad missiones Iaponicas.
 220 Aut in ijs exerceant mercaturam.
 221 Item, si omittant facere solemnem Professionem.
 222 Item, si sint Prelati, & non notificent subditis reuocationem viue vocis oraculorum.
 223 Item, si Religiosos sui Ordinis vexent in materia electionis.
 224 Item, si noua Monasteria recipiant, aut perficiant.
 225 Item, si recipiant de bonis Nouitij ante Professionem.
 226 Item, si puellam cogant ad Religionem, vel ab ea retrahant.
 227 Item, si sint Mendicantes, & impediant precedentiam Dominicanis.
 228 Item, si indebite alienent loca, aut bona iurisdictionalia Conuentus.
 229 Item, si missi ad Indias in itinere immorentur, aut declinent loca ipsis designata.
 230 Item, si ex communi Bibliotheca extrahant libros: idq; ex speciali Breui Papa comprehendente quoscumque extrahentes, imò & permittentes extrahi, cum ex officio teneantur impedire: at libri debent esse incorporati Bibliotheca, ac extrahi è monasterio, ut incurratur ab ijs censura: Breue non vetat extrahi libros deputatos vsui Religiosorum particularium: at vetat Superiori, ne libros incorporatos deputet vsui Religiosi particularis, ut impune eum extrahat: violat hanc prohibitionem, qui librum ab alio extractum è Bibliotheca extra Conuentum defert: secus, si è Bibliotheca extrahat librum, eo vsurus intra Conuentum, idq; de Religioso Conuentus item procedit, non violat, qui libros incorporatos permutat in vtiliores, & hos Bibliotheca incorporat, illis extractis: violat, qui extrahit solum ad 2. dies: secus qui extrahit, salua paruitate materia, que in subiecta materia assignatur: violat, qui libros successiue extrahit in quantitate notabili, salua paruitate materia in singulis vocibus: secus, si in hoc casu librum posteriorem non extrahit, nisi restituito priori: non violat, qui extrahit ad rescindendam libri compaginationem: violat Religiosus monasterij, si extra concionaturus libros extrahat, & finita predicatione non referat: secus, si Religiosus in casu proposito statuat vti libro, sicq; illum extrahat intendens eum commodare amico seculari: item non violat, qui librum extractum solum post predicationem, cum ante finem predicationis eo amplius non egeat per multum tempus.

165. **Q**UÆRES I. Quot & quæ sint excommunicationes latae contra Regulares, quæ nulli reseruantur. Respond. esse 31. Prima est contra Superiores regulares in casibus non concessis ingredientibus Monasteria Monialium, quibus præfunt. 2. contra dimittentes habitum religiosum. 3. contra accedentes ad studia sine debita licentia. 4. contra exeuntes è Monasteriis pro studio Medicinæ, aut Legû. 5. contra non seruantes Interdictum seruatum ab Ecclesia matrice. 6. contra appropriantes sibi decimas. 7. contra proficiscentes ad aulam Principum malo animo aduersus suos. 8. contra auertentes à solutione decimarum. 9. contra incuntes matrimonium de facto. 10. contra fauentes Beguinis, & sequentes ritum Fraticellorum. 11. contra Mendicantes non reci-

piantes, aut detinentes noua loca sine licentia Papæ. 12. contra quosdam Mendicantes, qui recipiunt aliquem ad suum Ordinem. 13. contra Monachos habentes arma intra Monasterium. 14. contra Sacerdotes habentes officium Præpositi sæcularis. 15. contra alienantes bona Monasteriorum. 16. contra interefferentes agitationi taurorum, & ferarum. 17. contra procurantes ope Principum honores, gradus, ac dignitates. 18. contra Religiosos Mendicantes, & Parochos pacem inter se factam non seruantes. 19. contra deferentes habitum Capuccinorum. 20. contra impediendes accessum ad insulas, prouincias, & regna Iaponica, ac aliarum Indiarum. 21. contra Religiosos non facientes professionem solemne. 22. contra Prælatos non notificantes suis subditis reuocationem viue vocis oraculorum. 23. contra vexantes electores in electionibus regularibus. 24. contra recipientes noua Monasteria, non seruata debita forma. 25. contra accipientes de bonis Nouitij ante professionem. 26. contra cogentes puellam ad ingressum religionis, aut illam ab eo retrahentes. 27. contra impediendes debitam præcedentiam Dominicanis. 28. contra alienantes bona iurisdictionalia Conuentuum. 29. contra destinatos ad Indias recta non tendentes ad illas. 30. contra imprimentes libros sine debita licentia. 31. contra indebite extrahentes libros de communi Bibliotheca.

QUÆRES II. Quomodo Prælati regulares incurrant excommunicationem latam à Gregor. XIII. 1581. contra Superiores religiosos ingredientibus Monasteria Monialium quibus præfunt,

166. Respond. incurrere, si ingrediantur citra casus necessitatis; idque etiam prima, & secunda vice, qua ingrediuntur, non autem solum tertia vice (quo modo ex dispositione d. Constit. Prælati sæculares Monasteria Monialium sibi subditarum ingredientibus prima vice, qua ingrediuntur extra casum necessitatis, manent solum interdicti ab ingressu Ecclesiæ: secunda suspensi à munere Pontificali, & à diuinis, ac deinceps ipso facto excommunicati absque alia declaratione; ratio diuersitatis est, quod Papa in ista Constitut. non meminit primi, & secundi ingressus Regularium; sicuti meminit loquens de Episcopis, sed absolute imposuit pœnam excommunicationis, imò & priuationis officij, ac ministerij Prælati regularibus ingredientibus sine necessitate claustra Monialium sibi subditarum. Quamquam Bonac. de Claus. q. 4. p. 5. n. 11. ex Llamas censet probabile esse, præfatos Prælatos regulares dictas pœnas non contrahere nisi tertia vice, quo modo dicto ingrediantur, adeoque prima vice, qua ingrediuntur, manere interdictos ab ingressu Ecclesiæ, secunda suspensos à diuinis, tertia, & deinceps affici excommunicatione, aliisque pœnis: siquidem præfens Constit. Gregor. XIII. loquens de Episcopis statuit pro prima, & secunda vice diuersas pœnas, & pro vltioribus excommunicationem: statimque subdit pœnas pro Prælati regularibus, ac proinde ex adiunctis intelliguntur eæ pœnæ pro Prælati regularibus, quando tertio, & vltiori ingrediuntur; quod tamen non admittit Sanchez lib. 6. in decal. cap. 16. n. 102.

167. Dixi, si ingrediantur citra casus necessitatis; vt innumerem Prælatos regulares non subiaccere dictis pœnis, si ingrediantur in casibus necessariis, esto id faciant sine comitatu personarum habentium conditiones petitas in præfata Constit. (paucarum, scilicet seniorum, ac religiosarum, id est, piarum: (quando enim Constit. statuit pœnas transgressoribus, meminit tantum Prælatorum ingredientium citra casus necessitatis, vt obseruat Sanch. n. 100. pœnæ autem non debent

debent extendi ultra casus expressos, quod idem puto dicendum esse de Prælato ingrediente in casu necessitatis, & postea se detinente in Monasterio diutius, quam exigit præsens necessitas, ob quam ingressus est (v.g. vagando per Monasterium, inuisendo officinas, &c.) imò & de Prælato ingrediente ob malum finem, in casu tamen veræ necessitatis; nimirum illum in his duobus casibus non incurere supradictas pœnas: (quamvis in hoc posteriori subiiciatur excommunicationi contentæ in decreto derogatorio Clementis VIII. de qua in tract. de priuileg. cap. 3. sect. 1. subsect. 2. quæst. 1. suppos. 2.) & ratio est quod in his casibus verè Prælati non ingreditur extra casum necessitatis: quod solum prohibetur sub præsentibus pœnis; vt apertè constat ex ipso textu.

168. Illud porrò hîc bene monet Sanchez n. 98. pœnas contentas in ista Constitut. Gregor. XIII. omnes incurri ante Iudicis sententiam, excepta priuatione officiorum, ac ministeriorum, quam diximus incurere Prælatos regulares indebitè ingredientes: hæc namque non incurritur, nisi post sententiam; vt probat Sanchez cap. preced. num. 77. & 78. nôsque ostendemus infrà cap. 6. sect. 1. quæst. 9. tamen excommunicatio, suspensio, ac interdictum iuxta communem DD. sententiam, teste eodem Sanchez incuruntur ante omnem Iudicis sententiam; vt ipsemet Sanchez probat lib. 9. de matrim. D. 30. num. 1.

QVÆRES III. Quid requiratur, & sufficiat ad hoc vt Regulares incurant excommunicationem latam in cap. vt periculosa, ne Clerici vel monachi in 6. contra dimittentes habitum religiosum.

169. Respond. requiri, vt dimittant habitum religiosum concurrentibus quatuor conditionibus à nobis recensitis in tract. de obligat. cap. 7. sect. 1. q. 4. vbi de re fusius agimus; prima est, vt dimissio habitus fiat à Religioso professo in scholis, aut alibi: secunda vt habitus, qui dimittitur sit habitus propriæ Religionis: tertia vt talis dimissio sit temeraria, id est, facta sine rationabili causa: quarta est, vt ipsa dimissio sit talis, quod attentis præsentibus circumstantiis, iudicio prudentis censeatur aperta ad vagandum, ita Sanch. l. 6. in decal. c. 8. n. 38. aliique, inter quos Suar. de censur. D. 23. sect. 4. n. 26. notat ad incurrandam istam excommunicationem non requiri, vt Religiosus modo dicto habitum dimittens simul adeat auditum Physicam, aut leges absque licentia Superioris cum consilio Conuentus, aut maioris partis: siquidem, dum in cit. cap. dicitur: Si quis horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat sententiam: particula horum, explicari debet disiunctiue, (vt exponit Glossa ibi) non autem collectiue; vt primo aspectu posset aliquis existimare, inde colligens, quòd, cum textus loquatur in plurali, violator horum, nec dici possit violator horum, qui alterum ex iis violat, requiri videretur violatio vtriusque videlicet, vt temerariè dimittatur habitus, & quod Religiosus dimittens adeat auditum Physicam, aut Leges: particula, inquam, horum, explicari debet disiunctiue, ac proinde non pauci DD. relati à Sanch. excommunicationem latam contra dimittentes habitum, & eam, quæ lata est contra adeuntes auditum Physicam, aut Leges, sine debita facultate, tanquam duas excommunicationes distinctas afferunt, & explicant: quod nos etiam aduertimus in citat. tract. de de oblig. vbi supr. q. 7. §. quòd si hic obiter.

QVÆRES IV. Quo casu Regulares incurant excommunicationem latam in cap. vt periculosa, ne Clerici, vel Monachi in 6. contra euntes ad studia sine debita licentia.

Pellizzarij Manual. Regul. Tom. II.

170. Respond. quòd, cum in cap. citato, excommunicentur Religiosi professi accedentes ad quæuis studia literarum, nisi à suo Prælato cum consilio sui Conuentus, vel maioris partis eiusdem sibi eundi ad studium licentia primitus sit concessa; sequitur Religiosum professum (qualis est etiam Religiosus Societ. Iesu post emissâ biennij vota) tunc demum incurere istam excommunicationem, quando absque licentia proprij Prælati immediati cum consilio Conuentus, aut maioris partis (qualis est etiam locum ipsius tenens, qui verè sit Prælati Monasterij, habens sc. iurisdictionem, vt notat Sayr. l. 3. de Censur. c. 33. n. 23. ex Tabiena) proficiscitur aliò ad effectum studendi extra proprium Conuentum, siue intendat vacare studiis alijs vetitis (v.g. Physicæ, aut Legibus) siue alijs permissis (vt Philosophiæ, Theologiæ, &c.) generaliter enim loquitur textus, dum ait ad quæuis studia; vt aduerterunt plures DD. apud Bonac. supr. q. 2. p. 6. n. 3. qui benè monet n. 8. ex Nau. Caiet. Azor. Sayr. Sanch. Suar. & alijs communiter nomine proprij Prælati hîc require etiam Generalem, ac Prouincialem, adeoque hos posse dare præfatam licentiam eundi aliò ad studia modò supradictò, idque absque consilio Conuentus: cum hi propriè non habeant Conuentum, & textus in re præsentis petens consilium Conuentus loquatur de Prælato proximo, ac immediato, qui habet Conuentum; vt nos etiam notauimus in tract. de priuileg. cap. 4. sect. 2. q. 27. vbi attulimus plures casus, in quibus Religiosus proficiscens ad studia sine dicta licentia effugit istam excommunicationem.

Vtrum verò necesse sit conuocare totum Conuentum ad consilium petendum in casu, quo Prælati immediatus daturus sit illam licentiam.

171. Respond. secluso peculiari statuto Religionis, non esse, sed sufficere, quòd conuocetur maior pars Conuentus: siquidem, cum in textu dicatur, cum consilio Conuentus, vel maioris partis, frustra conuocaretur totus Conuentus, cum totius Conuentus consilium non requiratur. Ita Suar. supr. D. 23. sect. 4. n. 37. Sanch. supr. num. 80. quos refert, & sequitur Bonac. num. 11. addens in re præsentis non sufficere petere consilium à maiori parte Religiosorum seorsim, sed necessariò conuocandum esse Conuentum: quia alioqui eiusmodi consilium non posset dici consilium Conuentus, sed singulorum Religiosorum Conuentus: quamquam alioqui Prælati non teneatur sequi tale consilium, vt diximus in tract. de priuileg. loco supr. citato.

Dubitari posset hîc, vtrum licentia, quam diximus requiri ad euitandam istam excommunicationem, debeat esse expressa, an sufficiat, quòd sit tacita.

172. Respond. sufficere, quòd sit tacita, ex ratione habitatione tamen de præsentis; idque, siue præfata licentia detur à Generali, aut Prouinciali Ordinis, siue à Superiore immediato Monasterij. Ducor, quòd taciti, & expressi eadem est virtus; & vbi requiritur licentia in actò, sufficit tacita, ac præsumpta ex ratione habitatione de præsentis, vt multis probant Lopus, & Corset. apud Sanch. l. 3. de matr. D. 35. n. 20. quæ ratio probat intentum tum de licentia, quæ detur à Generali, aut Prouinciali, tum de ea, quæ detur à Superiore locali; dummodo iste præmiserit iuxta dicta debitam consultationem cum Conuentu, siue motu proprio, siue etiam requisitus à Religioso subdito, qui postea cum præfata licentia tacita proficiscitur ad studia: in hoc enim posteriori casu non sufficeret licentia tacita, si non esset præmissa sufficiens consultatio cum Conuentu; vtpotè quæ requiritur ad valorem dictæ licentiæ; sicut supra ostendimus in §. vtrum verò.

64 De Excom. latis cont. Regul. non referuatis.

QVÆRES V. Quid requiratur ad hoc, ut Regulares incurrant excommunicationem in cap. non magnopere, ne Clerici, vel Monachi, latam contra Religiosos è Monasterio exeuntes ad audiendas Leges, aut Medicinam.

173. Respond. requiri, ut exeant è monasterio non emissam professionem religiosam ad audiendas supradictas facultates animo eas discendi, non autem honorandi Lectorem; & quod intra 2. menses non redeant ad Monasterium; patet ex citato cap. non magnopere, ubi dicitur. *Statuimus, ut nulli omnino post votum Religionis, & post factam in aliquo loco religioso professionem ad Physicam (idest ad Medicinam) Legesve mundanas legendas permittantur exire: si verò exierint, & ad claustrum suum intra duorum mensium spatium non redierint, sicut excommunicati ab omnibus euentur.* Vbi notandum per leges mundanas intelligi leges ciuiles.

Sed modò dubium est, an Religiosus dicatur exire de claustro ad audiendas Leges, aut Medicinam, si in loco sui Monasterij dictas scientias audiat (extra tamen Monasterium) redeundo singulis diebus ad monasterium finita lectione.

174. Respond. non dici exire, adeoque Religiosum studentem Legibus, aut Medicinæ extra Monasterium in ciuitate sui domicilij, & quotidie ad ipsum monasterium redeuntem non incurrere eiusmodi excommunicationem. Ita Bonac. de claus. q. 2. p. 7. n. 4. ex Caiet. Tolet. Sayr. Nau. & Sanctarel. contra Suar. D. 23. de censur. sect. 3. n. 11. & Filliuc. tract. 14. n. 128. putantes ad contrahendam istam excommunicationem sufficere exire è Monasterio, & in eodem oppido vacare præfatis scientiis redeundo ad monasterium quotidie. Ratio nostræ responsionis est, quod ista excommunicatio lata est contra Religiosos exeuntes ad supradictas scientias audiendas, nisi intra 2. menses redeant ad monasterium; hoc autem non verificaretur, si ad contrahendam istam excommunicationem non esset opus, ut Religiosus exiret ad habitandum extra monasterium: siquidem Religiosus, qui habitat in monasterio; & accedit ad scholas publicas, solet quotidie redire ad monasterium, aut saltem ad illud redit intra 2. menses. Quod si Religiosus in loco sui domicilij exeat è monasterio ad vacandum prædictis scientiis, & ultra 2. menses non redeat ad monasterium; tunc utique concedo eum affici ista excommunicatione; cum sic verè exeat è claustro ad audiendas Leges, aut Medicinam; quòd solum requiritur; & sufficit ad incurrendam dictam excommunicationem: ut constat ex cap. non magnopere, iam citato.

Putat autem Bonac. n. 12. cum Suar. Sayr. Filliuc. Sylu. Tab. & aliis spatium duorum mensium, intra quod diximus Religiosos egressos ad studia Legum, & Medicinæ regredi ad euitandam istam excommunicationem, computandum esse à die, qua Religiosus egreditur; probatque, tum, quia spatium inchoari debet à tempore transgressionis; hæc autem incipit ab ipsomet egressu è monasterio: tum, quia in e. non magnopere, dicitur: *Si exierint, & infra duorum mensium spatium non redierint*; quòd est dicere initium illius spatij desumendum esse ab exitu è monasterio. Alij tamen cum S. Antonin. 3. p. tract. 24. c. 52. existimant supradictum spatium enumerandum esse à die, qua Religiosus incipit audire Leges, aut Medicinam; probantque ex eo, quòd, cum egressus è monasterio hic non interdicitur, nisi per ordinè ad audiendas præfatas facultates, propterea metiendū videtur tempus à die, qua Religiosus incipit audire dictas facultates: quæ opinio, teste ipso Bonac. est probabilis.

Gravior difficultas est, an Religiosus, qui non exiit animo audiendi præfatas facultates, sed postea voluntate mutata, manet extra monasterium principaliter animo eas audiendi, & quidem ultra 2. menses, an, inquam, incurrat istam excommunicationem.

175. Respond. quòd, quamuis Suar. Sayr. Filliuc. & alij communiter apud Bonac. num. 6. dicant incurrere ea mori ratione, quòd, licet prior exitus è monasterio non fuerit ordinatus ad audiendas præfatas facultates, permanentia tamen extra monasterium ad hoc ordinatur: & hoc est, quòd principaliter prohibetur in cap. non magnopere, cito, minùs sufficienter verbis fuerit expressum; probabile nihilominus dicit Bonac. esse oppositum; probatque quia dispositio pœnalis non debet extendi ultra mentem disponentis verbis expressam; mens autem disponentis verbis expressa in præsentì casu non admittit istam extensionem: cum ius non loquatur simpliciter de commorantibus extra monasterium animo vacandi præfatis scientiis, sed de egredientibus tali animo, & eodem animo extra monasterium persistentibus spatium duorum mensium; quòd non euenit in casu nostro, quo Religiosus non est egressus animo vacandi dictis scientiis, ut suppono.

175. Addo quòd, cum ista excommunicatio lata sit contra Religiosos egredientes ad studendum illis facultatibus, &c. non autem contra actum studentes (ut apertè colligitur ex cap. non magnopere,) consequenter eam incurreret Religiosus, qui exiit animo audiendi præfatas facultates, sed re ipsa non audiuit, dummodo intra 2. menses non reuertatur ad monasterium: sic enim adest effectus completus sub censura prohibitus, ut pater. Ita Suar. n. 14. Sanctarel. de apostasia, cap. 2. n. 17. & Bonac. n. 7. contra Caiet. ver. excommunic. cap. 50. qui censet ad incurrendam istam excommunicationem requiri, ut Religiosus actu audiat dictas facultates.

180. Dices; quid si Religiosus exeat animo audiendi dictas facultates, sed postea mutet voluntatem, non tamen regrediatur intra duos menses, incurratne istam excommunicationem?

176. Respond. Bonac. n. 8. ex Panorm. incurrere: cum mutatio voluntatis in isto casu non tollat materiam excommunicationis, in eo consistentem, quòd Religiosus egrediatur animo audiendi præfatas facultates, & non reuertatur intra 2. menses: siquidem in textu dicitur. *Si exierint, & non redierint*; non autem dicitur, *si animum non mutauerint*. Ita Bonac. contra Suar. Sayr. Tolet. Sanctarel. & alios oppositum sustinentes, & quidem probabiliter iudicio ipsiusmet Bonac. qui bene monet n. 15. in cap. non magnopere, verba illa, *post votum Religionis, & post factam in aliquo loco religioso professionem*, sumi tanquam synonyma, & sequentia apponi ad maiorem declarationem præcedentium, ita ut ibi votum, & professio non significant res diuersas, sed vnã, ac eandem.

177. Dubitant hinc etiam DD. vtrum incurrat hanc excommunicationem Religiosus, qui exit è monasterio, non ad audiendas Leges, aut Medicinam, sed ad eas docendas: & ratio dubitandi est, quòd in cap. non magnopere, disertis verbis excommunicantur Religiosi exeuntes ad legendam Medicinam, aut Leges: ibi enim dicitur. *Statuimus, ut nulli omnino post votum Religionis, & post factam in aliquo loco religioso professionem ad Physicam, Legesve mundanas legendas permittantur exire*; verbum autem, *legere*, significat potius docere, quàm audire.

178. Respond. videri non incurrere; ratio est, quia Honor. II. in cap. super specula, ne Clerici, vel monachi, confirmans

175. confirmans istam excommunicationem, eamque extendens ad Clericos vacantes Legibus, & Medicinæ, loquitur solum de exeuntibus ad audiendas Leges, aut Physicam, refertque præsentem excommunicationem Alexandri III. tanquam latam in audientes, non autem in docentes, his verbis: *Contra Religiosas personas de claustris exeuntes ad audiendas Leges, vel Physicam Alexander prædecessor noster statuit in Concilio Turonensi, ut nisi infra 2. mensium spatium ad claustrum redierint, sicut excommunicati ab omnibus euentur; ut proinde dicendum videatur verbum, legere, in cap. non magnopere, sumi pro, studere: cum sic interdum vulgo accipiatur, & Honorius modo dicto illud interpretatus sit. Ita Suar. n. 17. Filliuc. num. 129. Sanctar. n. 18. Nauar. c. 27. n. 116. & alij contra alios, & maxime contra S. Antonin. Ostienf. Archidiac. & Syluest. relatos à Suarez; qui bene addit n. 18. Religiosum dictis facultatibus studentem post exitum è claustro affici hac excommunicatione, etiamsi priuatum studeat; non quidem, quod per se vacet eiusmodi doctrinis, sed quia exiit animo audiendi illas, & in eo persistit post tempus duorum mensium.*

179. Addit Sanctarel. num. 17. Religiosum exeuntem è claustro ob alios fines principales (v.g. ad peragenda aliqua negotia) non incurrere istam excommunicationem, etiamsi hac occasione simul studeat Legibus, aut Medicinæ: sic enim non dicitur exisse animo vacandi dictis facultatibus; quod requiritur ad contrahendum istam excommunicationem; intellige, nisi forte Religiosus in isto casu, mutato animo, postea principaliter maneat extra claustrum ultra 2. menses ad effectum studendi præfatis disciplinis: Ita Sanctarel. quod tamen negat Bonac. vt constat ex dictis sup. §. grauior difficultas, & non improbabiler.

QVÆRES VI. Quandonam Regulares incurrant excommunicationem latam in Clem. 1. de sent. excommunic. contra Religiosos non seruantes interdictum, aut cessationem à diuinis.

180. Respond. incurrere, si interueniant 4. conditiones: prima est, vt Interdictum sit generale, quo scilicet interdicitur regnum, prouincia, diocesis, ciuitas, villa, aut castrum: secunda quod sit latum auctoritate Sedis Apostolicæ, siue ab Ordinariis locorum, siue à Concilio prouinciali (Episcopi enim non possunt propria auctoritate imponere Interdictum speciale in Ecclesiis Regularium, vt ostendimus infra suo loco) tertia, quod Interdictum generale seruetur ab Ecclesia Cathedrali, vel (sicubi non adest Cathedralis) ab Ecclesia Matrìce, seu Parochiali, quæ etiam dicitur baptismalis: quarta est, quod Regulares sciant Interdictum reuera seruari à Cathedrali, aut Matrìce Ecclesia; patet responsio ex Clem. 1. citata, quæ sic habet. *Circa Interdictorum obseruationem auctoritate Sedis Apostolicæ, vel à locorum Ordinariis positorum de Fratrum nostrorum consilio districtè præcipiendo mandamus, quatenus Religiosi quicumque, tam exempti, quam non exempti cuiuscumque Ordinis, & conditionis existant, cum Cathedrali, vel Matrìcem, seu Parochialem loci Ecclesiam illa viderint, aut scierint obseruantes. Et quidem, quod ibi sit sermo solum de Interdictis generalibus, colligitur ex verbis illis, quæ ibidem immediatè ante præmittuntur, ciuitatum, terrarum, & aliorum locorum generalia Interdicta præsumptione damnabili violare præsumunt.*

Quod si dicas hinc sequi, ignorantiam crassam, aut supinam posse excusare ab incurrenda ista excommunicatione; cum præsumptio, quæ hinc videtur prærequiri per verbum *presumunt*, supponat scientiam, aut saltem ingentem temeritatem, quæ scientiæ comparatur.

Pellizzarij Manual. Regul. Tom. II.

181. Respond. negando sequelam; & ratio negandi est, quod Papa in cap. non magnopere, absolute excommunicat Religiosos non seruantes Interdictum generale, nec requirit præsumptionem, tanquam materiam istius excommunicationis, sed solum eam fert occasione præsumptionis, quàm aliàs Religiosi hac in re committebant, & pro materia talis excommunicationis exigit violationem Interdicti moraliter culpabilem; vt bene aduertit Bonac. D. 2. de censur. in partic. q. 8. p. 14. n. 8. ex Cardin. & aliis.

182. Cæterum, quod diximus de Religiosis non seruantibus Interdictum, proportionaliter etiam dicendum est de Religiosis non seruantibus cessationem generalem à diuinis imposità auctoritate Concilij prouincialis, siue à Capitulo, Collegio, aut Conuentu sæcularium, vel regularium Ecclesiarum habente facultatem ferendi huiusmodi cessationem ex consuetudine, aut alia ratione; id quippe expressè habetur in citata Clem. his verbis: *Quod etiam in Interdictis, & cessationibus à diuinis indictis per Conciliorum prouincialium statuta, vel ipsorum auctoritate volumus obseruari: in cessationibus verò generalibus à diuinis ciuitatum, terrarum, & aliorum locorum, quas aliquando ex consuetudine, vel alias capitula, collegia, vel conuentus secularium, vel regularium Ecclesiarum sibi vendicant, idem intelligimus obseruandum.* Vbi notat Bonac. n. 8. quod, licet in his verbis non reperatur expressè excommunicatio, ea tamen aperte subintelligitur ex connexionione verborum, quæ in fine apponuntur *idem intelligimus obseruandum*; quamquam, cum textus loquatur de cessatione lata à Concilio prouinciali, capitulo, collegio, aut conuentu, præsens excommunicatio non incurritur à Religiosis non seruantibus cessationem à diuinis latam à particulari persona; vt aduertit idem Bonac. & rectè; cum odia non debeant ampliari, sed restringi.

Vtrum verò attentæ Clementina hinc citata, præsent Regularibus priuilegia ipsis concessa, quoad celebrandum, & admittendum laicos ad diuina tempore Interdicti.

183. Respond. non prodesse, si eiusmodi priuilegia concessa erant ante Clement. ex frequentibus de sent. excommunic. editam à Clemente V. qui anno 1305. die 6. Iulij creatus fuit Papa, & obiit 20. April. 1314. siquidem in dicta Clem. omnia illa priuilegia reuocata sunt his verbis, *non obstantibus priuilegijs, conventionibus, statutis, & consuetudinibus quibuslibet.* Ita Bonac. n. 11. addens probabile videri, quod priuilegia Regularibus concessa pro tempore Interdicti post præfatam Clementinam non fuerint reuocata in Conc. Trid. idque ob rationes à nobis adductas in tract. de priuileg. cap. 5. sect. 2. q. 24. §. probatur.

Dubitant hinc etiam DD. an Regulares sub ista excommunicatione teneantur seruare Interdictum, si videant illud seruari quidem ab Ecclesia Matrìce, non item à parochiali, intra cuius ambitum extat eorum Monasterium.

184. Respond. teneri, cum textus loquatur alternatiuè, ac disiunctiuè per clausulam *vel*, dicens, *cum Cathedrali, vel Matrìcem, seu parochialem loci Ecclesiam illa viderint, aut scierint obseruare*; vnde sufficit Interdictum seruari ab alterutra illarum, videlicet à Cathedrali, aut à Matrìce Ecclesia.

185. Quod si contingat interdici oppidum, in quo non extet Cathedralis, & multæ parochiales æquè principales, in quarum singulis Sacramenta administrantur suis parochianis, & in aliquibus eorum seruetur Interdictum, in aliis non; tunc Regulares non seruantes Interdictum haud incurunt istam excommunicationem: idque esto parochialis, intra cuius

ambitum extat eorum monasterium, seruet Interdictum; ratio est, qua sic non est verum dicere parochialem illius oppidi seruare Interdictum, sed aliquam seruare, aliam non: cum tamen ad contrahendam istam excommunicationem simpliciter, & absolute requiratur, quod Ecclesia parochialis seruet Interdictum, & alioqui in materia pœnali non sit facienda extensio. Secus dicendum esset, si omnes illæ parochiales seruarent Interdictum: sic enim verum esset dicere Ecclesiam parochialem seruare Interdictum, vt patet. ita Tol. lib. cap. 139. in fine aliique communiter teste Sayro lib. 3. de censur. cap. 33. num. 46. qui bene monet num. 48. quod, licet Religiosi violantes Interdictum nõ seruatam ab Ecclesia Matrice effugiant istam excommunicationem; incurrunt tamen alias pœnas latas in cap. fin. de excessi. Pralat. &c. episcoporum de priuileg. in 6. vbi habetur, quod Clerici sæculares, & Religiosi sunt suspensi ab officio, & beneficio, & omni iurisdictione, & eis interdictus est ingressus Ecclesiæ, & sunt irregulares, & ineligibiles actiue, & passiuè; sed de hoc infra.

186. Addit Sayr. quod si sententia Interdicti verè non ligat, impediende appellatione, aut alia nullitate, & Ecclesia Matrice eam seruet; Regulares non seruantes contrahunt istam excommunicationem, non item alias pœnas; quando autem Matrice seruat Interdictum, & illud tenet; tunc Religiosi afficiuntur vtrisque pœnis: quando denique Interdictum non tenet, nec seruat à Matrice, tunc neutris pœnis ligantur Religiosi; quæ sunt valde aduertenda.

QVÆRES VII. In quibus casibus Regulares incurrant excommunicationem in Clement. 1. de decimis latam contra Religiosos sibi vsurpantes decimas, aut illarum solutionem impediendes, vel non permittentes,

187. Respond. incurrere, si noualia, aut decimas Ecclesiis debitas sibi approprient, aut vsurpent, aut prohibeant, aut non permittant eas solui: & alias nullam habeant administrationem, aut beneficium ecclesiasticum; secus, si habeant administrationem, aut beneficium; tunc enim si quam prædictarum actionum exerceant, non incurrunt istam excommunicationem, sed suspensionem à præfata administratione, aut beneficio. Constat ex citata Clementina, quæ ita habet: *Religiosi quicumque qui noualia, aut alias decimas Ecclesiis debitas ad eos ex aliqua causa legitima non spectantes appropriare sibi presumpserint, aut exquisitis fraudibus, siue coloribus vsurpare: seu qui de terris, quas tradunt alijs excolendas, decimam solui Ecclesiis non permiserint, aut prohibuerint, nisi post requisitionem per eos, quorum intererit, super hoc eis factam à præmissis destiterint intra mensem, aut de eis, quæ contra præmissa vsurpare vel retinere presumpserint, intra 2. menses damnificatis Ecclesiis emendam non fecerint competentem, sint, & tandiu mancant ab officijs, administrationibus, & beneficijs suis suspensi, donec destiterint, & satisfecerint, quod si Religiosi huiusmodi administrationes, vel beneficia non habeant, eo casu, quo alij supradicti suspensionis, ipsi sententiam excommunicationis incurrant, ante satisfactionem condignam nullatenus absoluedi priuilegijs non obstantibus quibuscumque.* Vbi notandum istam excommunicationem non incurri à Religiosis, statim ac fecerunt aliquam ex actionibus supradictis hinc prohibitis, sed solum post certum tempus elapsum; nimirum post duos menses, si decimas vsurparunt, & intra tale spatium debitam satisfactionem non præstiterunt; post vnum verò mensem, si decimas prohibuerunt, aut non permiserunt solui, & intra tale tempus non satisfecerunt; quamquam isti non contrahant istam cen-

surâ, nisi omittant satisfacere post admonitionem iis hac de re factam: quæ tamen admonitio, cum non sit canonica, & textus loquatur in singulari, nisi post requisitionem, sufficit, quod sit vnica; nec opus est, vt fiat Religiosis vsurpantibus decimas; cum textus eam præcipiens quoad Religiosos prohibentes, aut non permittentes solutionem decimarum sit alius à textu, qui loquitur de eas vsurpantibus: vnde mirum non est, quod clausula, posita in vno textu ad alium non extendatur; quod negant Suar. D. 31. de censur. sect. 6. num. 9. & alij penes Bonac. supr. part. 12. num. 5. qui notat spatium duorum mensium supradictorum incipere à die, qua Religiosi præsumpserunt vsurpare decimas (in hoc enim casu requiritur præsumptio, vt patet ex textu) mensem verò assignatum prohibentibus, & non permittentibus solutionem decimarum à die admonitionis inchoari.

Superest modò, vt explicemus, quid hinc intelligatur per noualia; decimas; appropriare; vsurpare; non permittente, & prohibere: sic quippe magis declarabitur præsens excommunicatio.

188. Respond. ergo nomine *Noualium*, intelligi agros, qui ab hominum memoria antea culti non fuerant, & Ecclesia nullum, aut modicum fructum inde percipiebat, modò autem ad culturam redacti sunt: nomine *Decimæ* intelligitur quota bonorum, id est pars certa debita Ecclesiæ Ministris in ipsorum subsidium: *appropriare*, seu *vsurpare* est rem alienam sibi vendicare tanquam propriam, seu tanquam sibi debitam; estò constet ad alium pertinere: non permittente est impedire, non negatiue se habendo, sed aliquo facto (v.g. metu) ne decimæ soluuntur: denique *prohibere* est verbis obstare, ne decimæ soluuntur.

189. Hanc porò excommunicationem contrahunt omnes Religiosi aliquam ex præfatis actionibus prohibitis exercentes, etiam Ordinū Militarium, qui sine viri Religiosi, etiam fœminæ, nempe Moniales; si quidem textus loquitur generaliter *Religiosi quicumque*; & nomen *Religiosi* generaliter prolatum extenditur ad fœminas religiosas; cum masculinum concipit etiam fœmininum; vt notant hinc communiter DD. ex Gloss. inter quos Suar. supr. cum Sylu. & Nau. aduertit quòd, cum hinc nomen *Religiosi*, sumi debeat formaliter de Religiosis in suo statu viuentibus, isti excommunicationi non subiciuntur Regulares translati ad Ecclesiam sæcularem, vt eius bona, & fructus administrant: quod est contra Rosellam v. excommunic. casu. 39.

190. Adde quòd, quamuis ista excommunicatio de se non sit referuata; in eo tamen sensu est referuata Papæ quatenus Religiosus delinquens contra illam non potest ab vilo absolui ante satisfactionem præstitam, vt constat ex iis verbis, quæ habentur in textu, ante satisfactionem condignam nullatenus absoluedi. quod ingeniosè aduertit Bonac. supr. num. 10. monens num. 11. Religiosum, qui incurrit istam censuram, statim ac præstitit debitam satisfactionem, non manere eo ipso absolutum absque alia absolutione, sed indigere absolui; sicuti innuitur per verba modò allegata ante satisfactionem condignam nullatenus absoluedi, quæ indicant Religiosum, qui contraxit istam censuram, non esse absoluedum ante præstitam satisfactionem, absoluedum tamen statim ac debite satisfecerit.

191. Dices, incurruntne Regulares istam excommunicationem ex eo præcisè, quòd ipsi non soluunt decimas, ad quas alioqui tenentur,

Respond. non incurrere; cum textus non loquatur de non soluente decimas, sed de vsurpante, vel prohibente, seu non permittente eas solui; & aliàs in

in pœnis non debeat fieri extensio à casu expresso ad non experssum.

191. Ignorantia denique excusat ab incurrenda ista excommunicatione, non quidem in casu, quo Religiosus prohibeat solui decimas, sed in casu, quo eas sibi appropriet, aut vsurpet. Ratio disparitatis est, quòd in priori casu ad incurrendam istam censuram prærequiritur admonitio, postquam dari non potest ignorantia, nisi fortè delinquens, posita tali admonitione, obliuiscatur illius, aut certè ex rationabili motu dubium practicè deponat; in posteriori autem casu, cum textus requirat præsumptionem, consequenter requirit & scientiam, quæ utique non adest, ubi adest ignorantia.

QVÆRES VIII. Quinam Regulares incurrant excommunicationem in Clement. 1. de statu monach. latam contra monachos, & Canonicos regulares aduentus Curias Principum ad nocendum suis Prælati, aut Monasteriis, quidque requiratur ad incurrendam istam excommunicationem.

193. Respond. non incurrere, nisi Monachos nigros (id est Benedictinos) & Canonicos Regulares, non habentes ullam administrationem, siue temporalem, siue spiritualementem; requiri verò ad incurrendam istam excommunicationem, quòd supradicti accedant ad Curias Principum animo nocendi suis Prælati, siue immediatis, siue mediatis, aut suis monasteriis; patet ex Clementina citata, quæ ita habet: *Nos eorum in hac parte reprobis ausibus obuiare volentes hoc edicto perpetuo prohibemus, ne Monachi, aut Canonici Regulares administrationem aliquam non habentes ad Curias Principum absque speciali Prælatorum suorum licentia se conferre præsumant: quod si, ut suis Prælati, aut Monasteriis aliquod damnum inferant, ad dictas Curias se conferre præsumserint, excommunicationis sententiam eos incurrere volumus ipso facto.*

194. Dixi non incurrere, nisi Monachos nigros; sic enim docent Suar. D. 23. de censur. sect. 5. n. 4. Filliuc. tract. 14. n. 139. Angel. ver. excommunicatio 7. casu 38. & alij: quamquam Bonac. sup. D. 2. q. 8. p. 9. n. 12. cum Tolet. Panorm. & Syluest. dicat probabilius esse ista excommunicatione comprehendi omnes Monachos: siquidem textus absolute loquitur, & sine limitatione; esto Papa ab euagatione Monachorum nigrorum occasionem sumpserit edendi istam Constitutionem; unde, quando excommunicationem imposuit, eam indistinctè posuit contra Monachos, & contra Canonicos Regulares, de quibus antea mentionem non fecerat; illud quidem pro certo habendum est, hæc excommunicatione non ligari quòslibet Religiosos, sed tantum Monachos, & Canonicos Regulares: cum textus solum meminerit istorum; & verba in materia pœnali, ac odiosa ampliari non debeant; sed restringi: præterquam quod, aliàs frustra exprimerentur Canonici regulares, si in ista excommunicatione comprehenderentur omnes Religiosi: cum perspicuum sit omnibus Canonicos Regulares esse Religiosos.

195. Ex eo autem, quod diximus ad incurrendam istam excommunicationem requiri accessum ad Curias Principum, ac intensionem nocendi suis Prælati, aut Monasteriis; sequitur non affici ista excommunicatione illum Religiosum, qui vel habens animum nocendi suis Prælati, aut Monasteriis mittit tertium ad Curias Principum; vel inchoat iter ad præfatas Curias, sed penitentia ductus mutat voluntatem, Curiasque ingreditur alio animo; vel prauo illo animo egreditur è monasterio, sed detentus morbo, aut alio impedimento non potest ingredi Curias.

E contra subiacet huic excommunicationi Religiosus, qui causa negotiorum Monasterij inchoat iter ad Curias Principum secularium, sed in progressu itineris statuit damnum inferre suis Prælati, aut Monasteriis, talique animo Curias ingreditur; qui ad dictas Curias accedit prauo illo animo, nullum tamen reuera damnum infert suis Prælati, aut Monasteriis (non enim sub ista censura prohibetur actualis damnificatio, sed accessus ad Curias cum animo damnificandi;) qui ad Curias accedit animo nocendi toti suæ Religioni: sic quippe intendit etiam nocere suo Monasterio; cum damnum totius Religionis cedat in damnum sui Monasterij, secus, si accedat animo nocendi alij Religioni, aut etiam alij Monasterio sui Ordinis; si quidem, cum textus loquatur de nocentibus suis Prælati, aut Monasteriis, & ly suis, propriè, ac strictè sumi debeat, prout habet relationem ad ipsum Religiosum delinquentem; non potest extendi ad nocentem alteri Monasterio eiusdem Ordinis, quippe quod nequit dici suum; id est Religiosi nocentis.

Maiores difficultates est, an incurrat hanc excommunicationem Religiosus, qui bono animo Curiam ingressus est, sed postea, mutata voluntate, ibi commoratur animo nocendi suo Prælati, aut monasterio.

Respond. quòd, quamuis Suar. sup. n. 6. & Filliuc. n. 141. valde probabiliter putent in hoc casu incurri excommunicationem, eo, quòd in textu non tam prohibeatur accessus ratione itineris, quam ratione existentia, seu assistentia in Curia ad nocendum; probabile tamen videtur etiam oppositum, quod docet Bonac. num. 4. ea ductus ratione, quod in materia pœnali non est faciendum extensio ultra propriam significationem verborum, & alioqui non est idem conferre se ad Curias, ac in Curia existere, unde censura lata contra se conferentes ad Curias animo nocendi non debet extendi ad eos, qui existunt in Curia tali prauo animo, à diuersis enim non fit illatio.

Illud hinc benè monent DD. Religiosum, qui ad Curias Principum accedit supradicto animo nocendi, subiaccere huic censuræ quantumvis accedat cum licentia proprii Prælati; probantque ex eo quòd, licet in præfati textu præscribatur, aut nullus Monachus, vel Canonicus Regularis ad Curias Principum se conferre præsumat absque speciali licentia, nihilominus, dum imponitur excommunicatio accedentibus animo nocendi, nulla fit mentio de licentia, adeoque siue fiat accessus de licentia, siue absque licentia, incurritur censura, modò accessus fiat eo prauo animo.

Quod autem diximus istam excommunicationem non incurri à Religiosis ad Curias Principum accedentibus animo nocendi, si administrationem habeant: intelligendum est de administratione tam temporali, quam spirituali; nam textus absolute loquitur *administrationem aliquam non habentes*; sæpèque contingit, ut habens administrationem spiritualementem necesse habeat accedere ad Curias Principum, ut docet experientia, & aduertit Suar. n. 5. quòd est contra Sayr. docentem per administrationem hinc intelligi perceptionem fructuum temporalium, non spiritualium, & Religiosum habentem administrationem affici ista excommunicatione, si ad Curias Principum accedat præfati animo nocendi: quòd tamen alij communiter negant, & benè.

QVÆRES IX. Quid requiratur ad hoc ut Regulares incurrant excommunicationem in Clement. Cupientes de pœnis, latam contra Religio-

196.

197.

198.

199.

200. fos retrahentes auditores à solutione decimarum. Respond. requiri, quòd in concionibus, aut etiam in priuatis locutionibus aliqua proferant intentione retrahendi auditores à solutione decimarum, quæ sint debitæ Ecclesiis, eiusue Ministris ecclesiasticis non ex voto, gratitudine, aliòque simili titulo, sed ex iustitia; siue postea sequatur effectus (quòd scilicet auditores retrahantur à decimis soluendis) siue non; Quamquam Filliuc. *supr. num. 147.* videatur inclinare non incurri istam excommunicationem, nisi re ipsa sequatur effectus: quòd negant alij cum Suar. *n. 37.* & meritò: cum ista censura non imponatur pro ipsa retractione (alioqui Papa dixisset *retrahunt*, non, *ut retrahant*) sed per uersione. Patet responsio ex Clem. citata *Cupientes*, ubi hæc habentur. *Illos etiam Religiosos, qui aliqua, ut audientes à decimarum Ecclesiis debitarum solutione retrahant, in sermonibus suis, vel alibi proferre presumunt, excommunicationis sententia subiaccere decernimus ipso facto.*

201. Quòd si quæras, utrum ista excommunicatio extendatur ad omnes Regulares, etiam fœminas. Respond. extendi quidem ad omnes viros Religiosos; cum textus in hac dispositione indistinctè loquatur de Religiosis, esto in præcedentibus loquutus fuerit solum de Mendicantibus, contra quos alia de causa tulerat excommunicationem; non extendi tamen ad fœminas religiosas; cum textus loqui videatur solum de uiris Religiosis; quippe quorum proprium est sermonem habere, & fidelibus aliqua suadere. ita Bonac. *supr. part. 13. n. 10.* cum Gloss. & Nauar. contra Tol. *supr. excom. 10.* putantem etiam fœminas religiosas subiaccere isti censuræ, & istam Constitutionem transgrediantur.

202. Aduertit autem Filliuc. *tract. 14. num. 147.* istam excommunicationem extendi ad illos Religiosos, qui neglexerunt suadere contentibus solutionem decimarum, & negligentia non purgata, præsumpserunt prædicare; ad hoc tamen ut iis imputetur talis negligentia, requiritur, ut admoneantur hac de re à Prælatis Ecclesiarum, & quòd prædicent; unde fit, ut, si præfatam negligentiam commiserint, sed non prædicent, nullatenus istam incurrant censuram. Imò addit Bonac. *n. 12.* cum Tab. Ledes & Sayr. Religiosum in proposito casu prædicantem, non purgata contumacia, non incurriere istam excommunicationem, nisi habita commoditate eam purgandi omiserit purgare: aliàs minùs recta expositio desumitur ex textu: cum impossibile non sit obligatio.

203. QVÆRES X. Quo casu Regulares incurrant excommunicationem in Clem. 1. *de consang. & affinit.* latam contra Religiosos matrimonium de facto contrahentes.

Respond. incurriere, si approbatam Religionem tacite, aut expressè professi sint (quo modo etiam comprehenduntur Religiosi Soc. Iesu, qui vota biennij simplicia emisissent) & matrimonium de facto contrahant: siue illud consumment, siue non, ius enim absolutè, & simpliciter sub ista censura prohibet contrahere matrimonium, quale sine dubio est etiam matrimonium non consummatum, ut patet. Et quidem quòd Religiosi Soc. Iesu supradicti comprehendantur ista censura, constat ex eo quòd licet ij tunc non emittant solemnem professionem, per ea tamen vota simplicia sunt veri Religiosi; ut constat ex bulla Greg. XIII. quæ habetur in Bullario Soc. *pag. 219.* & incipit. *Quarto fructuosius.* ita Bonac. *supr. quest. 2. part. 7.* & alij, quos refert, & sequitur Filliuc. *num. 144.* qui tamen, cum dicat solum hanc sententiam esse ueritorem, consequenter admittit etiam oppositam esse probabilem. Dixi, & matrimonium de

facto contrahant: de iure enim non possunt contrahere; cum matrimonium per professionem religiosam, imò & per vota simplicia Soc. Iesu fiat nullum; quàmquam, cum matrimonium ratum sit quid diuersum à sponsalibus: si contingeret Religiosum professum inire sponsalia cum aliqua fœmina, non ideo contraheret istam censuram; quippe quæ lata est contra contrahentes matrimonium, non autem contra contrahentes sponsalia: cum tamen à diuersis non fiat illatio, præsertim in materia pœnali.

204. QVÆRES XI. In quibus casibus Regulares incurrant excommunicationem latam in Clem. 1. *de relig. domib.* contra Religiosos fouentes statum Beguinarum.

Respond. incurriere, siue eas admittant ad eum statum, siue eis dent auxilium, consilium, aut fauorem ad prædictum statum assumendum, vel certè ad persistendum in eo. ita Bonac. *supr. quest. 26. num. 2.* patetque ex citata Clem. si solum aduertero, quòd, licet ista censura extendatur ad omnes mulieres statum Beguinarum assumentes, aut assumptum sectantes: sub iis tamen non comprehenduntur Tertiariæ, Ursulinæ, aliæque similes fœminæ, quæ uiuunt sub regula tolerata; idque etiam si fortè habitus harum sit similis habitui, quo Beguinæ utebantur; cuius uerò conditionis fuerint Beguinæ, colligi potest abundè ex citata Clement.

Quòd autem spectat ad excommunicationem in Extrauag. *Sancta Romana* Ioan. XXII. sub titulo *de relig. domibus*, latam contra profitentes fictam Religionem Fraticellorum, non est cur diutius in eius explicatione immoremur; cum hodie falsi illi Religiosi non extant, & talis excommunicatio non extendatur ultra illos.

205. QVÆRES XII. Qui Regulares incurrant excommunicationem in *cap. vn. de excess. Prælat. in 6.* latam contra Religiosos recipientes nouas domos, vel iam receptas alienantes absque licentia Papæ, & quibus in casibus illam incurrant.

Respond. non incurriere, nisi Religiosos Mendicantes (de his quippe solum loquitur textus, & quidem generaliter) requiri autem, & sufficere ad incurrendam istam excommunicationem, quòd præfati Religiosi vel recipiant noua loca ad habitandum (cum quo stat, ut possint ea acquirere causa recreationis, aut hospitij) vel mutant loca iam recepta, vel certè ea alienent absque licentia Papæ: & hoc, quantum est ex vi istius iuris: si enim attendantur priuilegia Regularium posteriora hoc iure, ij possunt sine licentia Papæ recipere noua loca; eò maxime quòd circa monasteria constructa post supradictam Clementinam non habent locum duæ ultimæ actiones hinc prohibita; nimirum transferendi, & alienandi; cum id statutum fuerit tantum de domibus constructis usque ad tempus Clementis V. aut Bonifacij VII. non autem de posterioribus. ita Filliuc. *num. 145.* aliique penes Bonac. *supr. quest. 8. p. 2.* qui bene notant vi istius prohibitionis non interdici Mendicantibus, quin possint domos antiquas reficere, imò & augere, nouaque loca acquirere causa recreationis, vel hospitij, ut iam dictum est.

206. QVÆRES XIII. Qui Regulares incurrant excommunicationem latam contra Religiosos sine debita licentia se transferentes ad alios Ordines, nec non contra eos admittentes.

Respond. in terminis quidem Leonis X. in bulla vnionis incurriere Fratres Reformatos transeuntes ad Fratres Conuentuales, aut recedentes ab obedientia suorum Superiorum, præterquam in casu, quo Capitulum prouinciale iudicaret esse minus malum

malum aliquem Reformatum ad nondum Reformatos dimittere, quàm ipsum retinere inter Reformatos (hic autem est sermo de Reformatis, & Conuentualibus S. Francisci) in terminis verò Pauli III. Iulij III. & Sixti V. qui similes Constitutiones ediderunt, incurrere, tum Capucinos recipientes Fratres Minores de Obseru. sine facultate Papæ, aut licentia in scriptis eorum Prouincialium Ministrorum: tum ipsosmet Fratres de Obseru. præsumentes transire absque præfata licentia ad Capucinos; in terminis denique Iulij II. in Bulla, quæ incipit, *Exponi*, incurrere Fratres Minimos, qui sine licentia Papæ recipiunt, aut retinent Fratres Ordinis Minorum de Obseru. ita Bonac. *supr. q. 8. p. 3. Filliuc. n. 150.* & per se patet, præsertim attentis iis, quæ diximus *sect. præced.*

QVÆRES XIV. Qui Regulares incurrant excommunicationem in Clem. *ne in agro, de statu Monach.* latam contra Religiosos detinentes arma intra monasterium absque licentia Abbatis, quidquid requiratur ad eam incurrendam.

187. Respond. non incurrere, nisi Monachos nigros (de his enim solum loquitur textus) ad eam verò incurrendam requiri, vt dicti Monachi sine Abbatis licentia, saltem tacita, præsumant detinere arma, siue offensiuæ, siue defensiuæ, quæ scilicet sint instrumenta per se instituta ad vsum bellicum, siue publicum, siue priuatum, (cuiusmodi sine dubio non sunt cultelli ad vsum domesticum seruientes, lapides, ligna, &c.) præsumant, inquam, detinere intra septa Monasterij, siue in cella, siue extra illam, dummodo sint intra totum illud spatium, extra quod non licet exire sine licentia Abbatis: patet responsio ex citata Clem. quæ ita habet: *Præfata quoque sententia* (id est, excommunicationis latæ sententiæ) *Monachos intra septa Monasteriorum sine licentia Abbatum suorum arma tenentes decernimus subiaccere;* vbi notat Suar. *supr. sect. 5. num. 8.* istam censuram non extendi ad Monachos arma detinentes modo dicto, si id faciant in iustam defensionem; quod est verissimum. Dixi *præsumant detinere*, vt indicarem ad incurrendam istam censuram requiri præsumptionem: cum enim hæc dicatur *præfata sententiæ*, subintelligitur verbum *præsumpserunt*, in eodem textu superius positum, vnde fit, vt detinens arma in Monasterio bona fide, vera, aut saltem putata nullo modo incurrat istam censuram. Et quidem quod hæc excommunicatio liget solum Monachos nigros, docent Suar. *supr. n. 8.* & Filliuc. *tr. 14. n. 142.* at dissentiunt Syllu. Tolet. & Sayr. quos citat, & sequitur Bonac. *supr. p. 16. n. 6.* dicens hanc excommunicationem afficere omnes Monachos: cum textus generaliter loquatur de Monachis, & lex generaliter loquens generaliter debeat intelligi.

188. Addit Nald. *v. Relig. n. 50.* ex decr. S. Congreg. edito 1614. omnes Religiosos in statu Mediolanensi degentes prohiberi habere in Ecclesiis, aut Monasteriis arma cuiusvis generis prohibita; præsertim sclopos rotatos, tam longiores, quàm breuiore: idque sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, quam S. Congreg. sibi reseruauit, ac insuper priuationis officiorum, & dignitatum, ac beneficiorum, ac inhabilitatis ad quæcumque officia impofterum obtinenda ipso facto absque vlla declaratione incurrenda: sic quippe habet Decret. S. Congreg. quod refert ipse Nald. *loc. cit.* ad cuius intelligentiam solum aduerto in eo haberi verbum, *audeat, vel præsumat*, ac proinde ad incurrendas istas pœnas requiri præsumptionem; ipsumque non obligare extra statum Mediolanensem.

QVÆRES XV. Qualiter Regulares incurrant

excommunicationem latam in cap. *Cler. ne cler. vel monachi*, contra Sacerdotes habentes officium Vicecomitis, aut alterius Præpositi secularis.

Respond. tunc demùm incurrere, quando Sacerdotio initiati assumunt huiusmodi officia secularia, & commoniti (intellige à proprio Prælato regulari) ea à se non abdicant. Colligitur ex citato cap. *Cler.* & inter excommunicationes latas contra Religiosos refertur à Premulo in catalogo *excomm. cap. 3. n. 25.* Dixi, & *commoniti*: in textu siquidem ad incurrendam istam excommunicationem requiritur & præsumptio, & præuia commonitio; vt patet ex illis verbis: *Si quis autem contra hoc venire præsumpserit, & commonitus emendare noluerit, excommunicationi subiaceat*, vt aduertit Suar. *supr. sect. 3. n. 21.* addens, quòd, licet in priori parte textus sit sermo tantùm de Clericis constitutis in factis, in posteriori tamen restringitur ad Sacerdotes his verbis: *Subeant etiam sub interminatione anathematis, ne quis Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut Præpositi secularis;* vnde cum ius loquatur generaliter de quocumque Sacerdote, & sub ista vniuersalitate veniant etiam religiosi Sacerdotes, mirum non est illos comprehendì sub ista excommunicatione.

Is autem dicitur suscipere officium Vicecomitis, aut Præpositi secularis, qui vices Regis, aut alterius Principis secularis iurisdictione temporali sustinet: ex quo fit, vt non subiaceat isti censuræ Religiosus, qui nomine proprio, aut principis Ecclesiastici suscipit eiusmodi officium, eo quòd, v.g. temporalis iurisdictione ipsi competat ratione patrimonij, aut beneficij, aut alio simili titulo. ita Bonac. *supr. D. 2. q. 5. p. 5. n. 2.* addens *n. 4.* sub præfata censura nequaquam prohiberi Religioso suscipere munus Consiliarij apud Principem secularem, dummodo tale munus non exerceat in causa sanguinis proximè, & in particulari: sic enim incurreret irregularitatem, vt infra.

QVÆRES XVI. In quibus casibus Regulares incurrant excommunicationem latam in Extrauag. *Ambrosiose, de reb. eccl. non alien.* contra alienantes bona ecclesiastica.

Respond. incurrere in iis omnibus casibus, in quibus interuenit vera alienatio bonorum ecclesiasticorum: & hoc iuxta dicta in tract. de prohibitionibus *cap. 8. quest. 3.*

QVÆRES XVII. Quid requiratur ad hoc vt Regulares incurrant excommunicationem latam à Pio V. in Constit. 48. quæ incipit *de salute gregis*, contra interessentes agitationi taurorum, & ferarum.

Respond. requiri, vt tanquàm spectatores ex proposito interfint eiusmodi agitationi, & quod agitatio sit talis conditionis, vt inde mors, vulnera, & alia damna id genus frequenter oriri soleant. Vnde sequitur, quod si agitatio fiat cum ea circumspectione, vt probabiliter credatur graua damna personalia inde non secutura, aut certè Religiosus interfir agitationi modo dicto periculosa, sed obiter (v.g. occasione itineris, aut è loco ita distanti, vt moraliter loquendo, non censetur interesse) non incurrit istam excommunicationem, ita Auila. *part. 2. de censur. cap. 5. D. 1. disp. 4.* quod tamen negat Bonac. *supr. quest. 5. part. 7. num. 2.* (& probabilius) quoad hunc vltimum casum patet autem responsio ex verbis citatæ Constit. Pij V. quæ ita habent: *Clericis quoque, tam regularibus, quàm secularibus ecclesiastica beneficia obrinentibus, vel in sacris Ordinibus constitutis sub excommunicationis pœna, ne eisdem spectaculis interfint, similiter prohibemus.* Circa quæ verba notat

Bonac.

189.

190.

191.

212.

104.

205.

206.

Bonac, num. 7. Religiosos professos, etiam nondum initiatos prima tonsura, aut ordinibus minoribus subiaceri isti censuræ; non obstante, quod Pius V. in citata Constitut. loquatur de Clericis, tam regularibus, quam sæcularibus habentibus beneficia, vel constitutis in sacris: si quidem, vt notat Petr. Nau. lib. 2. de restitut. cap. 3. n. 307. conditio beneficij, aut Ordinis sacri referatur solum ad Clericos sæculares, vt patet ex ipso verborum contextu *Cler. quoque, &c.*

213. Nonitij certè non comprehenduntur sub huiusmodi prohibitione; quippe qui in odiosis non veniunt nomine Religiosorum: quin etiam aliqui putant sub ea nec comprehendi Moniales; cum eæ non sint Clerici sæculares, aut regulares, de quibus illa loquitur: sed de hoc alibi, putat item Bonac. num. 8. & 9. sub ea non includi laicos Religiosos Ordinum Militarium; quippe qui à Gregorio XIII. in bulla moderatoria allegatæ Constitut. Pij V. excepti sunt, modò in sacris non existant: quod non habet locum in Religiosis Clericis Conuentualibus eorumdem Ordinum Militarium; vt pote qui sunt verè Religiosi, & modo dicto non excipiuntur à Gregor. XIII.

214. Controuersia est inter DD. vtrum excommunicatio, de qua hinc agimus, sit latæ sententiæ, an ferenda: Filiuc. enim tract. 14. num. 123. & alij putant esse latæ sententiæ, ea ducti ratione, quòd, cum Pius V. istam excommunicationem ipso facto tulisset contra principes, magistratus, ac gubernatores agitationem taurorum permittentes, eandem excommunicationem extendit ad Clericos interefentes &c. Bonac. verò num. 3. cum Auila, Gutier. Rodriq. & alijs censet illam excommunicationem esse solum ferendam; probatque, tum, quia versatur in materia pœnali, quæ debet restringi iuxta propriam verborum significationem; cum tamen verba Extrauagantis Pij V. non videantur inportare censuram latæ sententiæ, sed ferendam; vt patet ex ea clausula *sub pœna excommunicationis*, quæ iuxta DD. importat censuram ferendam. vtraque opinio videtur probabilis: posterior tamen est magis pia, magisque accommodata humanæ fragilitati, eamque puto posse in praxi sustineri, tanquam tutam.

QVÆRES XVIII. Quod modo Regulares incurrant excommunicationem latam contra Religiosos dantes, aut impetrantes officia Ordinis per fauorem, ac intercessionem personarum sæcularium.

215. Respond. incurrere eo modo, quo dicimus in tract. preced. cap. 13. quest. 45. vbi præsentem excommunicationem paulo latius exposuimus.

QVÆRES XIX. Qui Regulares incurrant excommunicationem in Extrauag. de treug. & pace, latam contra Religiosos, & Parochos non seruantes pacem inter se factam.

216. Respond. non incurrere, nisi Religiosos Mendicantes in Germania degentes, & maximè in oppido Esslingensi, tam Dominicanos, Minores, & Carmelitas (quorum occasione edita est præfata Extrauagans) quàm alios omnes Mendicantes, qui tales postea declarati sunt auctoritate Apostolica, & degunt in Germaniæ partibus; dicta enim Extrauag. loquitur generaliter de Mendicantibus, ideoque extenditur ad omnes Mendicantes, siue tunc præsentis, siue postea futuros; cum lex generaliter loquens generaliter debeat intelligi. Cæterum materia istius communicationis respectu Mendicantium comprehendit sex actiones ipsis prohibitas, ac expressas in relata Constitut. respectu verò Parochorum alias 4. actiones ipsis item prohibitas ac expressas in eadem Constitut. quæ cum sint ex se satis claræ, non egent superiori explicatione.

217. Moneo solum, quod quamuis ista excommunicatio recenseatur inter non referuatas; verè tamen dici potest referuata, quatenus ante præstitam satisfactionem, ac consensum partis læsæ ea non potest auferri ab inferiore Papa; sic quippe statuitur in relata Extrauag. his verbis, *à qua absolui nequeant, nisi de consensu expresso partis læsæ, & debita satisfactione præuia*. ita Bonac. supr. quest. 9. part. 15. n. 4. qui tamen iuxta doctrinam à se traditam D. 1. de censur. in gen. quest. 3. part. 9. num. 3. ex Auila, Sanchez, & alijs diceret, absolutionem istius excommunicationis collatam ab inferiori, non præmissa debita satisfactione, & non habito consensu partis læsæ, fore illicitam, non tamen nullam, ac inualidam.

QVÆRES XX. Quo iure Regulares incurrant excommunicationem deferendo habitum proprium Fratrum Capuccinorum.

218. Respond. incurrere ex Constitut. Gregorij XV. quæ est 15. in ordine, & fuit confirmatio, ac innoatio Constitutionum Gregor. XIII. & Gregor. XIV. de hac eadem re editarum, vt constat ex eius tenore. Vnum hinc moneo ad incurrendam istam excommunicationem requiri præsumptionem; cum in allegata Constitutione abhibeatur verbum, *presumeret*, ad eoque bonam fidem, ignorantiam, ac inaduertentiam excusate ab illa incurrenda.

QVÆRES XXI. Quo iure incurrant Regulares excommunicationem impediendo alios Religiosos accedentes ad missiones Iaponicas, & aliarum Indiarum Orientalium, aut etiam ibi mercaturam exercendo.

219. Respond. incurrere ex Const. Urb. VIII. in ordine 126. siue impediendo Religiosos eiusdem Ordinis, siue alterius: siquidem Constitutio loquitur generaliter ac indefinitè de Religiosis destinandis ad dictas Missiones: lex autem generaliter loquens generaliter debet intelligi. Quamquam, cum *impedire* significet actionem, qua quis alteri obstat, ne aliquid faciat, ad incurrendam istam excommunicationem videtur requiri aliqua actio positiva, per quam impediatur accessus; siue id fiat per vim, siue per metum, siue aliter iniuste; ad quod tamen non videtur sufficere, quod quis mandet, aut consulat: idque ob doctrinam Bonac. D. 1. de censur. in part. quest. 9. part. 1. n. 21.

220. Quod verò spectat ad Religiosos mercaturam in dictis missionibus exercentes; ex eadem Constitut. Urbani VIII. eandem incurunt excommunicationem vnà cum priuatione vocis actiua, & passiuæ, nec non officiorum, graduum, ac dignitatum quarumcunque, etiam inhabilitatis ad ea, & insuper amissionis mercium, ac luctorum ex eis factorum: quamcumque mercaturam, seu negotiationem exercent, siue per se, siue per alios, siue proprio, siue communitatis nomine, siue directè, siue indirectè, aut alio quouis prætextu, causa, aut colore; & quidè meritò, cum maxima turpitudine sit proficiscentes ad lucra animarum adeò temporalibus lucris inhiare; cum potius illud Genes. 14. vsurpare deberent, *Da mihi animas, cætera tolle tibi.*

QVÆRES XXII. Quomodo Regulares incurrant excommunicationem non faciendo professionem solemnem trium votorum religiosorum post absolutum nouitium, & quo iure.

221. Respond. incurrere ex Pij V. Constitut. 76. in ordine, & quidem eo modo, quo dicimus infra cap. 6. sect. 2. quest. 18.

QVÆRES XXIII. Quo iure Regulares incurrant excommunicationem non notificando suis subditis reuocationem viuæ vocis oraculorum factam ab Urbano VIII.

Respond.

217. Respond. incurrere, si sint Prælati: & hoc ex Constit. Urb. VIII. in ordine 119. de qua inferius cap. 6. sect. 2. quest. 6.

212. QVÆRES XXIV. Quid requiratur ab hoc vt Regulares incurrant excommunicationem latam in cap. sciant cuncti de elect. in 6.

213. Respond. Requirit, vt per se, aut per alios præsumat vexare alios Religiosos Ordinis, eo quod rogati, aut inducti eum, pro quo rogabantur, vel inducebantur, eligere noluerunt; sic enim aperte colligitur ex iure citato, in quo puto sermonem esse, non de quacunque electione, sed solum de electione Prælati regularis: idque colligo ex Glossa ibi, quatenus ait nota 1. ex hoc quod vota debentium eligere Prælatum, debent esse libera; quod est signum textum loqui de electione Prælatorum, siue Generalis, siue Prouincialis, siue etiam Localis: cum isti omnes sint Prælati Ordinis, adeoque procedat iuris regula. Vbi inus non distinguit, nec nos distinguere debemus. non puto tamen istam excommunicationem extendi ad illos Religiosos, qui vexarent modo dicto Religiosos alterius Ordinis occasione eligendi proprium Prælatum; nam textus prohibens vexationem passiuam Electorum loquitur de iis, ad quos in aliquibus ecclesiis, monasteriis, aut aliis locis piis spectat electio: cuiusmodi vtique non sunt Religiosi, de quibus hic.

218. QVÆRES XXV. In quibus casibus incurrant Regulares excommunicationem latam in 25. Constitut. Urbani VIII. contra recipientes, erigentes, fundantes, seu incepta finientes noua monasteria.

214. Respond. incurrere, & quidem cum aliis pœnis referendis infra cap. 6. sect. 2. num. 43. si audeant, seu præsumant prætextu licentiarum, ac facultatum reuocatarum, non seruata debita forma, fundare, recipere, erigere, seu aliàs quomodolibet instituere, seu incepta finire, & absolueri noua monasteria, domos, & alia loca regularia.

219. QVÆRES XXVI. Quam excommunicationem Regulares incurrant recipiendo de bonis Nouitij ante ipsius professionem.

215. Respond. incurrere excommunicationem latam in Conc. Trid. sect. 25. de Regul. cap. 16. & à nobis explicatam in tract. de nouitiatu cap. 6. quest. 7.

210. QVÆRES XXVII. Quam excommunicationem contrahant Regulares, si puellam cogant ad ingressum Religionis, aut certe illam ab ea auertant.

216. Respond. Contrahere excommunicationem latam item in Conc. Trid. supr. cap. 18. his verbis, Anathemati S. Synodus subiicit omnes, & singulas personas cuiuscumque qualitatis, &c. si quomodocumque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem inuitam, paterquam in casibus in iure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscumque Religionis, vel ad emittendam professionem, quique consilium, auxilium, vel fauorem dederint: quique scientes eam non sponte ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquo modo eidem actui, vel presentiam, vel auctoritatem interposuerint. Simili quoque anathemati subiicit eos, qui sanctam virginum, aut mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo, siue iusta causa impedierint, sed de hoc plura in nostro tract. de Monialib. cap. 2. sect. 1. quest. 18. & 19. & cap. 5. sect. 4. q. 11. interim qui vult, videat Bonac. de censur. in part. D. 2. quest. 2. part. & Dianam part. 3. tract. 15. ref. 56.

211. QVÆRES XXVIII. In quibus casibus Regulares subiaceant excommunicationi latæ à Pio V. in sua Constit. 71. contra impediens præcedentiam Fratribus Dominicanis.

217. Respond. Subiacere, si sint ex Ordine Mendicantium, & audeant, vel præsumant molestare, inquietare, perturbare, aut quoquo modo impedire, quominus præcedentiam habeant inter Religiosos quorumcumque aliorum Ordinum Mendicantium, tam in sessionibus, & congregationibus quorumcumque generalium, prouincialium, synodalium Conciliorum, quàm processionibus, ministeriis, & aliis actibus publicis, vel priuatis, in quibuscumque ciuitatibus, oppidis, terris, castris, & aliis locis: idque, etsi ibi ecclesias, domos, aut conuentus non habuerint, seu habeant, aut aliorum Ordinum mendicantium Fratres, & Religiosi in eisdem ciuitatibus, & locis antiquiores pro tempore, eorumque ecclesiæ, capellæ, domus, & loca regularia ibi primò instituta, & fundata fuerint, eosdemue Fratres Prædicatores adhuc etiam per 100. annorum, aut diuturnius, vel aliàs quantumuis longè magis immemorabile tempus præcedere consueuerint, habetur expresse in citata Constitut. nec indiget vltiori explicatione.

218. QVÆRES XXIX. Quo iure incurrant excommunicationem indebitè alienando loca, aut bona iurisdictionalia pertinentia ad ipsorum monasteria.

218. Respond. incurrere ex Constitut. Urbani VIII. à nobis relata in tract. de prohib. cap. 8. quest. 8. §. porro, quæ incipit humane salutis: & quidem cum aliis pœnis proponendis infra cap. 6. num. 48.

219. QVÆRES XXX. Quo iure Regulares incurrant excommunicationem, si missi ad Indias in itinere immorentur, vel ad loca eis non destinata declinent.

219. Respond. incurrere ex Constitut. 56. Pauli V. idque quouis prætextu id faciant sine licentia Superioris, & cessante legitimo impedimento. Quamquam, si aliquantulum diuertant, probabile sit eos non affici hac excommunicatione ob doctrinam datam in tract. de Monial. cap. 5. num. 55. ex Sanch. lib. 6. cap. 15. num. 61.

220. QVÆRES XXX. Quam excommunicationem incurrant, si libros edant non recognitos à suis Superioribus, & non obtenta eorum licentia.

220. Respond. incurrere excommunicationem latam in Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 10. & à nobis explicatam in tract. 6. cap. 4. num. 4. non tamen reseruatam pro cuius intelligentia suppositis iis, quæ diximus citato cap. 4. hic solum aliqua breuiter aduertenda sunt.

Aduerto ergò 1. ex Cast. Palao D. 3. de censur. p. 36. num. 1. nomine libri venire tantum scripturam tantæ magnitudinis, qua secundum communem, ac frequentem vsus liber vocetur. Vnde fit, si post approbationem addas aliquas annotationes, & grossas insufficientes ad librum constituendum, non incurri hanc excommunicationem, imò nec peccari mortaliter, seclusa malitia; vt colligitur ex Suarez D. 23. de censur. sect. 7. num. 3. Filliuc. tract. 14. cap. 6. quest. 2. Bonac. de censur. in part. D. 2. quest. 2. part. 16.

Aduerto secundò quòd, cum principio libri apponi debeant nomen Authoris, & licentia Superioris, seu Ordinarij; si Author, seu compositor libri sub nomine alterius imprimi faciat librum: probabile est satisfieri decreto Concilij Lateranensis: licet enim ipse non fuerit libri author, & compositor; eo ipso tamen, quo sub eius nomine imprimatur, & euulgatur, constituitur Author illius; vt aduertit Bonac. sup. n. 9. intellige, si nomen sit verum non fictitium (inquit Cast. Pal.) veramque personam repræsentet, cui liber possit aptari; aliàs, si sub nomine ficto liber ederetur, liquet sine nomine Authoris edi: nomen enim Authoris, quod in præsen-

et exigitur, eſt nomen Authoris, qui reſiſtus rationem reddere poſſit de contentis in libro: quod perſona ficta nequit præſtare. Ita Caſtrus Palauſ, & ante illum Bonac. ſupr. qui tamen concedit (quod nos etiam admiſimus in citato cap. 4. num. 26.) non videri improbableem apponi poſſe nomen alterius in ius compoſitoris ſuccedentis: vt ſi quis titulo donationis librum alicuius acquirat, eumque ſuo nomine imprimi faciat: nam hic ſuccedit in ius Compoſitoris, ſicque vti poteſt iure illius: præterquam quod, eſto hic, ſtriçtè loquendo, non ſit Author compoſitionis, eſt tamen Author impreſſionis; & alioqui Concilium non diſtinguit de Authore compoſitionis, aut impreſſionis, ideòque videtur mens illius impleri, ſi ponatur nomen illius, qui eum librum imprimi curauit: at hæc ratio eludi poteſt facilè ex dictis à Caſtro Palao; ſicque ipſe Bonacina cautè ſubiungit hoc intelligendum eſſe, præciſis aliis circumſtantis: nam aliunde fieri poteſt incurri culpam: vt ſi liber aliqua contineat contra bonos mores, & is, cui liber inſcribitur, in iis ſit locis, in quibus ad reddendam prauitatis rationem cogi nequeat; tunc enim mens Concilij videtur violari. Vnde opinio Bonacinae probaretur meliùs; tum ex praxi, ac conſuetudine non ignorata à Superioribus, & tolerata, quòd libri edantur ſub nomine alieno, imò interdum ſub nomine ficto: tum, quia in iſto caſu poteſt militare doctrina, quòd ceſſante fine legis in particulari, ceſſat lex: tum, quia decretum Concilij, quoad hanc partem, vel non fuit admiſſum, vel eſt abrogatum.

Aduerto tertio, ex Caſtro Palao decretum Concilij Lateranenſis in Vrbe obſeruati, extra Vrbe verò videri ſolum vigere diſpoſitionem Concilij Tridentini factam de hoc ſeſſ. 4. decreto de reformat. quod etiam docent Tolet. l. 1. cap. 41. n. 1. Nauar. c. 27. n. 148. cum rarò, vel nunquam ab Inquiſitoribus approbatio requiratur librorum: hoc tamen in Italia non videtur ſubſiſtere; vt conſtat ex praxi quotidiana, de qua certè potuit conſtare Tolet. & Nauar. quare non video, quo fundamento id dicant; niſi quis dicat, ipſis viuentibus, id non fuiſſe in vſu; quod tamen ſpectat ad quæſtionem facti.

Quòd ſi hac occasione obiter quæras, an habens priuilegium retinendi libros prohibitos, eoſque legendi poſſit mittere ad alium, quoad hoc pariter priuilegiatum librum prohibitum per hominem carentem tali priuilegio ad alium locum diſtantiem.

Reſpond. non poſſe, niſi excuſet paruitas materiæ reſpectu temporis (vt ſi infra vnam, aut alteram diem deferens librum ſit peruenturus ad illum alium locum, ibique traditurus librum ei, ad quem mittitur) idque ex doctrina Sanch. l. 2. mor. cap. 10. n. 55. Sayr. l. 3. de cenſur. cap. 5. n. 16. & Caſtri Palai pro ſecurantis D. 2. tract. 4 p. 10. §. 2. n. 11. Duardum, Reginaldum, Bonacinam, & Farinacium: qui putant abſque periculo cenſuræ poſſe retineri librum prohibitum ad vnam, vel alteram diem, etſi illa poſſit tradi Inquiſitori: alioqui incurretur cenſura, cum ſic verè retineretur liber prohibitus: poſſet etiam facere pro reſponſione doctrina illa, quòd ceſſante fine legis in particulari ceſſat lex; ita doctiſſimus magiſter conſultus.

QVÆRES XXXII. An, & quam excommunicationem incurrant Regulares, ſi e communi bibliotheca Libros extrahant, aut extrahi permittant.

Reſpond. incurtere illam, quæ in Breui pontificio, quòd ipſi Regulares procurauerint ad conſeruationem propriæ bibliothecæ fertur: cuius Breuis tenor eſt ſolent ſimilis: Conſeruationi, & manutentioni

ni bibliotheca domus Fratrum Ordinis N. Ciuitatis N. quantum cum Domino poſſimus conſulere volentes, &c. ne de cetero quiſquam quauis auctoritate ſungens quouis Libros, quinterna, folia, ſiue manuſcripta, ſiue impreſſa dictæ Bibliothecæ hæcenus quomodolibet donata, & assignata, ſeu in futurum donanda & assignanda e dicta domo extrahere, ſeu vt extrahantur permittere ſub quouis quaſſio prætextu, colore, vel ingenio audeat, ſeu præſumat ſub excommunicationis, ac priuationis vocis actiua, & paſſiua pænis per contrafacientes eo ipſo incurrendis Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium interdiciamus, & prohibemus: permittimus tamen fratribus dicti Ordinis Predicatoribus, vt ipſi libros, quinterna, & folia huiusmodi e dicta domo cum prædicare debeant, extrahere poſſint, dummodo cum illis vſi fuerint, illos ad dictam bibliothecam ſub pænis prædictis referant. Pro cuius excommunicationis intelligentia in gratiam illorum Religioſorum, qui familia Breuia procurant, aliqua placet notare.

Noto ergo primò, ſub hac excommunicatione comprehendendi quoscumque tam ſæculares, quàm Regulares ſiue Ordinis, in cuius fauorem obtinetur Breue, ſiue alterius, qui extrahant libros, aut extrahi permittant e bibliotheca: vt colligitur ex verbo illo, quiſquam, quod cum ſit vniuerſale, comprehendit quoscumque perſonas modo dicto.

Noto ſecundò, nomine permittentium extrahi venire ſolum permittentes, cum ex officio teneantur, & poſſint impedire ſine notabili incommodo: quo pacto etiam Sanch. l. 6. mor. cap. 16. n. 87. in ſimili interpretatur verbum permittere, dicens, cum hi ex officio teneantur prohibere, & commodè poſſint, vt ſupponitur, cenſeri non prohibendo indirectè cooperari, ideòque talem permissionem iure optimo puniri. Quòd ſi roges, qui teneantur impedire extractionem dictam librorum; dico ex eodem Sanch. num. 93. hos eſſe Prælatos Monafteriorum, & præfectos bibliothecæ.

Noto tertio, non affici hac excommunicatione illum, qui extrahit e monaſterio libros communi bibliothecæ nondum incorporatos: cum verba illa Breuis e dicta domo extrahere, ſumi debeant, non de monaſterio, vt ſic, ſed de monaſterio, provt continente bibliothecam, adeòque de ipſa bibliotheca, formaliter loquendo: ad quod vtique requiritur librorum incorporatio: quæ in hoc conſiſtit, quòd libri auctoritate Superioris deputentur ad vſum, non huius, aut illius particularis Religioſi, ſed ad vſum communem monaſterij.

Noto quartò, extrahentem e monaſterio libros deputatos ad vſum particularium Religioſorum non affici iſta excommunicatione; etſi aliàs videantur verificari verba illa Breuis e dicta domo extrahere; nam, vt modò diximus, per domum intelligitur bibliotheca, & ad incurrendam hanc cenſuram requiritur, vt liber, qui extrahitur, ſit ipſi bibliothecæ incorporatus, & liber extractus deferatur extra monaſterium: quæ non verificantur in præſenti caſu, ideòque negamus in eo cenſuram incurri.

Noto quinto, non effugi iſtam excommunicationem, ſi Superior monaſterij libros Bibliothecæ incorporatos poſteà deputet ad vſum alicuius Religioſi particularis, vt ſic eos poſſit dare amico extra monaſterium pro aliquo tempore legendos: alioqui fruſtratorium eſſet hoc Breue; cum, occurrente caſu, poſſet Superior facere dictam deputationem, & poſteà libros commodare extra monaſterium; cum quo ſtat, quod Superior ad annos poſſit fratribus libros Bibliothecæ concedere: ita tamen, vt e monaſterio extrahi non poſſint, durante adhuc

adhuc antiqua applicatione librorum facta Bibliothecæ.

Noto sextò, subiici huic excommunicationi illum, qui librum ab alio extractum è bibliotheca defert extra Conuentum (etsi primo aspectu oppositum dicendum videatur ex eo, quod deferens librum extra monasterium verè non extrahit è bibliotheca in præfenti casu; quod tamen requiritur ad incurtendam istam excommunicationem: & ratio est, quod iuxta dicta superius, nomine domus, seu monasterij hinc intelligitur monasterium, prout continens bibliothecam, sicque deferens librum ab alio extractum è bibliotheca, cum ipsi esset incorporatus, verè extrahit librum è domo continente bibliothecam; & cum de eo verificentur verba Breuis, incurrit censuram. E contra illam non incurret, qui librum extrahit è bibliotheca, sed non defert extra monasterium (quippe quo intendit vti intra monasterium:) sic enim non verificatur, quod librum bibliothecæ incorporatum deferat extra domum: quod in Breui requiritur ad incurtendam censuram. Vnde vltèrius infero non affici hac censura Religiosum monasterij, qui extrahit libros è bibliotheca, sed iis vtitur intra monasterium: & hoc tum ob rationem modò allatam: tum quia, cui conceditur, quod est plus, conceditur, & quod minus est: ac proinde, cum Breue Religiosis Monasterij concedat, vt prædicaturi extra Conuentum extrahant libros è domo: à fortiori concedit, vt ad similem finem illos extrahant è bibliotheca illis vsuri intra Conuentum: quod est minus, vt patet.

Noto septimò, quòd, si extrahantur è bibliotheca libri iam incorporati, facta eorum permutatione in alios libros vtiliores (vt si libri Medicinæ, aut iuris ciuilibus permutentur cum concionatoriis, aut Theologicis) quod putat Diana *part. 1. tract. 8. resolut. 77.* aliis citatis, esse licitum) & posteriores libri incorporantur bibliothecæ: probabile videtur ex librorum priorum, qui permutati sunt, extractione, non incurri hanc excommunicationem: cum subrogatum sapiat naturam eius, cui subrogatur, & fictione iuris censetur non facta extractio hoc ipso, quod loco librorum extractorum bibliothecæ incorporati sunt totidem alij libri longè vtiliores, vt supponimus. Oppositum tamen dicent ij, qui ex Praxi Neapolitana *cap. 60. n. 3.* dicunt bibliothecam, cum sit mobile pretiosum, quod seruando seruari potest, alienari non posse neque via permutationis, siue in totum, siue in partem: etsi Praxis in specie loquatur de alienatione modicæ partis magni prædij Ecclesiæ.

Noto octauò, hanc excommunicationem incurri, si liber extrahatur solùm ad duos dies: cum ea imposita sit propter extractionem à monasterio, & extractio sit res, quæ constitit in indiuisibili (non secus ac ingressus in monasterium, ac egressus ex illo) non autem ob retentionem libri extra monasterium: que vtiq; est res admittens latitudinem, & consequenter paruitatem materiæ excusantem à censura: quod non procedit de extractione, vt consideranti patebit.

Noto nonò, quoad libros, qui extrahantur à bibliotheca, dari paruitatem materiæ excusantem à censura. Vnde Cherubinus in *Comp. bullarj tom. 2. bulla 100. Clementis VIII.* ponens bullam similem Breui hinc allato in *scholio 1.* ait illam ligare, nisi illa modica res allatura sit maximum preiudicium, quærensq; in *schol. 2.* modica res, quæ dicatur, respondet id iudicandum arbitrio boni viri, qui personarum, ac rerum qualitate pensata, id arbitretur; adducitque

Pellizzarij Manual. Regul. Tom. I I.

pro se Glossam, & quinque Doctores. Cum autem Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 3. de reform.* statuat huiusmodi excommunicationes debere ferri solùm ob rem non vulgarem; & Lessius *lib. 2. cap. 12. num. 31.* hinc dicat: *Non facile excusauerim eos, qui pro 3. aut 4. florenis excommunicant*, constat iudicio Lessij paruitatem materiæ in nostro casu dari in libris non excedentibus valorem 3, aut 4. florenorum, & quidem grandiorum.

Noto decimò, subesse huic excommunicationi illum, qui successiuè extrahit alios, & alios libros, salua tamen singulis vicibus paruitate materiæ, si perueniat ad materiam notabilem: idque etsi singulis vicibus non habeat intentionem continuandi illas extractiones. Ducor, quod ad incurtendam hanc censuram non requiritur talis intentio, sed sufficit præuisio notabilis damni; cum sic obiectum ex continuatione materiæ euadat mortale, & de tali obiecto constet Ecclesiæ, dabitur sufficiens materia ad incurtendam hanc censuram; vt colligitur ex Lessio *supr. d. 8.* Secus dicendum, si successiuè extrahat libros, salua singulis vicibus paruitate materiæ, sed pluries id faciat; ita tamen vt non extrahat librum posteriorem, nisi priorem antea extractum bibliothecæ restituat: idque etsi intentionem habeat continuandi talem extractionem. Moueor, quòd sic adest semper materiæ paruitas excusans à censura; & alioquì intentio continuandi modo dicto extractionem impertinenter se habeat ad illam censuram incurtendam, vt iam ostensum est.

Noto vndecimò, non incurri censuram hanc, si librorum extractio fiat, siue ad excutiendum puluerem, siue ad eorum compaginationem rescindendam: hæc enim non est extractio, quæ prohibetur in Breui, vt colligitur ex fine, qui in eo intenditur, & est conseruatio bibliothecæ, & innuitur iis verbis: *Conseruationi, & manutioni bibliothecæ:* ad quem finem multum confert librorum extractio facta in casibus his propositis, aliisque similibus, qui proinde non censentur prohibiti ex *regula 61. de regulis iuris in 6.*

Noto duodecimò, Religiosum Ordinis, qui extra monasterium prædicaturus est, posse libros communis bibliothecæ secum deferre, vt iis vtatur: si autem rediens ad monasterium non referat, subesse huic censuræ: cum in Breui concedatur delatio librorum cum hac conditione: *Dummodo, cum illis vsu fuerint illa ad dictam bibliothecam sub penis prædictis referant:* quamuis retentio librorum extra bibliothecam, cum sit res diuisibilis, patiatur paruitatem materiæ, quæ saluatur in spatio 2. dierum, teste Sanchez *lib. 2. moral. cap. 10. num. 55.* quoad retentionem libri prohibiti.

Noto decimotertid, Religiosum concionantem extra Conuentum, si ad gratificandum amico cupienti videre aliquos libros, statuat illis vti ad breue tempus, principaliter intendens eos commodare amico ad totum illud tempus, quo ipse concionabitur, effugere censuram istam: cum verè extrahat ad vsu proprium, subordinando tamen hunc finem alteri fini; sicque vtens iure suo non possit dici contrauenire præfenti prohibitioni.

Noto decimoquartò, Religiosum in casibus proximè propositis extrahentem libros nõ subiici huic censuræ, si libros extractos non remittat ad bibliothecam statim ac iis vsus est, sed posse differre eorum delationem ad Conuentum, vsque dum ipse finitis concionibus redit ad ipsum Conuentum: dum enim durant conciones, censetur durare vsus librorum commodatorum Concionatori: præterquam

G quod

74 De Suspensione in genere quoad Regul.

quod in Breui hoc ipsum indicatur, dummodo cum illis vsi fuerint, illa ad dictam bibliothecam sub panis predictis referant: vbi verbum referant, innuit ipsum Religiosum debere referre; adeoque cum non redeat ad Conuentum, nisi finitis concionibus, posse differre vsque dum, absoluta prædicatione, redeat: aliàs Breue diceret, sub panis predictis remittat: quod præstari posset per alium.

CAPVT III.

De Suspensionibus latis contra Regulares.

EXPLICABIMVS in hoc cap. Suspensiones latis contra Regulares, præmissis tamen iis, quæ magis necessaria sunt ad cognoscendam naturam, & qualitates suspensionis in communi: sicque caput diuidemus in 4. sectiones, in quarum 1. agemus de Suspensione in genere: in 2. de Suspensionibus latis contra Regulares, ac referuatis: in 3. de Suspensionibus non referuatis: in 4. de Depositione, ac Degradatione valde affini cum suspensione.

SECTIO I.

De Suspensione in communi.

- 1 Declaratur, quid sit suspensio Ecclesiastica.
- 2 Ea est varia, ac multiplex.
- 3 Ferri potest à Papa, Concilio generali, & à Pralato regulari contra Religiosos, & non ab alijs, regulariter loquendo.
- 4 Ferri potest à Pralato regulari contra omnes Religiosos respectiue subditos.
- 5 Episcopi sine Regulares, sine saculares non subsunt suspensionibus generaliter latis à Papa.
- 6 Suspensi potest totus Conuentus, etiam vt talis.
- 7 Suspensionem præcedere debet monito, sed nõ semper.
- 8 Suspensio ferri potest absque scriptura, at non sine verbis.
- 9 Si sub forma disiunctiua feratur, tenet: quod negat Castrus Palauus.
- 10 Item tenet, si feratur his verbis, Sis suspensus.
- 11 Suspensus denunciari debet, vt vitetur.
- 12 Vitandus verò quilibet, in quo est suspensus, non tamen de iure naturali.
- 13 Suspensio grauis supponit culpam mortalem.
- 14 Non incurritur ex culpa aliena, propriè loquendo: quod alij negant.
- 15 Excipe, nisi feratur contra totam aliquam Communitatem.
- 16 Incurritur ob culpam præteritam, & quidem varijs modis.
- 17 Si feratur in medicinam, supponit culpam futuram.
- 18 Varij sunt effectus suspensionis iuxta eius veritatem.
- 19 Suspensus ab ordine inferiori non suspenditur etiam ab ordine superiori.
- 20 Suspensio ab officio varios gignit effectus: at non priuat voce in capitulo.
- 21 Suspensio ab Ordine varios item parit effectus.
- 22 Suspensus ab Ordine non eo ipso suspenditur à iurisdictione, nec ab Horis in Choro, nec ab ordine superiori, si sit suspensus ab inferiori.
- 23 Sicut nec suspenditur à iure eligendi.
- 24 Suspensio à iurisdictione varios producit effectus.
- 25 Suspensio ab ingressu Ecclesie irrita operatur.

- 26 Suspensio à diuinis plures causat effectus.
- 27 Suspensio ab administratione plura operatur.
- 28 Suspensio à perceptione Sacramentorum obstat solum, ne recipiantur Sacramenta.
- 29 Suspensio à beneficio varios habet effectus.
- 30 Ea iuxta aliquos non omnino priuat fructibus.
- 31 Priuat distributionibus, etsi alij id negent.
- 32 Extenditur ad beneficium futurum: alij tamen hoc non admittunt.
- 33 Afficit illum qui tunc nullum habet beneficium.
- 34 Gestà à suspensio tenent, sed non omnia.
- 35 Suspensus ab Ordine, & à iurisdictione est ineligibilis ad prelaturas, quoad licitè.
- 36 Suspensio addita excommunicationi non est inuulnosa.
- 37 Suspensio ligat vbique & sub peccato mortali.
- 38 Si quidem sit lata sententia.
- 39 Duratio suspensionis est varia iuxta eius varietatè.
- 40 Eius duratio incipit à die, qua fertur.
- 41 Suspensus ad mensem die 3. Iunii, v.g. manet suspensus vsque ad diem tertium mensis sequentis, siue mensis præcedens sit 30. dierum, siue 31. siue 28. (quod alij negant) nec debet computari dies bissextilis, præterquam in certo casu.
- 42 Tempus suspensionis superuenientis alij suspensioni simili statim incipit currere.
- 43 Suspensionis tempus non interrumpitur ex violatione ipsius suspensionis.
- 44 Violans suspensionem ab ordine fit irregularis.
- 45 Idq; licet suspensus non sit denunciatus.
- 46 Limita, si actus Ordinum minorum fiant solemniter: non est irregularis qui audit confessiones, cum sit suspensus ab ijs audiendis.
- 47 Non fit irregularis, qui violat suspensionem alterius speciei.
- 48 At fit, qui violat suspensionem latam in puram pœnam.
- 49 Fit item, qui suspensus ab ingressu Ecclesie ibi celebrat.
- 50 Suspensio iuxta eius varietatem varijs modis aufertur: & interdum tollitur solum à Papa.
- 51 Item varijs modis aufertur, quæ est lata in puram pœnam.
- 52 Suspensio ab officio, aut ab ingressu Ecclesie, non impeditur per subsequenter appellacionem; secus suspensio à beneficio.
- 53 Regulares absoluntur à suspensione per suos Pralatos, imò per suos Confessarios.

QVÆRES I. Quid sit suspensio propriè sumpta.

Respond. esse censuram Ecclesiasticam, qua persona Ecclesiastica impeditur: ne exerceat functiones sui beneficij, aut officij, aut ordinis: in totum, aut in partem; in perpetuum, vel ad tempus. est communis DD. patetque ex ipsis terminis, si tantum aduentero dici censuram Ecclesiasticam, vt contradistinguatur à prohibitionibus ciuilibus, & vt indicetur causa efficiens suspensionis; hæc enim ferri non potest, nisi à persona Ecclesiastica habente iurisdictionem in foro externo; vnde fit, vt Confessarius prohibens pœnitenti, ne tanto temporis spatio sumat Communionem, propriè non dicatur suspendere, vt potè carens iurisdictione, quoad forum externum.

QVÆRES II. Quotuplex sit suspensio.

Respond. esse multiplicem; alia enim est ab officio tantum (siue officium sit ordinis, siue iurisdictionis): alia est à beneficio tantum (siue beneficium sit Canonicatus, siue dignitas, siue aliud); alia est ab officio, & beneficio simul; alia est pœnalis, quæ fertur in

in pœnam delicti præteriti; alia medicinalis, qua intenditur emendatio delinquentis, & hæc propriè est censura; alia est temporalis, quæ fertur cum limitatione temporis: alia perpetua, quæ fertur simpliciter absque vlla temporis limitatione; alia denique est à iure, siue communi, siue proprio (v. g. Religionis:) alia est ab homine, quæ scilicet fertur à Superiore habente iurisdictionem in foro externo sine intentione condendi legem perpetuam. Quod si suspensio feratur sine limitatione expressa, vel tacita, ea suspendit absolutè ab omnibus, id est ab officio, ac beneficio: verba enim debent accipi, prout sonant, & cum sint generalia, generaliter debent accipi. Ita Bonac. *de censur. in comm. D. 3. q. 6. p. 2. num. 1.* ex Syluestro, Toletio, Auila, Sayro.

QVÆRES III. Quinam possint ferre suspensiones contra Regulares.

3. Respond. posse non solum Papam, & Concilium generale (de quibus nulla est difficultas) sed etiam Prælatos proprios regulares, (vti diximus, & probauimus in *tract. de gubernat. cap. 3. sect. 3. q. 8.*) non item Ordinarios, aut alios inferiores Papa, (& quidem neque in casu, quo aliàs constituuntur Superiores ipsorummet Regularium, si isti habent speciale priuilegium, ne possint excommunicari, suspendi, aut interdicti: quale habent Mendicantes, vt constat ex eorum *Comp. ver. exemptio, n. 9. 23. & 24.* & Religiosi Soc. Iesu; vt constat ex bulla Pauli III. ipsis concessa anno 1549. & hoc, inquit Sanchez. *l. 7. de matr. D. 33. num. 23.* nisi expressè concedatur Episcopis, vt in iis casibus possint censuris latis contra exemptos procedere: quod optimè probat Sanchez variis rationibus, quæ apud ipsum commodè videri poterunt.)

QVÆRES IV. Contra quos Regulares ferri possint suspensiones.

4. Respond. ferri posse contra illos omnes, qui respectiue sunt subditi Prælati ferentis suspensionem; patetque ex dictis *cap. 1. sect. 2. quest. 4.*
5. Placet hic vnum aduertere, quod tradunt communiter DD. in *cap. quia periculosum de sent. excommunic. in 6.* Episcopos, siue Regulares, siue sæculares non ligari suspensionibus, ac interdictis generaliter latis à Papa, siue per generalem sententiam, siue per statutum: idque ex iure positiuo, quod extat in citato *cap. quia periculosum*, & est inductum potius in fauorem subditorum, quam ipsorum Episcoporum; quatenus scilicet, (ait Glossa ibi) officium Episcoporum, & Superiorum communius, & generalius est, & plures grauentur, si illud impediti contingeret; siquidem Episcoporum officium consistit in chrismatis confectione, in frontis chrismatione, ordinum collatione, Ecclesiarum, & altarium consecratione, & sic multum periculum esset in suspensione ipsorum; hinc ergo Episcopi non incurrunt suspensiones generaliter latis, ne sic eorum subditi vi suspensionis defraudentur iis beneficiis, quæ à proprio Pastore ipsis debent conferri, & aliàs per suspensionem impediuntur; quod cum non eueniat respecta excommunicationum casu, quo Episcopus non sit vitandus; ideò ius non exemit Episcopos ab excommunicationibus generaliter latis, quas proinde incurrunt, nisi specialiter excipiantur, exemit tamen à suspensionibus latis generaliter.

Difficultas est, an, & quo modo ferri possit suspensio in totum aliquod Monasterium, quatenus est vnum corpus politicum, non autem solum, prout est quædam multitudo constans ex pluribus Religiosis ibi degentibus.

6. Respond. Posse; & probatur quia, quando totum

Pellizzarij Manual. Regul. Tom. II.

Monasterium ita delinquit, vt sit dignum suspensione, delictum illud ita est totius corporis, vt tamen per singulares personas exerceatur; potest autem delictum esse, & omnium, & singulorum, & adeò graue, vt per solam suspensionem ab officiis, aut beneficiis communibus minùs sufficienter puniatur; ergo poterit talis suspensio ferri, quæ non solum afficiat totum monasterium vt sic, sed etiam singulos Religiosos suspendat à beneficiis, aut officiis personalibus. Ita Suar. *D. 28. de Censur. sect. 3. n. 4.* patetque ex dictis, si solum aduertero Monasterium posse habere aliqua beneficia vnita, eique competere aliquam iurisdictionem, adeòque mirum non esse, quod in ipsum ferri possit suspensio, cum à beneficio, tum ab officio; quamuis aliàs suspensio ab officio quantum ad vsum Ordinis propriè non possit cadere in monasterium, vt sic; cum illi actus non fiant per totam Communitatem, sed per singularem personam.

QVÆRES V. An præmitti debeat admonitio, antequam feratur suspensio contra Regulares.

Respond. cum distinctione: vel suspensio ferenda est pro contumacia, & hanc præcedere debet admonitio; aliàs enim non potest sequi contumacia, & consequenter neque suspensio pro contumacia; vel suspensio ferenda est purè in pœnam ob delictum commissum; & hanc non est necesse, quod præcedat admonitio; vt patet, vt ex *cap. tam literis de testibus*, vbi Papa suspendit quosdam propter quoddam delictum, etsi nec ab homine præcessisset admonitio, nec iure per legem aliquam tale delictum sub tali pœna prohibentem: tum quia, quando pœna imponitur ob delictum commissum præcisè, ea debet sustineri, quantumuis homo resipiscat, adeòque monitio, quæ ordinatur ad resipiscentiam, non est necessaria; communis est Doctorum, & Summistarum apud Suar. *supr. sect. 5. n. 2.*

QVÆRES VI. An suspensio ferri possit contra Regulares solis verbis, aut certè requiratur etiam scriptura.

Respond. requiri quidem verba, quæ sufficienter significant modum, speciem, seu effectum suspensionis; vt notat Nauar. *cap. 27. n. 161.* & communiter tradunt DD. cum de censuris in communi; non videri tamen necessarium, quod adhibeatur scriptura; cum hæc non sit de substantia suspensionis, sed tantum de præcepto iuxta *cap. 1. de sent. excommunic. in 6.* & alioqui ex indulto Bonifacij VIII. facto Dominicanis possint Prælati regulares procedere contra Religiosos subditos, iuris apicibus postpositis, respicientibus potius subtilitatem, quam facti veritatem, & merita causæ; vt aduertit Lezana *tom. 1. cap. 18. n. 16.* ex Cherubino; puto tamen expedire, vt in ferendis eiusmodi censuris, etiam inter Regulares, adhibeatur scriptura; & hoc ad vitandas tricas.

QVÆRES VII. An sit valida suspensio lata sub forma disiunctiua (nimirum ab officio, aut beneficio, verbi gratia.)

Respond. videri validam ob ea, quæ diximus *cap. 1. sect. 2. q. 16.* Ita Dianap. *5. tract. 10. resol. 13.* ex Hurtado, & Bizozero dicens, quod licet DD. communiter dicant suspensum ab officio, vel à beneficio sub disiunctione, à neutro manere suspensum, quia non ab vtroque patet; nec ab altero, quia non est maior ratio, cur vno potius, quam altero maneat; nihilominus (vt docent nonnulli) credimus manere suspensum ab vno, vel ab altero determinatè pro optione suspensi, quam ipse teneret facere: sicut qui condemnatur, vt exulat, vel vt soluat certam quantitatem pecuniæ, verè manet obnoxius vni, aut alteri,

76 De Suspensione in genere quoad Regul.

& obligatur vnum, aut alterum eligere: quia sine fundamento negatur Iudicem habere auctoritatem ad sic ferendam sententiam pœnæ, & ad obligandum reum, vt eligat, quam maluerit. Ita Diana ex Hurrado.

10. QVÆRES VIII. An Suspendio lata sub hac forma, sic *suspensus*, liget, & ad quid.

Respond. ligare, & suspendere ab officio simul, ac beneficio; non secus ac nomine excommunicationis simpliciter prolata intelligitur maior excommunicatio, quæ includit minorem; aliàs non est maior ratio, cur talis suspensio censeatur potius importare priuationem officij, quàm beneficij. Ita Sylu. *ver. suspensus*, & cum eo Diana *resol. 14.* adducens pro se Mercerum, & Gordonum; monensque similem suspensionem extare, tum in Extrauag. *diuina de priuil.* tum in Conc. Trid. *sess. 25. cap. 14.*

QVÆRES IX. An, & quorundam denunciari debeant Regulares, qui aliquam incurrerunt suspensionem.

11. Respond. debere denunciari, non quidem, vt suspensio possit operari suos effectus in ipso suspensio, sed vt alij eum teneantur euitare; ad quod, inquit Suar. *n. 4.* non sufficit, quod suspensio sit publica, & notoria; cum iuxta veram, ac germanam Lectionem Extrauagantis, *Ad euitanda*, exceptio de publica censura solum habeat locum in manifesto Clerici percussore, qui tamen non suspensionem, sed excommunicationem incurrit; vnde fit, vt, loquendo de suspensionibus, generaliter verum sit suspensum non esse vitandum, nisi postquam in particulati, & proprio nomine pro tali denuntietur.

Quod si hac occasione quæras, an, & quo iure vitari debeant suspensi in iis rebus, in quibus sunt suspensi.

12. Respond. debere vitari, non iure Ecclesiastico (quod nullibi reperitur:) sed iure naturali ac diuino: quatenus scilicet communicans modo dicto cum suspensio, ei cooperatur in delicto, ac malo vsu ministerij; quod sine dubio est intrinsecè malum, si extra casum extremæ necessitatis suspensus non toleratus inducatur ad vsu actus prohibiti, aut certè, si est toleratus, inducatur absque vlla profus necessitate, aut vtilitate, vel etiam ei in exercitio actus prohibiti inferuiatur. Ita Diana *resol. 20.* ex Corneio inferens in præsentia materia per solam assistentiam, quæ sit pura communicatio, non peccati, adeoque si suspensus ab ingressu Ecclesiæ illam ingrediatur ad audienda diuina Officia, non propterea teneri alios exire: sicut nec tenentur exire in casu, quo suspensus ab ordine, & quidem denunciatus, Missam in Ecclesia celebraret, dummodo eum non inducant ad celebrandum, aut ei non ministrent ad altare.

QVÆRES X. An necessariò supponatur culpa mort. ad incurrendam suspensionem, vel certè sufficiat etiam peccatum veniale.

13. Respond. supponi, si suspensio sit grauis: cuiusmodi est suspensio ab officio, ac beneficio simul, vel etiam ab altero tantum; secus, si suspensio sit leuis: qualis esset suspensio ab vno actu eligendi, à distributionibus vnius horæ, aut vnius diei. Ita Henric. *l. 13. cap. 34. n. 1.* Sà *ver. suspensus ab officio.* Diana *p. 3. tract. 6. resol. 51.* alijque contra Caiet. Nauar. & Auilam citatos à Diana *p. 5. tract. 10. resol. 19.* sustinentes suspensionem, absolutè loquendo, incurri posse ob peccatum, veniale cum excommunicatio minor, quæ priuat maiori bono, id est, participatione passiuâ Sacramentorum, de facto incurritur ob culpam solum venialem. probatur autem nostra responsio, tum, quia pœna debet commensurari culpæ, suspen-

sio autem ab Officio, à beneficio, ab ordine, à iure eligendi, beneficia conferendi est grauis pœna, adeoque supponit culpam grauem, seu mortalem; tum, quia suspensio est pœna longè acerbior, quàm minor excommunicatio. quippe quæ etsi ex genere suo priuet minoribus bonis, quam priuet minor excommunicatio, difficiliùs tamen tollitur, aliqualem secum affert infamiam, ac proinde mirum non est ad eam incurrendam requiri culpam mort. cum aliàs minor excommunicatio incuratur ad peccatum veniale.

QVÆRES XI. An Suspendio incurri possit etiam ob culpam alienam.

14. Respond. non posse, loquendo de suspensione propriè dicta, & in casu, quo quis specialiter, & seorsim suspendatur; nemo enim puniri debet ob alterius peccatum, & præsertim pœna spirituali, vt patet, tum ex *cap. 2. de Constit.* quod ita habet: *Rem, quæ culpa caret, in damnum vocare non conuenit: tum ex c. 2. de his, quæ à maiori parte, vbi dicitur. Nec pœna est ulterius extendenda, quàm delictum fuerit in excedente repertum.* Ita Suar. *supr. n. 22.* Coninch. *D. 15. de censur. n. 22.* Caiet. *ver. suspensio*, & alij. Dixi, loquendo de suspensione latè sumpta, hæc potest contrahi etiam ob culpam alienam; vt patet, tum ex *c. 1. de ordin. ab Episc. qui renunc. Episcopat.* vbi qui ignoranter, & sine culpa ordinatur à tali Episcopo, ob culpam Episcopi suspenditur: tum ex *cap. vel non est compos de temp. ordin.* vbi puer ordinatus in ætate 13. annorum suspenditur ab executione Officij Diaconi vsque ad ætatem legitimam; idque in iniuriam ordinantis, vt ibi dicitur. Dissentiant alij cum S. Thom. *4. in d. 18. q. 2. art. 3. q. 2. ad 2.* & Syluest. *ver. suspensio, n. 4.* quorum sententiam refert Diana *p. 5. tract. 10. resol. 22.* nec refutat notans ex Corneio id, quod dicitur neminem puniri debere ob alterius peccatum, quo ipse caret, procedere solum, quando quis specialiter, & seorsim suspenditur: tunc enim non potest quis suspendi ob culpam alterius: secus, quando simul suspenditur collegium; nam tunc sufficit culpa plurium, vel Superioris, nec requiritur culpa in singulis: & quamuis suspensio sit pœna spiritualis, quia tamen non priuat bonis pertinentibus ad propriam animam, infligi potest pro peccato alterius.

15. Dixi præterea, & in casu, quo quis specialiter, & seorsim suspendatur; vt innuerem, quòd, quando simul suspenditur tota aliqua communitas (v. g. monasterium) tunc & Superior potest suspendi in inferioribus, & communitas in suis membris iuxta ea, quæ habentur in *cap. si sententia de sent. excommunic. in 6.* sic quippe non requiritur culpa in singulis, sed sufficit culpa plurium, aut Superioris: præsertim, cum suspensio non priuet bonis spectantibus ad propriam animam, etsi aliàs sit pœna spiritualis.

QVÆRES XII. An Suspendio incurri possit ob culpam merè præteritam.

16. Respond. posse, & quidem variis modis: primò in perpetuum, & sine spe relaxationis; (quo casu si suspensio totalis est ab officio, beneficio, aut ordine, habet vim depositionis, irregularitatis, aut priuationis beneficij:) secundò ad certum tempus (v. g. ad triennium) quo elapso suspensio per se ipsam expirat: tertio, donec reus satisfecerit, restituerit, &c. & tunc, exhibita satisfactione, suspensio ipso iure absque alia sententia tollitur: quarto, ad beneplacitum Superioris, cuius proinde declarata voluntate remittendi, seu reuocandi suspensionem hæc sine alia absolute expiratione; quamquam hi omnes modi suspensionis non sint propriè dictæ censuræ, sed merè spirituales pœnæ, vt notauit Abb. in *cf. sæpè contingit*, num. 16.

n. 16. de appellat. Ita Laym. l. 1. tract. 5. p. 3. cap. 3. n. 3. patetque ex eo, quod suspensio ferri potest in puram pœnam, vt ostendit Suar. *supr. D. 25. sect. 1. num. 2. ex cap. tam literis de testibus*, aliisque pluribus iuribus allegatis: non potest autem ferri in pœnam, nisi ob culpam præteritam, cum culpa præsupponatur ad pœnam, vt pater.

17. Quod si suspensio ferenda sit in medicinam (quo modo diximus *supr. quest. 2. ferri posse*) tunc non supponit peccatum præteritum, sed futurum, & per se ordinatur ad auerendum à peccato; vnde & propriè dicitur habere rationem censuræ, requiritque monitionem, vt notat Filliuc. *tract. 17. n. 65.*

QVÆRES XIII. Quid operetur Suspensio erga personam suspensam.

18. Respond. distinguendo: vel suspensio fertur absolute absque limitatione expressa, aut tacita; & sic suspendit tam ab officio, quam à beneficio; cum verba accipi debeant, prout sonant, & cum sint generalia, generaliter accipienda sunt; vel suspensio fertur cum expressione alicuius effectus particularis (v.g. ab Officio) & sic extenditur solum ad hunc effectum, & ad ea, quæ sunt illi annexa; siquidem censura efficit, quod significat, nec aliter operatur, quam significet; & sic, si effectum aliquem particularem significat, ad eum tantum extenditur, & non ad alios, qui non sint illi annexi. Ita Suar. *supr. sect. 1. aliique communiter*; & patet ex dictis, si monuero ex ista responsione posse solui plurimas difficultates in præsentia materia moueri solitas, quæ cum apud Bonac. *D. 3. de Censur. in comm. p. 2. per tot.* Dianam *supr. resol. 1. & seqq.* aliòsque facile videri possint, nolo in iis diutius immorari.

19. Dixi, & ad ea, quæ sunt illi annexa; vt indicarem suspensum ab ordine inferiori censeri suspensum etiam à superiori, etsi id non exprimatur; idque ratione annexionis, quam habet ordo superior cum inferiori; vt potè, qui in inferiori fundatur, velut in suo fundamento; vnde currit regula, quæ habetur in cap. *cum illorum de sent. excommunic.* maiora intelliguntur prohibita, quibus vetita sunt minora; quæ regula habet locum, quando cumque maius connexionem habet cum minori, vt in casu nostro. Quamquam aliqui apud Suar. *supr. D. 26. sect. 4. n. 8.* putent (& quidem probabiliter teste ipsomet Suarez) hanc doctrinam tunc demum esse veram, quando actus ordinis superioris exerceri nequit absque eo, quod exerceatur actus ordinis inferioris; adeoque inferunt Sacerdotem suspensum ab exercitio Diaconatus posse audire confessiones, solemniter baptizare, &c. non item celebrare, cum tunc deberet legere Euangelium, quod spectat ad Diaconatum. Sed, quidquid sit de hoc, inquit Diana *resol. 5.* certum est exercendo talem actum Ordinis superioris, non incurri irregularitatem, modò nullatenus exerceatur actus Ordinis, à quo quis suspensus est; sic quippe non fit aliquid directè prohibitum per censuram, sed solum per quandam consecutionem ob indecentiam. Ita Diana, & cum eo Corneius, Laym. Coninch. & Præpos. relati ab ipso Diana.

QVÆRES XIV. Quos effectus habeat Suspensio ab Officio.

20. Respond. priuare (siquidem simpliciter feratur) omni vsu ordinis, iurisdictionis, ac muneris Ecclesiastici, quantum capax est persona, quæ sic suspenditur; si verò feratur ex parte (id est, cum aliqua determinatione, quæ denotet impediri, quoad vltimum non totum officium, sed solum eius partem) priuare tantum ea parte, quæ per illam determinationem significatur, nec non omni superiore functione, quæ eam

partem intrinsecè supponit, non item ab inferiori, neque à qualibet alia omnino disparata; idque iuxta ea, quæ diximus *quest. preced.* Ita Suar. *supr. sect. 1. n. 3. & sect. 4. n. 1.* aliique communiter; & probatur, tum ex dictis *quest. preced.* tum quia sicut suspensio ab officio simpliciter prolata ex vi verborum non restringitur ad aliquam partem officij Ecclesiastici, cum verbum illud *ab officio*, sit indifferens, ac proinde extenditur, ad totum officium, cum prohibens totum, prohibeat omnes illius partes; sic suspensio lata cum aliqua determinatione non potest præstare, nisi illos effectus, quos determinatè significat: cum effectus legis, seu sententiæ non possit excedere voluntatem Legislatoris, seu Iudicis, quatenus per verba exprimitur; & alioqui verba, quibus fertur talis suspensio, non significant, nisi partem determinatam Ecclesiasticæ functionis, vt pater.

Notat autem Castr. Palaus *D. 4. de censur. p. 5. §. 1. num. 9.* taliter suspensum adhuc habere vocem in Capitulo: cum ferre suffragium in Capitulo per se non sit exercitium ordinis, vt potè competens laicis conuersis iuxta Glossam in cap. *ex eo ver. electionibus de elect. in 6.* imò & Monialibus ex eadem Glossa in Clem. *vt ij de etat. & qual. ver. mancipari*; nec sit vsus alicuius iurisdictionis Ecclesiasticæ; siquidem laici, & sceminae habent vocem, etsi alias sint incapaces iurisdictionis Ecclesiasticæ.

QVÆRES XV. Quem effectum habeat suspensio ab Ordine.

Respond. quòd si suspensio ab ordine feratur sine vlla limitatione, suspensus priuatur omni vsu ordinis, sine maioris, siue minoris: non item iurisdictione, vel quacumque Ecclesiasticæ functione, quæ per se ab ordine non pendeat: in moralibus enim proposito indefinita non minus æquiualeat vniuersali, quam in doctrinalibus: præsertim cum talis suspensio non possit habere alium legitimum sensum, vt potè, quæ de nullo ordine particulari rationabiliter intelligi potest; ita vt idem sit suspendere ab Ordine, ac suspendere ab ordinibus, vel ab omnibus ordinibus; vt à simili sumitur ex Glossa in cap. *eos de temp. ordinat. in 6.*

Dixi in responsione, non item à iurisdictione, &c. nam, sicut suspensio ab officio abstrahit à beneficio, ita intra latitudinem officij suspensio ab ordine abstrahit à iurisdictione; ideoque suspensus ab ordine non hoc ipso censeri debet suspensus à iurisdictione; vt inter alios notat Suar. *sect. 4. n. 3. addens n. 4.* quòd si oppositum videtur contingere, quoad iurisdictionem requisitam in foro pœnitentiæ; id in eo est speciale, quatenus vsus præfata iurisdictionis pendet ab Ordine: vnde mirum non est suspensum ab Ordine esse eo ipso suspensum etiam à iurisdictione fori pœnitentiæ; idque ex vi connexionis, quam habet Ordo Sacerdotalis, cum ipso actu absoluendi; quæ connexio, cum cesset respectu aliorum actuum; idèò absolute negamus suspensum ab ordine, hoc ipso esse etiam suspensum à iurisdictione. Sic etiam notat Filliuc. *tract. 17. n. 26.* suspensum ab ordine non prohiberi recitare horas in Choro; cum hoc manus ad summum sit ordinis clericalis, aut psalmistatus, qui propriè non sunt ordo: non posse tamen officiare in Choro dicendo collectas, aut legendo Lectiones; si hæc soleant legi solum ab habentibus ordinem: quod notauit etiam Sayr. *l. 4. de censur. cap. 4. num. 10.*

Addo ex suspensione ordinis inferioris non esse, aliquem prohibitum exercere ordinem Superiorem, non annexum ordini illi inferiori; adeoque suspensum à Diaconatu posse ministrare Extremam

78 De Suspensione in genere quoad Regul.

Vnctionem, v.g. in pœnis enim stricta fieri debet interpretatio: nec est inconueniens, quod priuatus minori honore retineat maiorem: cum hoc probet solum delictum, ob quod lata est talis suspensio, non fuisse ad eodẽ graue, vt priuationem maioris, ac minoris honoris mereretur. Ita Caltrus Palaus *supr.* n. 15. ex Suar. Conich. Filliuc. Laym. Hurtado monens n. 18. cum Sayro, & Conincho suspensum ab exercitio ordinis inferioris non fore irregularem, si ordinem Superiorem exerceat: quippe qui non facit aliquid sibi per censuram directè vetitum, sed solum consecutiue, & ex quadam decentia.

Quod si hic obiter queras, an suspensus ab ordine sit item suspensus à iure eligendi.

23. Respond. non esse: cum eligere sit quædam administratio, & functio competens, non ratione ordinis, sed beneficii, aut dignitatis, aut alterius similis conditionis; vnde Moniales, cum sint incapaces ordinis, possunt tamen habere ius eligendi, *cap. indemnitatibus de elect. in 6.* ex quo infert Suar. n. 5. quod, quando Glossa in *cap. presbyterum, ver. habere d. 28.* ait suspensum ab officio non esse suspensum à iure eligendi, interpretari debet loqui de officio ordinis, non autem de officio absolute: si enim esset suspensio ab officio absolute, priuaret etiam iure eligendi, cum tale ius comprehendatur sub nomine officij.

QVÆRES XVI. Quem effectum habeat Sus-
pensio à iurisdictione.

24. Respond. siquidem suspensio sit à iurisdictione simpliciter, suspendere à tota spirituali iurisdictione: ita vt sic suspensus non possit, neque iudicare, neque excommunicare, neque corrigere, neque iuramenta recipere à vassallis, neque confirmare, neque inuestire, neque beneficia conferre, &c. (hi enim omnes actus, & alij similes spectant ad iurisdictionem, vt notat Glossa in *cap. transmissam, de elect.*) si verò suspensio sit à determinato actu iurisdictionis (v. g. à collatione beneficiorum) suspendere solum ab eo actu, qui significatur per verba determinantia suspensionem; nisi forte, cum alio actu necessariam habeat connexionem, ita vt sine eo fieri nequeat: quo casu etiam alius actus in eiusmodi suspensione comprehenderetur. patet hæc responsio ex dictis *supr. quest. 13.*

QVÆRES XVII. Quid operetur Sus-
pensio ab ingressu Ecclesiæ.

25. Respond. hæc tria operari; nimirum primò, quod sic suspensus non potest intra Ecclesiam exercere actum solemnem cuiuscumque ordinis, & ex officio: secundò, non potest audire diuina Officia intra Ecclesiam, aut ea ibidem recitare: tertio, priuat Ecclesiastica sepultura, dummodo suspensus impœnitens decedat (quamquam, si sic sepeliretur, non idè tamen Ecclesia pollueretur.) Ita Filliuc. *tract. 17.* n. 32. & alij, probantque, quia hoc ipso, quod interdicitur ingressus Ecclesiæ, tanquam rei principalis, censentur interdicta omnia diuina, tanquam consequentia. Dixi, in Ecclesia, quia suspensus ab ingressu Ecclesiæ, si celebret extra illam, (v. g. in Oratorio) non peccat, neque est irregularis; intellige, modò sacellum, in quo celebrat, non sit erectum auctoritate Episcopi, inquit Filliuc. ex Nauarro, aut certè Oratorium ab Episcopo non sit designatum in perpetuum pro celebratione, aiunt S. Anton. Henriq. & Suarez apud Filliucium.

QVÆRES XVIII. Quid operetur sus-
pensio à diuinis.

26. Respond. id operari, quod Clerici, ac Religiosi sic suspensi non possunt recitare Psalmos in Choro, neque iis interesse, aut etiam diuina Officia audire,

tanquam Clerici: & quidem, si contra faciant, interellendo supradictis, tanquam Clerici, & Ministri ex officio, sunt irregulares; secus, si id faciant, tanquam laici; tunc enim non sunt irregulares, imò nec peccant; ait Filliuc. *supr. n. 33.* ex Nauar. & Lop. addens suspensum à diuinis non posse celebrare; cum Missa sit præcipuum officium diuinum; posse tamen eam audire vt laicum; non item facere coram se celebrari, esto sit Episcopus: quod est audire Missam auctoritatiue. Ita Nald. *v. suspensio, n. 11.* ex Glossa.

QVÆRES XIX. Quid operetur suspensio ab
administratione Ecclesiæ.

27. Respond. quod, cum eiusmodi administratio spectari possit, tum quoad spiritualia, tum quoad temporalia; & respectu spiritualium dicatur potestas disponendi de rebus spiritualibus (siue sint ordinis, quæ posita sunt in eorum administratione, siue iurisdictionis) respectu verò temporalium dicatur potestas agendi in iudicio super iuribus, & possessionibus rei, quam quis administrat, necnon respondendi, & aliter disponendi, etiam extra iudicium; hoc ipso, quod quis est suspensus ab administratione Ecclesiæ, non potest, neque Sacramenta ministrare, neque beneficia conferre, neque exercere vllam actionem ex iis, quæ fundantur in administratione temporalium. Ita Filliuc. *num. 32.*

QVÆRES XX. Quid operetur suspensio à
perceptione Sacramentorum.

28. Respond. operari, vt sic suspensus non possit sine graui peccato recipere Sacramenta; cum faciat contra prohibitionem in re graui; quamquam non idè fiat irregularis; cum irregularitas incurratur solum per exercitium ordinis prohibitum per censuram; quod vtique non enenit in casu nostro. Ita Bonac. *de censur. in communi D. 3. p. 2. n. 19.* ex Nau. Sayr. & aliis.

QVÆRES XXI. Quid operetur suspensio à
beneficio.

29. Respond. priuare suspensum omni administratio-
ne temporalis sui beneficii, eiusque fructibus percipiendis; non tamen actibus iurisdictionis, ordinis, aut Officij clericalis, idèque non obstante tali suspensione posse, & conferre beneficia, & ad ea eligere, si ratione beneficii ei competat ius conferendi, aut eligendi; si quidem collatio beneficii, aut electio ad illud propriè est actus iurisdictionis, ac Officij clericalis, à quo is non est suspensus, & non nisi impropiè dici potest fructus beneficii. Ita Coninch. *D. 15. de censur. n. 11.* Laym. *supr. c. 1. n. 4.* Filliuc. *tr. 17. c. 3. q. 4.* alijque communiter: qui bene monent suspensum à beneficio non solum posse, sed teneri præstare officiam, ad quod aliàs obligatur ratione beneficii; suspensio quippe illum pœna afficit, non autem vlla obligatione liberat; & si suspensus non fruitur fructibus beneficii, id sibi imputare debet.

30. Quamquam Auila p. 3. *de censur. D. 2. d. 1. concl. 6.* Petr. Nauar. l. 2. *de restit. cap. 2. n. 237.* Bonac. *supr. n. 10.* & alij putent sic suspensum posse recipere fructus sui beneficii correspondentes labori, quem inferuendo impendit; siue quantum arbitrio boni viri daretur in sustentationem ei, qui pro alio eos labores subiret; imò P. Nauar. videtur ei concedere omnes fructus, donec iis per Iudicem priuatur (non loquitur tamen particulatim de suspensio à beneficio, sed generatim de suspensio, aut excommunicato.) Et hanc sententiam dicit Coninch. n. 14. esse æquitati admodum consentaneam in iis, qui in puram pœnam peccati per certum, ac notabile tempus suspensi sunt: eum durum sit aliquem cogere per aliquot annos ministrare ad altare, & non viuere de altari; secus de suspensio ob contumaciam: is enim non meretur miser